BUAJEAD

วารสารบริหารการศึกษา บัวบัณฑิต

Buabundit Journal of Educational Administration
ISSN: 3027-7892 (Online)

ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)
Vol.25 No.2 (July-December 2025)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Department of Educational Administration
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, THAILAND

วารสารบริหารการศึกษา บัวบัณฑิต

Buabundit Journal of Educational Administration

ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568) I Vol.25 No.2 (July-December 2025)

ISSN 3027-7892 (Online)

เจ้าของ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์
1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และการศึกษาค้นหว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน

ขอบเขต วารสารรับตีพิมพ์บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือด้านการบริหารการศึกษา รวมทั้งบทความด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา

กำหนดตีพิมพ์ วารสารกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่
ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน)
ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนะ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.สมฤทัย เตาจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ นักวิชาการอิสระ
ศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา มหาวิทยาลัยนเรศวร
ศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียงแข ภูผายาง มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริสุดา ทองเฉลิม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สำนักงานบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา อาคารการศึกษาพิเศษ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี 34000

หมายเหตุ: ข้อเขียนหรือบทความใด ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ถือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์บทความ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มีข้อผูกพันโดยประการทั้งปวง

บทบรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต (Buabundit Journal of Educational Administration) ฉบับนี้ นับเป็นปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568) และเป็นฉบับที่สองหลังจากที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) ให้อยู่ในฐาน 2 (Tier 2)

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความวิจัยจำนวน 24 บทความ และบทความวิชาการจำนวน 1 บทความ รวมเป็น 26 บทความ เนื้อหา มีความหลากหลายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประเด็นนำเสนอมีสี่ส่วนหลัก ๆ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย การสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ภาวะผู้นำที่แท้จริง ภาวะผู้นำดิจิทัล ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา การพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เครือข่ายการประกันคุณภาพภายใน 2) บทความด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาในการบริหารการศึกษา การพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 การพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 การบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 3) บทความด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ประกอบด้วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด และ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนของหนังสือเรียนภาษาจีน และ 4) บทความภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งได้นำเสนอ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสอนภาษาฐานสมรรถนะ การฝึกหัดครูโดยเน้นคุณลักษณะครูตามพื้นที่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและคะแนนสนับสนุนโดยรวมในวิทยาลัยที่มีชั้นเรียนเล็ก เนื้อหาดังกล่าวมจากสถาบันการศึกษาที่หลากหลายตามที่ปรากฏในสารบัญ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้นิพนธ์ที่กรุณาส่งบทความลงตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสาร และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตรวจประเมินบทความ กองบรรณาธิการกองบรรณาธิการจะพยายามพัฒนาวารสารให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนะ
บรรณาธิการ

สารบัญ

ลำดับ	บทความ	หน้า
บทความวิจัย		
1	ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 The Relationship between Organizational Communication of School Administrators and the Effectiveness of General Administration in Educational Institutions under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 *เสริมศักดิ์ พิมพ์ศรี, สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง, และ พิมล วิเศษสังข์* *Sermsuk Pimsi , Surasak Srikrachang, and Pimon Wisetsang*	1
2	แนวทางพัฒนาการบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร Guidelines Development of Drug Prevention Management and Problem Solving in Educational Institutions of Schools to Expand Opportunities in Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province *ศักดา ธรรมภักดิ์ และ ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล* *Sakda Tammapak, Poompipat Rakponmongkol*	14
3	การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนของหนังสือเรียนภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดลำปาง A Cultural Content Analysis of Chinese Language Textbooks for Lower Secondary Education in Lampang Province *บัณศิกาญจ ตั้งภากรณ์ และ ณธษา ตั้งชัยวรรณา* *Bunsikan Tangpakorn and Natasa Tangchaiwanna*	29
4	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 The Relationship between academic leadership of school Administrators and teamwork of teachers in the educational Opportunity expansion school under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Rai Area 1 *สงกรานต์ ธิยะคำ และ ธารารัตน์ มาลัยเถาว์* *Songkran Thiyakham and Thararat Malaitao*	40

ลำดับ	บทความ	หน้า
5	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช Academic Leadership of School Administrators Affecting the Implementation of Internal Quality Assurance in Schools under Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office *กษมา เรืองสังข์ และ จุไรศิริ ชูรักษ์* *Kasama Ruangsang and Juraisiri Choorak*	53
6	Regression Analysis of Satisfaction Factors and Net Promoter Score: A Case Study of a College with Small Class Size *Yu-Chin Wen*	67
7	แนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 Guidelines for Promoting Schools to become Happiness Organization under Sisaket Primary Educational Service Area Office 1 *สินีนาถ มุขขันธ์ / Sineenat Mookkhan*	81
8	การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) The Development of a model for enhancing teachers' competence in active learning management in the digital age to promote student quality at Ban Phon Thong School (Saeng – Rat - Samakkhi) *จินตนา ครองยุทธ* / Jintana Krongyuth	95
9	การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 The Development of English Reading Skills Using TGT Cooperative Learning Technique for the Six Graders จิตกานต์ สมานพันธ์, สรรพสิริ ส่งสุขรุจิโรจน์, และ กชกร ธิปัตดี *Jittakan Samarnpun, Suppasiri Songsukrujiroad, and Goachagorn Thipatdee*	114

ลำดับ	บทความ	หน้า
10	แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 Guidelines For Developing Student Support Systems In The Digital Age Base On *Sanghavatthu* 4 Of Primary Schools Under Surin Primary Education Service Area 1 *ฐิติวัลค์ ดีได้ดี, สมศักดิ์ บุญปู่, และ ชูชัย ประดับสุข* *Titiwan Deedaide, Somsak Boonpu, and Chuchai Pradubsook*	127
11	แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ Approaches for Developing Creative Leadership based on Brahmavihara 4 of the Administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office *ชนาธิป กรองทอง, พระครูสาธุกิจโกศล, และ สถาพร ภาคพรม* *Chanathip Krongthong, Phrakhru Satugitgosol, and Sathaporn Pakprom*	143
12	กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 School Administration Strategies to Promote Learning Management Innovation at Maemornwittaya School The Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 *ศักดินา สุทธิพันธุ์, พูนชัย ยาวิราช, และ สุภาพร เตวิยะ* *Sakdina Suttipan1, Phoonchai Yawirach, and Supaporn Tewiya*	157
13	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร The Model of Creative Leadership Development in Digital Era for School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sisaket Yasothon *ไพฑูรย์ นครชัย, สมาน อัศวภูมิ, และ จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์* *Paitoon Nakornchai, Saman Assawapoom, and Jittimaporn Sihawong*	170
14	การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 The Use of Information Technology in School Administration of Educational Institutions under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 *ศรีสว่าง สุพันธ์* / Srisawang Supan	187

ลำดับ	บทความ	หน้า
15	แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ Approaches for Development Skills of School Administrators in the 21st century based on Vesarajjakranadhamma 5 of School Consortium Network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office *ธนากร ปาเส, ภัฏชวัชร์ สุขเสน, และ เกษม แสงนนท์* *Thanakorn Pase, Phatchavat Suksen , and Kasem Saengnont*	206
16	การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ Participatory Waste Management Using the PDCA Process Based on Ariyasacca 4 of Bannonglang School in Samrongthap District of Surin Province *ขวัญชัย จารุเสรีนนท์, สิน งามประโคน, และ ชูชัย ประดับสุข* *Kwanchai Jarusereenon, Sin Ngamprakhon, and Chuchai Pradubsook*	220
17	การบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 Waste Management Using the 3RS Process Based on Iddhipada 4 of Ban Khok Krapoe School Under Surin Primary Education Service Area Office 1 *มาริษา วงศ์กัณหา, สิน งามประโคน, และ ทวีศักดิ์ ทองทิพย์* *Marisa Vongkanha, Sin Ngamprakhon, and Taweesak Thongthip*	236
18	แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 Guidelines For Administration Development Of Participatory Desirable Characteristics Promotion Activities Of Students Of Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office 3 *อำภา ศรีดาพันธ์, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, และ สิน งามประโคน* *Aumpa Seedapan1 , Thawisak Thongthip, and Sin Ngamprakhon*	251

ลำดับ	บทความ	หน้า
19	การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 Needs Assessment Of School Management Towards Excellence Under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1 *กรรณิการ์ แก้วพิลา และ สิทธิชัย สอนสุภี* *Kannika Kaewpila and Sittichai Sornsupee*	266
20	ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 Authentic Leadership For School Administrators Under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1 *ธมนวรรณ กลับแป้น และ สิทธิชัย สอนสุภี* *Thamonwan Klubpan and Sittichai Sornsupee*	278
21	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 The relationship between digital Leadership of School Administrations and the effectiveness of the teacher's learning Management under Sisaket Primary Educational Service Area Office 1 *อุเทน สมาคม, อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ, และ จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์* *Outan Samakhom, Udompun Pitparsert, and Jittimaporn Sihawong*	289
22	การศึกษาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 The Study of Learning Outcomes in Science Using Critical Thinking-Based Learning Combined with Concept Mapping on Rocks among Grade 6 Students *เตชินท์ พลโยธี และ ผุสดี กลิ่นเกษร* *Techin Ponyotee and Phussadee Klinkesorn*	304
23	Causal Factors Influencing Competency-Based Language Teaching Effectiveness: A Structural Equation Model of Elementary Teachers in Thailand *Wimonmat Arreephak, Sirisuda Thongchaloem, and Jumlong Vongprasert*	317

ลำดับ	บทความ	หน้า
24	การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม The Development of a network participative model for internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School *ปริญญา สายแสง* / Parinya Saysang	330
25	การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย The Development of an Unplugged Coding Game Set to Promote Spatial Ability in Early Childhood *ธิดารัตน์ จันทะหิน I Thidarat Jantahin*	348

บทความวิชาการ

26	Teacher Education: Special Focus on Area-based Teacher Attributes in New Rajabhat University Cluster in The Northeast of Thailand *Saman Asawapoom and Pongsak Thongpanchang*	363

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

The Relationship between Organizational Communication of School Administrators and the Effectiveness of General Administration in Educational Institutions under the Surin Primary Educational Service Area Office 2

เสริมศักดิ์ พิมพ์ศรี[1*] สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง[2] พิมล วิเศษสังข์[3]

Sermsuk Pimsi [1] Surasak Srikrachang [2] Pimon Wisetsang [3]

[1]คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Faculty of Education, Sisaket Ratchathani Rajabhat University, Thailand
[2]คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Faculty of Education, Sisaket Ratchathani Rajabhat University, Thailand
[3]คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Faculty of Education, Sisaket Ratchathani Rajabhat University, Thailand
[*]Corresponding author e-mail: stu6530117105@sskru.ad.th
(Received: 6 March 2025, Revised: 26 May 2025, Accepted: 29 May 2025)

บทคัดย่อ

การบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดการจัดการศึกษาและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ผู้ด้อยโอกาสต้องจัดให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาในมุมมองของบุคลากรในสถานศึกษา การบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 320 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.989 สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอวัจนภาษา มีระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าใจผู้รับสาร ด้านความชัดเจนและด้านความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ 2) ประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านงานธุรการ ด้านงานเทคโนโลยีการศึกษา ด้านงานประชาสัมพันธ์ ด้านงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและด้านงานกิจการนักเรียน ตามลำดับ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; การสื่อสาร; ประสิทธิผล; การบริหารทั่วไป

ABSTRACT

General administration of school administrators has determined the management of education and equal opportunities to receive education that is widespread and of quality, without charging any fees, in order to prepare physically, mentally, intellectually, emotionally, socially, communicationally and learning ally for the underprivileged. Educational assistance must be provided from the perspective of personnel in the school. General administration of school administrators under the Surin Primary Educational Service Area Office, Area 2, this time has the following objectives: 1) to study the level of organizational communication of school administrators, 2) to study the level of general administration effectiveness in educational institutions, and 3) to study the relationship between organizational communication of school administrators and general administration effectiveness in educational institutions. The sample consisted of 320 school administrators and teachers in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Surin. The stratified sampling method was used as the research instrument, a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.989 for the entire questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The results of the study found that 1) Organizational communication of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Surin, in all 4 aspects, was at a high level. When considering each aspect, non-verbal communication was the highest, followed by understanding the receiver, clarity, and credibility, respectively. 2) General administration effectiveness in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area Surin Primary Educational Service Area Office 2, all 6 aspects were at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect of building, location and environment was at the highest level, followed by administrative work, educational technology, public relations,

information network and student affairs, respectively. 3) The relationship between organizational communication of school administrators and general administrative effectiveness in educational institutions under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 found that overall there was a significant relationship at a statistical level of 0.01.

Keywords: Relationship; Communication; Effectiveness; General Administration

บทนำ

การสื่อสารเป็นทักษะหนึ่งที่ผู้บริหารต้องมีในปัจจุบันซึ่งการสื่อสารถือเป็นกระบวนการสำคัญ เมื่อบุคคลสองคนหรือมากกว่ามีกิจกรรมการสื่อสารทั้งที่เป็นภาษาคำพูดและภาษาท่าทาง กระบวนการดังกล่าวนี้คือการสื่อสารระหว่างบุคคลอันก่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างกัน การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การบริหารองค์กรประสบความสำเร็จ การติดต่อสื่อสารกันทุกระดับในสังคม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาท สิทธิและหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังสนับสนุนให้รู้จักการใช้สื่อเพื่อการติดต่อสื่อสารด้วยความมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวสารไปยังผู้รับอีกด้วย (วาริษา ประเสริฐทรง, 2563) การบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ การบริหารทั่วไปมีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาณศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานในด้านการบริหารทั่วไป ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้เป็นรูปแบบในการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 229 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,622 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,851 คน จาก 218 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 320 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน และครูผู้สอน จำนวน 280 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเข้าใจผู้รับสาร 2) ด้านความชัดเจน 3) ด้านอวัจนภาษา และ 4) ด้านความน่าเชื่อถือซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานธุรการ 2) ด้านงานประชาสัมพันธ์ 3) ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4) ด้านงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 5) ด้านงานเทคโนโลยีการศึกษา และ 6) ด้านงานกิจการนักเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ

3. การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2) กำหนดกรอบโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) ยกร่างแบบสอบถามตามกรอบโครงสร้างที่กำหนดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านโครงสร้าง (Construct Validity) และเนื้อหา (Content Validity) ด้านรูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่นๆ ของข้อคำถามแต่ละข้อที่เห็นสมควรให้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่มีความรู้เรื่องวิจัย นักวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย ซึ่งได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความครบถ้วนสมบูรณ์

7) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.99

8) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านการเข้าใจผู้รับสาร 2) ด้านความชัดเจน 3) ด้านอวัจนภาษา และ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลและแปลผลของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 103) ดังต่อไปนี้

4.51 – 5.00	หมายความว่า	มีการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหาร มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	มีการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหาร มาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	มีการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหาร ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	มีการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหาร น้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	มีการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหาร น้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านงานธุรการ 2) ด้านงานประชาสัมพันธ์ 3) ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4) ด้านงานเครือข่ายข้อมูล

สารสนเทศ 5) ด้านงานเทคโนโลยีการศึกษา และ 6) ด้านงานกิจการนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลและแปลผลของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 103) ดังต่อไปนี้

4.51 – 5.00	หมายความว่า	มีการปฏิบัติการบริหารทั่วไป มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	มีการปฏิบัติการบริหารทั่วไป มาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	มีการปฏิบัติการบริหารทั่วไป ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	มีการปฏิบัติการบริหารทั่วไป น้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	มีการปฏิบัติการบริหารทั่วไป น้อยที่สุด

4) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารทั่วไป โดยใช้สถิติทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และแปลผลของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 144) ดังต่อไปนี้

0.81 – 1.00	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.61 – 0.80	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง
0.41 – 0.60	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.21 – 0.40	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ
0.00 – 0.20	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 97) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

2) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิ เคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 117) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1}\left\{1-\frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3) ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 104) โดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลเป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

4) ค่าเฉลี่ย (Mean) (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 104) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 106) โดยใช้สูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum(X-\bar{X})^2}{n-1}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลบวกของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

6) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด 2560 : 144) โดยใช้สูตรดังนี้

$$r_{XY} = \frac{n\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{[n\sum X^2 - (\sum X)^2][n\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}$$

เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่าง X กับ Y

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนชุด X
$\sum Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนชุด Y
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมดของกำลังสองของคะแนนชุด X
$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมดของกำลังสองของคะแนนชุด Y
$\sum XY$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่าง X กับ Y แต่ละคู่

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับกรศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	40	12.50
ครู	280	87.50
รวม	**320**	**100.00**
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	179	55.90
สูงกว่าปริญญาตรี	141	44.10
รวม	**320**	**100.00**
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1 – 10 ปี	174	54.40
10 ปี ขึ้นไป	146	45.60
รวม	**320**	**100.00**

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 320 คน จำแนกตามตำแหน่ง ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีระดับการศึกษาส่วนมากเป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.90 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.10 และมีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1 – 10 ขึ้น คิดเป็นร้อยละ 54.40 รองลงมาคือ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.60 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา

การสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเข้าใจผู้รับสาร	4.35	0.64	มาก
2. ด้านความชัดเจน	4.30	0.65	มาก
3. ด้านอวัจนภาษา	4.37	0.64	มาก
4. ด้านความน่าเชื่อถือ	4.24	0.69	มาก
เฉลี่ย	**4.32**	**0.62**	**มาก**

ระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาที่สุดไปหาน้อยโดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านอวัจนภาษา มีระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = 0.64) รองลงมาคือ ด้านการเข้าใจผู้รับสาร ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.64) ด้านความชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.65) และด้านความน่าเชื่อถือ ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไป

ตารางที่ 3 ระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไป

ประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านงานธุรการ	4.37	0.62	มาก
2. ด้านงานประชาสัมพันธ์	4.33	.069	มาก
3. ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	4.39	0.64	มาก
4. ด้านงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ	4.29	0.62	มาก
5. ด้านงานเทคโนโลยีการศึกษา	4.35	0.34	มาก
6. ด้านงานกิจการนักเรียน	4.26	0.68	มาก
เฉลี่ย	**4.33**	**0.62**	**มาก**

ระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ = 4.39, S.D. = 0.64) รองลงมาคือ ด้านงานธุรการ ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = 0.62) ด้านงานเทคโนโลยีการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.34) ด้านงานประชาสัมพันธ์ ($\overline{X}$ =

4.33, S.D. = 0.69) ด้านงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.62) และด้านงานกิจการนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเข้าใจผู้รับสาร (X_1) ด้านความชัดเจน (X_2) ด้านอวัจนภาษา (X_3) ด้านความน่าเชื่อถือ (X_4) กับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 (Y)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา

การสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา	X_1	X_2	X_3	X_4	X	Y
X_1	1	0.887**	0.878**	0.951**	0.977**	0.952**
X_2		1	0.926**	0.807**	0.950**	0.974**
X_3			1	0.790**	0.943**	0.941**
X_4				1	0.934**	0.884**
X					1	0.985**
Y						1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเข้าใจผู้รับสาร (X_1) ด้านความชัดเจน (X_2) ด้านอวัจนภาษา (X_3) และด้านความน่าเชื่อถือ (X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้วยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน 0.952, 0.974, 0.941 และ 0.884 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ระดับการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑามาศ ศิลป์ไพบูลย์พานิช (2562) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู พบว่า การติดต่อสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาและนำเสนอรูปแบบของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และ

ฝึกฝนให้สามารถใช้การสื่อสารอย่างเชี่ยวชาญเพื่อลดปัญหา ตลอดจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้กับครู เกิดความร่วมมืออย่างแข็งขันในการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับการศึกษาของ เศรษฐพงศ์ นันภิวงค์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิผลของการบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 พบว่า การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา รวมเฉลี่ยและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เศรษฐพงศ์ นันภิวงค์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิผลของการบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา รวมเฉลี่ยและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุเดช บ้านสระ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า การบริหารทั่วไปของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญจิรา ตาแก้ว (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานบริหารทั่วไป พบว่า สภาพการดำเนินงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษาคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เศรษฐพงศ์ นันภิวงค์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิผลของการบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 มีความสัมพันธ์กันทางวกในระดับสูง (r=0.816**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจในการสื่อสารและสร้างความน่าเชื่อถือในการสื่อสารให้กับผู้รับสาร

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสื่อสารข้อมูลที่สำคัญให้ครบถ้วนและมีการติดตามผลของการมอบหมายงานในการสื่อสารให้กับผู้รับสาร

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนากิจกรรมนักเรียนกับเครือข่ายนอกสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและมีการจัดระบบเสียงตามสายและกากรสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ชุมชนและบุคคลทั่วไปรับทราบมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถาศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลในการพัฒนาการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นๆ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไป โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า การสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารอยู่ในระดับมากจะส่งให้ประสิทธิผลการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทำให้มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างสูง

ภาพที่ 1 การสื่อสารในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ขวัญจิรา ตาแก้ว. (2565). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานบริหารทั่วไปของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

จุฑามาศ ศิลป์ไพบูลย์พานิช. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

วาริษา ประเสริฐทรง. (2563). *ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นขอนแก่น.

เศรษฐพงศ์ นันภิวงค์. (2563). *ความสัมพันธ์ของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิผลของการบริหารทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34.* วิทยานิพนธ์ปศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2565). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.* พิมพ์ดี.

อนุเดช บ้านสระ. (2564). *สื่อสารมวลชน วัฒนธรรมและสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์. (2562). *ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Communication Skill of School Administrator in 21st Century).* วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, *13*(3), 21-32.

Krejcie and Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

Guidelines Development of Drug Prevention Management and Problem Solving in Educational Institutions of Schools to Expand Opportunities in Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province

ศักดา ธรรมภักดิ์[1] ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล[2]
Sakda Tammapak[1] Poompipat Rakponmongkol[2]
[1]หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
*Corresponding author e-mail: palmsakdape@gmail.com
(Received: 17 March 2025, Revised: 27 May 2025, Accepted: 29 May 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการป้องกัน แก้ไขปัญหา 2) หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 113 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นที่สรุปได้สอดคล้องกันว่า สถานศึกษาควรจัดประชุม วางแผน และออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้เรื่องยาเสพติดให้ครอบคลุมทุกด้าน พร้อมขอความร่วมมือจากชุดปฏิบัติการด้านยาเสพติดในระดับท้องถิ่นและจังหวัด เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหา นอกจากนี้ ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูประจำชั้นสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ส่งเสริมกิจกรรมโครงการสถานศึกษาสีขาวและเพิ่มความร่วมมือกับชุมชน รวมถึงสร้างเครือข่ายข้อมูลยาเสพติดระหว่างโรงเรียนในอำเภอ และจัดกิจกรรมที่มีข้อมูลครบถ้วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันยาเสพติดอย่างยั่งยืน และ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาควรดำเนินการใน 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างการรับรู้ผ่านการให้ข้อมูลที่ครอบคลุม การสร้างภูมิคุ้มกัน

ด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยด้วยความร่วมมือจากชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษาด้วยเครือข่าย และการอำนวยการที่มีระบบและใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การแก้ไขปัญหายาเสพติด, โรงเรียนขยายโอกาส

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the current conditions and problems in the administration of drug prevention and solution in opportunity expansion schools, and (2) propose development guidelines for the administration of drug prevention and solution in opportunity expansion schools in Sai Ngam District, Kamphaeng Phet Province. The sample group was selected through purposive sampling and consisted of 113 school administrators and teachers responsible for drug prevention and solution, and 17 educational personnel. Research instruments included questionnaires and structured interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. The findings revealed that the overall administration of drug prevention and solution in the schools was at the highest level. Expert interviews revealed consistent opinions that schools should organize meetings, plan, and design drug-related awareness activities covering all relevant aspects. Collaboration with local and provincial drug suppression task forces was also recommended to raise student awareness of drug-related issues. School administrators should assign homeroom teachers to communicate with parents to encourage family involvement. Schools should enhance the White School Project, strengthen collaboration with communities, build inter-school drug information networks, and organize activities based on accurate and comprehensive data to sustainably enhance drug prevention effectiveness. The proposed development guidelines for the administration of drug prevention and solution in schools consist of five aspects: (1) raising awareness through comprehensive information dissemination; (2) building immunity through creative student activities; (3) creating safe environments through community cooperation; (4) strengthening schools through network collaboration; and (5) effective management with systematic planning and data-driven strategies. These guidelines are consistent with related research and appropriate for the context of opportunity expansion schools.

Keywords : Guidelines development, Drug prevention management, opportunity expansion school

บทนำ

ยาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมายที่มีในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายให้กับประชาชนอย่างมากมาย ปัญหายาเสพติดนั้นได้แทรกซึมเข้าไปในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงทำให้ในแต่ละปีรัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติ ดเป็นจำนวนเงินมหาศาลในการที่จะแก้ปัญหายาเสพติด อีกทั้งเสียงบประมาณในการบำบัดผู้ที่ติดยาเสพติดให้อาการหายเป็นปกติ โดยปัญหาการติดยาเสพติดในปัจจุบันของประเทศไทยนั้นเกิดจากความคึกคะนองของเยาวชน ความอยากรู้อยากลอง และต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ด้วยเหตุดังกล่าว ปัญหายาเสพติดจึงต้องเร่งแก้ไข โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในครอบครัว โรงเรียน รวมถึงชุมชนที่อยู่อาศัยในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ให้ความรู้เรื่องของยาเสพติดและโทษแก่เยาวชน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ปัญหายาเสพติดถูกจัดอยู่ในความมั่นคงที่ต้องได้รับการแก้ไขในระดับสำคัญเร่งด่วน จึงถูกบรรจุอยู่ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ แนวทางการป้องกันและปรับปรามยาเสพติด จึงได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการต่อยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2563-2565 คือ ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันดีขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50 และในปีพ.ศ. 2566-2580 คือ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563)

จากแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558– 2562 พบว่า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องรายใหม่ยังคงเป็นปัญหาหลักในอนาคต ซึ่งมีสัดส่วนสูงทั้งในกลุ่มผู้ค้าและกลุ่มผู้เสพ แม้ว่าจะมีแนวโน้มสัดส่วนลดลงแต่ในกลุ่มผู้เข้าบำบัดรักษายังมีไม่ต่ำกว่า 3 ใน 5 ขณะที่กลุ่มผู้ต้องหา มีถึงร้อยละ 70 โดยกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี ถือเป็นกลุ่มหลักที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งพบทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับประถมศึกษาเป็นสองกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ หากสามารถผลักดันให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ จะทำให้อัตราการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558)

สถานศึกษาในฐานะสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และสร้างภูมิคุ้มกันทางพฤติกรรม จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเชิงระบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีนักเรียนหลากหลายช่วงวัย รวมทั้งมักประสบข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร ทำให้การดำเนินงานด้านนี้ยังขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพ (ภิญโญ อิ่มอุไร, 2554)

จังหวัดกำแพงเพชร โดยเฉพาะอำเภอไทรงาม เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน โรงเรียนในพื้นที่นี้จึงต้องการแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทจริง โดยเน้น

การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาแนวทางบริหารงานด้านยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความปลอดภัย ความเข้มแข็ง และคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระยะยาว (ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล และไพบูลย์ วงค์คำเมือง, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เป็นหน่วยงานที่ควบคุมการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา รวมถึงโรงเรียนขยายโอกาส มีนักเรียนอายุตั้งแต่ 5-15 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการติดยาเสพติด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้มีการร่วมมือกับศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดกำแพงเพชร ในการจัดตั้งนโยบายและโครงการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังได้ร่วมกับสถานศึกษาในสังกัดมีโครงการโรงเรียนสีขาวในทุกโรงเรียน โดยได้ยึดแนวปฏิบัติในการบริหารงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา 5 ด้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ การบริหารงาน คือวิธีการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรมาบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบตามเทคนิคกระบวนการการบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัญหายาเสพติดเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมในหลายมิติรวมถึงการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ ความแพร่หลายของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาทำให้เกิดความจำเป็นในกา รวางแผนและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยในอดีต รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการหลากหลายมาตรการ เช่น การบังคับใช้กฎหมาย การให้ความรู้ และการสร้างเครือข่ายภาคประชาชน แต่ปัญหายังคงมีอยู่ เนื่องจากการพัฒนาแนวทางป้องกันมักขาดการบูรณาการและไม่ครอบคลุมพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในกลุ่มเยาวชน อีกทั้งสถานการณ์การระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยนั้นมีการเพิ่มขึ้นทุกปี และรัฐบาลยังจัดเป็นแผนเร่งด่วนในการแก้ปัญหาการระบาดของยาเสพติดในทุกปี และกลุ่มเป้าหมายของยาเสพติดคือเยาวชน นักเรียน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจปัญหางานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อการบริหารงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อนำมาศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

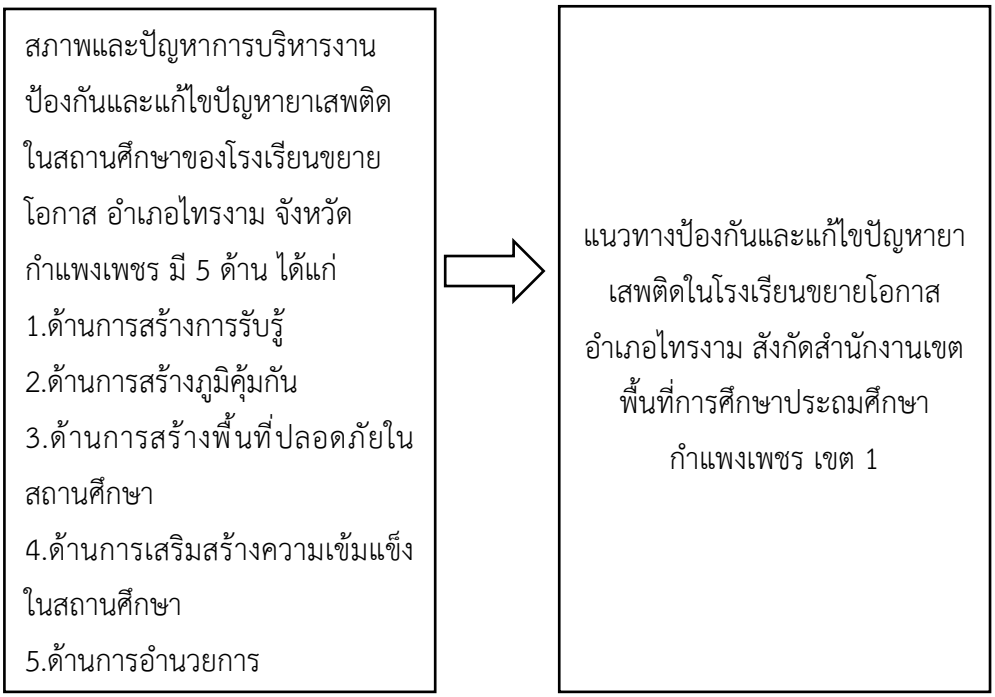

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และ ครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 134 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 144 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.แหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำนวน 17 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ

สภาพการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และการบริหารงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน

1.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์ แบบโครงสร้าง (Structured Interview) โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

2. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 นำแบบสอบถามจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ซึ่งเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

2.2 ปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 30 คน

2.4 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

2.5 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอให้ออกขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามโดยส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผ่านไปยังผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งหมดให้กับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยนำส่งด้วยตนเองบางส่วน และอีกบางส่วนส่งทางไปรษณีย์โดยแนบซองไปรษณีย์พร้อมจ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย

3.3 รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างถ้าได้ไม่ครบจะทวงถามและติดตามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.4 ได้แบบสอบถามกลับมา 113 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.47 จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมข้อมูลได้มาทั้งหมด ตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับ สภาพการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแปลผลข้อมูล

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 เกี่ยวกับ ปัญหาของการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้วิธีการหาค่าความถี่ (f) และหาค่าร้อยละ (%)

4.5 การแปลความหมายโดยการกำหนดเกณฑ์การประเมินความคิดเห็น 5 ระดับของบุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 121) มีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชรโดยรวมตามแต่ละด้าน

N=113

รายการ	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการสร้างการรับรู้	4.67	0.16	มาก
2. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน	4.64	0.19	มาก
3. ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา	4.67	0.15	มาก
4. ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา	4.70	0.19	มาก
5. ด้านการอำนวยการ	4.79	0.13	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.69**	**0.16**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน ด้านการอำนวยการมากที่สุด

2. ผลการศึกษาปัญหาของการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ด้านที่มีปัญหาในภาพรวม 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการอำนวยการ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ด้านการสร้างการรับรู้ และด้านการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการสร้างการรับรู้ พบว่าด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ การสร้างการรับรู้มีการถูกต่อต้านจากนักเรียน

2.2 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน พบว่าด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ ชมรม TO BE NUMBER ONE ไม่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ

2.3 ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่าด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดไม่กลับมาเข้าเรียนหลังได้รับการบำบัด

2.4 ด้านการสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา พบว่าด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ นักเรียนแกนนำยังขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคณะครู

2.5 ด้านการอำนวยการ พบว่าด้านที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ ระบบ CATAS มีความซับซ้อนในการบันทึก

3. แนวทางการการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร หลังจากได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจะทราบถึงแนวทางการพัฒนาที่จะสามารถนำไปพัฒนาการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยสรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการสร้างการรับรู้ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดการประชุม วางแผน ออกแบบโครงการกิจกรรมยาเสพติดเพื่อสร้างการรับรู้ให้ครอบคลุมทุกด้าน

3.2 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยงของกับ TO BE NUMBER ONE เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงออก

3.3 ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า อันดับแรก สถานศึกษาควรขอความร่วมมือกับชุดปฏิบัติการด้านยาเสพติดทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้มากขึ้นเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้ถึงสถานการณ์ของยาเสพติด และผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูประจำชั้นได้สร้างช่องทางติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดนั้นได้มีส่วนร่วมกับครอบครัว

3.4 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา พบว่า อันดับแรก ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมในโครงการสถานศึกษาสีขาวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเพิ่มการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรม และผู้บริหารควรติดต่อสร้างเครือข่ายยาเสพติดภายในอำเภอหรือกลุ่มโรงเรียนเพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลของโรงเรียนต่างๆในอำเภอ ทำให้รู้ถึงพฤติกรรรมของนักเรียนในอำเภอ

3.5 ด้านการอำนวยการ พบว่า อันดับแรก ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดที่ข้อมูลถูกต้องครบถ้วน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านตามลำดับดังนี้

1.1 ด้านการสร้างการรับรู้เรื่องยาเสพติดในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการสอนให้นักเรียนรู้จักดูแลตนเอง การประชุมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และกิจกรรมโฮมรูมรับคำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเข็มมะรัต บุตรสุริย์ (2560) ที่พบว่าการดำเนินงานในบางพื้นที่ยังอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องจากนโยบายของรัฐที่มีความชัดเจนและการที่นักเรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเด็กจึงพบปัญหายาเสพติดน้อยลง

1.2 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการป้องกันตนเอง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวัฒน์ จันทร์เพชร (2551) ที่พบว่า สถานศึกษาในอำเภอเมืองกาฬสินธุ์มีการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในระดับมาก เช่น การตรวจสอบกลุ่มเสี่ยง ชมรม To Be Number One การแจ้งข่าวสารเฝ้าระวัง และกิจกรรมโรงเรียนสีขาวร่วมกับการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

1.3 ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นการมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงติดยาเสพติด สาเหตุหลักมาจากการเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ จังพานิช (2558) ที่ระบุว่าปัจจัยเสี่ยงหลักมาจากครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการตรวจคัดกรองนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผลวิจัยชี้ว่าโรงเรียนได้ดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงอย่างต่อเนื่อง แต่อาจมีปัญหาด้านความเข้าใจนโยบายของผู้ปฏิบัติงานบางราย หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพยอม ใจสะอาด (2553) ที่

พบว่าสภาพปัญหาของผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย และความแตกต่างของตำแหน่งไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5 ด้านการอำนวยการในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดอย่างเหมาะสม เช่น โครงการค่ายทักษะชีวิต รวมพลังเยาวชน และการติดตามของผู้บริหาร ทั้งนี้สอดคล้องกับอาพร คนซื่อ (2562) ที่พบว่า แนวทางการดาเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสานักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ด้านมาตรการบริการจัดการ คือ ควรจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทางานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการในการดาเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการสร้างการรับรู้พบว่าปัญหาหลักคือการถูกต่อต้านจากนักเรียน ซึ่งเกิดจากการขาดการอบรมเพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกและภาวะผู้นำ ส่งผลให้นักเรียนไม่สนใจหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด และยังขาดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนเข้ามามีบทบาทในสภานักเรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย ปู่วัง (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนของเทศบาลตำบลสังคมอำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า 1) การรับรู้และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเยาวชน พบว่า เยาวชนมีคะแนนการรับรู้โดยรวมเฉลี่ย 18.2 (คะแนนเต็ม 25 คะแนน)

2.2 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันพบว่าปัญหาหลักคือ ชมรม TO BE NUMBER ONE ยังไม่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ โรงเรียนบางแห่งขาดวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่สามารถดูแลชมรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการบูรณาการเรื่องยาเสพติดในหลักสูตรยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร ส่งผลให้นักเรียนยังขาดภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดที่เหมาะสม ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ หาญโงน (2555) ที่ระบุว่าระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แม้จะมีนโยบายและแนวทางจากกระทรวงศึกษาธิการ เช่น โครงการโรงเรียนสีขาว กีฬาต้านภัยยาเสพติด หรือ To Be Number One แต่การดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพในระดับปฏิบัติ

2.3 ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่าปัญหาหลักคือ นักเรียนที่เคยใช้ยาเสพติดไม่กลับมาเรียนหลังการบำบัด และยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายนอกกับสถานศึกษาในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งการร่วมมือมักเกิดขึ้นหลังเกิดปัญหาแล้ว ทำให้การแก้ไขเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้สอดคล้องกับของ ทิพากร ชีวสกุลยง (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธีรกานท์ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน มีข้อเสนอแนะ คือ นักเรียน หน่วยงานภาครัฐควรป้องปรามและสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การตรวจเข้มนักเรียนที่มี

โอกาสเสพยา การแก้ไขปัญหาการดื่มหรือเสพสิ่งเสพติดในโรงเรียน การสนับสนุนกิจกรรม TO BE NUMBER ONE การจัดนิทรรศการ หรือ กิจกรรม

2.4 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา พบว่าปัญหาหลักคือ นักเรียนแกนนำยังขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคณะครู และยังไม่มีการพัฒนานักเรียนแกนนำอย่างเป็นระบบเพื่อร่วมเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน อีกทั้งการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหายังไม่เพียงพอ ทำให้แผนงานที่จัดทำไม่ครอบคลุมสถานการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของนเรนทร์ ตุนทกิจ (2557) ที่เสนอว่าแนวทางในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงควรเน้นการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมหลากหลาย เช่น การให้ความรู้ ฝึกวินัย ทัศนศึกษา และการใช้เครื่องแบบเป็นแรงจูงใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเยาวชนให้เห็นถึงคุณค่าและความสามารถในตัวเอง และไม่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด

2.5 ด้านการอำนวยการพบว่าปัญหาหลักคือ ระบบ CATAS ที่มีความซับซ้อนในการบันทึกข้อมูล ซึ่งส่งผลให้การบันทึกข้อมูลในระบบ NISPA และ CATAS ของสถานศึกษาเกิดความซับซ้อนและทับซ้อน ส่งผลกระทบต่อการตรวจราชการในประเด็นยาเสพติดที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง และยังส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรก บูรณ์เจริญ (2554) ซึ่งพบว่าในสภาพการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีการปรับปรุงและพัฒนาในระดับมาก

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการสร้างการรับรู้พบว่า สถานศึกษาควรจัดการประชุม วางแผน และออกแบบโครงการกิจกรรมยาเสพติดเพื่อสร้างการรับรู้ในทุกด้าน เพื่อให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของบุรฉัตร จันทร์แดง (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน โดยการปลูกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดจากครูและผู้ปกครอง พร้อมทั้งการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดจากสื่อต่างๆ ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีและรู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่อันตรายและเลิกได้ยาก ทั้งนี้มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนในโรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

3.2 ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ TO BE NUMBER ONE เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงออก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทธมน เพ็งส้ม (2554) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเสพยาบ้า ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโครงการตำรวจประสานงานประจำโรงเรียน เพื่อศึกษาสภาพการณ์ และสภาพทั่วไปของการใช้ยาบ้าในเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดนนทบุรี พบว่า สาเหตุ ที่ชักนำให้มีการเสพยาบ้าเกิดจากการอยากลองหรือคึกคะนอง และถูกชวนจากเพื่อน แต่ถ้าไม่ได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติด ก็จะส่งผลต่อการเสพยาบ้าอยู่ในระดับน้อย

3.3 ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรขอความร่วมมือจากชุดปฏิบัติการด้านยาเสพติดในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ วงค์เมืองคำ และภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล (2563) เน้นถึงความสำคัญของการประสานเครือข่ายจากชุมชนและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนด้าน ICT ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อมโยงกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมในโครงการสถานศึกษาสีขาวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเพิ่มการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ อิ่มอุไร (2554) พบว่า การศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

3.5 ด้านการอำนวยการ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดที่ข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน เพื่อให้มีการบริหารจัดการปัญหายาเสพติดในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล (2563) ได้เน้นถึงความสำคัญของการใช้ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการในโรงเรียน ซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำทางการศึกษา การคิดอย่างเป็นระบบ และการบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำ มาปรับใช้ในการจัดอบรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือการกำหนดกิจกรรมการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ใหม่กับโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาแนวทางการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงจะทำให้การบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้นมีประสิทธิภาพแก่องค์กร

3. ผู้บริหารควรรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนงาน รวมทั้งทบทวนภารกิจการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและศึกษารายงานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนจัดทำแผนงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานป้องกันและไขปัญหายาเสพติด ในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยในภาพที่กว้างและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัญหาหรือแนวทางการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อจะสามรถนำผลไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้

3. ควรศึกษาปัญหาหรือแนวทางการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่สีแดงในด้านยาเสพติด เพื่อที่จะได้รู้ถึงปัญหาที่ต้นตอและนำมาแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ได้ทราบถึงแนวทางในการจัดการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับสถานศึกษามี 5 ด้าน ได้แก่ ทั้งด้านการสร้างการรับรู้ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ด้านการอำนวยการ สามารถนำไปส่งเสริมการบริหารงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสหรือโรงเรียนที่บริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อไป ดังแผนองค์ความรู้ดังนี้

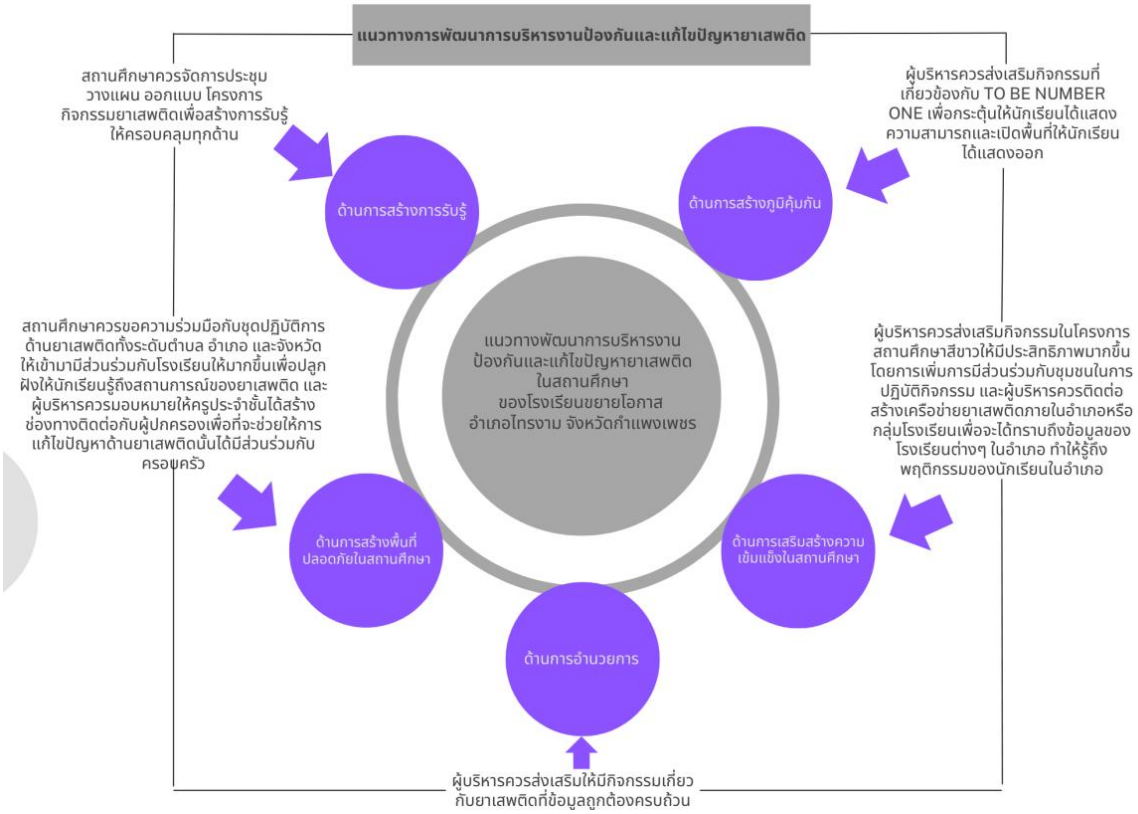

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปี 2564.* คุรุสภา ลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *การดำเนินงานป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน.* คุรุสภา ลาดพร้าว.

กิตติศักดิ์ จังพานิช. (2558). ปัจจัยป้องกันกลุ่มเสี่ยงติดยาเสพติดของผู้ที่มีความเสี่ยงในการใช้ยาเสพติด กรณีศึกษา จ.ราชบุรี. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 11*(3), 37-42.

เข็มรัตน์ บุตรสุริย์. (2560). *ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอำเภอวัฒนานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดิเรก บูรณ์เจริญ. (2554). *สภาพการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.* มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ทิพากร ชีวสกุลยง. (2555). *การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธีรกานท์ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นเรนทร์ ตุนทกิจ. (2557). *แนวทางการจัดอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษาใน พื้นที่ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.* สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุรฉัตร จันทร์แดง. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พยอม ใจสะอาด. (2553). *สภาพปัญหาการดำเนินงานและแนวทางพัฒนาการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพบูลย์ วงค์เมืองคำ และภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล. (2563). แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 9*(2), 52-63.

ภัทธมน เพ็งส้ม. (2554). *พฤติกรรมการเสพยาบ้าของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโครงการตำรวจประสานงานประจำโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล. (2563). *หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา.* คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล. (2564). *หลักการทฤษฎีและปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา.* เกรียงไกรพานิชย์.

ภิญโญ อิ่มอุไร. (2554). *การศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วุฒิชัย ปู่วัง. (2553). *การรับรู้และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนของเทศบาลตำบลสังคม อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รังสรรค์ คำเกิด. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วีรยุทธ หาญโงน. (2555). *ปัญหา/แนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8.* งานนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริวัฒน์ จันทร์เพชร. (2551). *การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ กาฬสินธุ์ เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สุรศักดิ์ เลาหพิบูลย์กุล. (2547). *อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 – 2565.* กระทรวงยุติธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 – 2562.* กระทรวงยุติธรรม.

อำพร คนซื่อ. (2562). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยตะวันออกเฉียงเหนือ.

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนของหนังสือเรียนภาษาจีน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดลำปาง

A Cultural Content Analysis of Chinese Language Textbooks for Lower Secondary Education in Lampang Province

บัณศิกาญจ ตั้งภากรณ์[1*] ณธษา ตั้งชัยวรรณา[2]

Bunsikan Tangpakorn[1] Natasa Tangchaiwanna [2]

[1]คระครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Thailand

[2]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: am.sikan@gmail.com โทร. 090-9147-428

(Received: 19 March 2025, Revised: 16 May 2025, Accepted: 16 May 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีน โดยหนังสือเรียนภาษาจีนที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 และกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ครูที่สอนวิชาภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 5 คน และ 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 318 คน ที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนและแบบสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า หนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 ได้สะท้อนเนื้อหาวัฒนธรรมจีนเชิงพฤติกรรมมากที่สุดที่ร้อยละ 40.63 โดยครูและนักเรียนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และ 4.41 ตามลำดับ

คำสำคัญ: หนังสือเรียนภาษาจีน; วัฒนธรรมจีน; มัธยมศึกษาตอนต้น

ABSTRACT

This research aims to analyze Chinese cultural content in Chinese textbooks used in lower secondary education and to study the opinions of teachers and students regarding such cultural content. The textbooks examined in this study are the "Experiencing Chinese Intermediate" series, volumes 1 to 3. The sample is divided into two groups: (1) five lower secondary Chinese language teachers selected through stratified purposive sampling and (2) 318 lower secondary students selected through stratified random sampling. The research instruments include a textbook content analysis form and opinion surveys for teachers and students. The statistical methods used for data analysis are mean and standard deviation. The results indicate that the " Experiencing Chinese Intermediate" textbooks (volumes 1 to 3) predominantly reflect behavioral aspects of Chinese culture, accounting for 40.63% of the cultural content. Both teachers and students had a very high overall opinion of the textbooks, with mean scores of 4.42 and 4.41, respectively.

Keywords: Chinese textbooks; Chinese culture; lower secondary education

บทนำ

ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ มิได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารเชิงภาษาศาสตร์หรือทักษะทางการใช้ภาษาด้านไวยากรณ์เท่านั้น แต่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตรงตามบริบททางสังคมของแต่ละประเทศ ภาษาจีนเป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่หลาย ๆ สถานศึกษาได้บรรจุรายวิชาภาษาจีนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาจีน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมถึงการแสดงออกเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของทั้งไทยและจีน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการนำไปใช้สื่อสารและเข้าถึงปรัชญา แนวคิด วิถีชีวิตของชาวจีนได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กล่าวคือ ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถจำแนกได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ความรู้ทางภาษาจีน ทักษะทางการสื่อสารภาษาจีน และความรู้ความเข้าใจทางวัฒนธรรมจีน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนจะใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดีย่อมต้องรู้และ

เข้าใจวัฒนธรรมของชาวจีนได้เป็นอย่างดีด้วยเช่นกัน ดังที่ Yaoxin (2005) และ Anqi (2010) ได้กล่าวในทำนองที่ว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนที่มุ่งเน้นเพียงความรู้ทางภาษาจีนอย่างเดียว โดยที่ขาดการสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมจีน จะส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Xiliang (2011) กล่าวว่า กลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารภาษาจีน ควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาจีนที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ไวยากรณ์และเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

การเรียนรู้ภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดลำปาง ได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมจีนควบคู่ไปกับทักษะการสื่อสารทางภาษาจีนที่ผ่านสื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เช่น หนังสือเรียน โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บทเพลง เป็นต้น ซึ่งสื่อการเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะหนังสือเรียนจะเป็นสื่อกลางที่สามารถเชื่อมโยงกระบวนการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียนภายใต้การเลือกใช้หนังสือเรียนที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับช่วงวัยหรือศักยภาพของนักเรียน เวลาเรียน และสถานที่เรียน เพื่อช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีนได้อย่างเข้าใจและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการสังเกตและผลสรุปการบันทึกผลหลังการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน เช่น ด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านสถานที่ท่องเที่ยว หรือด้านเทศกาลต่าง ๆ แต่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ สำหรับการสื่อสารแลกเปลี่ยนความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างไทยกับจีนตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยและจีนได้อย่างเหมาะสม อาจเป็นผลจากหนังสือเรียนภาษาจีนที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้มีการนำเสนอวัฒนธรรมจีนแบบภาพรวม (surface culture) แต่ขาดการนำเสนอวัฒนธรรมเชิงลึก (deep culture) เช่น พฤติกรรม ค่านิยม ความเชื่อ หรือแนวคิดทางสังคมที่แฝงอยู่ในภาษา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมุมมองของ Tang (2006) ที่ชี้ให้เห็นว่าหนังสือเรียนภาษาต่างประเทศระดับต้นที่สะท้อนเน้นเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรม ขนบธรรมเนียม และค่านิยมของเจ้าของภาษา จะช่วยหนุนเสริมความรู้ ความเข้าใจในการใช้ภาษาต่างประเทศและสามารถเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สูงขึ้นให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังนั้น หนังสือเรียนภาษาจีนที่ไม่ได้ออกแบบหรือนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ค่านิยม และวิถีชีวิตของชาวจีน อาจส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการใช้ภาษาจีนและนำไปสู่ปัญหาของการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะเนื้อหาทางวัฒนธรรมจีนที่นำเสนอในหนังสือเรียนภาษาจีนที่ใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของจังหวัดลำปาง ทั้งนี้ เพื่อประมวลเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยหนุนเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมจีนที่มีความเหมือนและความแตกต่างกับวัฒนธรรไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนและศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบเรียน (Textual Analysis) และวิธีวิจัยเชิงการสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การคัดเลือกหนังสือเรียนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกหนังสือที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นหนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมภาษาจีน ชุดสัมผัสภาษาจีน เล่ม 1- 6 สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) โดยอ้างอิงตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อนุญาตให้ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง พบว่า หนังสือเรียนภาษาจีนที่นำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของหนังสือเรียนชุดสัมผัสภาษาจีนในสถานศึกษาเป็นเล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของหนังสือเรียนภาษาจีนที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นหนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จำนวน 3 เล่ม เท่านั้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับศึกษาความคิดเห็น ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูที่สอนวิชาภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง-ลำพูน จำนวน 38 คน จากโรงเรียน 30 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูที่สอนวิชาภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง-ลำพูนที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 7 แห่ง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นครูสอนวิชาภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการใช้หนังสือเรียนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 ประกอบการจัดการเรียนการสอนติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 ภาคการศึกษา จำนวน 5 คน

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนรายวิชาเพิ่มเติมภาษาจีนในปีการศึกษา 2567 จาก 7 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง-ลำพูน ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองลำปาง จำนวน 954 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 318 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ที่จำแนกตามระดับชั้นปี โดยผู้วิจัยพิจารณาจากระดับความสามารถหรือความพร้อมทางการใช้ภาษาจีนจากน้อยไปสู่มาก ซึ่งแบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 : มัธยมศึกษาปีที่ 2 : มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับ โดยแต่ละชั้นปีได้กำหนดสัดส่วนเป็นร้อยละ 30 : ร้อยละ 40 : ร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของแต่ละโรงเรียนใน 7 แห่ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์หนังสือเรียน 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของครู และ 3) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน โดยมีขั้นตอนของการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาวิเคราะห์และประเมินเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 รวมถึงเกณฑ์การประเมินความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อหนังสือเรียน

3.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 แบบวิเคราะห์หนังสือเรียน จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมในหนังสือเรียน จำนวน 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมสะท้อนพฤติกรรม (เช่น มารยาททางสังคม วิธีการพูด) 2) วัฒนธรรมสะท้อนขนบธรรมเนียม ค่าเชื่อ (เช่น ความเชื่อ ศาสนา) และ 3) วัฒนธรรมสะท้อนค่านิยม (เช่น ความเคารพผู้ใหญ่ ระบบอาวุโส) โดยแบบวิเคราะห์หนังสือเรียนแสดงเป็นความถี่แบบ Check List

3.2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครู โดยแบบสำรวจมีทั้งหมด 2 ส่วน ได้แก ส่วนข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งในส่วนข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณคา 5 ระดับตามแนวคิดของ Best and Kahn (2006) แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) สำรวจความสอดคล้องระหว่างหนังสือเรียนกับสาระการเรียนรู้ภาษาจีนที่ 2 (ภาษาและวัฒนธรรม) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 7 ข้อ 2) สำรวจความเหมาะสมของหนังสือเรียนกับนักเรียน จำนวน 6 ข้อ และ 3) สำรวจความพึงพอใจของครูที่มีต่อหนังสือเรียน จำนวน 6 ข้อ

3.2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน โดยแบบสำรวจมีทั้งหมด 2 ส่วน ได้แก ส่วนข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งในส่วนข้อคำถามความคิดเห็นปลายเปิดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณคา 5 ระดับตามแนวคิดของ Best and Kahn (2006) แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) สำรวจความรู้

และเข้าใจในเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน จำนวน 7 ข้อ 2) สำรวจความเหมาะสมของเนื้อหาที่มีต่อศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง จำนวน 6 ข้อ และ 3) สำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือเรียน จำนวน 6 ข้อ

ทั้งนี้ เครื่องที่ใช้ในการศึกษาได้ที่ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยผลการประเมินค่า IOC ในทุกข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่มากกว่า 0.5 (สุรพงษ์ คงสัตย์ และ ธีรชาติ ธรรมวงค์, 2558)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ 2 ข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 32 บทเรียน โดยผู้วิจัยสามารถผลวิเคราะห์ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์ภาพรวมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน

ประเภท	จำนวนบทเรียน			รวม	ร้อยละ
	เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 3		
วัฒนธรรมสะท้อนพฤติกรรม	4	5	4	13	40.63
วัฒนธรรมสะท้อนขนบธรรมเนียม ความเชื่อ	2	4	4	10	31.25
วัฒนธรรมสะท้อนค่านิยม	2	3	4	9	28.12
รวม				**32**	**100**

จากตาราง 1 พบว่า หนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 ได้สะท้อนเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนครบทั้ง 3 ประเภท โดยได้สะท้อนเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมที่จำนวนบทเรียนมากที่สุดร้อยละ 40.63 รองลงมาเป็นเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงขนบธรรมเนียมและความเชื่อที่ร้อยละ 31.25 ส่วนเนื้อหาที่สะท้อนวัฒนธรรมเชิงค่านิยมอยู่ที่ร้อยละ 28.12 ตามลำดับ

2. ผลการสำรวจความคิดเห็นของครู จำนวน 5 คนที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 โดยผู้วิจัยสามารถผลการสำรวจได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลสำรวจความคิดเห็นของครูที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน

รายการ	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. หนังสือเรียนมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ภาษาจีน	4.43	0.49	มากที่สุด
2. หนังสือเรียนมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่เหมาะสมกับนักเรียน	4.37	0.60	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือเรียน	4.47	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.42**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตาราง 2 พบว่า ครูมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 โดยครูมีระดับความคิดเห็นที่พึงพอใจต่อหนังสือเรียนชุดสัมผัสภาษาจีนในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งที่ค่าเฉลี่ย 4.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 รองลงมาหนังสือเรียนชุดสัมผัสภาษาจีนมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ภาษาจีนอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 และหนังสือเรียนมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่เหมาะสมกับนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 ตามลำดับ

3. ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 โดยผู้วิจัยสามารถผลการสำรวจได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน

รายการ	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน	4.61	0.62	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของเนื้อหาที่มีต่อศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง	4.46	0.64	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือเรียน	4.11	0.99	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.41**	**0.79**	**มากที่สุด**

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.79 โดยนักเรียนมีความรู้และเข้าใจในเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งที่ค่าเฉลี่ย 4.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 รองลงมานักเรียนมีความคิดเห็นว่าหนังสือเรียนชุดสัมผัสภาษาจีนมีเนื้อหาที่เหมาะสมต่อศักยภาพการเรียนรู้ของตนเองที่ระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 และนักเรียนมีระดับความคิดเห็นที่พึงพอใจต่อหนังสือเรียนชุดสัมผัสภาษาจีนในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 พบว่า หนังสือฉบับนี้ได้ปรากฏเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหนังสือเรียนภาษาจีนระดับต้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมในสถานการณ์จริง โดยเนื้อหาที่สะท้อนวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารและการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับผู้เรียนระดับต้น ซึ่งวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติได้ง่ายกว่าความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณี สอดคล้องกับแนวคิด Intercultural Communicative Competence (ICC) ของ Byram (1997) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมต้องอาศัยพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นสำคัญ เช่น การรู้จักใช้คำพูดหรือภาษากายที่เหมาะสมกับบริบททางสังคม และยังสอดคล้องกับทฤษฎี Sociocultural Theory ของ Vygotsky (1978) ที่ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรม เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาที่มุ่งเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้เรียนระดับต้นสามารถฝึกฝนและนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันจริง ทั้งนี้ ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tang (2006) ที่พบว่า หนังสือเรียนภาษาต่างประเทศระดับต้นนิยมเน้นวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมมากกว่าวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ เนื่องจากการเริ่มเรียนภาษาด้วยวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมตามบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wang (2011) ที่ชี้ให้เห็นว่า หนังสือเรียนภาษาจีนระดับต้นได้ปรากฏจำนวนเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าร้อยละ 60 ของเนื้อหาทั้งฉบับ อีกทั้งผู้เรียนมีแนวโน้มจดจำและนำพฤติกรรมทางวัฒนธรรมไปใช้สื่อสารในชีวิตจริงได้ง่ายกว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมด้านความเชื่อและค่านิยม

2. ครูมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านความพึงพอใจ ความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ภาษาจีน และความเหมาะสมของเนื้อหากับนักเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีนนี้ ได้รับการออกแบบมาให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ภาษาจีนที่ 2 ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในช่วงชั้นที่ 3 ประกอบกับมีโครงสร้างของเนื้อหาที่ชัดเจนที่มีการเรียงลำดับจากง่ายไปยาก และมีกิจกรรมที่ช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนระดับต้นได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะที่ดีของหนังสือเรียนของ Richards (2001) ที่ชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีควรครอบคลุมสิ่งสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความสอดคล้องกับหลักสูตร 2) การออกแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้หนังสือเรียนมีประสิทธิภาพในการใช้สอนภาษา โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tomlinson (2011) ที่ระบุว่าหนังสือเรียนภาษาที่มีคุณภาพ ควรสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนการสอนและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด Comprehensible Input ของ Krashen (1985) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนจะพัฒนาทักษะทางภาษาและวัฒนธรรมได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับการออกแบบเนื้อหาในหนังสือที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยที่เนื้อหามีระดับที่สูงกว่าศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zhao & Morgan (2004) และ Littlejohn (2011) ที่ชี้ให้เห็นว่า ครูมีแนวโน้มความพึงพอใจต่อหนังสือที่ใช้มากขึ้น เมื่อหนังสือเรียนปรากฏเนื้อหาที่สอนง่าย มีแนวทางการสอนที่ชัดเจนและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้แบบโต้ตอบที่ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งจะหนุนเสริมให้ครูสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. นักเรียนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความรู้และเข้าใจในเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีนนี้ ได้นำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมจีนที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น การทักทาย การรับประทานอาหาร เทศกาลต่าง ๆ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าวัฒนธรรมจีนไม่ได้เป็นเรื่องไกลตัว อีกทั้งหนังสือเรียนได้มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมจีนด้วยวิธีการที่น่าสนใจ เช่น ภาพประกอบ วิดีโอ บทสนทนา และกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิด Intercultural Communicative Competence ของ Byram (1997) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพต้องควบคู่ไปกับการเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบททางสังคม ซึ่งสอดคล้องตรงกับแนวคิด Cultural Content in Language Learning ที่ Tang (2006) ได้ศึกษาหนังสือเรียนภาษาจีนพบว่า หนังสือเรียนได้นำเสนอวัฒนธรรมจีนผ่านสถานการณ์ตามบริบทในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจบริบททางสังคมและพฤติกรรมที่เหมาะสมของชาวจีน นอกจากนี้ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zhao & Morgan (2004) พบว่า นักเรียนสามารถเข้าใจวัฒนธรรมได้ดีขึ้น เมื่อมีการใช้ภาพ วิดีโอ และสื่อมัลติมีเดียควบคู่ไปกับบทเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาในลักษณะเปรียบเทียบหนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีนกับหนังสือเรียนภาษาจีนชุดอื่น ๆ ที่มีใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และประสิทธิภาพของการถ่ายทอดเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในหนังสือเรียนแต่ละชุด

2. ควรมีการวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อเสริมการเรียนรู้ เช่น วิดีโอ เกมการเรียนรู้ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ มีผลต่อความเข้าใจด้านวัฒนธรรมจีนของนักเรียน ตลอดจนพัฒนาแนวทางการใช้สื่อเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เช่น พื้นฐานทางภาษา ประสบการณ์การเรียนรู้ และเจตคติของนักเรียนที่มีผลต่อความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การสอนเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน

4. ควรมีการศึกษาแนวทางการสอนที่บูรณาการวัฒนธรรมจีนผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้งมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาพบว่า หนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中) เล่มที่ 1 ถึง เล่มที่ 3 สามารถบูรณาการวัฒนธรรมจีนผ่านบริบทการใช้ภาษาตามสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยได้เชื่อมโยงและหลอมรวมวัฒนธรรมจีนเข้ากับเนื้อหาทางภาษา เช่น วิธีการแนะนำตัวแบบจีน มารยาทในการรับประทานอาหาร การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน ไหว้พระจันทร์ เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนสามารถซึมซับวัฒนธรรมจีนได้โดยที่ไม่รู้สึกว่าเป็นการเรียนวัฒนธรรมที่แยกจากการเรียนภาษา จึงหนุนเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาจีนได้อย่างเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมสอดคล้องกับวิถีการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และเสริมสร้างความสามารถทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.* สำนักพิมพ์คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *หนังสือเรียนภาษาจีนชุดสัมผัสภาษาจีน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (体验汉语——初中)* (พิมพ์ครั้งที่ 15). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงค์. (2558). *การหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC).* https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329

Anqi, D. (2010). 汉语作为第二语言学习者研究. 北京:世界图书出版公司.

Best, J. W. and Kahn, J. V. (2006). *Research in Education* (10th Edition). Pearson Education Inc., Cape Town.

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice Hall.

Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. Longman.

Littlejohn, A. (2011). *The analysis of language teaching materials: Inside the Trojan Horse*. Cambridge University Press.

Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge University Press.

Tang, X. (2006). *Cultural representation in foreign language textbooks: A case study of Chinese language teaching materials.* Beijing University Press.

Tomlinson, B. (2011). *Materials development in language teaching* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

Wang, L. (2011). *An analysis of cultural content in Chinese language textbooks for beginners*. Shanghai Foreign Language Education Press.

Xiliang, C. (2011). 对外汉语听说课课堂教学研究. 北京:北京语言大学出版社.

Yaoxin, L. (2005). 课堂教学的组织与管理. 广东:暨南大学出版社.

Zhao, Y., & Morgan, C. (2004). The role of culture in foreign language teaching materials: An analysis of Chinese textbooks. *Journal of Language & Cultural Studies, 15*(2), 45-62.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

The Relationship between academic leadership of school Administrators and teamwork of teachers in the educational Opportunity expansion school under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Rai Area 1

สงกรานต์ ธิยะคำ[1] ธารารัตน์ มาลัยเถาว์[2]

Songkran Thiyakham[1] Thararat Malaitao[2]

[1]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

Department of Educational Administrations, Chiang Rai Campus, University of Phayao, Thailand

[2]วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

Department of Educational Administrations, Chiang Rai Campus, University of Phayao, Thailand

*Corresponding author e-mail: poonsai140426@gmail.com

(Received: 31 March 2025, Revised: 13 May 2025, Accepted: 16 May 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามลำดับ 2. การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับสูงสุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ การประสานงาน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการติดต่อสื่อสาร และ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับ 0.857 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ในทุกตัวแปร โดยภาพรวมมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง และคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ; การทำงานเป็นทีมของครู; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study academic leadership of school administrators, 2) study teamwork of teachers in educational opportunity expansion schools, and 3) study the relationship between academic leadership of school administrators and teamwork. The area of research was educational opportunity expansion schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chiang Rai. The sample group and population were 201 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire and statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The results were found that 1. The overall level of academic leadership of school administrators in educational opportunity expansion schools was at a high level. When considering each aspect, the three aspects with the highest average values were curriculum development, curriculum management and teaching management, and vision, mission, and goal setting, respectively. 2. The overall level of teamwork of teachers in educational opportunity expansion schools was at the highest level. When considering each aspect, the three aspects with the highest average values were coordination, mutual trust, and communication, respectively. 3. The relationship between academic leadership of school administrators and teamwork has a positive relationship ($P < 0.01$) level for all values. The overall of the relationship was high level. The pair with the highest relationship, the aspect of school curriculum development.

Keywords: Academic Leadership ; Teacher teamwork; school administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยการส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต และเข้าใจสังคมมีความสามารถในการปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การศึกษาที่ดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จะสร้างสมดุลกลมกลืนกันกับการพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การให้การศึกษาแก่ประชาชนเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งมวล ดังนั้นประเทศชาติจะประสบความสำเร็จและมีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในด้าน การศึกษาจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุน และการส่งเสริมเพื่อให้สอดคล้องกับแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาประเทศชาติให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (จิตรา แก้วมะ, 2563)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้วิเคราะห์สถานะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พบว่าในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ซึ่งสะท้อนจากการยกระดับสุขภาวะ การเข้าถึงการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาสำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ในทุกวิชา และผลคะแนนสอบ PISA ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีแนวโน้มลดลง จากอันดับที่ 50 ในปี 2555 เป็นอันดับที่ 66 ในปี 2561 จาก 79 ประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ โดยเน้นการส่งเสริมศักยภาพของประชาชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงวัยชรา พร้อมทั้งมุ่งเตรียมความพร้อมให้ประชาชนสามารถปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนหลากหลายมิติของมนุษย์ สำหรับนโยบายในปีงบประมาณ 2566 ได้กำหนดเป้าหมายหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความปลอดภัย 2) การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา 3) การสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษาสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย และ 4) การเสริมสร้างทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ภาวะผู้นำ เป็นพฤติกรรมที่มีอิทธิพลในการจูงใจบุคคลอื่นในองค์กรให้ร่วมมือ (ข้าวทิพย์ ทีสุกะ, 2564) และจีระยุทธ พุทธรักษาพิทักษ์ (2564) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีภาวะ ความเป็นผู้นำ มีความฝันหรือวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และยึดมั่นต่อความฝันของตัวเองอย่าง แน่วแน่ มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทในแผนงานอย่างต่อเนื่อง รับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ การมีมนุษย์ สัมพันธ์ที่ดีเยี่ยมเป็นผู้นำ 360 องศา คือ เป็นผู้นำรอบทิศทางรู้จักแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ การสร้างภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นเรื่องที่ทำได้ สามารถฝึกฝนได้ หากมีพรสวรรค์แล้วต้องบวกพรแสวงด้วย และต้องพัฒนาไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถหยุดได้ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่เรียนรู้ไม่จบสิ้น สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม (2566) ได้ให้ความหมายของการทำงานเป็นทีมไว้ว่าเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จะใช้ศิลปะ อำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลในการโน้มน้าวใจบุคคล ชักจูงหรือชี้นำปลูกฝังศรัทธาให้สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประสานความรู้ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด มีความสามัคคี มีเป้าหมายเดียวกัน และสามารถนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จได้

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษาในการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุนและโน้มน้าว จูงใจในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรและการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (บุญพา พรหมณะ, 2559) และภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถของบุคคลในการนำหรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมกลุ่ม เป็นการผสมผสานคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้นำที่ช่วยสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เป็นสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามซึ่ง

ผู้นำใช้อิทธิพลต่อพฤติกรรมของกลุ่ม และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย (ปิยพร บุญใบ, 2563) คุณลักษณะและบทบาทผู้นำเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความพยายามในการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะความรู้ความสามารถ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยอาจจะมีการมุ่งเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านใดเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน การกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดการประสานร่วมมือกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ดี รู้จักการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ (ปิยรัตน์ ณ นคร และสุดาพร ทองสวัสดิ์, 2565) นอกจากนี้ คุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงานเป็นทีมต้องมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสองทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพของงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (Romig, 1996)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มี โรงเรียนขยายโอกาสทั้งสิ้น 25 แห่ง ซึ่งแต่ละแห่งมีช่วงวัยของครู จึงก่อให้เกิดความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันไป นอกจากนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญหลากสาขาวิชา ทำให้ต้องสอนทั้งระดับประถมและมัธยมพร้อมกัน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น คะแนน NT, O-NET การอ่าน–เขียน และการคิดคำนวณ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกเชียงราย เขต 1, 2566)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารที่ต้องประสานงานร่วมกับครูผู้สอนเพื่อจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตน และใช้ในการวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 419 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนครูแต่ละสถานศึกษา

2. เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยงาน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการนิเทศ 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย 3) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการ และ 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตอนที่ 3 แบบสอบถามการทำงานเป็นทีมของครู ประกอบด้วยงาน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านความไว้ใจซึ่งกันและกัน 3) ด้านการมีมนุษย์สัมพันธ์ 4) ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน 5) ด้านการประสานงาน และ 6) ด้านการมีส่วนร่วม และตอนที่ 4 แบบสอบถามระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู จากนั้นหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และการทำงานเป็นทีมของครู นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษา 2) เสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item–Objective Congruence: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และ 3) ทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25–0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีของ Cronbach, 1951), (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.962

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามดำเนินการโดยใช้จำนวนทั้งสิ้น 201 ชุด ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยใช้สองวิธี ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์โดยใช้ Google Form ซึ่งถูกส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างผ่านอีเมลและกลุ่มไลน์ของแต่ละโรงเรียนที่กำหนด หลังจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างครบ 201 ชุด ภายในระยะเวลาที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับครบทั้ง 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสถิติเฉพาะทาง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 (n=201)

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	64	34.53
หญิง	131	65.17
สถานภาพการดำรงตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	26	12.94
ครู	175	87.06
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	154	76.62
ปริญญาโท	47	23.38
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ประสบการณ์ทำงาน 1 – 5 ปี	64	31.84
ประสบการณ์ทำงาน 6 – 10 ปี	66	32.84
ประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	71	35.32
ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	24	11.94
ขนาดกลาง	164	81.59
ขนาดใหญ่	13	6.47

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65.17 สถานภาพเป็นครู ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.06 ประสบการณ์ทำงานมากว่า 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.32 และอยู่ขนาดโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 81.59

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
ด้านการนิเทศ	4.49	0.61	มาก
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย	4.50	0.63	มาก
ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.51	0.61	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการ	4.47	0.68	มาก
ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.52	0.66	มากที่สุด
รวม	**4.50**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของระดับการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.54	0.63	มากที่สุด
ด้านความไว้ใจซึ่งกันและกัน	4.55	0.63	มากที่สุด
ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	4.51	0.63	มากที่สุด
ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน	4.53	0.63	มากที่สุด
ด้านการประสานงาน	4.56	0.63	มากที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วม	4.52	0.64	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.63**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้าน คือ ด้านการประสานงานอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X)	การทำงานเป็นทีม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (Y)						
	(Y_1)	(Y_2)	(Y_3)	(Y_4)	(Y_5)	(Y_6)	($Y_{รวม}$)
(X_1)	0.699**	0.701**	0.702**	0.699**	0.699**	0.699**	0.701**
(X_2)	0.609**	0.613**	0.613**	0.613**	0.613**	0.609**	0.613**
(X_3)	0.718**	0.724**	0.719**	0.722**	0.722**	0.723**	0.723**
(X_4)	0.671**	0.677**	0.677**	0.676**	0.676**	0.674**	0.677**
(X_5)	0.954**	0.956**	0.953**	0.954**	0.954**	0.957**	0.957**
($X_{รวม}$)	0.853**	0.858**	0.856**	0.856**	0.856**	0.855**	0.857**

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับ 0.857 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ทุกค่า ซึ่งคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับด้านการมีส่วนร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากครูและบุคลากรในโรงเรียนมีระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและด้านวิชาการ โดยเฉพาะความสามารถทางวิชาการที่ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของพวกเขา ดังนั้น ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงถูกประเมินให้อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปานหทัย ธรรมรัตน์ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับสูงจากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของอรรถพล ประเสริฐสังข์ (2566) ที่ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภลัคน์ รัตนบุร (2567) ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากแนวทางของผู้บริหารที่มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารยังเปิดโอกาสให้ครูได้ปรึกษาหารือในการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความร่วมมือภายในทีม โดยเน้นการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งล้วนส่งผลดีต่อพัฒนาการของสถานศึกษาในภาพรวม ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสุทัตตา ภักดีเรือง (2566) ที่สำรวจการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนบ้านคลองวาฬ และพบว่าการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนดังกล่าวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมชัย ปิยะศิลป์ (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดย พบว่า ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการทำงานเป็นทีมภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ ศรีโยหะ (2567) ได้ศึกษาการศึกษาองค์ประกอบการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน โดย พบว่าการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ในทุกด้าน ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู โดยผลักดันให้เกิดความพยายามในการพัฒนาพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ การติดต่อสื่อสาร ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีมนุษยสัมพันธ์ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การประสานงาน และการมีส่วนร่วม โดยลักษณะสำคัญของการทำงานเป็นทีมยังรวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสื่อสารแบบสองทาง เพื่อยกระดับคุณภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศุรางค์รัฐปรัชญา ปะตาทะยัง (2566) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีลักษณะเชิงบวกในระดับสูง ($P < 0.01$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของทนงค์ รักษาศิริ (2565) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ขณะที่ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการ

2. การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน รองลงมา คือ ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในทุกตัวแปร และโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากับการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ผู้บริหารควรให้ส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรสำหรับพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

2. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้ายสมาชิกในทีมของบุคลากรครูควรให้การส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างกันบรรยากาศในทีมช่วยสนับสนุนความเป็นมิตรและการช่วยเหลือกันอย่างแท้จริง การทำงานร่วมกันในทีมช่วยเสริมสร้างความสนิทสนมและความสามัคคี

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับด้านการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ผู้บริหารควรให้การติดตามผลและดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้สมาชิกในทีมเกิดการรับฟังและนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะไปใช้ในการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำลักษณะอื่นของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถามศึกษาเขตอื่น

3. ควรศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตอื่นที่ใกล้เคียงกันเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อใช้เป็นแนวทางในพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุป

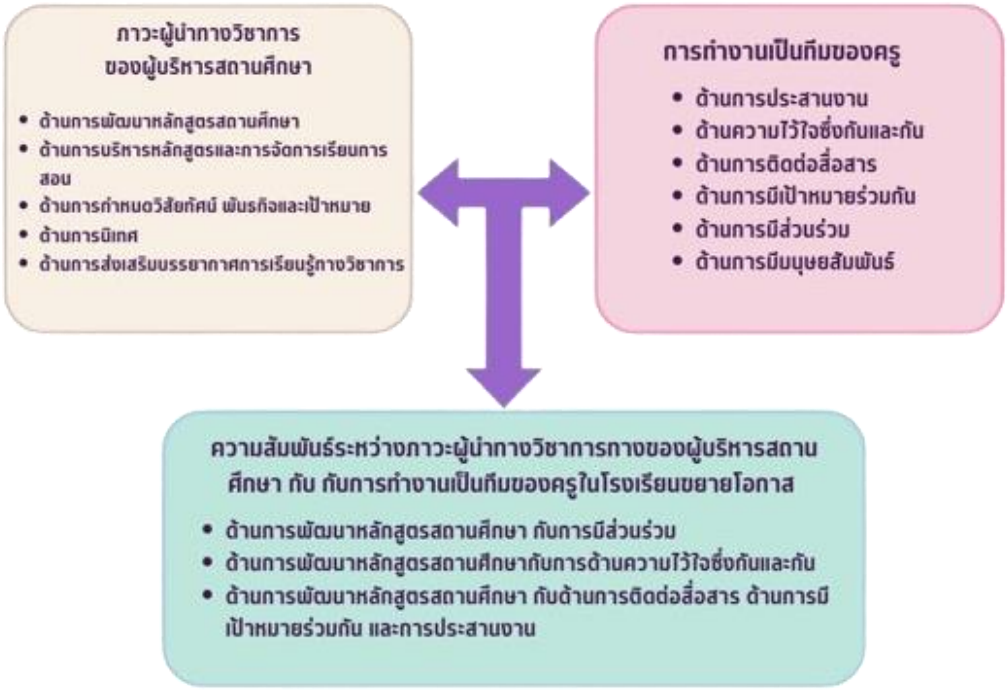

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวก ภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนรู้ และการกำหนดวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับการมีส่วนร่วม ความไว้ใจ และการประสานงานของทีมครูในโรงเรียนซึ่งด้านการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารมีความสัมพันธ์สูงสุดกับการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของครู ซึ่งนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กระทรวงศึกษาธิการ.

ข้าวทิพย์ ทีสุกะ. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จิตรา แก้วมะ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จีระยุทธ พุทธรักษาพิทักษ์. (2564). จินตนาการใหม่กับการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคโลกเปลี่ยน. *วารสารวิชาการแสงอีสาน, 18*(1), 22-32.

ทนงค์ รักษาศิริ. (2565*). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.* วิทยานิพนธ์รครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

บุญพา พรหมณะ. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ปานหทัย ธรรมรัตน์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปิยรัตน์ ณ นคร และสุดาพรทองสวัสดิ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. *วารสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13, 1*(1), 1676-1690.

เปรมชัย ปิยะศิลป์. (2565). การพัฒนาแนวทางการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6*(2), 410-420.

ศุภลัคน์ รัตนบุรี. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 18*(1), 36–50.

ศุรางค์รัฐปรัชญา ปะตาทะยัง. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 17*(2), 436-451.

สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม. (2566). *การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุดารัตน์ ศรีโยหะ. (2567). การศึกษาองค์ประกอบการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. *วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์, 8*(1), 237-252.

สุทัตตา ภักดีเรือง. (2566). *การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนบ้านคลองวาฬ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13.* สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อรรถพล ประเสริฐสังข์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.

Romig, D. (1996). *Breakthrough Teamwork: Out Standing Result Using Stractrued Teamwork*. Irwin.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

Academic Leadership of School Administrators Affecting the Implementation of Internal Quality Assurance in Schools under Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office.

กษมา เรืองสังข์[1] จุไรศิริ ชูรักษ์[2]

Kasama Ruangsang[1] Juraisiri Choorak[2]

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University, Thailand

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author, e-mail: juraisiri.ch@skru.ac.th

(Received: 29 April 2025, Revised: 14 May 2025, Accepted: 22 May 2025)

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 338 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก โดยข้อคำถามที่ได้มีค่า 1.00 ทุกข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (X_2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน (X_3) ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (X_4) ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (X_5) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย (X_1) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y} = .520 + .296 (X_2) + .201 (X_3) + .233 (X_4) + .108 (X_5) + .050 (X_1)$

สมการคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .361 (X_2) + .277 (X_3) + .296 (X_4) + .139 (X_5) + .068 (X_1)$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; การประกันคุณภาพภายใน; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to investigate the academic leadership of school administrators, 2) to examine the implementation of internal quality assurance in schools, and 3) to study how academic leadership of school administrators affects the implementation of internal quality assurance in these schools. The sample group consisted of 338 government teachers under Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office for the academic year 2024, selected by simple random sampling (lottery method) all question is worth 1.00 point. The data collection tool was a questionnaire with checklist and 5-point with an overall reliability of 0.98. The statistics used in the study included percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that: 1) The overall academic leadership of school administrators was at the highest level. All individual aspects were also rated at the highest level, 2) the overall implementation level of internal quality assurance in schools was at the highest level. All specific areas were similarly at the highest level, and 3) to the stepwise multiple regression analysis showed that academic leadership aspects affecting the implementation of internal quality assurance were: Curriculum and instructional management (X_2), Student development (X_3), Creating a learning atmosphere and culture (X_4), Supervision monitoring and evaluation of instruction (X_5), Setting vision mission and goals (X_1). The predictive equations were :

Raw score equation: $\hat{Y} = .520 + .296 (X_2) + .201 (X_3) + .233 (X_4) + .108 (X_5) + .050 (X_1)$

Standardized score equation: $\hat{Z} = .361 (X_2) + .277 (X_3) + .296 (X_4) + .139 (X_5) + .068 (X_1)$

Keywords : Academic leadership; Internal quality assurance; School administrator

บทนำ

ผู้นำ (Leader) คือ ผู้สนับสนุน (Supporter) หรือเป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovation) เข้าสู่สถานศึกษา และเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน จำเป็นจะต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา เพื่อสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมวิชาการให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเกิดเป็นผลดีเอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนดีขึ้นส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) ในการปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือองค์การใด ๆ ก็ตามทรัพยากรบุคคลถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานให้ดำเนินไปเพื่อบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์การนั้น ซึ่งในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานนี้เองทำให้เกิดการใช้ภาวะผู้นำขึ้นในหน่วยงานหรือองค์การ บุคคลที่

สามารถใช้ภาวะผู้นำจนทำให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานเกิดการยอมรับทั้งทางกาย โดยการลงมือปฏิบัติตาม และทางใจ คือการชื่นชม ยินดี เห็นชอบด้วย โดยให้สมาชิกทุกคนเกิดการร่วมมือร่วมใจ พึงพอใจ ทำให้บุคคลที่ใช้ภาวะผู้นำถือเป็นผู้นำในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ (ไชยา ภาวะบุตร, 2560) และภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือตำแหน่ง จูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตามความคิดเห็น และความต้องการด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ เพื่อจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และเป็นการรวมกลุ่มเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วกระตุ้นให้เกิดการดำเนินไปสู่เป้าหมาย (สัมมา รธนิธย์, 2556)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) Mc Ewans, 1998 (อ้างถึงในสมพงษ์ วิเศษจันทร์, 2566) กล่าวไว้ว่าเป็นภาวะที่ผู้นำโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน อาศัยความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสอนและความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเป็นพลังขับเคลื่อนทางการศึกษา ผู้นำทางวิชาการต้องมีความสามารถในการสื่อสาร และแสดงให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองเห็นว่าอะไรสำคัญและมีคุณค่าในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นแรงขับเคลื่อน และผู้นำทางวิชาการต้องมีทักษะในการสอนจริงธรรมที่นิยามเฉพาะว่าทั้งหมดของโรงเรียนคืออะไร มิติทางการศึกษา ทางสัญลักษณ์และทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญต่อภาวะผู้นำในโรงเรียน

ภาวะผู้นำทางวิชาการนับว่ามีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นความสามารถโน้มน้าวจูงใจหรือชี้นำบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจ ตระหนักถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้เป็นระบบ ประสานงานให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น กำลังใจ และความอบอุ่นในการร่วมงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2561) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการว่ามีความสำคัญต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารใสยุคใหม่จะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการใช้โอกาส ใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ และทุ่มเทให้กับงานบริหารโรงเรียนเป็นหลัก ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสามารำทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อบรรยากาศขององค์กร สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีส่วนรับผิดชอบ มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา โดยตรงทุกระดับ การที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดีมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับขอบข่ายและภารกิจการบริหาร และจัดการสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญ ในฐานะหัวหน้าหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับครู และนักเรียนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรมมีทักษะในการบริหารแล้วจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะได้รับความร่วมมือนั้นจะต้องแสดงบทบาทและพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ในการรวมพลังครู เพื่อดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นครู ให้แนะนำ

ครู และประสานงานให้ครูร่วมมือกันด้วยเทคนิควิธีที่มีคุณภาพจึงจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่าง และในวรรคสองของมาตรา 49 ระบุว่าให้มีการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 หลังจากกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สนองต่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยและการศึกษาไทยในอนาคต ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ออกประกาศ เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ได้จัดทำแนวปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัด ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาส่งเสริมกำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561)

ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยการแสดงพฤติกรรมการเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในหลาย ๆ ด้าน Krung (1993) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดพันธกิจ การจัดการหลักสูตรและการสอน การควบคุมดูแลการสอน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช (SWOT Analysis) ด้านที่ 4 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา พบว่า ระบบประกันคุณภาพยังไม่เข้มแข็ง ซึ่งจัดอยู่ในจุดอ่อน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช, 2566) สำนักงานเขตพื้นที่ได้ให้มีการกำหนดเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาต้องมีสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการและการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง การนิเทศการจัดการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีจิตวิทยาในการส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจในการจัดการเรียนรู้ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานและชุมชนในการส่งเสริมและสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียน และมีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา นอกจากนั้นมีการกำหนดกรอบกลยุทธ์การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ.2566 – 2570 ในกลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร

จัดการศึกษา โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม กำกับ ติดตาม และพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองทางด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อนำไปใช้ในการมีส่วนร่วมการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 2,720 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน โดยสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากโดยไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับ จำนวน 23 ข้อ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย จำนวน 4 ข้อ การบริหารหลักสูตรและการสอน จำนวน 6 ข้อ การพัฒนาผู้เรียน จำนวน 4 ข้อ การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ และการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน จำนวน 4 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.96 และตอนที่ 3 การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 33 ข้อ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 7 ข้อ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

จำนวน 5 ข้อ การติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา จำนวน 4 ข้อ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง จำนวน 4 ข้อ และการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จำนวน 3 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98 แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.982

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามผ่านระบบ My Office ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ 1) นำแบบสอบมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปเทียบกับคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ และ 3) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการหาค่าการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 สถิติ คือ 1) สถิติที่ใช้ในการบรรยายข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามใช้ค่า IOC และความเชื่อมั่นแบบสอบถามรายด้านและทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และ 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 112 คนคิดเป็นร้อยละ 33.10 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 และขนาดเล็ก 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้าน (n= 338)

ด้าน	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย	4.54	0.29	มากที่สุด
2	ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน	4.51	0.26	มากที่สุด

ด้าน	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	SD	แปลผล
3	ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.51	0.29	มากที่สุด
4	ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้	4.52	0.27	มากที่สุด
5	ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน	4.56	0.27	มากที่สุด
	รวม	**4.53**	**0.27**	**มากที่สุด**

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, SD = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.56, SD= 0.27) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ($\overline{X}$ = 4.54, SD = 0.29) ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.52, SD = 0.27) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.26) และด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.51, SD = 0.29) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้าน (n= 338)

ด้าน	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	$\overline{X}$	SD	แปลผล
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.54	0.28	มากที่สุด
2	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.51	0.25	มากที่สุด
3	การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.53	0.26	มากที่สุด
4	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.51	0.27	มากที่สุด
5	การติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา	4.52	0.28	มากที่สุด
6	การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.52	0.29	มากที่สุด
7	การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	4.61	0.28	มากที่สุด
	รวม	**4.53**	**0.21**	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53, SD =0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ($\overline{X}$ = 4.61, SD =0.28) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.54, SD =0.28) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.53, SD =0.26) การติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.52, SD =0.28) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\overline{X}$ = 4.52, SD =0.29) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.51, SD =0.25) และการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.51, SD =0.27) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.Error	β	t	p
1. ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (X_2)	.296	.022	.361	13.441***	.001
2. ด้านการพัฒนาผู้เรียน (X_3)	.201	.017	.277	12.117***	.001
3. ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้(X_4)	.233	.021	.296	10.912***	.001
4. ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (X_5)	.108	.016	.139	6.818***	.001
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย (X_1)	.050	.018	.068	2.831**	.005
R = .953 R^2 = .909 S.E. = .064 ** p≤ .01, *** p ≤ .001					

จากตาราง 3 พบว่า การวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากตัวแปรพยากรณ์ 5 ตัวแปร มีตัวแปรทั้งหมดส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามลำดับดังนี้ ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (X_2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน (X_3) ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (X_4) ด้านการนิเทศ กำกับ

ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (X_5) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย (X_1) ตามลำดับ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ 5 ตัวแปรกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีค่าเท่ากับ .953 (R = 0.953) ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์มีค่าเท่ากับ .064 (S.E. = 0.064) และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (X_2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน (X_3) ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (X_4) และด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (X_5) ตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย (X_1)

เมื่อนำค่าสถิติต่าง ๆ มาสร้างสมการพยากรณ์ โดยมีตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน (X_2) (B = 0.30, β =0.36) ด้านการพัฒนาผู้เรียน (X_3) (B = 0.20, β =0.28) ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (X_4) (B = 0.23, β =0.30) ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (X_5) (B = 0.11, β =0.14) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย (X_1) (B = 0.05, β =0.07) ตามลำดับ โดยสามารถทำนายการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\hat{Y}$) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 90.90 (R^2 = 0.909) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .520 + .296(X_2) + .201(X_3) + .233(X_4) + .108(X_5) + .050(X_1)$$

$$\hat{Z} = .361(X_2) + .277(X_3) + .296(X_4) + .139(X_5) + .068(X_1)$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้ นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน และด้านการพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่มีวิสัยทัศน์เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่ดีที่สุดในภาคใต้ โดยผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ มีสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุขและเป็นเลิศตามศักยภาพ มีพันธกิจที่ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่สนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ พัฒนาสถานศึกษาและรับการบริหารจัดการศึกษาให้มีการเรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา มีความปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมพัฒนาการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการจัด

การศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและสร้างความรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังที่ถาวร เส้งเอียด (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร ในการนำความรู้ วิธีการ แนวคิดต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับครูและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่ยังมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ สู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่จึงมีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของข้าวทิพย์ ทีสุกะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพร บุญใบ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cammeron (1996) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของครูในการสร้างระบบการประกันคุณภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ส่วนหนึ่งของขั้นตอนสำคัญของคุณภาพการสอนในศตวรรษที่ 21 สมาคมการศึกษาแห่งชาติรับรองว่า ความพยายามในแนวทางถือปฏิบัติในอนาคตอยู่ไม่ไกลความคาดหวังการเข้มงวดสำหรับความพร้อมของครูนั้นไม่เพียงพอในอนาคต การประกันคุณภาพจึงเป็นระบบใหม่ที่สนับสนุนให้ครูมีความพร้อมความสมบูรณ์ยั่งยืน

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยมีการกำหนดกรอบกลยุทธ์การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566 – 2570 ในกลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม กำกับ ติดตามและพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาให้เข้มแข็ง นอกจากนั้นยังมีจุดเน้นสำนักงานเขตพื้นที่เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาต่อการต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีคุณภาพ จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้ความสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของตนเองตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ.2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับวิจัยของมยุรี วรวรรณ (2563) ได้วิจัยเรื่อง

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเชาว์ หมั่นดี (2564) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 5 ตัวแปรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีพันธกิจส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้บริหาร ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่สนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ และพัฒนาสถานศึกษาและระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ยังมีเป้าประสงค์คือ ผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้เกิดโรงเรียนคุณภาพยุคใหม่ โดยการเพิ่มปรับกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ให้ทันสมัยหลากหลาย และการนิเทศ กำกับ ติดตาม โดยอาศัยความร่วมมือทั้งในและนอกโรงเรียน นอกจากนั้นยังมีกลยุทธ์ที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม กำกับ ติดตาม และพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาให้เข้มแข็ง จึงทำให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิ์ศักดิ์ โคกคาน (2566: 136) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร และการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลด้านการสอน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพราะฉะนั้นสำนักงานเขตพื้นที่ควรให้ความสำคัญและนำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้การบริหาร

สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการนิเทศการสอน ที่สามารถพัฒนารูปแบบการสอนมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อพัฒนาไปเป็นผลงานทางวิชาการต่อไป

1.2 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพราะฉะนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ควรมีการให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาต่อไป

1.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ควรเป็นประเด็นได้รับการนำไปวิเคราะห์ทิศทางการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่หรือนำไปสร้างเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และนำไปพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ ภาวะผู้ทางการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้เชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำยุคใหม่ เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานอกเหนือจากวิจัยเล่มนี้

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยระเบียบวิธีการวิจัยอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ (Internal Quality Assurance Award) เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย รักษาการประธานกรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกตุ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางช่วยเหลือ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้งเสียสละเวลาทั้งกำลังกายและกำลังใจ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับความกรุณาจากคณาจารย์ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการทดลองใช้เครื่องมือ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านรวมทั้งครอบครัว ที่คอยสนับสนุนให้กำลังใจในการค้นคว้าอิสระจนสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่ คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จะเห็นได้ว่าตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตามลำดับ ทั้งนี้ปัจจุบันผลการวิจัยจะสะท้อนตัวแปรด้านการมุ่งเน้นมาตรฐานการศึกษาที่ 1 คือ คุณภาพผู้เรียน ในขณะที่งานวิจัยอื่น ๆ ที่ได้มีผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วนั้นผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ในแต่ละยุคสมัยที่ต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันได้เกิดการมุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานการศึกษาทั้งในอดีตและแนวโน้วในอนาคต โดยปรับการบริหารจัดการสถานศึกษายุคใหม่ เพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อไปโดยการมุ่งเน้นที่คุณภาพผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

ข้าวทิพย์ ทีสุกะ. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย.* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ Academic Leadership* (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2560). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ถาวร เส้งเอียด. (2550). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ.* โอเดียนสโตร์.

ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนครเขต 1.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

มยุรี วรวรรณ. (2563). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม.* การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์ใหม่.* เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.

สัมมา รธนิธย์. (2556**).** *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ข้าวฟ่าง.

สุเชาว์ หมั่นดี. (2564). *การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3.* การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สุทธิศักดิ์ โคกคาน. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สมพงษ์ วิเศษจันทร์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง.* โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2567.* นครศรีธรรมราช.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Cammeron, Kim. (1996). Measuring Organizational Effectiveness in the Institutions of Higher Educational. *Administrative Science Quarterly, 23*(4), 604-32

Krug, S. E. (1993). Leadership craft and the crafting of school leaders. *Phi Delta Kappan, 75*(3), 240-244.

Krejcie,R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Regression Analysis of Satisfaction Factors and Net Promoter Score: A Case Study of a College with Small Class Size

Yu-Chin Wen
Thai-Nichi Institute of Technology, Bangkok
Corresponding author e-mail: yuchin@tni.ac.th
(Received: 26 May 2025, Revised: 26 June 2025, Accepted: 30 June 2025)

ABSTRACT

Thailand's aging population increases pressure on colleges to create more value for the student experience. Fortunately, colleges with small class instruction can still compete against larger colleges by focusing on satisfaction factors that are overlooked due to large class sizes. In this research study, regression analysis was used to analyze the predictive relationship between each of ten satisfaction factors and net promoter score. Simple linear regression analysis revealed that satisfaction with academic advising, satisfaction with facility condition, satisfaction with alumni success, and satisfaction with teaching quality all had moderate correlation ranging between 0.3 and 0.7 with net promoter score while other satisfaction factors had weaker correlations. Multiple linear regression analysis showed an adjusted R Square of 0.4759 which indicates that 47.59% of the variance in net promoter score can be explained by the three satisfaction factors of academic advising, faculty interactions, and alumni success. Research results suggest that college administrators should focus more on improving faculty members' academic advising effectiveness, developing closer faculty connections with students, and ensuring the professional success of graduates versus overemphasizing on other less important factors. Future studies are needed to uncover critical satisfaction factors that have a stronger relationship with net promoter score.

Keywords: Net Promoter Score, Satisfaction Factors, College Education, Marketing, Regression Analysis

Introduction

The world is getting older and some countries may get too old before they become rich first. The fertility rate measures the ratio between the number of live births in a year and the whole female population of childbearing age. For example, the fertility rate of both Thailand and Japan are 1.3 while South Korea's fertility rate is 0.8 (World Bank Group, 2022) which are well below the number that is needed to replace both parents after they die. The fertility rate can be used in addition with demographic structure which describes the age distribution of any population in order to better understand the aging demographics of any country. The recommended fertility rate for every country to maintain a stable population is 2.1 so any country with a low fertility rate would indicate that over time, the population of that country would decrease unless more family friendly and immigration friendly policies are implemented effectively. Lower population growth places immense pressure on nearly every industry leading to reduced size of both labor and customer markets which will trigger challenges in economic management.

Thailand's aging population results in fewer new students each year. Due to declining enrollment, colleges may introduce small class sizes as a strategic response. Colleges such as Thai-Nichi International College that have small class instruction of not more than 25 students

per class have to be more competitive and better satisfy customer needs. A famous study (Nye, B., Hedges, L. V., & Konstantopoulos, S., 1999) argued in support of class-size reduction in primary education because the results revealed that smaller classes with an average of 15 students versus a regular class with an average of 22 students had immediate effects on academic achievement and the effects can persist for at least 5 years. Compared to other colleges that have large class sizes of up to 100 students or more, colleges with small classes of not more than 25 students can adapt to their disadvantage in numbers and convert it to a strength by providing higher quality teaching or developing better pedagogical relationships with students. In addition to increased competition in Thailand's shrinking student market, small class colleges have to also search for new students from promising foreign markets such as nearby Myanmar which has a healthy fertility rate of 2.2 (World Bank Group, 2022) to fill in the gap.

Colleges have become just like any other business in almost all industries where the primary goal is to maintain profits or risk shutting down. In addition to providing quality education, colleges must also engage in other business related activities such as marketing and research to maintain their brand image in the eyes of the public. One of the simplest and most effective way to quickly measure the brand loyalty of any business is an invented rating scale called the net promoter score (NPS) to measure customer experience and likelihood of recommending a business (Reichheld, F. F., 2003). The net promoter score measures customer perception based on one simple question which is "How likely are you to recommend a certain brand to a friend or colleague?" Respondents give a rating between 0 (not at all likely) and 10 (extremely likely) and, depending on their response, customers fall into one of three categories to create a net promoter score. Promoters respond with a score of 9 or 10, passives respond with a score of 7 or 8, while detractors respond with a score of 0 to 6. Naturally, every business should work to minimize the number of detractors, positively convert passives, and increase the number of promoters. A previous study (Kara, A., Mintu-Wimsatt, A., & Spillan, J. E., 2021) about applying the net promoter score to higher education revealed that university experience and satisfaction influenced students' likelihood to recommend their academic program to their friends, which shows that net promoter score can be used to measure colleges just like any other business. While larger colleges and universities can depend more on their famous reputation to attract students, smaller and lesser well-known colleges, due to resource constraint, rely more on word-of-mouth marketing, which is why the metric of net promoter score is especially important for small colleges. Net promoter score measures likelihood of brand recommendation so colleges should discover which satisfaction factors lead to higher net promoter score and improve them in order to create a continuous feedback cycle of current students recommending their colleges to future students.

The net promoter score of any business that includes colleges is likely determined by the customer experience that is influenced by various satisfaction factors. Five satisfaction factors that positively correlated satisfaction with major curriculum were quality of instruction, capstone experience, academic advising, overall college experience, and preparation for career or graduate school (Tessema, M. T., Ready, K., & Yu, W., 2012). Satisfied students also stay in college until graduation according to a study about satisfaction with colleges which exhibited a moderate to strong relationship with retention intention and a relatively weak relationship with academic performance (Strahan, S., & Credé, M., 2015). In China, a study about factors leading to students' satisfaction in higher education explored the relationships between student satisfaction and teacher-student relationship, teacher preparedness, campus support facilities and institutional experiences which discovered variations among students in motivation that includes accomplishment, helping others, or personal fulfillment, and satisfaction that includes personality grooming, personal values, or psychological fulfillment (Siming, L., Gao, J., Xu,

D., & Shaf, K., 2015). Another recent study related interpersonal interactions with student satisfaction in higher education and revealed that student satisfaction with the program, teaching of lecturers, institution, campus facilities, student support provided, own learning, overall university experience and general student life were influenced by three different forms of interaction which are formal student to student, informal student to student, and student to instructor (Wong, W. H., & Chapman, E., 2023).

There is a current knowledge gap in some parts of business research about higher education that relates net promoter score to higher education as well as colleges with small classes. Few research studies connect net promoter score to higher education because the education industry may still traditionally be seen by some scholars as being separate from the business industry. Previous research about higher education also did not differentiate much between colleges that have small class sizes of not more than 25 students versus large class sizes of up to 100 students or even more. In the context of this research, small class size is defined as a class of not more than 25 students or a class with a student-to-teacher ratio of 25:1 according to a study that argued smaller class sizes resulted in more effective long-term learning (Nye, B., Hedges, L. V., & Konstantopoulos, S., 1999). This study will fill in the knowledge gap about how colleges with small classes can still compete against colleges with well-established brands that have large classes. Benefits of this research study for colleges with small class sizes is that college administrators can learn which satisfaction factors, possibly overlooked by colleges with larger class sizes, have the most influence on net promoter score and ultimately improve their competitiveness.

Literature Review

A literature review of previous relevant studies about net promoter score, satisfaction factors, and colleges with small classes is provided. Net promoter score was labeled as the single most reliable number about customer loyalty to measure business growth (Reichheld, F. F., 2003). However, a study in Norway failed to find any superiority of net promoter score compared with other loyalty metrics (Keiningham, T. L., Cooil, B., Andreassen, T. W., & Aksoy, L., 2007). Other customer metrics were also found to predict sales and revenue growth equally well compared to net promoter score (Van Doorn, J., Leeflang, P. S., & Tijs, M., 2013). Culture was also discovered to have an impact on net promoter score because a study in South Korea and Japan revealed that even though some respondents had a positive attitude toward the measured company, they provided low NPS scores to avoid the risk of ruining relationships with friends by making a recommendation (Seth, S., Scott, D., & Svihel, C., 2016). In the hotel industry in Spain, a study revealed that the key factors to achieve high net promoter score were gastronomy, cleanliness, and room comfortability (Baquero, A., 2022).

Previous studies about net promoter score in higher education have also been conducted. A previous study about the relationship between the net promoter score and students' college experiences at a state university discovered relationships between college experience, satisfaction, and likeliness to recommend and therefore college administrators should use net promoter score data to their advantage while working to enhance the college experience for students (Kara, A. & Zeren, D., 2023). The results of another study about the efficacy of the net promoter score in predicting online MBA students' intentions to give back to their alma mater showed that classes and financial aid staff were the most influential factors in the likelihood of recommendation with promoters being 2 to 14 times more likely to give back to their alma mater compared to defractors (Kara, A., Spillan, J. E., & Bell, C, 2024). Another similar study about student satisfaction with learning experience and its impact on likelihood of university recommendation revealed that students had highest satisfaction with feeling support by faculty and staff (Pinar, M., Wilder, C., Luth, M., & Girard, T., 2023).

Recent studies about satisfaction factors in higher education focused on online learning due to the Covid-19 pandemic which greatly impacted the global education industry. A positive correlation was found between online learning satisfaction and academic achievement (Basith, A., Rosmaiyadi, R., Triani, S. N., & Fitri, F., 2020). A study to identify key attributes affecting user satisfaction of e-learning in higher education revealed that course attributes, system attributes, interactive attributes, and instructor attributes were found to significantly influence user satisfaction, with instructor attributes being the most significant contributor (Daultani, Y., Goswami, M., Kumar, A., & Pratap, S., 2021). Another study about online learning satisfaction showed that online learning satisfaction is positively influenced by student experience, online learning readiness, and the presence of lecturers in online learning (Suhandiah, S., Suhariadi, F., Yulianti, P., Wardani, R., & Muliatie, Y. E., 2022). In the hospitality and tourism education sector, a study revealed that simulation and attractiveness is the strongest predictor of students' satisfaction towards online learning so online courses should deliver an attractive and motivating visual environment (Agyeiwaah, E., Baiden, F. B., Gamor, E., & Hsu, F. C., 2022).

Several studies across the world investigated satisfaction factors in higher education. In Pakistan, teachers' expertise was found to be the most influential factor among all the variables contributing to students' satisfaction in higher education followed by learning environment and courses offered (Butt, B. Z., & Ur Rehman, K., 2010). In Sri Lanka, university image, quality of facilities, and quality of degree program were revealed to be the most statistically significant predictors of student satisfaction (Weerasinghe, I. M. S., & Fernando, R. L. S. I., 2018). In Vietnam, the results of a study showed that lecturer interaction and course overview affected student satisfaction in online learning (Anh, D. H. M., 2022). In Turkey, another study revealed that assurance and empathy from service quality dimensions, and cultural differences and religious belief variables from socio-cultural adaptation difficulties positively affect student satisfaction (Yılmaz, K., & Temizkan, V., 2022).

Previous studies about class size suggested that educational institutions that provide smaller classes deliver more educational benefits, which can be viewed as better services when reconsidering higher education from a business perspective. A study about the challenges and opportunities of teaching larger classes at college level revealed that large classes at tertiary level create problems for both staff and students leading to less effective teaching and learning (Mulryan-Kyne, C., 2010). Class size was also found to negatively impact student assessments of courses and instructors with larger classes causing course adjustments that are harmful to students (Monks, J., & Schmidt, R. M., 2011). In a later study about student preferences for small and large class sizes, the findings showed that students liked small classes because of professor-student interaction and the better learning environment but larger classes can also have benefits due to more classmates and having decreased responsibility (Koenig, L. B., Gray, M., Lewis, S., & Martin, S., 2015). In another study about college class size, the results showed that students enrolled in larger classes had significantly fewer interactions with professors about course material and with peers about course-related ideas, but social groups can moderate some effects of class size (Beattie, I. R., & Thiele, M., 2016). In China, a study about the effect of class size in compulsory education demonstrated that small class teaching helps cultivate students' personalities leading to more effective communication and improved teaching efficiency while large class teaching resulted in low participation of students (Li, X., & Li, M., 2021). In summary, while larger classes generate more revenue for colleges, it comes at the cost of reduced educational effectiveness per each extra student in class which means that colleges with small classes can have a competitive advantage in more effective teaching versus colleges with larger classes.

The recent previous study about the relationship between net promoter score and students' college experiences at a state university (Kara, A. & Zeren, D., 2023) provided the

model basis to support the theoretical underpinning of this study's conceptual model. The proposed model (Kara, A. & Zeren, D., 2023) showed that students' college experience consists of five factors of faculty, classes, advising, staff, and facilities, each of which influences overall satisfaction and ultimately likelihood to recommend or net promoter score. This citation establishes the existing research and theoretical frameworks upon which this study's model is based in order to demonstrate the validity and relevance of the proposed relationships between variables.

This study's proposed model is built upon the previous model (Kara, A. & Zeren, D., 2023) where additional satisfaction factors were added to explore the effects of new satisfaction factors that did not exist in previous literature while the key net promoter score variable remains the same. Based on the results of a brief, qualitative pilot study where 40 students across several small classes were asked to identify key satisfaction factors that have the highest influence on their likeliness to recommend studying in Thai-Nichi International College. The additional satisfaction factors were identified as class scheduling, classmate friendliness, computer software, extracurricular activities, Japanese experience, and alumni success. Japanese experience was included as a satisfaction factor because every student studying at the Thai-Nichi Institute of Technology are required to study a minimum of four Japanese language courses while being exposed to Japanese culture. The conceptual framework of ten satisfaction factors and net promoter score is shown in Figure 1.

Figure 1

Conceptual Framework of Satisfaction Factors and Net Promoter Score

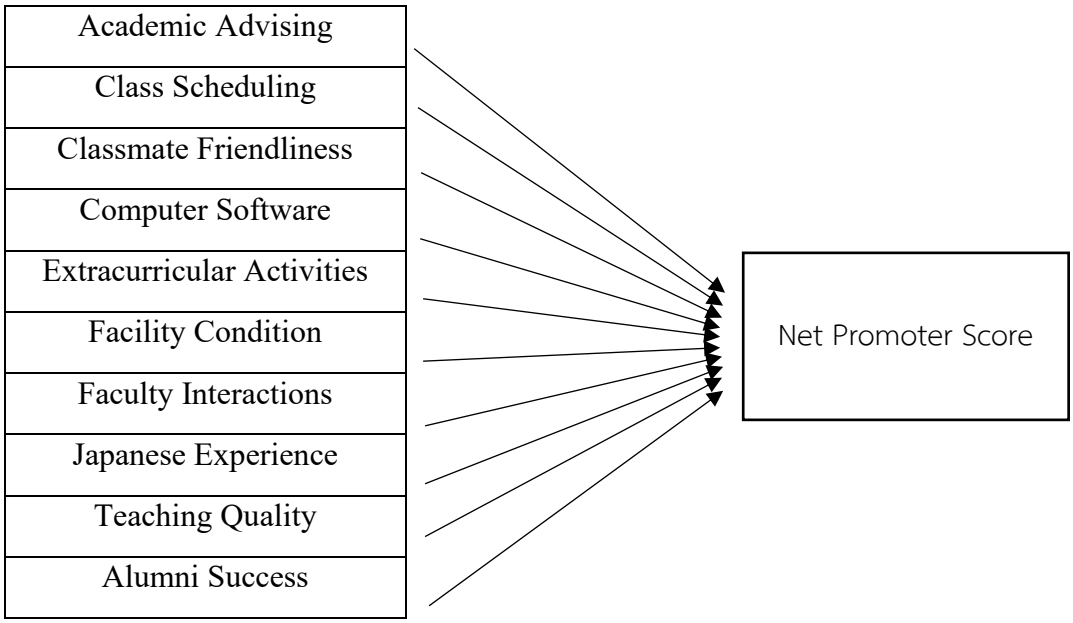

Ten null hypotheses are formed to hypothesize the lack of relationship between each independent variable and the dependent variable:

H01: There is no relationship between satisfaction with academic advising and net promoter score.

H02: There is no relationship between satisfaction with class scheduling, and net promoter score.

H03: There is no relationship between satisfaction with classmate friendliness and net promoter score.
H04: There is no relationship between satisfaction with computer software and net promoter score.
H05: There is no relationship between satisfaction with extracurricular activities and net promoter score.
H06: There is no relationship between satisfaction with facility condition and net promoter score.
H07: There is no relationship between satisfaction with faculty interactions and net promoter score.
H08: There is no relationship between satisfaction with Japanese experience and net promoter score.
H09: There is no relationship between satisfaction with teaching quality and net promoter score.
H10: There is no relationship between satisfaction with alumni success and net promoter score.

Research Objectives

The objective of this research study is to investigate which satisfaction factors contribute to higher net promoter score. The ten satisfaction factors are academic advising, class scheduling, classmate friendliness, computer software, extracurricular activities, facility condition, faculty interactions, Japanese experience, teaching quality, and alumni success.

Research Methodology

After receiving ethics approval, data is collected by distributing questionnaires to a convenient sample of 100 undergraduate students studying in Thai-Nichi International College (TNIC) which is an international program faculty affiliated with the Thai-Nichi Institute of Technology in Bangkok, Thailand. Ideally, the researcher would like to survey additional samples of multiple international colleges in Bangkok, Thailand to increase the accuracy of inferential statistics, but due to resource and time limitations, TNIC, with a student population of slightly less than 200, was the only international college surveyed. According to recommendation of a previous study about sample size in multiple regression, the minimum sample size in multiple regression is 20 plus five times the independent variables (Khamis, H. J., & Kepler, M., 2010). In this study, there are ten independent variables so the minimum sample size is calculated to be 100, although it is acknowledged that the sample size of 100 is far from the ideal number of 400 for inferential statistics. There are potential limitations associated with smaller sample size such as reduced accuracy in statistical power and increased susceptibility to Type II errors. The questionnaires were developed based on previous studies done about students' satisfaction in higher education (Aldemir, C., & Gülcan, Y., 2004; Butt, B. Z., & Ur Rehman, K., 2010). The survey consisted of questions about students' satisfaction measured on a 5-point Likert scale ranging from "Very dissatisfied (1)" to "Very satisfied (5)". The survey has organized into ten sections asking about each of the ten satisfaction factors. The final question on the questionnaire was "How likely are you to recommend studying at TNIC to a friend or relative?" with the scale being out of 10 points ranging from "Not at all likely (0-2)", "Neutral (3-7)", and "Extremely likely (8-10)" to measure the net promoter score. Reliability for this questionnaire to evaluate internal consistency was tested using Cronbach's Alpha with the numbers ranging from 0.8013 to 0.717 for different satisfaction factors which

showed relatively high credibility and consistency. The survey data was organized and analyzed with regression analysis using Microsoft Excel.

Quantitative analysis was used to analyze the numerical data from the survey. Firstly, descriptive statistics about the level of satisfaction for each factor was shown to provide some context about the student experience before regression analysis. Secondly, simple linear regression was used to analyze the predictive relationship between each of the ten independent variables or satisfaction factors and the dependent variable of net promoter score. The statistics of interest are correlation coefficient which indicates the degree of linear relationship between the two variables, R square value which indicates the percentage of variance in the dependent variable that can be explained by the independent variable, and p-value of ANOVA which indicates a significant relationship between two variables if the value is less than 0.05 to allow rejection of null hypothesis. Thirdly, multiple linear regression analysis was used on all ten independent variables to reveal which satisfaction factors have the most predictive effect on the dependent variable of net promoter score. If any independent variables have p-values that are greater than 0.05, they must be filtered out before multiple linear regression analysis is used again on remaining significant independent variables to determine the adjusted R Square value which indicates the percentage of the variance in the dependent variable that can be explained by multiple significant independent variables.

Research Results

Microsoft Excel was used to analyze the data with descriptive statistics followed by simple linear regression and multiple linear regression analysis to fulfill the research objective. Descriptive statistics about the average scores for questions about each satisfaction factor is displayed first in Table 1 to provide some context about the student experience before regression analysis. A total of 100 undergraduate students from TNIC responded to the anonymous survey that conveniently sampled 36 first year students, 30 second year students, 24 third year students, and 10 fourth year students. Out of the ten satisfaction factors, classmate friendliness received the highest average score of 4.34 followed closely by Japanese experience at 4.32 and faculty interactions at 4.08, all of which received an average score of over 4 points out of a maximum of 5 points indicating high satisfaction with these three factors. Classroom scheduling received an average score of 3.8, facility condition received an average score of 3.78, teaching quality received an average score of 3.76, and extracurricular activities received an average score of 3.72 which shows there is some room for improvement. Finally, academic advising and alumni success each received an average score of 3.7 while computer software received the lowest average score of 3.34. Average net promoter score is 6.6 which indicates that on average, respondents are somewhere between being a passive who neither promotes or discourages using a brand, and a detractor who may actively discourage using a brand.

Table 1

Descriptive Statistics of Satisfaction Factors

Satisfaction Factors	Average Score
Classmate Friendliness	4.34
Japanese Experience	4.32
Faculty Interactions	4.08
Class Scheduling	3.8
Facility Condition	3.78
Teaching Quality	3.76

Satisfaction Factors	Average Score
Extracurricular Activities	3.72
Academic Advising	3.7
Alumni Success	3.7
Computer Software	3.34
Net Promoter Score	6.6

Note. All research factors follow a 5-point Likert scale except for net promoter score which is out of 10 points.

Simple linear regression analysis on Microsoft Excel program is then used to examine the relationships between each of the ten independent variables and the dependent variable of net promoter score to test whether the null hypotheses are true. The ten independent variables are academic advising, class scheduling, classmate friendliness, computer software, extracurricular activities, facility condition, faculty interactions, Japanese experience, teaching quality, and alumni success. The significance F or p-value of ANOVA of all ten satisfaction factors were below 0.001 and since the p-value is less than 0.05, this means rejection of all ten null hypotheses which assume no significant relationship between each of the independent variables and the dependent variable, while acceptance of alternative hypotheses. To summarize, null hypotheses H01, H02, H03, H04, H05, H06, H07, H08, H09, and H10 are all rejected indicating that each satisfaction factor has a significant relationship with net promoter score.

Simple linear regression analysis between satisfaction with academic advising and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.5944 which means there is a moderate linear relationship between them. The R Square value was 0.3533 which means that 35.33% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with academic advising. Simple linear regression analysis between satisfaction with class scheduling and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.4235 which means there is a moderate linear relationship between them. The R Square value was 0.1793 which means that 17.93% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with class scheduling. Simple linear regression analysis between satisfaction with classmate friendliness and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.3324 which means there is a weak linear relationship between them. The R Square value was 0.1105 which means that 11.05% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with classmate friendliness. Simple linear regression analysis between satisfaction with computer software and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.3471 which means there is a weak linear relationship between them. The R Square value was 0.1205 which means that 12.05% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with computer software. Simple linear regression analysis between satisfaction with extracurricular activities and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.3489 which means there is a weak linear relationship between them. The R Square value was 0.1217 which means that 12.17% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with extracurricular activities. Simple linear regression analysis between satisfaction with facility condition and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.5249 which means there is a moderate linear relationship between them. The R Square value was 0.2755 which means that 27.55% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with facility condition. Simple linear regression analysis between satisfaction with faculty interactions and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.3513 which means there is a weak linear relationship between them. The R Square value was 0.1234 which means that 12.34% of the variance in net promoter score

can be explained by satisfaction with faculty interactions. Simple linear regression analysis between satisfaction with Japanese experience and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.284 which means there is a weak linear relationship between them. The R Square value was 0.0807 which means that 8.07% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with Japanese experience. Simple linear regression analysis between satisfaction with teaching quality and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.4233 which means there is a moderate linear relationship between them. The R Square value was 0.1792 which means that 17.92% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with teaching quality. Simple linear regression analysis between satisfaction with alumni success and net promoter score revealed a multiple R or correlation coefficient of 0.4849 which means there is a moderate linear relationship between them. The R Square value was 0.2351 which means that 23.51% of the variance in net promoter score can be explained by satisfaction with alumni success.

Table 2

Regression Statistics of Satisfaction Factors

Satisfaction Factors	Multiple R	R Squared
Academic Advising	0.5944	0.3533
Class Scheduling	0.4235	0.1794
Classmate Friendliness	0.3324	0.1105
Computer Software	0.3471	0.1205
Extracurricular Activities	0.3489	0.1217
Facility Condition	0.5249	0.2755
Faculty Interactions	0.3513	0.1234
Japanese Experience	0.248	0.0807
Teaching Quality	0.4233	0.1792
Alumni Success	0.4849	0.2351

Note. Multiple R indicates level of correlation. R Squared indicates the percentage of variance in dependent variable that can be explained by independent variable.

To summarize the results of the simple linear regression analysis between each of the ten independent variables and the dependent variable of net promoter score, satisfaction factors that have a moderate correlation with net promoter score with a multiple R or correlation coefficient of between 0.4 to 0.69 are academic advising, facility condition, alumni success, class scheduling, and teaching quality while the remaining satisfaction factors have weak correlation of below 0.39. None of the satisfaction factors were found to have strong correlation of 0.7 or above. Satisfaction with academic advising was found to have the strongest correlation of 0.5944 with net promoter score which explains about 35% of the variance in net promoter score. This is followed by facility condition which explains about 27% of the variance in net promoter score and alumni success which explains about 23% of the variance in net promoter score. The other satisfaction factors have relatively weak correlation and explain less than 20% of the variance in net promoter score. An interesting thing to note is that based on earlier descriptive statistics, students gave the highest average scores for satisfaction with classmate friendliness and satisfaction with Japanese experience but these two factors each had a weak relationship with net promoter score, which suggests that students do not associate TNIC with providing an environment of friendly classmates or Japanese learning experience in relation to net promoter score.

Lastly, multiple linear regression analysis was used on all ten independent variables to reveal which satisfaction factors have the most predictive effect on the dependent variable of

net promoter score. Initially, when all ten satisfaction factors were input into Microsoft Excel program for multiple linear regression analysis, six satisfaction factors of class scheduling, classmate friendliness, computer software, extracurricular activities, Japanese experience, and teaching quality were found to have p-values that are much greater than 0.5. After removing these six insignificant satisfaction factors and using multiple linear regression analysis on just the four remaining satisfaction factors of academic advising, facility condition, faculty interactions, and alumni success, one satisfaction factor of facility condition was found to have a p-value that is greater than 0.5 so facility condition was removed before further multiple linear regression analysis was conducted. Finally, when multiple linear regression analysis was done on the last three remaining significant satisfaction factors of academic advising, faculty interactions, and alumni success, all three had p-values of less than 0.05 indicate statistical significance as shown in Table 3.

Table 3

Multiple Linear Regression Statistics of Three Satisfaction Factors

	Coefficients	Standard Error	T Stat	P-Value
Intercept	-0.8695	0.8213	-1.0588	0.2927
Academic Advising	0.9757	0.1615	6.0415	0.0000
Faculty Interactions	0.3901	0.1501	2.5987	0.0108
Alumni Success	0.613	0.1573	3.898	0.0001

Note. Coefficients, Standard Error, T Stat, and P-Value of Each Satisfaction Factor.

Regression statistics showed an adjusted R Square of 0.4759 which indicates that 47.59% of the variance in net promoter score can be explained by the three satisfaction factors of academic advising, faculty interactions, and alumni success. The intercept coefficient is -0.8696, academic advising coefficient is 0.9757, faculty interaction coefficient is 0.3901, and alumni success coefficient is 0.613 which allows predictive modeling of net promoter score based on satisfaction scores with academic advising, faculty interactions, and alumni success. The regression equation of "Predicted Y = a + b1X1 + b2X2 + b3X3" may be used for prediction by inputting the revealed coefficients. For example, if a student gives satisfaction with academic advising, faculty interactions, and alumni success a rating of 4 points each, the net promoter score is predicted to be 7.0454 and if a student gives satisfaction with academic advising, faculty interactions, and alumni success a rating of 5 points each, the net promoter score is predicted to be 9.0241.

Discussion of Results

Thailand has an aging population which means that there is a declining number of Thai students studying in colleges each year resulting in tougher competition, necessity to access the international student market, and the need to create more value for the student experience. While some larger colleges can utilize their famous reputation to attract a higher number of students resulting in large class sizes of up to 100 students or more, it does come with the disadvantage of having less time to take care of each student. This provides an opportunity for smaller colleges such as TNIC with small class instruction of not more than 25 students to compete against larger colleges by being able to focus more on specific satisfaction factors that are overlooked by larger colleges due overload of students.

Colleges are just like any other businesses that require profits to survive. Not only do they need to provide quality teaching, they also need to engage in marketing activities and research to develop their brand for the public. Net promoter score is perhaps one of the simplest and most effective way to quickly measure brand loyalty which can be applied to college

education as well. By examining which satisfaction factor leads to higher net promoter score, small college administrators can improve on these satisfaction factors to create more value for the student experience in order to maintain a continuous feedback cycle of current students recommending their colleges to future students. In this particular study, satisfaction factors discovered by simple linear regression to have a moderate correlation with net promoter score are academic advising, facility condition, alumni success, class scheduling, and teaching quality while the remaining satisfaction factors have weak correlation. However, when multiple linear regression was conducted on all ten satisfaction factors, three satisfaction factors of academic advising, faculty interactions, and alumni success were found to be the most statistically significant in their relationship with net promoter score. The result is consistent with a previous study that indicated academic advising has the highest impact on student satisfaction (Tessema, M. T., Ready, K., & Yu, W., 2012) and another previous study that also correlated academic advising and faculty interaction with net promoter score (Kara, A., & Zeren, D. (2023). However, this study revealed the new significant satisfaction factor of alumni success which previous studies did not mention. Therefore, based on the results of this study, college administrators should use their scarce resources to focus more on improving faculty members' academic advising effectiveness, developing closer faculty connections with students, and ensuring the professional success of graduates to improve their net promoter score versus wasting scarce resources by overemphasizing on other less important factors which ultimately don't affect their net promoter score much.

The limitations to this research study must be acknowledged and several significant limitations are evident. The sample size of only 100 participants from a single institution may be insufficient for broad generalization. The use of convenient sampling may introduce selection bias and there is a lack of detailed information about testing regression assumptions, such as normality, multicollinearity, and homoscedasticity. There is also the absence of power analysis to confirm sample size adequacy. The results also lack visual presentation in the form of charts or graphs that would enhance reader comprehension, such as scatter plot matrices, correlation heat maps, or residual plots. This study used quantitative analysis which provided reliable numerical data which can be generalized across larger populations but cannot answer why or reveal deeper motivations behind the answers.

Research Suggestions

Future studies are needed to uncover critical satisfaction factors that have a stronger relationship with net promoter score. Using multiple linear regression analysis, this research study only identified three satisfaction factors which are academic advising, faculty interactions, and alumni success that were found to have moderate significant effect on net promoter score accounting for about 47% of its variance. Over 53% of the variance is accounted for by other hidden satisfaction factors that future studies can reveal. More detailed methodologies are also suggested, such as in-depth qualitative studies, cross-institutional comparative studies, or longitudinal studies to track net promoter score changes over time.

Acknowledgements

This budget research study did not receive any funding support although the time taken by TNIC students to fill in the survey was greatly appreciated. Ethical permission was granted by a committee first before this research study is conducted.

New Knowledge

To summarize the results of the simple linear regression analysis between each of the ten independent variables and the dependent variable of net promoter score, satisfaction factors that have a moderate correlation with net promoter score with a multiple R or correlation coefficient of between 0.4 to 0.69 are academic advising, facility condition, alumni success, class scheduling, and teaching quality while the remaining satisfaction factors have weak correlation of below 0.39. None of the satisfaction factors were found to have strong correlation of 0.7 or above. Satisfaction with academic advising was found to have the strongest correlation of 0.5944 with net promoter score which explains about 35% of the variance in net promoter score. This is followed by facility condition which explains about 27% of the variance in net promoter score and alumni success which explains about 23% of the variance in net promoter score. The other satisfaction factors have relatively weak correlation and explain less than 20% of the variance in net promoter score. When ANOVA was used for hypothesis testing, all ten satisfaction factors were each found to have a p-value of less than 0.05. Null hypotheses H01, H02, H03, H04, H05, H06, H07, H08, H09, and H10 were all rejected to indicate the existence of significant relationships with net promoter score. Multiple linear regression statistics showed an adjusted R Square of 0.4759 which indicates that 47.59% of the variance in net promoter score can be explained by the three satisfaction factors of academic advising, faculty interactions, and alumni success. Benefits of this research study for colleges with small class sizes is that college administrators can learn which satisfaction factors, possibly overlooked by larger colleges, have the most influence on net promoter score and ultimately improve their competitiveness. The finding that academic advising is the most important factor provides valuable insights for institutional administrators. However, the new knowledge is limited due to studying only one institution with a small sample size. Broad generalization must therefore be approached cautiously. Additionally, studying within the Thai context and an institution with special characteristics (mandatory Japanese language learning) may limit the direct applicability of results to other institutions.

References

Agyeiwaah, E., Baiden, F. B., Gamor, E., & Hsu, F. C. (2022). Determining the attributes that influence students' online learning satisfaction during COVID-19 pandemic. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 30*(1), 100364.

Aldemir, C., & Gülcan, Y. (2004). Student satisfaction in higher education: A Turkish case. *Higher education management and policy, 16*(2), 109-122.

Anh, D. H. M. (2022). Factors affecting satisfaction on online education on students digital teaching page in Ho Chi Minh City, Vietnam. *Indonesian Journal of Multidisciplinary Research, 2*(1), 179-186.

Baquero, A. (2022). Net promoter score (NPS) and customer satisfaction: relationship and efficient management. *Sustainability, 14*(4), 2011.

Basith, A., Rosmaiyadi, R., Triani, S. N., & Fitri, F. (2020). Investigation of online learning satisfaction during COVID 19: In relation to academic achievement. *Journal of Educational Science and Technology, 6*(3), 265-275.

Beattie, I. R., & Thiele, M. (2016). Connecting in class? College class size and inequality in academic social capital. *The journal of higher education, 87*(3), 332-362.

Butt, B. Z., & Ur Rehman, K. (2010). A study examining the students satisfaction in higher education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2*(2), 5446-5450.

Daultani, Y., Goswami, M., Kumar, A., & Pratap, S. (2021). Perceived outcomes of e-learning: identifying key attributes affecting user satisfaction in higher education institutes. *Measuring Business Excellence, 25*(2), 216-229.

Kara, A., Mintu-Wimsatt, A., & Spillan, J. E. (2024). An application of the net promoter score in higher education. *Journal of Marketing for Higher Education, 34*(2), 478-501.

Kara, A., Spillan, J. E., & Bell, C. (2024). Efficacy of the Net Promoter Score in predicting online MBA students' intentions to give back to their alma mater. *Journal of Marketing Analytics, 12*(2), 113-125.

Kara, A., & Zeren, D. (2023). The relationship between the Net Promoter Score (NPS) and students' college experiences at a state university. *International Review on Public and Nonprofit Marketing, 20*(4), 721-737.

Keiningham, T. L., Cooil, B., Andreassen, T. W., & Aksoy, L. (2007). A longitudinal examination of net promoter and firm revenue growth. *Journal of Marketing, 71*(3), 39-51.

Khamis, H. J., & Kepler, M. (2010). Sample size in multiple regression: 20+ 5k. *Journal of Applied Statistical Science, 17*(4), 505.

Koenig, L. B., Gray, M., Lewis, S., & Martin, S. (2015). Student preferences for small and large class sizes. *International Journal of Humanities and Social Science, 5*(1), 20-29.

Li, X., & Li, M. (2021). The effect of large and small class size in compulsory education in China. *Rangsit Journal of Educational Studies, 8*(1), 46-58.

Nye, B., Hedges, L. V., & Konstantopoulos, S. (1999). The long-term effects of small classes: A five-year follow-up of the Tennessee class size experiment. *Educational evaluation and policy analysis, 21*(2), 127-142.

Monks, J., & Schmidt, R. M. (2011). The impact of class size on outcomes in higher education. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy, 11*(1), 1-19.

Mulryan-Kyne, C. (2010). Teaching large classes at college and university level: Challenges and opportunities. *Teaching in higher Education, 15*(2), 175-185.

Reichheld, F. F. (2003). The one number you need to grow. *Harvard business review, 81*(12), 46-55.

Seth, S., Scott, D., & Svihel, C. (2016). Solving the mystery of consistent negative/low net promoter score (NPS) in cross-cultural marketing research. *Asia Marketing Journal, 17*(4), 3.

Siming, L., Gao, J., Xu, D., & Shaf, K. (2015). Factors Leading to Students' Satisfaction in the Higher Learning Institutions. *Journal of education and practice, 6*(31), 114-118.

Strahan, S., & Credé, M. (2015). Satisfaction with college: Re-examining its structure and its relationships with the intent to remain in college and academic performance. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice, 16*(4), 537-561.

Suhandiah, S., Suhariadi, F., Yulianti, P., Wardani, R., & Muliatie, Y. E. (2022). Online learning satisfaction in higher education: what are the determining factors?. *Cakrawala Pendidikan, 41*(2), 351-364.

Tessema, M. T., Ready, K., & Yu, W. (2012). Factors affecting college students' satisfaction with major curriculum: Evidence from nine years of data. *International Journal of Humanities and Social Science, 2*(2), 34-44.

Pinar, M., Wilder, C., Luth, M., & Girard, T. (2023). *Student Satisfaction with Learning Experience and Its Impact on Likelihood Recommending University: Net Promoter Score Approach.*

Van Doorn, J., Leeflang, P. S., & Tijs, M. (2013). Satisfaction as a predictor of future performance: A replication. *International journal of research in marketing, 30*(3), 314-318.

Weerasinghe, I. M. S., & Fernando, R. L. S. I. (2018). Critical factors affecting students' satisfaction with higher education in Sri Lanka. *Quality Assurance in Education, 26*(1), 115-130.

Wong, W. H., & Chapman, E. (2023). Student satisfaction and interaction in higher education. *Higher education, 85*(5), 957-978.

World Bank Group. (2022). *Fertility rate, total (births per woman).* https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN

Yılmaz, K., & Temizkan, V. (2022). The effects of educational service quality and socio-cultural adaptation difficulties on international students' higher education satisfaction. *Sage Open, 12*(1), 21582440221078316.

แนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

Guidelines for Promoting Schools to become Happiness Organization under Sisaket Primary Educational Service Area Office 1

สินีนาถ มุขขันธ์* I Sineenat Mookkhan

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Master of Education, Educational Administration, Sisaket Rajabhat University
*Corresponding author e-mail: stu6530117225@sskru.ac.th
(Received: 20 April 2025, Revised: 24 June 2025, Accepted: 4 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 2) ศึกษาลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 และ 3) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.981 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า การมีศีลธรรม การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข ต้องมีความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ขยัน ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ เป็นสุภาพชน จนเกิดจิตสำนึกที่ดี 3) แนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมอบหมายภาระงานให้เหมาะกับความสามารถของครูผู้สอน พร้อมทั้งต้องมีศีลธรรมในการดำเนินงาน รวมถึงการดำเนินงานที่ชัดเจนแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดความสมดุลในการพัฒนางาน (Work life balance)

คำสำคัญ: องค์กรแห่งความสุข

ABSTRACT

The objectives of this research were 1)To study the condition of schools happiness organization. Under Sisaket Primary Education Area Office 1, 2) Study the best practices of the school to become a happiness organization of the school under the Sisaket Primary Education Area Office 1, and 3) Study the guidelines for promoting the schools to become a happiness organization of the school. The sample group used in the study was 338 school administrators and teachers affiliated to the Sisaket Primary Education Area 1. The tools used to collect data include questionnaires and the confidence value was 0.981 and the interview. Statistics were used in data analysis such as percentages, averages, and standard deviations and interviews Use content analysis. The results showed that 1) The condition of the school's happiness organization. In the Sisaket Primary Education Area Office1, the overall and individual aspects are at a high level Under the Sisaket Primary Education Area Office 1, it was found that having morals, school management to become a happiness organization. There must be goodness instilled in the mind. 3) Study the guidelines for promoting the schools to become a happiness organization of the school Under the Sisaket Primary Education Area Office 1, it was found that school administrators must assign workloads to suit the abilities of teachers, as well as have moral conduct in operation, including clear and participatory operations between school administrators. Teachers and educational personnel create a work-life balance.

Keywords: Happiness organization

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีนโยบายสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ซึ่งเป็นการพัฒนามิติคุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์มากที่สุด กล่าวคือ นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ทำให้ทุกภาคส่วนทุกระดับ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามกรอบของแผนพัฒนาประเทศอย่างเคร่งครัด จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่าครองชีพที่สูงขึ้น หรือเรียกว่าแทบจะทุกด้าน มนุษย์ในโลกปัจจุบันจึงต้องเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อการแข่งขัน เพื่อความอยู่รอด คำพูดที่ว่างานคือชีวิต ชีวิตคืองาน ซึ่งทำให้รู้สึกได้ว่าการทำงานมีความสำคัญมากในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการทำงานสามารถทำให้เกิดรายได้ในการเลี้ยงชีวิตและด้วยความจำเป็นดังกล่าว ทำให้ชีวิตของคนหลาย ๆ คน ต้องทำงานกัน 1 ใน 3 ของ เวลาในชีวิตประจำวันหรือมากกว่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าการทำงานที่มากขึ้นทำให้การใช้ชีวิตในด้านอื่น ๆ ลดน้อยลง อาจจะส่งผลให้คนทำงานมีความสุขในการทำงานน้อยลง ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารและองค์กรหลายแห่งจึงหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและใส่ใจในการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความสุขในการทำงาน

ลดการลาออกของบุคลากร เนื่องจากอัตราการลาออกที่สูงจะส่งผลที่ตามมาคือ การต้องเสียเงินในการจัดหาจัดจ้างบุคลากรใหม่ จึงถือว่าเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ที่จะทำอย่างไรให้บุคลากรทำงานอยู่กับองค์กรนานขึ้น คำตอบที่หลายองค์กรได้คือ ต้องทำสถานที่ทำงานให้มีความสุขและ Happy Workplace ดังนั้นจึงเกิดขึ้นในองค์กรภาครัฐและ ภาคเอกชน (ทิพวัลย์ รามรง, 2557)

ทรัพยากรบุคคล คือ หัวใจและทรัพยากรที่สำคัญภายในขององค์กร การสร้างคนให้รวมกันเป็นองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) เป็นกระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรมีความสามารถและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง นำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน การสร้างองค์กรแห่งความสุข มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตคนทำงานในองค์กร อันจะส่งผลเชิงบวกต่อเนื่องทั้งต่อองค์กร ครอบครัวของบุคลากร ตลอดจนชุมชนและสังคมโดยรวม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2552) ทั้งนี้ความสุขในการทำงานจะเกิดขึ้นได้จะต้องทำให้บุคลาดรเห็นคุณค่าในตนเอง รับรู้ความรู้สึกมีส่วนร่วม ดังที่ Warr (2020) ได้กล่าวไว้ว่า ความสุขในการทำงานเป็นความสุขที่เกิดจากภายในจิตใจของบุคคล มีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงาน หรือประสบการณ์ของบุคคลในการทำงาน ประกอบด้วย การรับรู้ในงาน กระตือรือร้น มีวินัยในตนเอง และรู้สึกตนเองมีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ สอดคล้องกับท่านพุทธทาสภิกขุ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนแสวงหาความรู้สึกของบุคลากรในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เกิดความพึงพอใจและพยายามที่จะทำให้ตนเองมีความสุข รู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่าเพราะการทำงาน เกิดทัศนคติที่ดีต่องาน

จึงเห็นได้ว่าการเป็นองค์กรแห่งความสุข มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปฏิบัติงานทั้งในภาคของหน่วยงานและภาคธุรกิจ และขยายไปสู่สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัญหาคือในแต่ละบริบท ของสถาบันการศึกษามีแนวคิดการวัดองค์กรแห่งความสุขที่แตกต่างกัน การได้ทราบถึงองค์ประกอบการ เป็นองค์กรแห่งความสุขที่ชัดเจนนั้นจะทำให้ได้เกิดประโยชน์ในเชิงบริบททางการ ศึกษาจะสามารถพัฒนาและต่อยอดศาสตร์การบริหารการศึกษา โดยผู้บริหารทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกระดับสามารถนำแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งความสุขไปใช้ออกนโยบายการพัฒนาคุณภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ และต้องการหาแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อย่างจริงจัง ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยศึกษาองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุข 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านที่ 1 น้ำใจงาม (Happy Heart) ด้านที่ 2 สังคมดี (Happy Society) ด้านที่ 3 รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) ด้านที่ 4 การพัฒนาตนเอง (Happy Brain) และ ด้านที่ 5 มีศีลธรรม (Happy Soul) เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยมุ่งหวังให้การศึกษามีการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อศึกษาลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จาก 258 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 253 คน และครูจำนวน 2,011 คน รวมทั้งสิ้น 2,264 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 338 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนตามขนาดสถานศึกษา

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 สภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน

ด้านที่ 1 น้ำใจงาม (Happy Heart)

ด้านที่ 2 สังคมดี (Happy Society)

ด้านที่ 3 รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax)

ด้านที่ 4 การพัฒนาตนเอง (Happy Brain)

ด้านที่ 5 มีศีลธรรม (Happy Soul)

2.2 ลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน

2.3 แนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เครื่องมือเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 35 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 น้ำใจงาม (Happy Heart) ด้านที่ 2 สังคมดี (Happy Society) ด้านที่ 3 รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) ด้านที่ 4 การพัฒนาตนเอง (Happy Brain) และ ด้านที่ 5 มีศีลธรรม (Happy Soul)

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิด (Open End) สอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ร้อยละ (Percentage)

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

4.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยบันทึกเสนอบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลตอบแบบสอบถามและขออนุญาตสัมภาษณ์จากบุคลากรในสังกัด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

5.2 การส่งและติดต่อขอรับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยปฏิบัติ ดังนี้

5.2.1 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ใกล้ ผู้วิจัยนำส่งและขอรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

5.2.2 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ไกล ผู้วิจัยส่งและรับคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์

5.3 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ไม่เกิน 60 นาที โดยใช้วิธีการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียงในการบันทึกบทสนทนา เพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. น้ำใจงาม (Happy Heart)	4.44	0.59	มาก
2. สังคมดี (Happy Society)	4.42	0.57	มาก
3. รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax)	4.39	0.63	มาก
4. การพัฒนาตนเอง (Happy Brain)	4.48	0.51	มาก
5. มีศีลธรรม (Happy Soul)	4.47	0.58	มาก
เฉลี่ย	**4.44**	**0.52**	**มาก**

จากตารางที่ 1 สภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.51) รองลงมา ด้านมีศีลธรรม (Happy Soul) ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.58) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านรู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.57)

6.2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน

คุณลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน จากผลการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การมีศีลธรรม มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข

6.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

จากการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา จากผลการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การมอบหมายภาระงานให้เหมาะกับความสามารถของครู การมีกัลยาณมิตร และการมีศีลธรรม มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) รองลงมาด้านมีศีลธรรม (Happy Soul) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านรู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax)

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน และแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน ผู้วิจัยได้สรุป ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 น้ำใจงาม (Happy Heart) ผู้บริหารทุกระดับตระหนักถึงการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา จะทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีขวัญกำลังใจที่ดีจะก่อให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีน้ำใจ การคิดถึงคนอื่น เอื้ออาทรต่อกันและกัน การรู้บทบาทของตนเอง บุคลากรในสถานศึกษาช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้คำปรึกษาให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดอุปสรรคหรือความผิดพลาดด้วยความเต็มใจและเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน

ด้านที่ 2 สังคมดี (Happy Society) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อให้มีความรัก ความปรองดอง ความรักสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนที่ตนทำงานและพักอาศัย พร้อมร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกันพัฒนาชุมชนให้มีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชุมชนโดยรอบของสถานศึกษาให้การดูแลช่วยเหลือ ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย รวมทั้งสถานศึกษาต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งความสะอาดและความปลอดภัย

ด้านที่ 3 รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิต (Work Life Balance) การสร้างสมดุลให้กับชีวิตและการทำงานนั้นไม่เพียงแค่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ต่อตัวบุคลากรเองด้วย ทั้งในด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางใจ ซึ่งเมื่อบุคลากรในสถานศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีก็ย่อมส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพได้มากขึ้นเช่นกัน และผลดีก็จะเกิดขึ้นกับสถานศึกษาในที่สุด สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และ สุขภาพจิตใจที่ดี ทำให้เราทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างศักยภาพให้กับสถานศึกษาได้ในระยะยาว

ด้านที่ 4 การพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ต้องศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่างๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ทำงานที่ตรงตามวิชาเอก บุคลากรในสถานศึกษามีการนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการทำงานตรงกับหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมาย และได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแรงผลักดันช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาขึ้นด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพ

ด้านที่ 5 มีศีลธรรม (Happy Soul) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการมีศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมาภิบาลและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานตามหลักธรรมภิบาล เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติดี มีจิตใจเมตตา กรุณา มีเหตุมีผล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว พร้อมทั้งดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาภาระหนี้สินครูในปัจจุบัน มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียม ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชา

คุณลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน จากผลการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การมีศีลธรรม มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข

3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ในการศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน และครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน จำนวน 3 ท่าน สรุปผลได้ ดังนี้ จากการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา จากผลการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การมอบหมายภาระงานให้เหมาะกับความสามารถของครู การมีกัลยาณมิตรและการมีศีลธรรม มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข

อภิปรายผล

การศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) รองลงมาด้านมีศีลธรรม (Happy Soul) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านรู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้กำหนดพันธกิจ (Mission) ในข้อที่ 3 ต้องมีส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณตามมาตรฐานวิชาชีพ และ ข้อที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุน การบริหาร

จัดการตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอพียง ที่เน้นการมีส่วนร่วม และบูรณาการเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ต้องศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่างๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ทำงานที่ตรงตามวิชาเอก บุคลากรในสถานศึกษามีการนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการทำงานตรงกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ทำให้ครูมีสมรรถภาพในการสอน มีความ ความรู้ในทางวิชาการและวิชาชีพมากขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องในการสอนและการทำงานได้ดีขึ้น ช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาขึ้นด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพ

สอดคล้องกับศูนย์องค์กรสุขภาวะสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้อธิบายถึงแนวทางในการพัฒนาให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งความสุขมีหัวใจสำคัญ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาองค์กรแห่งความสุขทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ 1.1) คนทำงานมีความสุข 1.2) ที่ทำงานน่าอยู่ และ 1.3) ชุมชนสมานฉันท์ 2) แผนการพัฒนาคนและแผนการสร้างองค์กรแห่งความสุขต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และวิสัยขององค์กร การที่บุคลากรจะมีความสุขในการทำงานที่แท้จริงได้ก็ต่อเมื่อจัดสมดุลความสุขในชีวิตได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 อ้างถึงใน ธีระ รุญเจริญ, 2546: 19-21) ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารต้นแบบว่า มีบทบาทในการบริหารการจัดการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อการความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับ จันทร์ทร ปานคล้า (2557) ได้ศึกษา เรื่อง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การมีคุณธรรมหิริ โอตัปปะ (Happy Soul) มีกิจกรรมส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใน สถานศึกษา เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม หิริ โอตัปปะ (ความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำของตน โดยเฉพาะการกระทำที่ไม่ดี) การหาความรู้ (Happy Brain) สนับสนุนให้มีการจัดอบรมครู และบุคลากรในสถานศึกษาหรือส่งครูและบุคลากรไปอบรมกับสถาบันภายนอกเกี่ยวกับทักษะทาง วิชาชีพ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษา การผ่อนคลาย (Happy Relax) มีการจัดกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายให้กับครูและบุคลากร ในสถานศึกษา เช่น การสัมมนาหรือการท่องเที่ยวประจำปี การจัดงานเลี้ยงครูและบุคลากรใน สถานศึกษาตามเทศกาลต่าง ๆ หรือการจัดกิจกรรมเมื่อทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย สังคมดี (Happy Society) มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและ สังคม มีการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การบริจาคโลหิต กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสอดคล้องกับ อนุพงศ์ รอดบุญปาน และ

นุชนรา รัตนศิระประภา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว) พบว่า องค์กรแห่ง ความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิม เลขคณิตจากมากไปน้อย พบว่า มี 1 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ คุณธรรม (Happy Soul) และอีก 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ มีสังคมดี(Happy Society) การหาความรู้ (Happy Brain) น้ำใจงาม (Happy Heart) ครอบครัวที่ดี (Happy Family) การผ่อนคลาย (Happy Relax) สุขภาพดี (Happy Body) และใช้เงินเป็น (Happy Money) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่ดี (Best practice) ของสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนจากผลการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การมีศีลธรรม มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข ต้องมีความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ เป็นสุภาพชน จนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบ ชั่ว ดี เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว โดยประการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอปรลาภ อภัยภักดิ์ (2563) โดย ทัศนคติการทำงานเชิงบวกผู้บริหารหรือหัวหน้างานต้องมีภาวะผู้นำ และเป็นต้นแบบการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งต้องเสริมสร้างแนวคิดเรื่องการทำงานเชิงบวกแบบผ่อนคลาย ไม่จำเป็นต้องเต็มไปด้วยความเครียดเสมอ ผู้บริหารหรือหัวหน้างานต้องเสริมสร้างทัศนคติการทำงานเชิงบวกเหล่านี้ให้เกิดขึ้น เพื่อให้คนทำงานเกิดความรู้สึกว่าเจ้านายพร้อมที่จะให้กำลังใจและคอยช่วยเหลืออยู่เสมอ ไม่ใช่เพียงแค่คาดคั้นให้ทำงานเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีร์ธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว (2560) คนทำงานมีความสุข (Happy People) หมายถึง พนักงานสามารถจัดสมดุลชีวิต ได้ตระหนักว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญขององค์กร มีความเป็นมืออาชีพมีความเป็นอยู่ที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น มีศีลธรรมอันดีงาม และเอื้ออาทรต่อตนเองและสังคมเป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมให้พนักงานมีความสุข คือ พนักงานสามารถจัดสมดุลชีวิตผ่านโลกทั้ง 3 ใบของตัวเองได้ (โลกความสุขของตนเอง โลกความสุขของครอบครัว และโลกความสุของค์กร/สังคม) รวมถึงพนักงานมีศักยภาพสูงและมีความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล พุ่มช้าง (2560) โดย ความสุขทางวัฒนธรรมและศาสนา (Happy Soul) การที่บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม พร้อมทั้งสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรมีจรรยาบรรณต่อการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาการให้ความสำคัญกับการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาหรือจริยธรรมและคุณธรรมในการทำงานและการดำเนินชีวิต และบุคลากรของสถานศึกษาปฏิบัติงานตามกรอบของศีลธรรมวินัยและจรรยาบรรณอย่างเหมาะสม

3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน จากผลการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นตัวแทน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน พบว่า การดำเนินงานที่ชัดเจนแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดความสมดุลในการพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ รามรง (2557) โดยการทำงานในหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน จึงเต็ม

ไปด้วยความกดดัน คนทำางานยังคงรู้สึกเบื่อเข้าวันจันทร์ เวลาแต่ละวันในการทำงานผ่านไปช้า ไม่อยากช่วยงานคนอื่น ไม่อยากมาทำงาน เกิดภาวะความเครียด ไม่มีความสุขหรือสนุกกับการทำงาน จนกระทั่งเกิดการขาด ลา มาสาย และเปลี่ยนงานในที่สุด ส่งผลกระทบต่องานและประสิทธิภาพในการทำงาน หลายๆ หน่วยงานจึงหันมาให้ความสำคัญและต้องการที่จะแก้ปัญหาด้วยการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในองค์กร เกิดกระแสการทำงานอย่างมีความสุขแพร่หลายมากขึ้น เพื่อสร้างผลผลิตหรือผลประกอบการที่ยั่งยืน สร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรโดยให้เขาเหล่านั้นรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน รู้สึกทำงานแล้วมีความสุขมีความมั่นคงในงาน มีความก้าวหน้า กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงาน สนุกกับงาน รวมถึงมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมที่ทำงานดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งช่วยให้องค์กรพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

อีกทั้งยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ นูร์ปาซียะห์ กูนา (2562) โดย การมีส่วนร่วม เนื่องจากบุคลากรจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากระบบ สวัสดิการที่องค์กรธุรกิจจัดให้ ดังนั้นการจัดสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพสมควรเปิดโอกาสให้ สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เสนอความคิดในการปรับปรุงและแก้ไข ระบบสวัสดิการเดิม เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ การยอมรับและได้รับประโยชน์สูงสุด สิ่งสำคัญจะทำให้ระบบสวัสดิการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังสอดคคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ ใจเที่ยง (2563) โดยสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดเชิงบวกส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้คำชื่นชม ให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดขององค์ประกอบการบริหารองค์กรแห่งความสุข ทั้งนี้อาจเนื่องมากจากองค์กรแห่งความสุขมิได้หมายถึงองค์กรที่มีแต่ความสนุกสนาน หรือมีแต่รอยยิ้มแล้วเสียงหัวเราะเท่านั้นแต่ไม่มีประสิทธิภาพของการทำงาน แต่องค์กรแห่งความสุขหมายถึงองค์กรกรที่บุคลากรทำงานด้วยความกระตือรือร้น ตั้งใจทำงาน มีความต้องการที่จะมาทำงานเพื่อให้งานบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กรดังนั้นตัวแปรในข้อผู้บริหารจูงใจให้บุคลากรทำงานตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ การยึดเป้าประสงค์คุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fisher (2010) โดย ความสุขในการทำงานเป็นแนวคิดที่กว้าง และมีโครงสร้างจำนวนมาก ตั้งแต่อารมณ์ชั่ววูบไปจนถึงอารมณ์ที่ค่อนข้างคงที่ ทัศนคติและการจัดการของแต่ละบุคคล ระดับหน่วยงาน โดยความสุขในที่ทำงานได้รับอิทธิพลมาจากทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากคุณลักษณะที่มั่นคงของบุคคล เช่น บุคลิกภาพ การได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ความเหมาะสมระหว่างสิ่งที่งาน/องค์กรให้ความคาดหวังและความต้องการ และมีเหตุผลที่จะคิดว่าการพัฒนาความสุขในการทำงานเป็นเป้าหมายที่คู่ควร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Salas-Vallina และ Alegre (2018) โดย มิติของความสุขในการทำงานที่ได้จากการวิจัยประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วม เป็นความรู้สึกพิเศษของพลังงานและแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรู้สึกตื่นเต้น มีชีวิตชีวา หรือหลงใหลในการทำงาน เกิดความผูกพันซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากความหมายในที่ทำงาน 2) ความพึงพอใจในงาน หมายถึง สภาวะทางอารมณ์เชิงบวกอันเป็นผลมาจากการประเมินผลงานหรือประสบการณ์การทำงานของบุคคลหนึ่ง 3) ความรู้สึกผูกพันกับ

องค์กร หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์ในที่ทำงานและความมุ่งมั่นเชิงบรรทัดฐานในที่ทำงาน ตลอดจนความรู้สึกรับผิดชอบต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัย

1.1 จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขไปประยุกต์ใช้ได้ โดยต้องคำนึงถึงบริบท ความต้องการ ข้อดี ข้อจำกัด และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความ แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อเป็นแรงผลักดันช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาขึ้นด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กร

2.1 หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อค้นพบ สภาพ คุณลักษณะที่ดีและแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข ไปพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในแต่ละด้านให้เหมาะสม และสามารถนำองค์กรไปสู่การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

3.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในสังกัดอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการผ่อนคลาย เพื่อรักษาสมดุลชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการส่งเสริมสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน โดยศึกษาองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุข 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านที่ 1 น้ำใจงาม (Happy Heart) ด้านที่ 2 สังคมดี (Happy Society) ด้านที่ 3 รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) ด้านที่ 4 การพัฒนาตนเอง (Happy Brain) และ ด้านที่ 5 มีศีลธรรม (Happy Soul) พบว่า ผู้บริหารทุกระดับควรตระหนักถึงการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา จะทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ดี ก่อให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญและมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อให้มีความรัก ความรักสามัคคี ต้องมีความสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิต (Work life balance) ต้องศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่างๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบ และให้ความสำคัญในด้านศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมาภิบาลและปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ก่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและสุขภาพจิตใจที่ดี สร้างศักยภาพให้กับสถานศึกษาได้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ใจเที่ยง (2563). การบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *18*(2), 197 -198.

กอปรลาภ อภัยภักดิ์. (2563*).* บรรยากาศองค์กรแห่งความสุข คนเบิกบาน งานสำเร็จ. *วารสาร มจร. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, *8*(1), 315 – 331.

จันทร์ทร ปานคล้า. (2557). *การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และ ธีร์ธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว. (2560). องค์กรแห่งความสุข 4.0. ศูนย์องค์กรสุขภาวะ (Healthy Organization Center). วารสารโครงการส่งเสริมผลิตภาพและสุขภาวะองค์กรในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม *สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.*

ทิพวัลย์ รามรง. (2557). แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุขในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 44*(1), 205 – 206.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ข้าวฟ่าง.

นูร์ปาซียะห์ กูนา. (2562). *ความสุขในการทำงานของคนทำงานหน่วยงานบริหารส่วนตำบล ในอำเภอ เมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี*. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พิกุล พุ่มช้าง. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาของไทย. Veridian E-Journal, Silpakorn University, *10*(2), 661.

พุทธทาสภิกขุ. (2548). *แก่นพุทธศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). เพชรประกาย.

ศูนย์องค์กรสุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). *กลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข* (พิมพ์ครั้งที่ 1). Healthy Organization Center.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2552). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). Thai Health Resource Center. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

อนุพงศ์ รอดบุญปาน และ นุชนรา รัตนศิระประภา. (2562). องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *10*(2), 251 – 252.

Fisher, C.D. (2010). Happiness at work. International Journal of Management Reviews, *4*(12), 15 – 16.

Salas-Vallina, A. and others. (2018). “On The Road to Happiness at Work (HAW): Transformational Leadership and Organizational Learning Capability As Drivers of HAW In A Healthcare Context,”. *Personnel Review*. *46*,2 (2017): 41-42.

Warr (2020). Workplace Happiness: A Conceptual Framework. *Journal of scientific & technology research*, *9*(1), 29.

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

The Development of a model for enhancing teachers' competence in active learning management in the digital age to promote student quality at Ban Phon Thong School (Saeng – Rat - Samakkhi)

จินตนา ครองยุทธ I Jintana Krongyuth

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 1
Corresponding author e-mail: jin2715jintana@gmai.com
(Received: 6 May 2025, Revised: 24 August 2025, Accepted: 8 September 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง อันดับความต้องการจำเป็นเมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ 2) ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด การทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสร้างทีม อยู่ในระดับมากที่สุด การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับดีมาก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับดีมาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับดีมาก การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับดีมาก การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับดีมาก 4) ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สมรรถนะครู, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

This research aims to 1) Study basic information on enhancing teachers' competency in active learning management in the digital age. 2) Develop a model for enhancing teachers' competency in active learning management in the digital age to promote student quality. 3) Study the results of the experimental model. 4) Evaluate the effectiveness of the model. The research results found that 1) The status quo and the ideal status quo are at a moderate level. The ranking of the needs is from highest to lowest. These include active learning management, use and development of learning media, measurement and evaluation, writing active learning management plans, and designing learning management, respectively. 2) The accuracy and appropriateness of the model and the model user manual are at the highest level. The model trial found that the professional learning community process, team building, and knowledge management are at the highest level. 3) Public relations and communication are at the highest level. Teacher competence in designing active learning management in the digital age is at a very good level. The writing of active learning management plans in the digital age is at a very good level. The organization of active learning activities in the digital age is at a very good level. The use of media, innovation, and technology in organizing active learning in the digital age is at a very good level. The measurement and evaluation of active learning in the digital age is at a very good level. 4) The feasibility and usefulness of the model are at the highest level. The satisfaction of teachers, basic education committees, and parents with the model is at the highest level.

Keywords: Active learning management, Teacher competence, Digital era

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 24 ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยมีการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และ ปัจจัยเกื้อหนุนส่งเสริมให้บุคคล เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ระบุว่า ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้อง กับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกัน

และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้สามารถทำได้ สามารถคิดเป็นและทำเป็น รักการอ่าน จะทำให้เกิดการใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2579 ที่ได้ระบุไว้ว่า บทบาทของนักเรียนควรได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะ ความรู้และคุณลักษณะจากการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเน้นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น รวมถึงให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด ทักษะการใช้เหตุผลและ ทักษะกระบวนการกลุ่มมากขึ้น โดยนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานหลักสูตรนั้น จำเป็นต้องมีทักษะ การดำรงชีวิตและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองไทยยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เด็กไทยควรมีความสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ เป็นองค์ความรู้อันเกิดจากเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลก ยุคใหม่ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น พัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะให้กับผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครูบุคลากรทางการศึกษาและบุคลากร ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการประเมินวิทยฐานะ โดยใช้ระบบการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (Digital Performance Appraisal : DPA) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบ ระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนการวัดสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผล เพื่อนำผลไปใช้ในการยกระดับการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลในชั้นเรียน พัฒนาขีดความสามารถของครู และบุคลากรให้มีสมรรถนะที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ส่งเสริมสนับสนุนการทดสอบสมรรถนะครูและบุคลากรด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการทำงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลหรือเป็นไปตามเกณฑ์ โดยสมรรถนะครูเป็นพฤติกรรมซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ(Character) ทัศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จ

ในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดกิจกรรมโดยครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การคิดค้นหาข้อสรุปในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเพื่อนในกลุ่ม โดยการเริ่มจากการทำนายผล การสังเกต การบันทึกผล และการอภิปรายผล เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนตลอดเวลา เพราะผู้เรียนถูกท้าทายให้ใช้ความคิดจากความรู้เดิม และถูกกระตุ้นให้ค้นหาความรู้ใหม่เพื่อมาอธิบายความรู้ที่ตนเองได้ไปศึกษามา ซึ่งสอดคล้องกับ ธนัฏฐา คุณสุข (2565) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียนและแสดงความคิดเห็นระหว่างลงมือปฏิบัติโดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำต่าง ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และนักเรียนสามารถ สร้างความองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับ พิมพ์วรรณ มุกสิกรัตน์ (2563) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมองของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สร้างความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน เน้นทักษะการอ่าน พูด ฟัง เขียนและการคิดชั้นสูง ซึ่งผู้เรียนจะสามารถสร้างองค์ความรู้และทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา มีหน้าที่กำกับ ติดตาม จึงเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว และได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตลอดจนได้ทราบสภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของครูในโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน อันจะเป็นข้อมูล และสารสนเทศหน่วยงานต้นสังกัดในการกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนนโยบายเพื่อยกระดับศักยภาพการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น และได้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครู โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

2. พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

3. ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

4. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัลของครู โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ได้แก่ ข้าราชการครูสายผู้สอน โรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี) ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านสะพานโดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โรงเรียนบ้านหนองขุ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 และโรงเรียนบ้านคูขาด(ศรีวิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกเอกสารการค้นคว้า แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินองค์ประกอบ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสาร

3.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

3.3 ประเมินองค์ประกอบของรูปแบบ

3.4 ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล

3.5 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบ ยืนยัน ประเมินรูปแบบและประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู

ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี) จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์ แบบบันทึกการสนทนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินร่างรูปแบบ แบบการสร้างคู่มือ และแบบประเมินคู่มือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ยกร่างรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

3.2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โดยใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion)

3.3 ประเมินร่างรูปแบบ

3.4 สร้างคู่มือการใช้รูปแบบ

3.5 ประเมินคู่มือการใช้รูปแบบ

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี) ได้แก่ ข้าราชการครูสายผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการดำเนินการ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจต่อรูปแบบและคู่มือ แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 จัดทำแผนการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัด การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

3.2 อบรมการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

3.3 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) สำหรับลำดับขั้นตอนหลักของวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ปีการศึกษา 2567 จำนวน 85 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 72 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ปีการศึกษา 2567 จำนวน 72 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนเป็นชั้นเรียนแล้วสุ่มจากแต่ละชั้นเรียน ๆ ละ 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2566 และ 2567

2.2 ตารางเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ปีการศึกษา 2566 และ 2567

2.3 แบบประเมิน

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

3.2 ประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

3.3 ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี) พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผล การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครูโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การวัดและประเมินผล รองลงมา คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้

อันดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครูโดยรวม เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

2.1 การสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ที่จะนำไปใช้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบของรูปแบบที่สังเคราะห์ต้องมีความถี่ไม่น้อยกว่า 3 จึงจะนำมาใช้กำหนดเป็นคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)ต่อไป โดยสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงานของรูปแบบการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 ผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) พบว่า ระดับความถูกต้องของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ รองลงมาคือ เนื้อหาของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ การประเมินผล หลักการ และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามลำดับ

ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักการ เนื้อหาของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ และการประเมินผล รองลงมาคือ เงื่อนไขความสำเร็จ และวัตถุประสงค์ ตามลำดับ

2.3 ผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) พบว่า ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความชัดเจนของหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของวิธีการดำเนินการของรูปแบบฯ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ คู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนไว้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของข้อปฏิบัติในการนำคู่มือไปใช้ ความเหมาะสมของการประเมินผลของรูปแบบ ความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ คู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลกิจกรรม plc ไว้อย่าง

เหมาะสม ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และการเรียงลำดับเนื้อหา การจัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสม และคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) มีประโยชน์ ตามลำดับ

ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความชัดเจนของข้อปฏิบัติในการนำคู่มือไปใช้ และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และการเรียงลำดับเนื้อหา รองลงมาคือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์การจัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสม คู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลกิจกรรม plc ไว้อย่างเหมาะสม คู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) มีประโยชน์ ความชัดเจนของหลักการและเหตุผลความเหมาะสมของการประเมินผลของรูปแบบ ความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของวิธีการดำเนินการของรูปแบบฯ และคู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน ไว้อย่างเหมาะสม

3. การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) 5 ด้าน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกในยุคดิจิทัล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกในยุคดิจิทัล โดยใช้กระบวนการ PLC 7 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามปฏิทินการปฏิบัติกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 วงรอบ ดังนี้

3.1 การประเมินการร่วมกระบวนการ PLC ขั้นตอนที่ 1 การสร้างทีม (Team Formation) วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนที่ 6 การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับมาก ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนที่ 7 การประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร (Public Relations and Communication) วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับมาก ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 การประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับปรับปรุง วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดี วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดี วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก

4. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี)

4.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความเป็นไปได้ รองลงมาคือ ด้านความเป็นประโยชน์

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครู ที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงาน ตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผล การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นั่นเป็นเพราะครูมีการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย เข้าใจวิธีการเลือกใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นผ่านกิจกรรมเชิงรุก พัฒนาศักยภาพการคิดการแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อยู่ในระดับน้อย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ กมล โพธิเย็น (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการเรียนรู้แบบ Active Learning นั้น ผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยจะเป็นผู้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชั้นเรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ ในชั้นเรียนทั้งกับเพื่อนและครูผู้สอนผ่านการอ่าน การพูด การฟัง การเขียน การอภิปรายและการสะท้อนคิดเป็นสำคัญเพื่อสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และได้พัฒนาทักษะขั้นสูงในการคิดรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้คอยชี้แนะประสบการณ์ คอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านการใช้กระบวนการคิดและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของครูโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การวัดและประเมินผล รองลงมา คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท แสงลุน (2564) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียนร่วมกับการสร้างชุมชนวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก แม้ยังมีปัญหาบางประการในระดับปานกลาง แนวทางการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพ คือ การสร้างกระบวนการพัฒนาร่วมกันผ่านชุมชนวิชาชีพครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียนร่วมกัน อันดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลของครูโดยรวม เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ได้แก่ ผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) พบว่า ระดับความถูกต้องของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ

วัตถุประสงค์ รองลงมาคือ เนื้อหาของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ การประเมินผล หลักการ และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง รัศมีแก้ว (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบกระบวนการของรูปแบบ และการวัดและประเมินผล การตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักการ เนื้อหาของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบและการประเมินผล รองลงมาคือ เงื่อนไขความสำเร็จ และวัตถุประสงค์ ตามลำดับ

ผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) พบว่า ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นั่นเป็นเพราะคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) มีความชัดเจนของหลักการและเหตุผลความเหมาะสมของวิธีการดำเนินการของรูปแบบฯ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ คู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนไว้อย่างเหมาะสม ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของข้อปฏิบัติในการนำคู่มือไปใช้ ความเหมาะสมของการประเมินผลของรูปแบบ ความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ คู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลกิจกรรม plc ไว้อย่างเหมาะสม ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และการเรียงลำดับเนื้อหา การจัดรูปแบบ การพิมพ์มีความเหมาะสม และคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี) มีประโยชน์ ตามลำดับ ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง รัศมีแก้ว (2562) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการวิจัยพบว่า ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของคู่มือ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นั่นเป็นเพราะคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียน

บ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) มีความชัดเจนของข้อปฏิบัติในการนำคู่มือไปใช้ และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และการเรียงลำดับเนื้อหา ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ การจัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสม คู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลกิจกรรม plc ไว้อย่างเหมาะสม คู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) มีประโยชน์ ความชัดเจนของหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของการประเมินผลของรูปแบบ ความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของวิธีการดำเนินการของรูปแบบฯ และคู่มือได้แนะนำวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน ไว้อย่างเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) 5 ด้าน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล และการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกในยุคดิจิทัล โดยใช้กระบวนการ PLC 7 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามปฏิทินการปฏิบัติกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 2 วงรอบ ดังนี้

3.1 ผลการประเมินกระบวนการ PLC ขั้นตอนที่ 1 การสร้างทีม (Team Formation) วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนที่ 6 การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับมาก ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนที่ 7 การประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร (Public Relations and Communication) วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับมาก ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคุณภาพกระบวนการ PLC อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่า การดำเนินการตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล ในวงรอบที่ 2 จะมีผลการประเมินสูงกว่าวงรอบที่ 1 นั่นเป็นเพราะครูเกิดการเรียนรู้ในการสร้างความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่อง PLC เรียนรู้การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย การบันทึกความรู้และกิจกรรมที่สอนได้ผลดีเป็นระบบ การนำความรู้ไปปรับใช้และพัฒนาเรียนรู้การวางแผนการสื่อสารองค์ความรู้ การเลือกช่องทางการสื่อสาร และการเผยแพร่และการมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยณัฐ กุสุมาลย์ (2560) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมครู โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอร ศรีวรชิน (2562) การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการพัฒนาสมรรถนะ

ด้านทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนทัพรั้งพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะชีวิตของผู้เรียนโรงเรียนทัพรั้งพิทยาคม 1) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลังจัดกิจกรรมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก 3) ความคิดเห็นของครู ที่มีต่อรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะชีวิตของผู้เรียนโรงเรียนทัพรั้งพิทยาคม อยู่ในระดับมาก 4) สมรรถนะด้านทักษะชีวิตของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยมร้อยละ 95.50

3.2 ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับปานกลาง วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับปรับปรุง วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก ด้านการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดี วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดี วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ระดับคุณภาพสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับดีมาก จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล วงรอบที่ 2 มีผลการประเมินสูงกว่าวงรอบที่ 1 นั่นเป็นเพราะครูมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูสามารถเลือกใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของการเรียนรู้และผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้เรียนและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความพร้อมในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและการเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับเป้าหมายการประเมิน สอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญชนก สีฟ้า (2562) และ พิไลวรรณ มาตเลิง (2565) ที่ได้สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) เป็นความรู้ที่บุคคลจำเป็นต้องมีเกี่ยวกับงานที่ทำอยู่ ความรู้เฉพาะที่จำเป็นต้องรู้ เป็นความรู้ที่สำคัญเฉพาะด้าน 2) ทักษะ (Skill) เป็นความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู

มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพ ทักษะที่ได้เกิดจากพื้นฐาน ความรู้ และความสามารถที่ปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว และ 3) คุณลักษณะ (Attributes) เป็นความคิด ความรู้สึก และลักษณะนิสัยประจำตัวของบุคคลได้แก่ เจตคติ/ทัศนคติ คุณลักษณะส่วนบุคคลที่แสดงออกโดยการปฏิบัติ แรงจูงใจ และค่านิยม/ ความเชื่อ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท แสงลุน (2564) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกหลักในการพัฒนา ผลการวิจัย พบว่า ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และการวัดและประเมินผล การตรวจสอบรูปแบบของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการทดลองนำร่องกับครูไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70.00 (3.50 คะแนนขึ้นไป) เท่ากับ 0.78 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 70.00 (3.50 คะแนนขึ้นไป) เท่ากับ 0.86 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี)

4.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง (แสงราษฎร์สามัคคี)โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ รองลงมาคือ ด้านความเป็นประโยชน์ นั่นหมายถึง รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะครูได้จริง เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ครูพัฒนาศักยภาพ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ที่นำรูปแบบไปใช้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในด้านอื่น ๆ ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชญ์ กานต์ภูวนันต์ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า เจตคติในการพัฒนาตนเองของครูถือเป็นประเด็นเร่งด่วนที่มีความสำคัญ เพราะจะส่งผลโดยตรง ต่อมาตรฐาน การปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนของครู หรือที่เรียกว่า สมรรถนะครู เป็นความสามารถหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย และภารกิจตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) พบว่า 1) ผลการประเมินความพึงพอใจของครู ที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าผลการประเมินความพึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ วันภูงา (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้น ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมรูปแบบสูงกว่าคะแนนประเมินความรู้ก่อนการเข้าร่วมรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินการทำกิจกรรมตามรูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมก่อนใช้อยู่ในระดับมาก หลังใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรมีการส่งเสริมพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัล เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการการเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว

1.2 ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอน ต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อจะได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียน

1.3 ควรมีการร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้กับสถานศึกษา เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ที่หลากหลาย และยังอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยที่พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำผลที่เกิดกับนักเรียนนำไปเปรียบเทียบได้

2.2 ควรส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นแนวใหม่ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL : Problem base Learning) การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL : Community base Learning) การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อพัฒนานักเรียนตามสภาพปัญหา ความต้องการ หรือตามบริบทของโรงเรียน

2.3 ควรนำรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปใช้ส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ และควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง ข้าราชการบำนาญ นายกสมาคมพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภธนกิจ ยอดสละ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ดร.วินัย ทองภูบาล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดร.มนตรี ธนะคุณ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการกองการศึกษาเชี่ยวชาญ เทศบาลนครอุบลราชธานี ดร.เสมอ สร้อยคำ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี ดร.เชษฐพงษ์ สุขปาน ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านไร่ใต้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ดร.ชัชพล รวมธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนยโสธรพิทยาคม สพม.ศรีสะเกษ ยโสธร นายสุรศักดิ์ ลือขจร ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนลิ้นฟ้าพิทยาคม สพม.ศรีสะเกษ ยโสธร และ ดร.รักพงษ์ บุญศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาเจริญ สพป.อุบลราชธานี เขต 5 ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus group) และประเมินรูปแบบคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จผู้วิจัยกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการประเมินและ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบคุณ คณะครูโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครอง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านโพนทอง(แสงราษฎร์สามัคคี) มีขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจน 7 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างทีม (Team Formation) การวิเคราะห์สภาพปัญหา (Analyzation) การออกแบบกิจกรรมการ

แก้ปัญหา (Learning Designation and Resolution) การปฏิบัติ/สังเกตการสอน (Application) การสะท้อนผล(Reflection) การจัดการความรู้(Knowledge Management) การประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร (Public Relations and Communication) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

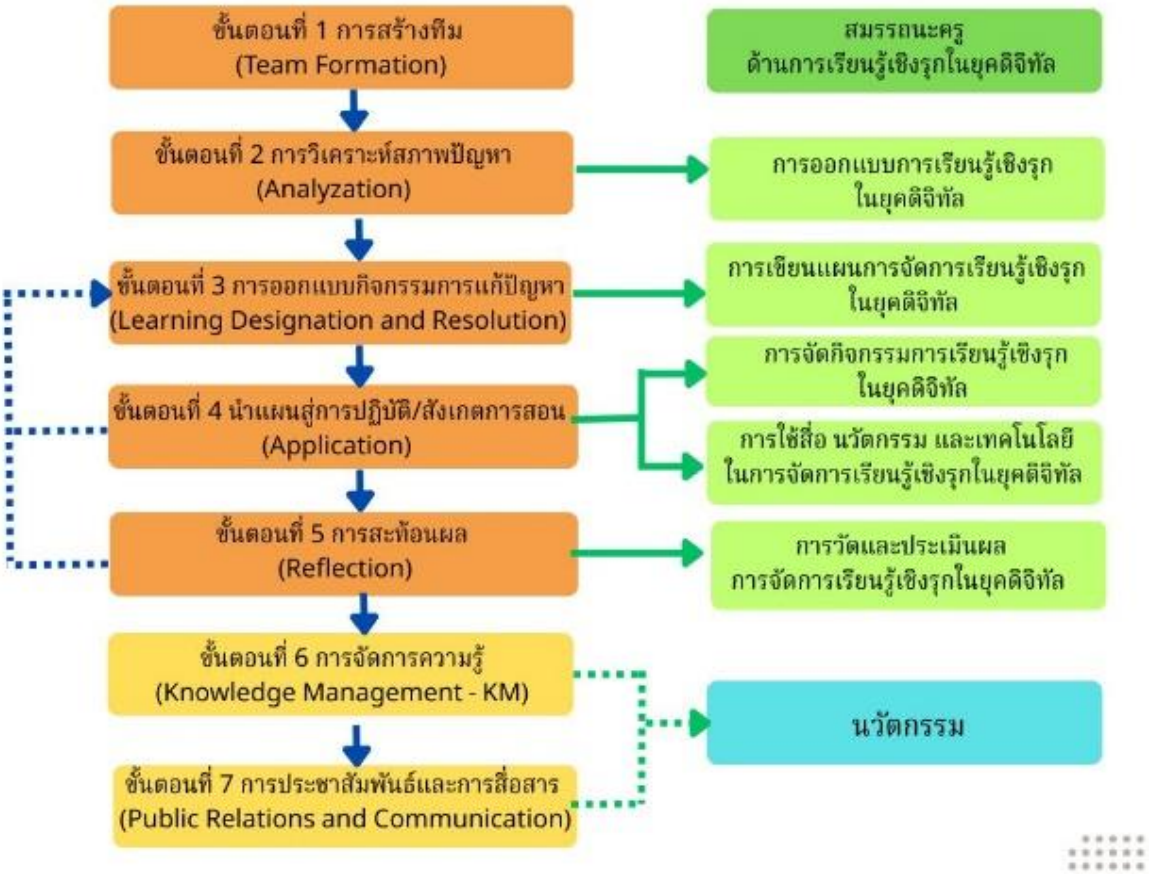

ภาพที่ 1 วิธีดำเนินการของรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 : ครูอาชีพ*. กระทรวงฯ.

กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning : การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19*(1), 11-28.

กัญญาพัชญ์ กานต์ภูวนันต์. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47*,1–17.

ธนัฏฐา คุณสุข. (2565). *การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี.* มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธัญชนก สีฟ้า. (2562). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประคอง รัศมีแก้ว. (2562). *การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.

ปิยณัฐ กุสุมาลย์. (2560). แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8*(1), 197-206.

พิมพ์วรรณ มุกสิกรัตน์. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำราชาศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning).* มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สวัสดิ์ วันภูงา. (2564). *การพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

อรไท แสงลุน. (2564). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ.* วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เอมอร ศรีวรชิน. (2562). *การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนทัพรั้งพิทยาคม.* องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

The Development of a network participative model for internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School

ปริญญา สายแสง I Parinya Saysang.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 4.
Corresponding author e-mail: saysang1939@gmail.com
(Received: 12 May 2023, Revised: 23 August 2025, Accepted: 8 September 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม 2. สร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม 3. นำไปใช้ในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม และ 4.ประเมินประสิทธิผลการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม 2. สร้างและพัฒนารูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม 3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม 4. ประเมินคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพที่เป็นอยู่ของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93, S = 1.53) สภาพที่ควรจะเป็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60, S = 0.85) อันดับความต้องการจำเป็น เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การประเมินความถูกต้องของรูปแบบโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.30, S = 0.72) ระดับความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S = 0.74) ระดับความถูก

ต้องของคู่มือการใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.43, S = 0.62)ระดับความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.29, S = 0.74)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ผู้วิจัยลำดับขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ BPDCAR ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมระดมความคิด การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมทำ การมีส่วนร่วมตรวจสอบ การมีส่วนร่วมแก้ไข การมีส่วนร่วมสะท้อนผล

4. การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.66, σ = 0.62) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.67,σ = 0.62) ความพึงพอใจของของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76, S = 0.45)

คำสำคัญ : รูปแบบการมีส่วนร่วม, การประกันคุณภาพภายใน, คุณภาพผู้เรียน

ABSTRACT

This research aims to: 1. Study basic information on network participation in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School. 2. Create a network participation model for internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School. 3. Apply to the participation of the network in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School and 4. Evaluate the effectiveness of the network's participation in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School using the research and development methodology, in which the researcher divided the research into 4 phases. 1. Study basic information on the network participation model in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School. 2. Create and develop a model, a manual for using the network participation model in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School. 3. To experiment with the use of network participation models in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School. 4. To evaluate student quality and network participation models in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School.

The research results found that:

1. The current status of participation in internal quality assurance is at a high level overall ($\overline{X}$ = 3.93, S = 1.53). The overall status should be at the highest level ($\overline{X}$ = 4.60,

S = 0.85). The ranking of the needs from most to least These include setting educational standards, monitoring results, operations for educational institution development, preparing self-evaluation reports, preparing educational management development plans, operating according to educational management development plans, evaluating and inspecting educational quality, and providing continuous educational quality development.

2. The evaluation of the overall model validity was at a high level ($\overline{X}$ = 4.30, S = 0.72). The overall model appropriateness was at a high level ($\overline{X}$ = 4.23, S = 0.74). The overall model user manual validity was at a high level ($\overline{X}$ = 4.43, S = 0.62). The overall model user manual appropriateness was at a high level ($\overline{X}$ = 4.29, S = 0.74).

3. The results of the experiment using the network participation model in internal quality assurance to develop the quality of students at Ban Saphan Dom School. The researcher followed the steps according to the BPDCAR quality cycle, consisting of 6 steps: brainstorming participation, planning participation, doing participation, checking participation, revising participation, and reflecting participation.

4. The evaluation of the feasibility of the network participation model in internal quality assurance for developing the quality of students at Ban Saphan Dom School was at the highest level overall (μ = 4.66, σ = 0.62). The evaluation of the usefulness of the model was at the highest level (μ = 4.67, σ = 0.62). The satisfaction of teachers, the Basic Education Commission, and parents towards the overall model was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.76, S = 0.45).

Keywords: Participation model, Internal quality assurance, Student quality

บทนำ

คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นผลิตผลของการจัดการศึกษาอย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำ และมีความแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพของบุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยสำคัญด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น การประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสนับสนุนจากชุมชน และหน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งในปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระ ในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารงานมีความแตกต่างกัน ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและ

มาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

แนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อคุณภาพผู้เรียนของนักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า กาญจะณี เนียมจันทร์ (2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ช่วงมณี จงเพียร พุฒสุข (2563) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา พบว่า กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 7 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมคิดวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมดำเนินการ 4) ร่วมประเมินผล 5) ร่วมกำกับติดตาม 6) ร่วมประชาสัมพันธ์ และ 7) ร่วมรับผลประโยชน์ ทิพย์ชนก มณีนวล (2564) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน พบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การวางแผน การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพ โดยกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และผลการประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน พบว่า ผู้เข้าร่วมปฏิบัติการมีความพึงพอใจในระดับมาก

จากผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านสะพานโดม เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ในการถอดบทเรียนร่วมกันในดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านสะพานโดม (2566) พบว่า สมาชิกเครือข่ายยังขาดความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติงานงานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ขาดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยังไม่ตระหนักถึงวัฒนธรรมองค์กรและประโยชน์ที่จะเกิดต่อส่วนรวมตลอดจนขาดการกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายแต่ละระดับไม่มีความชัดเจน เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามบทบาทอย่างเหมาะสม บุคคลที่เกี่ยวข้องยังมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการนำเครือข่ายมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่คลาดเคลื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนบ้านสะพานโดมยังขาดรูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ซึ่งต้องบูรณาการขอบข่ายภารกิจและทรัพยากรเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ตลอดจนทุกภาคส่วนในเครือข่ายต้องให้ความร่วมมือในการทำงานแบบการมีส่วนร่วมเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านสะพานโดมอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงจัดประชุมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นและร่วมกำหนดแนวทางแก้ไข ซึ่งในที่ประชุมมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นและเห็นควรแก้ไขตามความเหมาะสมและตามศักยภาพและทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ด้วยความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของ

เครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสะพานโดม ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

3. ผลการทดลองใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

4. ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน และรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ระยะที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบคู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ระยะที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน และรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

ผลการวิจัย

1. สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายใน โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.93, S = 1.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สภาพที่ควรจะเป็นในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60, S = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา อันดับความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

2.1 ผลการประเมินความถูกต้องของรูปแบบการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.30, S = 0.72) ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S = 0.74)

2.2 ระดับความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.43, S = 0.62) ระดับความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการมี ส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.29, S = 0.74)

3. ผลการทดลองใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ผู้วิจัยเรียงลำดับขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ BPDCAR ตามแนวคิด W. Edwards Deming ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการระดมความคิด (Brain Storming Participation : BP) เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อค้นหาแนวทาง ข้อเสนอแนะ หรือปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ดังนี้

1) ผู้เข้าร่วมระดมความคิด (Brain Storming Participation : BP) มีจำนวน 72 คน จำแนกเป็น ผู้ปกครอง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 81.94) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน (ร้อยละ 9.72) ครู จำนวน 6 คน (ร้อยละ 8.34)

2) จากการระดมความคิดของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อระบุปัญหาการประกันคุณภาพภายในร่วมกัน ซึ่งแบ่งตามมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน คือ ครูมีการตั้งค่าเป้าหมายให้ผู้เรียน อย่างน้อย 85% มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ คือ ครูมีการตั้งค่าเป้าหมายที่ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนมีทักษะชีวิต และพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมในระดับดีขึ้นและกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ครูมีการตั้งค่าเป้าหมายที่ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีทักษะชีวิตและพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมในระดับดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน

3) ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการระดมความคิด พบว่าความพึงพอใจของครูในการเข้าร่วมการระดมความคิดการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดมของครูโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการเข้าร่วมการระดมความคิดการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการเข้าร่วมการระดมความคิดการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ของผู้ปกครองโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ขั้นตอนการวางแผน (Plan Participation : PP) เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแนวทาง และออกแบบแผนงานหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1) การประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของครูโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้ปกครองโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

2) การสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด การสังเกตการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด การสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

3) การประเมินความสอดคล้องของแผนกับมาตรฐานการศึกษาของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน มีการรวมข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนร่วมในแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 ขั้นตอนการปฏิบัติการตามแผน เป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ลงมือปฏิบัติร่วมกันจริงตามแผนที่ได้กำหนดไว้ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกิจกรรม โครงการหรือแผนพัฒนาต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนี้

1) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ในขั้นตอนการปฏิบัติการตามแผน (Do Participation : DP) DP1 : กิจกรรมดำเนินการตามแผนคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการ ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกิจกรรม: “สะพานโดมวิถีถิ่น” กิจกรรม: PLC ของครู กิจกรรม “พ่อแม่ร่วมพัฒนาเด็ก” เวทีพบปะครู–ผู้ปกครอง กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้จากชุมชน และการติดตามและประเมินผลการเรียน บทบาทของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ได้แก่

1.1) ครูมีบทบาทในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน โดยครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการ PLC ร่วมกันออกแบบเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกิจกรรมระหว่างบ้านและ

โรงเรียน จัดเวทีพบปะระหว่างครูและผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมและความก้าวหน้าของผู้เรียน ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

1.2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน โดยร่วมประชุมและให้ข้อเสนอแนะในขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการสาระความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณ และประสานเครือข่ายในชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กระตุ้นให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กในทุกด้าน สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรม มีบทบาทในการพูดคุยในกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน แนวทางการพัฒนาเด็ก ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เกี่ยวกับเกณฑ์หรือแนวทางในการประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน

1.3) ผู้ปกครองมีบทบาทในการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งนำมาใช้ประกอบการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเพาะของผู้เรียน สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการสร้างแบบจำลอง “สะพานโดม” และเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะวิทยากรท้องถิ่น หรือผู้ช่วยครู ในกิจกรรมภาคสนาม

2) ขั้นตอนการสนับสนุนจากเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (DP2) เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในลักษณะของการสนับสนุนจากเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านทรัพยากร แนวคิด และการปฏิบัติ ได้แก่ 1) เครือข่ายครูภายในสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านวิชาการ โดยร่วมกันพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนแบ่งปันสื่อการสอน เทคโนโลยี และองค์ความรู้ใหม่ ผ่านกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สนับสนุนการสังเกตชั้นเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและนโยบายท้องถิ่น ประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น 3) ผู้ปกครองและชุมชน สนับสนุนด้านแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมบูรณาการ เช่น งานอาชีพ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรมให้การสนับสนุนทรัพยากร เช่น วัสดุ อุปกรณ์ หรือเวลาสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนโดยเน้นความเข้าใจและการสื่อสารสองทาง

3) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ 3.1) ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลายกลุ่มสาระวิชาเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวอย่างเป็นองค์รวม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นในทุกกลุ่มสาระ ผู้เรียนสามารถอธิบายและอภิปรายเนื้อหาที่เรียนได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น สามารถตั้งคำถาม แสดงข้อคิดเห็น และเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวันได้ดี 3.2) ผู้เรียนสามารถนำทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือภาษาไทย ไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การคำนวณค่าใช้จ่าย การสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมั่นใจ หรือการวิเคราะห์ปัญหาในครอบครัว/ชุมชน ผู้เรียนมี

พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เช่น สังเกต ปรับตัว และทดลองวิธีใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คนในครอบครัว 3.3) ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อมูลอย่างมีระบบจากสถานการณ์จริง เช่น การเปรียบเทียบวิถีอาชีพในชุมชน วิเคราะห์ผลดี-ผลเสียของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น แสดงความสามารถในการตั้งคำถามปลายเปิด และตั้งสมมุติฐานจากประเด็นต่าง ๆ ที่พบในการเรียนรู้ 3.4) ผู้เรียนสามารถร่วมวางแผน แบ่งหน้าที่ และรับผิดชอบงานของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการลงพื้นที่ชุมชน 3.5) ผู้เรียนสามารถสื่อสารความคิดของตนเองได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล และมั่นใจ ทั้งในการพูดในกลุ่มย่อยและการนำเสนอหน้าชั้นเรียน แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และภาษากายได้เหมาะสมกับบริบทของผู้ฟัง

3.4 ขั้นการตรวจสอบติดตาม(Check Participation : CP) เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงานของกิจกรรมหรือแผนงานต่าง ๆเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาได้จริง 1) การรายงานผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแผนงาน/โครงการ จำนวน 15 โครงการ การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม พบว่า โรงเรียนบ้านสะพานโดม ได้ดำเนินการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาภายใน ภายใต้กระบวนการนวัตกรรม BPDCAR Model โดยในขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ได้ใช้กระบวนการติดตามอย่างมีระบบ และมีการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในทุกระดับ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพในระดับ “ยอดเยี่ยม” ทั้ง 3 ด้าน

2. ผลการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายใน ณ โรงเรียนบ้านสะพานโดม ผลการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา จุดแข็ง คือ การมีส่วนร่วม อย่างเข้มแข็งของเครือข่ายทุกภาคส่วน ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง ซึ่งมีบทบาทร่วมกันอย่างชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการ BPDCAR จุดอ่อน คือ การมีส่วนร่วมของบางกลุ่ม เช่น ผู้ปกครองในพื้นที่ห่างไกล หรือชุมชนบางส่วน ยังไม่ทั่วถึง ปัจจัยนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา ระยะทาง หรือความเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทำให้การมีส่วนร่วมในบางกิจกรรม เช่น การประชุม การแสดงความคิดเห็น หรือการร่วมกิจกรรมโรงเรียน ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้พลังสนับสนุนจากชุมชนยังไม่เต็มศักยภาพ โอกาส คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และหน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งในเชิงนโยบาย แนวทางปฏิบัติและการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ทำให้โรงเรียนมีกรอบในการดำเนินงานที่แน่นอน และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับทิศทางของประเทศ อีกทั้งยังเอื้อต่อการบูรณาการทรัพยากรจากภายนอกเข้ามาในกระบวนการพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียน ข้อจำกัด คือ ข้อจำกัดด้านเวลา ในการดำเนินกิจกรรมตามแผน BPDCAR โดยเฉพาะในบางช่วงของปีการศึกษา เช่น ภาคเรียนที่สั้นลงจากการปรับโครงสร้างเวลาเรียน หรือช่วงที่มีกิจกรรมภายนอกแทรกมาก เช่น การทดสอบระดับชาติ การรับการประเมินภายนอก หรือกิจกรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการตามแผนในบางขั้นตอน เช่น การสะท้อนผลและการปรับปรุง ถูกจำกัดด้วยเวลา ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ตามเป้าหมาย

3.5 ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข(Act Participation : AP) เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน จากการตรวจสอบหรือประเมินแล้วช่วยกันเสนอแนะแนวทางปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้ดีขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 1) การดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ คือ โครงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โครงการส่งเสริมผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ โครงการจ้างครูและบุคลากรสนับสนุนการจัดการศึกษา โครงการสร้าง/ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการ ควรเน้นการใช้ข้อมูลจากระบบประกันคุณภาพภายในมาเป็นฐานในการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 2) การดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ โครงการสร้าง/ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน การส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.6 ขั้นตอนการสะท้อนผล(Reflection Participation : RP) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการซึ่งครูสะท้อนผลช่วยให้ครูมีความชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ไม่เพียงแค่การสอนในห้องเรียน แต่ยังรวมถึงการออกแบบกิจกรรม การประสานงานกับผู้ปกครอง และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การสะท้อนผลจากครูทำให้เห็นถึงความสามารถในการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยครูมีการทำงานร่วมกับคณะกรรมการและผู้ปกครองเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงานทางการศึกษา คณะกรรมการช่วยเสริมความโปร่งใสในการทำงานของโรงเรียน และช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีความชัดเจน โดยการสะท้อนผลจากคณะกรรมการแสดงให้เห็นถึงการร่วมมือในการสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับผู้ปกครอง การสะท้อนผลทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมากขึ้น การติดตามพัฒนาการของบุตรหลาน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และการให้คำแนะนำจากครูและคณะกรรมการมีผลช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียนใน

ทุกด้าน เมื่อครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองทำงานร่วมกันอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ การสะท้อนผลช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน การทำงานร่วมกันทั้งในระดับภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาในโรงเรียนมีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. การประเมินคุณภาพผู้เรียน และรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

4.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.72, σ = 0.48) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (μ = 4.73, σ = 0.53)

4.2 ความพึงพอใจของของครูที่มีต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพที่เป็นอยู่ของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะสภาพที่เป็นอยู่ของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสะพานโดม อยู่ในระดับน้อยถึง ปานกลาง ในเรื่อง มีอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการนำมาตรฐานการศึกษามาใช้ในการสอนหรือประเมินผลนักเรียน ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ครูมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในมุมมองของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลลัพธ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการศึกษา การประเมินผลการศึกษาของนักเรียนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กระบวนการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การติดตามผลการดำเนินงานในห้องเรียนมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ครูมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน ครูเห็นว่ารายงานผลการประเมินตนเองสะท้อนถึงการพัฒนาและปัญหาของสถานศึกษา การประเมินตนเองช่วยให้ครูสามารถพัฒนาวิธีการสอนได้ดียิ่งขึ้น การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองมีการติดตามผลและการใช้ข้อมูลที่ได้จากการ

ประเมินในการปรับปรุงสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา อันดับความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกาญจน์ กาญจนสุวรรณ (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินความถูกต้องของรูปแบบการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ระดับความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ระดับความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบ อยู่ในระดับมาก ระดับความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ มีพจนา (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม ผู้วิจัยเรียงลำดับขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ BPDCAR ตามแนวคิด W. Edwards Deming ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการระดมความคิด (Brain Storming Participation : BP) ผู้เข้าร่วมระดมความคิด จำนวน 72 คน ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการระดมความคิด พบว่าความพึงพอใจของครูในการเข้าร่วมการระดมความคิดการใช้รูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ขั้นตอนการวางแผน (Plan Participation : PP) เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแนวทาง และออกแบบแผนงานหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้ปกครองโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด การสังเกตการมีส่วนร่วมของครูในการประกันคุณภาพภายในโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด การสังเกตการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด การสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ขั้นตอนการปฏิบัติการตามแผน(Do Participation : DP) กิจกรรมดำเนินการตามแผนคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน/ โครงการ ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กิจกรรม: “สะพานโดมวิถีถิ่น” กิจกรรม: PLC ของครู (Professional Learning Community) กิจกรรม “พ่อแม่ร่วมพัฒนาเด็ก” เวทีพบปะครู–ผู้ปกครอง กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้จากชุมชน และการติดตามและประเมินผลการเรียน บทบาทของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนการสนับสนุนจากเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (DP2) 1) เครือข่ายครูภายในสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านวิชาการ โดยร่วมกันพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนแบ่งปันสื่อการสอน เทคโนโลยี และองค์ความรู้ใหม่ ผ่านกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สนับสนุนการสังเกตชั้นเรียน (Classroom Observation) และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและนโยบายท้องถิ่น ประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น 3) ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนด้านแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมบูรณาการ เช่น งานอาชีพ ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรมให้การสนับสนุนทรัพยากร เช่น วัสดุ อุปกรณ์ หรือเวลาสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนโดยเน้นความเข้าใจและการสื่อสารสองทาง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลายกลุ่มสาระวิชาเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวอย่างเป็นองค์รวม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นในทุกกลุ่มสาระ ผู้เรียนสามารถอธิบายและอภิปรายเนื้อหาที่เรียนได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น สามารถตั้งคำถาม แสดงข้อคิดเห็น และเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวันได้ดี 2) ผู้เรียนสามารถนำทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือภาษาไทย ไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การคำนวณค่าใช้จ่าย การสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมั่นใจ หรือการวิเคราะห์ปัญหาในครอบครัว/ชุมชน ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เช่น สังเกต ปรับตัว และทดลองวิธีใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คนในครอบครัว 3) ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อมูลอย่างมีระบบจากสถานการณ์จริง เช่น การเปรียบเทียบวิถีอาชีพในชุมชน วิเคราะห์ผลดี-ผลเสียของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น แสดงความสามารถในการตั้งคำถามปลายเปิดและตั้งสมมุติฐานจากประเด็นต่าง ๆ ที่พบในการเรียนรู้ 4) ผู้เรียนสามารถร่วมวางแผน แบ่งหน้าที่ และรับผิดชอบงานของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการลงพื้นที่ชุมชน 5) ผู้เรียนสามารถสื่อสารความคิด ของตนเองได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล และมั่นใจ ทั้งในการพูดในกลุ่มย่อยและการนำเสนอหน้าชั้นเรียน แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และภาษากายได้เหมาะสมกับบริบทของผู้ฟัง

3.4 ขั้นการตรวจสอบติดตาม(Check Participation : CP) เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน

และชุมชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงานของกิจกรรมหรือแผนงานต่าง ๆเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาได้จริง การรายงานผล การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแผนงาน/โครงการ จำนวน 15 โครงการ

3.5 ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข(Act Participation : AP) เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน จากการตรวจสอบหรือประเมินแล้วช่วยกันเสนอแนะแนวทางปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้ดีขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1) ผลการดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน คือ โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการสร้าง/ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โครงการสร้าง/ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการโรงเรียนพอเพียง โครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำวิถีพุทธ โครงการพัฒนาครู สู่มืออาชีพ โครงการระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โครงการพัฒนาผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ และโครงการอาหารกลางวันข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีแผนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยการพัฒนาทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำนวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูมีนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนอย่างรอบด้าน เช่น การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ(PLC) การจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning)

2) ผลการดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ คือ โครงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโครงการส่งเสริมผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ โครงการจ้างครูและบุคลากรสนับสนุนการจัดการศึกษา โครงการสร้าง/ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการ ควรเน้นการใช้ข้อมูลจากระบบประกันคุณภาพภายในมาเป็นฐานในการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3) ผลการดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 3กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ โครงการสร้าง/ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน การส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.6 ขั้นตอนการสะท้อนผล(Reflection Participation : RP) เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะ หลังจากการดำเนินกิจกรรมหรือแผนงานเพื่อทบทวนผลลัพธ์ว่าสิ่งที่ทำไปนั้น

บรรลุเป้าหมายหรือไม่ มีจุดแข็ง จุดอ่อนอะไร และจะต่อยอดหรือปรับปรุง การสะท้อนผลจากครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ทำให้เห็นถึงความสามารถในการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยครูมีการทำงานร่วมกับคณะกรรมการและผู้ปกครองเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างการเรียนรู้ ของนักเรียนในทุกด้าน

4. ผลการประเมินประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

4.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยใช้กระบวนการ BPDCAR 6 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ นันต๊ะ (2566) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ผลการวิจัย พบว่า การประเมินความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 ความพึงพอใจของของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงการยอมรับและความคิดเห็นเชิงบวกของ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ที่มีต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นราธิป บุญมา (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบ การพัฒนาบุคลากรด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 5 บ้านหนองผักก้าม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู-บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ทำหน้าที่นิเทศ ติดตามตรวจสอบ และประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นและพิจารณาร่วมกัน ทั้งนี้ควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา

1.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรมีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบและดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ ต่อ การบริหารจัดการ

1.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและเครือข่าย โดยให้เป็นไปตามกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ของการนำรูปแบบไปใช้ในระยะยาว และเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในระบบประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรมีการพัฒนาเครื่องมือหรือแนวทางที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย เช่น การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ การพัฒนาแพลตฟอร์มหรือช่องทางออนไลน์ เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายให้เข้มแข็งและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง ข้าราชการบำนาญ นายกสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ในการให้คำแนะนำ ขั้นตอนการวิจัย การสร้างและพัฒนารูปแบบ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ศุภธนกิจ ยอดสละ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ดร.วินัย ทองภูบาล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดร.มนตรี ธนะคุณ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการกองการศึกษาเชี่ยวชาญ เทศบาลนครอุบลราชธานี ดร.เสมอ สร้อยคำ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี ดร.เชษฐพงษ์ สุขปาน ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านไร่ใต้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ดร.ชัชพล รวมธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนยโสธรพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร นายสุรศักดิ์ ลือขจร ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนลิ้นฟ้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร และ ดร.รักพงษ์ บุญศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อตรวจสอบและยืนยัน ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

ขอขอบคุณครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพในของโรงเรียนบ้านสะพานโดม ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองในการการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มี พระคุณทุก ๆ ท่าน และบิดามารดา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ ทฤษฎีของ Edward Deming 4 ขั้นตอน ได้แก่ Plan – Do – Check – Act ผู้วิจัยได้เพิ่มขั้นตอนของการมีส่วนร่วมระดมความคิด (Brain storming Participation :BP) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อค้นหาแนวทาง ข้อเสนอแนะหรือปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และขั้นตอนร่วมสะท้อนผล (Reflection Participation : RP เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน BPDCAR ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมระดมความคิด (Brain storming Participation :BP) 2) การมีส่วนร่วมวางแผน 3) การมีส่วนร่วมทำ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบ 5) การมีส่วนร่วมแก้ไข 6) การมีส่วนร่วมสะท้อนผล

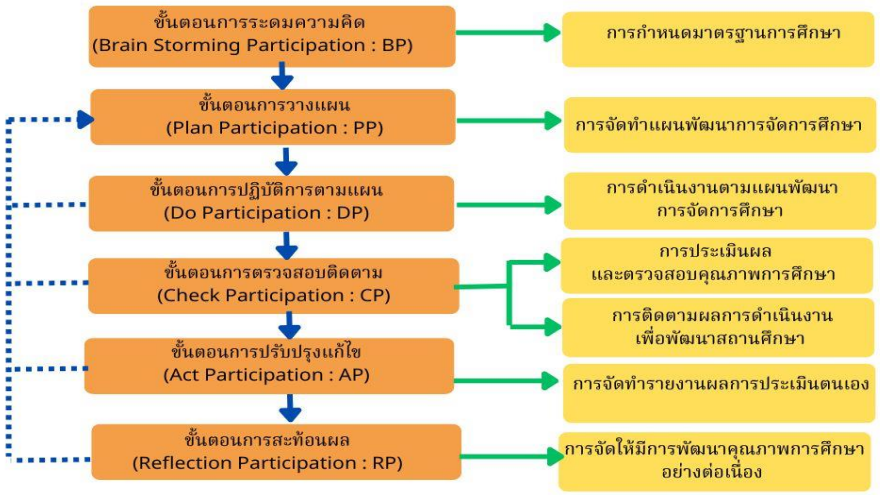

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบ้านสะพานโดม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจะณี เนียมจันทร์. (2561). *การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ช่วงมณี จงเพียร พุฒสุข. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่ม จังหวัดนครชัยบุรินทร์.* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ทิพยชนก มณีนวล. (2564). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านในเหมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2*. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

โรงเรียนบ้านสะพานโดม. (2566). *รายงานผลการประเมินตนเอง(SAR).โรงเรียนบ้านสะพานโดม อำเภอสว่างวีระวงศ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4*. โรงเรียนฯ.

นราธิป บุญมา. (2564). *รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 5 บ้านหนองผักก้าม.* โรงเรียนเทศบาล 5 บ้านหนองผักก้าม.

วิไลวรรณ นันต๊ะ. (2566). *รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร*. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สิริกาญจน์ กาญจนสุวรรณ. (2564). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนันต์ มีพจนา. (2563). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3. โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา.* จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of English Reading Skills Using TGT Cooperative Learning Technique for the Six Graders

จิตกานต์ สมานพันธ์[1*] สรรพสิริ ส่งสุขรุจิโรจน์[2] กชกร ธิปัตดี[3]

Jittakan Samarnpun[1*] Suppasiri Songsukrujiroad[2] Goachagorn Thipatdee[3]

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: jittakan.sg63@ubru.ac.th โทร. 082-299-8713

(Received: 24 June 2025, Revised: 25 July 2025, Accepted: 4 August 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT 2) เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแสนสุข และโรงเรียนบ้านกุดประทาย ในกลุ่มเครือข่ายกุดประทาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.52 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้พบว่าระดับความสำเร็จของกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม 2) นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษ; การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT

ABSTRACT

The research aimed to 1) develop English reading skills using TGT cooperative learning technique, 2) compare the students' English reading skills before and after studying, and 3) study the students' satisfaction with the activity of English reading through the TGT cooperative learning technique. The sample was 30 sixth graders of Bansaensuk School and Bankudpratray School in Kudpratray School Networks, under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5 in the second semester of academic year 2024, gained by cluster sampling. The research instruments were English reading packages, an English reading skills test, and a questionnaire for the student's satisfaction. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and t-test. The research findings were: 1) The students' English reading skills increased by 77.52 percent, which were at the highest level. It was also found that the group success was at great team. 2) The students' English reading skills after studying was significantly higher than those before studying at the .01 level. 3) The students' satisfaction towards English reading activities through the TGT cooperative learning technique was at a higher level.

Keywords: English Reading; TGT Cooperative Learning Technique

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมากเพราะเป็นภาษาของโลกที่ใช้ในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันทางตรงหรือทางอ้อม ข้อมูลจาก Internet World Stats (2021) ได้สรุปสถิติเกี่ยวกับ 10 ภาษาที่ใช้มากที่สุดบนโลกอินเทอร์เน็ต คือ ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 25.9 ภาษาจีน ร้อยละ 19.4 ภาษาสเปน ร้อยละ 7.9 ภาษาอารบิค ร้อยละ 5.2 ภาษาอินโดนีเซีย ร้อยละ 4.3 ภาษาโปรตุเกส ร้อยละ 3.7 ภาษาฝรั่งเศส ร้อยละ 3.3 ภาษาญี่ปุ่น ร้อยละ 2.6 ภาษารัสเซีย ร้อยละ 2.5 และภาษาเยอรมัน ร้อยละ 2.0 จะเห็นได้ว่า ภาษาอังกฤษมีผู้ใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลกมากที่สุดประกอบกับในยุคนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่ต้องใช้ทักษะทางภาษาอังกฤษ ดังที่ ยุดา รักไทย (2545) ได้กล่าวว่า "บทบาทและความสำคัญของภาษาอังกฤษเป็นแรงผลักให้ผู้เรียนต้องเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความรู้ ความคิดและเทคโนโลยีต่าง ๆ กับชาวต่างชาติ" ซึ่งความจำเป็นในการใช้ภาษาดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดไว้ในเอกสารสาระและมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในเรื่องวิสัยทัศน์การเรียนรู้ว่า "การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคาดหวังว่าเมื่อผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ

แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์” ในธรรมชาติของเด็กนั้นเด็กมีสัญชาตญาณแห่งการสื่อสารและการพูดอยู่แล้วจึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการที่จะจูงใจให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษประกอบไปด้วยทักษะหลายประการทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ทักษะการอ่านมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้เรียนก้าวทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นการส่งเสริมทักษะการอ่านจึงมีความจำเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะช่วยให้การอ่านประสบความสำเร็จก็คือความสามารถในการทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน สอดคล้องกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (2561) ที่นำเสนอข้อมูลร้อยละของประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามความสามารถในการอ่านทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 94.70 แสดงให้เห็นว่าประชากรไทยส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการอ่าน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เป็นจำนวนมาก ทำให้มนุษย์ต้องใช้ทักษะทุกด้านเพื่อพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะทักษะการอ่านเพื่อทำความเข้าใจซึ่งเป็นกระบวนการอ่านเพื่อสร้างความหมายจากสิ่งที่ได้อ่าน กล่าวคือเป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องแปลความและสร้างความหมายในขณะที่อ่าน (Schroeders and Wilhelm, 2011)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2566 (Ordinary National Educational Test: O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาภาษาอังกฤษ มีผู้เข้าสอบทั้งหมด 600,277 คน ทั่วประเทศ มีคะแนนเฉลี่ย 37.32 จากการวิเคราะห์ผลคะแนนสอบ พบว่า วิชาภาษาอังกฤษ สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.83 คะแนน รองลงมาคือ สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.42 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.98 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) ซึ่งเป็นสาระที่เน้นความเข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถเข้าใจเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ซึ่งปัญหาหลักในการทำแบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานนั้น คือ นักเรียนจะต้องอ่านที่ข้อมูลหรือสถานการณ์โจทย์กำหนดมาให้ด้วยตนเองและเลือกตำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยผลการวิเคราะห์คะแนน O-NET ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนขาดทักษะในการอ่าน ไม่สามารถแปลความ ไม่เข้าใจวิธีสรุปความและจับประเด็นเรื่องที่อ่าน ทำให้ไม่สามารถทำแบบทดสอบได้ ครูผู้สอนจึงต้องมีความพยายามให้มากยิ่งขึ้นในการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (จุราภรณ์ ปฐมวงษ์, 2565)

จากการศึกษาและสำรวจสภาพชั้นเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแสนสุข อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และสมุดบันทึกการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน(ปพ.5) ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านและเขียนได้ในระดับต่ำ

โดยเฉพาะด้านทักษะการอ่านผู้เรียนยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ไม่สามารถแปลความ จับใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า และสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้ เนื่องจากผู้เรียนอ่านแต่ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์และความหมายเนื้อเรื่องที่อ่าน อ่านจับใจความสำคัญและอ่านสรุปความได้น้อย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นและเกิดความเบื่อหน่ายขณะเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้นนักเรียนจึงควรได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านนั้นนับเป็นส่วนสำคัญที่ควรเร่งแก้ไขเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษต่อไป (โรงเรียนบ้านแสนสุข, 2566)

ความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหากลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมเพื่อไปใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ นักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอเทคนิคและงานวิจัยในการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า หนึ่งในวิธีการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่น่าสนใจ คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยน การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบความคิดเห็นต่อการเรียนของตนเองเท่านั้นหากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม (อภิญญา บุญหล้า, 2565) การที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือการทำงานเป็นทีมได้นั้นต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน เป็นการเรียนที่สนุกสนาน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และทำให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายในการเรียน ซึ่งตรงกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพราะมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นภายในทีม จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นและช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้น พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT (Team Game Tournament) ที่พัฒนาโดย Klingner and Vaughn (1999) เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือแข่งขันเป็นทีมผ่านการเล่นเกม โดยการนำเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะพัฒนาและส่งเสริมวิธีการสอนของครู นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเพลิดเพลิน มีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้และยังเป็นการฝึกการใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพ เกมการสอนจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพยายามที่จะเรียนรู้ภาษาได้ไว โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT จะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเท่ากัน ในแต่ละกลุ่มจะคละเพศและความสามารถในการเรียนของผู้เรียนในระดับเก่ง กลาง และอ่อน กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน อีกทั้งยังช่วยให้ครูสร้างบริบทซึ่งทำให้ภาษามีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนตอบสนองในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น (พัชรพงษ์ จันทน์เทศ, 2558) สอดคล้องกับ Slavin (1995) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน

เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาเรื่องที่กำหนด เพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันตอบคำถาม โดยตัวแทนที่มีความความสามารถในระดับเดียวกันจะแข่งขันเพื่อสะสมเป็นคะแนนของกลุ่ม และกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดจะเป็นผู้ชนะ และได้รับรางวัลจากผู้สอน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มาพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแสนสุข อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่านักเรียนที่เรียนการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT จะสามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการสอนการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายกุดประทาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 116 คน

2. ตัวอย่าง

ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแสนสุข กลุ่มเครือข่ายกุดประทาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 ตัวแปรตาม คือ

3.2.1 ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

3.2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

3.2.3 ความพึงพอใจ

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ 1) ขั้นเตรียมเนื้อหา 2) ขั้นจัดทีม 3) ขั้นการเรียนรู้ 4) ขั้นการแข่งขัน และ 5) ขั้นยอมรับความสำเร็จของทีม โดยใช้กิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

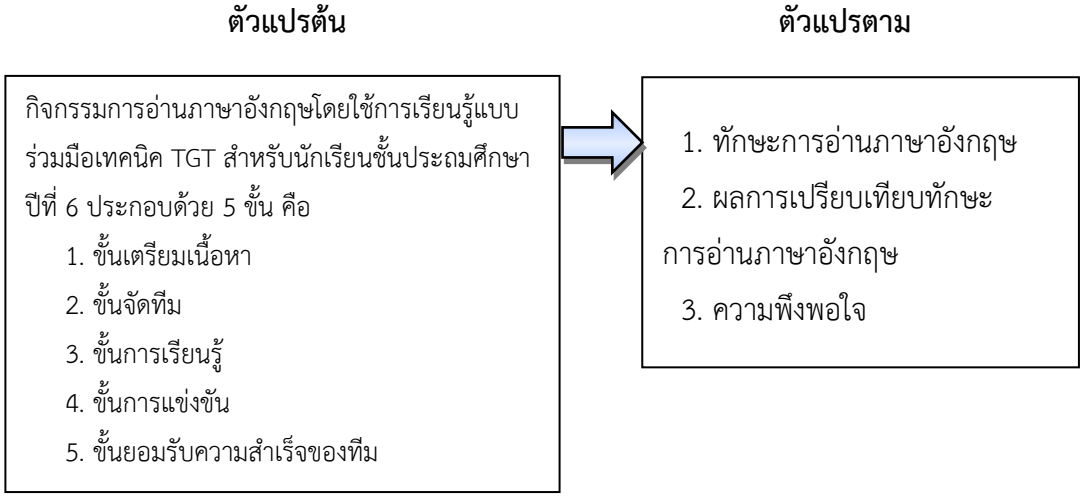

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

5.1 ชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 ชุด ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 4.99 ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด

5.2 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.28-0.67 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23-0.63 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

5.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบลิเคิร์ท (Likert's Scale) จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.44-0.83 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกผลการทดสอบที่ได้เป็นคะแนนก่อนเรียน ใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

6.2 ดำเนินการสอนการอ่านภาษาอังกฤษกับกลุ่มตัวอย่างด้วยชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2568 พร้อมรวบรวมคะแนนจากกิจกรรมในชุดกิจกรรม

6.3 นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านไปทดสอบหลังเรียน (Post-test) ใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

6.4 ดำเนินการวัดความพึงพอใจจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

6.5 นำผลที่ได้จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างไปทำการตรวจวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามจุดประสงค์ของการวิจัยต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples) มีการใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของทักษะการอ่าน และเกณฑ์ในการตัดสินระดับความสำเร็จของกลุ่ม

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT

นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนกับหลังเรียน แล้วนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานเพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผล ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานจากแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ผลรวมคะแนน	ร้อยละ	ระดับความสำเร็จของกลุ่ม
ก่อนเรียน	30	40	10.93	1.89	328	27.33	ดีเยี่ยม (Great Team)

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ 10.93 คะแนน ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 33.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 328 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.33 และผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 1,004 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.67 จากคะแนนเต็ม 1,200 คะแนน จากผลการวิเคราะห์นำมาหาค่าดัชนีประสิทธิผล ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{1{,}004 - 328}{(30 \times 40) - 328}$$

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{676}{872}$$

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = 0.7752$$

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT แล้วนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนกับหลังเรียน

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	t	P
ก่อนเรียน	30	40	10.93	1.89	36.811**	.000
หลังเรียน	30	40	33.47	2.67		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน มีค่าเท่ากับ 33.47 คะแนน สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 10.93 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน เมื่อวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที พบว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

รายการ	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ
1. การทำงานเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.14	.45	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่ม	4.11	.51	มาก
3. การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	4.18	.51	มาก
4. นักเรียนสามารถใช้กลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้	4.52	.66	มากที่สุด
5. การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ	4.62	.63	มากที่สุด
6. การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่มให้เป็นไปในทางที่ดี	4.71	.57	มากที่สุด
7. การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีช่วยส่งเสริมต่อการเรียน	4.54	.50	มากที่สุด
8. การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม	4.18	.61	มาก
9. นักเรียนมีโอกาสนำเสนอผลงานของตนเองและของกลุ่ม	4.43	.57	มาก
10. การทำงานเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียนมากขึ้น	4.31	.71	มาก
รวม	**4.37**	**.57**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจกับการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่มให้เป็นไปในทางที่ดี รองลงมาได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และการทำงานเป็นกลุ่มเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีช่วยส่งเสริมต่อการเรียน

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วแสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37, S= .57)

อภิปรายผล

1. นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.52 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนจากกิจกรรมตามขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมเนื้อหา ขั้นจัดทีม ขั้นการเรียนรู้ ขั้นการแข่งขัน และขั้นยอมรับความสำเร็จของทีม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและสนุกสนานกับกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนด้วยกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการคิด การแสดงความคิดและการตอบคำถามมากขึ้น และส่งผลให้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิศุทธิ์ วงศ์ปินตา (2558) กล่าวว่า การศึกษาการใช้แนวทางการสอนภาษาแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษและทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า ทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.13 หรือร้อยละ 80.65 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.23 หรือร้อยละ 56.15 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aulia (2020) กล่าวว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนแบบแข่งขันเป็นทีม (TGT) และการเรียนแบบร่วมมือ (STAD) ในการอ่านจับใจความ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองเท่ากับ 80.625 ซึ่งมากกว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 74.625

2. นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านมากขึ้นผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความสำเร็จของกลุ่มด้วยการแข่งขันตอบคำถามกับนักเรียนกลุ่มอื่นที่มีความสามารถในระดับเดียวกัน เพื่อสะสมคะแนนและนำคะแนนที่ได้ไปรวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล ส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการคิด การแสดงความคิดและการตอบคำถามมากขึ้น และส่งผลให้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรคพล อุษา (2564) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT พบว่า ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา บุญหล้า (2565) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษและการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ นนธิราช (2566) กล่าวว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ Team Competition Learning (TGT) เพื่อส่งผลต่อทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีบรรยากาศในการเรียนอย่างเป็นกันเอง นักเรียนจึงไม่รู้สึกเครียดและเรียนอย่างสนุกสนาน อีกทั้งนักเรียนยังมีโอกาสได้แสดงความสามารถในการนำเสนอความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ มุ่งมั่น พยายาม และเอาใจใส่ในการเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริญรดา ฝ่ายเป็น (2560) กล่าวว่า จากการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการอ่านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งฤดี บุญสอน (2563) กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาริศ ศรีระวัตร (2565) กล่าวว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ด้านการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ Team-Game-Tournament (TGT) ร่วมกับ Blooket ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ระดับโรงเรียน

โรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เพื่อยกระดับทักษะการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น

1.2 ระดับครูผู้สอน

1.2.1 หากมีการทำงานเป็นกลุ่มครูต้องสร้างบรรยากาศที่ดีที่ช่วยส่งเสริมต่อการเรียนและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่มให้เป็นไปในทางที่ดี

1.2.2 เมื่อมีการนำเสนอผลงานครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานของตนเองและของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT กับวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีอื่นเพื่อนำผลที่ได้ไปช่วยพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นพบว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.52 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้พบว่าระดับความสำเร็จของกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม (Great Team) มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก จากผลการค้นพบนั้น การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT นอกจากเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้ สิ่งที่เด่นของวิธีการสอนนี้ก็คือเกม เพราะนักเรียนทุกคนได้ลงแข่งขันโดยจะแข่งกับนักเรียนที่มีระดับความสามารถเท่ากัน ทำให้เกิดความท้าทาย และส่วนที่เป็นอีกหนึ่งในแรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนให้ความร่วมมือ คือ ของรางวัลจากการเล่นเกมซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มอย่างเต็มที่ โดยนักเรียนที่มีความสามารถระดับอื่นก็มีเป้าหมายเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* คุรุสภาลาดพร้าว.

จุฑารัตน์ นนธิราช. (2566). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนแบบแข่งขันเป็นทีม (TGT) ที่ส่งผลต่อเจตคติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จุราภรณ์ ปฐมวงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่.* 7(4), 143-159.

พรพิศุทธิ์ วงศ์ปินตา. (2558). *ผลการใช้แนวการสอนภาษาแบบองค์รวม เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พัชรพงษ์ จันทน์เทศ. (2558). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเรื่อง About ASEAN ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*

ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ยุดา รักไทย. (2545). *คนฉลาดคิด* พิมพ์ครั้งที่ 5. เอ็กซเปอร์เน็ทบุคส์.

รุ่งฤดี บุญสอน. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

โรงเรียนบ้านแสนสุข. (2566). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนบ้านแสนสุข.* โรงเรียนบ้านแสนสุข.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา* 2566. www.niets.or.th

สาริศ ศรีระวัตร. (2565). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ด้านการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ Team-Game-Tournament (TGT) ร่วมกับ Blooket ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพิจิตร.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2561). *เข็ม.* https://www.tkpark.or.th/stocks/library_book/o0x0/00/52/005204/Khem_Book_for-Ebook.pdf.

อภิญญา บุญหล้า. (2665). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เพื่อส่งเสริมการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษและการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรรคพล อุษา. (2564). *การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อริญรดา ฝ่ายเป็น. (2560). *การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Aulia, D. (2020). *A Comparative Study between Team Games Tournament (TGT) and Student Teams Achievement Divisions (STAD) Methods in Teaching Reading.* Indonesia: Sebelas Maret University.

Internet World Stats. (2021). *World's Top Languages.* https://www.internetworldstats.com/stats7.html.

Klingner, J. K. and Vaughn, S. (1999). *Using Collaborative Strategic Reading.* McGraw – Hill.

Schroeders, U. and Wilhelm, O. (2011). Equivalence of Reading and Listening Comprehension Across Test Media. *SAGE Journals, 71*(5), 849-869.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning: Research and Practices.* Massachusetts Practice-Hall.

แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

Guidelines For Developing Student Support Systems In The Digital Age Base On *Sanghavatthu* 4 Of Primary Schools Under Surin Primary Education Service Area 1

ฐิติวัลค์ ดีได้ดี[1*] สมศักดิ์ บุญปู่[2] ชูชัย ประดับสุข[3]

Titiwan Deedaide[1] Somsak Boonpu [2] Chuchai Pradubsook[3]

[1]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Degree of Master of Education, Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[3]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[3]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[*]Corresponding author e-mail: darkdookzaa@gmail.com

(Received: 12 June 2025, Revised: 19 July 2025, Accepted: 24 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 และ 3) ประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาดังกล่าว กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 210 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีระบบเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและปลอดภัย 2) การคัดกรองนักเรียน ควรมีเครื่องมือมาตรฐานและการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีภาคีเครือข่ายและการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ 4) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ควรมีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับบริบท และ 5) การส่งต่อ ควรมีระบบออนไลน์ที่เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงาน ผลการประเมินแนวทางพบว่ามีความ

เหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการคัดกรอง การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สังคหวัตถุ 4, การประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the current state of student support systems in the digital age, 2) develop guidelines for enhancing these systems based on the four principles of *Sangahavatthu*, and 3) evaluate the appropriateness of the proposed guidelines. The study involved 210 school administrators and teachers under the Surin Primary Educational Service Area Office 1, along with seven key informants. A mixed-methods approach was employed, utilizing questionnaires, interviews, and evaluation forms. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings indicated that the implementation of student support systems was at a high level, particularly in the area of student development and promotion. The proposed guidelines comprised five key components: 1) recognizing students individually through systematic and secure data collection; 2) screening students using standardized tools and digital platforms; 3) preventing and addressing problems through collaboration with local networks and expert consultations; 4) enhancing student development through diverse, context-appropriate activities; and 5) referring students via online systems that facilitated communication among involved agencies. The overall evaluation rated the guidelines as highly appropriate, especially in the areas of student screening, problem prevention and resolution, and student development.

Keywords: Student Support System, Sangahavatthu 4, Primary Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การศึกษามุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาได้ (มาตรา 22) การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และบูรณาการการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยเฉพาะเรื่องความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติได้จริง และมีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน(กรมสุขภาพจิต,2561)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ต้องส่งเสริมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และทักษะชีวิต โรงเรียนควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดูแลเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้ ระบบนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียน คัดกรอง ป้องกัน พัฒนา และส่งต่อ ซึ่งความสำเร็จของระบบขึ้นอยู่กับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง(รจสุคน ดีประดับ,2560)

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าวและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน(กรมสุขภาพจิต,2561)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ซึ่งเกิดจากการศึกษาและจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนไม่เป็นระบบ จึงทำให้การจำแนกกลุ่มผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ เช่น ต้องมีการศึกษาและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน ต้องจำแนกกลุ่มของผู้เรียน จัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน มีระบบการกำกับติดตามการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก(รุ่งนภา สุขสำแดง,2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสิ้น 105 โรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในแต่ละโรงเรียนมีบริบทในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนยังมีปัญหาในบางด้านในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้มองเห็นปัญหาจึงสนใจที่จะวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

3. เพื่อประเมินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยการวิจัยเชิงปริมาณจะใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1ซึ่งจะใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน จำนวน 290 คน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 290 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 580 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นครูซึ่งสังกัดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีทั้งหมด 105 โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 105 คน และครูผู้สอน 105 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 210 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

1.4 การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2) สร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามให้ครอบคลุมคำนิยามศัพท์เกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษาความถูกต้องของเนื้อหาและขอรับคำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับแก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ จำนวน 5 ท่าน แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งค่าดัชนี IOC มีความสอดคล้อง คือ 0.940 จึงจะถือเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.846 โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Method)

6) นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยเพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้กล่าวไว้แล้ว จำนวน 210 คน

3) ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ของกลุ่มตัวอย่าง และติดตามในกรณีที่ได้ไม่ครบจะดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองอีกครั้ง เพื่อให้ได้จำนวนแบบสอบถามตามที่กำหนดและได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 210 คน คิดเป็น ร้อยละ 100

4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับบที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ตามสถานภาพและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) วิเคราะห์โดยหาร้อยละ (Percentage)

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริงแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ในภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม และผู้มีความรู้ มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 รูป/คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1) ร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถามแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่มีระดับคะแนนมากที่สุดในแต่ละด้านนำมาเป็นประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

4) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

2) นำผลการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3) พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) สรุปผลแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน

การประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยใช้แบบประเมิน ซึ่งประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1) ร่างแบบประเมิน โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ จากการศึกษาสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

2) ตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อรวบรวมข้อมูล

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยเพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้เชี่ยวชาญ

2) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3) ผู้วิจัยนำแบบประเมินถามฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ในภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนนโดยใช้เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ

2) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

ผลการวิจัย

จุดประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
1	**ประเภทสายงาน**		
	ผู้บริหารสถานศึกษา	105	50
	ครูผู้สอน	105	50
	รวม	**210**	**100**
2	**วุฒิทางการศึกษา**		
	ปริญญาตรี	101	48.09
	ปริญญาโท	106	50.48
	ปริญญาเอก	3	1.43
	รวม	**210**	**100**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็น ร้อยละ 50 และเป็นครูผู้สอน จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีวุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 50.48 รองลงมา คือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.09 และ ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 1.4ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ลำดับ	ศึกษาสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1	n = 210 ระดับการพิจารณา			ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.53	0.29	มากที่สุด	2
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.40	0.30	มาก	4
3	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.32	0.42	มาก	5
4	ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	4.58	0.31	มากที่สุด	1
5	ด้านการส่งต่อ	4.41	0.31	มาก	3
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.59	0.31	มากที่สุด	-

จากตารางพบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสภาพปัจจุบันงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียน และ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามลำดับ

จุดประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีวิธีการดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนและออกแบบการจัดทำการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคลลทุกปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.ควรมีกิจกรรม PLC ของคณะครูเป็นระยะเพื่อติดตามการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3.ควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบและปลอดภัย อีกทั้งควรเก็บข้อมูลในบางส่วนไว้เป็นความลับเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

4.สำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีโครงการจัดการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

5.สำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรนำแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน

1.ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการคัดกรองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.ควรมีเครื่องมือที่มีมาตรฐานเพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน โดยสามารถปรึกษาเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลหรือนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3.ควรมีการคัดกรองนักเรียนแยกตามกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

4.สำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรนำแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยในการคัดกรองและการบันทึกข้อมูลของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.ควรมีภาคีเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยบกับปัญหาของนักเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปกครอง นักเรียน และคณะครู ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.ควรมีการพบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือนำปัญหาโรงเรียนมาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

4) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน

1.ควรมีโครงการร่วมกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนให้แก่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมในทุกภาคเรียนโดยมีนักเรียนร่วมกันประเมิน เพื่อนำไปพัฒนาและปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3.ควรมีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนโรงเรียนควรมีการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงในทุกปีการศึกษา เพื่อให้เกิดความหลายในการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

5) ด้านการส่งต่อ

1.ครูควรร่วมกันแบ่งปันข้อมูลนักเรียน เพื่อที่ให้ทุกคนจะได้รู้ข้อมูลนักเรียนไปพร้อมกัน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.ควรส่งต่อข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือภาคีเครือข่ายทันทีเมื่อพบกลุ่มมีปัญหาในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3.ควรมีแพลตฟอร์มออนไลน์ไว้เชื่อมโยงระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อและส่งข้อมูลนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4

จุดประสงค์การวิจัยที่ 3 เพื่อประเมินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

1) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต **1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนและออกแบบการจัดทำการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคลลทุกปีการศึกษา รองลงมาควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบและปลอดภัย อีกทั้งควรเก็บข้อมูลในบางส่วนไว้เป็นความลับเฉพาะ และสำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรนำแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ

2) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต **1 ด้านการคัดกรองนักเรียน** ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ควรมีเครื่องมือที่มีมาตรฐานเพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน โดยสามารถปรึกษาเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลหรือนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่ฯ รองลงมาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการคัดกรองนักเรียน และควรมีการคัดกรองนักเรียนแยกตามกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ

3) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา** ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ควรมีภาคีเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยบกับปัญหาของนักเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปกครอง นักเรียน และคณะครู และควรมีการพบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือนำปัญหาโรงเรียนมาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ

4) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน** ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ควรมีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนโรงเรียนควรมีการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงในทุกปีการศึกษา เพื่อให้เกิดความหลายในการเรียนรู้และพัฒนา รองลงมาควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมในทุกภาคเรียนโดยมีนักเรียนร่วมกันประเมิน เพื่อนำไปพัฒนาและปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และควรมีโครงการร่วมกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนให้แก่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ

5) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการส่งต่อ** ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ควรส่งต่อข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือภาคีเครือข่ายทันทีเมื่อพบกลุ่มมีปัญหาในโรงเรียน รองลงมาควรมีแพลตฟอร์มออนไลน์ไว้เชื่อมโยงระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อและส่งข้อมูลนักเรียน และครูควรร่วมกันแบ่งปันข้อมูลนักเรียน เพื่อที่ให้ทุกคนจะได้รู้ข้อมูลนักเรียนไปพร้อมกัน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนในสังกัด สพป.สุรินทร์ เขต 1 พบว่าด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการส่งต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิษฐา กลิ่นเอี่ยม(2560) ที่พบว่าครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดทำข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ แต่ยังควรเพิ่มวิธีการที่หลากหลายขึ้น และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและเครือข่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสังกัด สพป.สุรินทร์ เขต 1 พบว่าด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการรู้จักนักเรียนและการส่งต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของรจสุคน ดีประดับ(2560) ที่เน้นความสำคัญของการส่งต่อ

นักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญอย่างถูกต้อง ทันท่วงที และมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ โดยครูต้องร่วมกันพิจารณาข้อมูลเพื่อการคัดกรองและส่งต่ออย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสพป.สุรินทร์ เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการคัดกรอง การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมา ถาวรแก้ว(2559) ที่พบว่าการคัดกรองนักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดปทุมธานีมีประสิทธิภาพสูง เพราะใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐาน ทำให้การคัดกรองเป็นระบบและเกิดผลจริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้.

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล โดยยึดหลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน

2) โรงเรียน สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียน ทั้งในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งต่อ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

3) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถนำแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยไปศึกษาและพัฒนาคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และตอบสนองต่อบริบททางสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อนำแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ไปทดลองใช้ในโรงเรียนจริง และศึกษาผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อยืนยันประสิทธิผลและความเหมาะสมของแนวทางดังกล่าว

2) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลากหลายเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบริบทและการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาในลักษณะที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

3) ควรพัฒนานวัตกรรมหรือเครื่องมือดิจิทัลที่สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น แอปพลิเคชันหรือระบบฐานข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลนักเรียนรายบุคคลให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

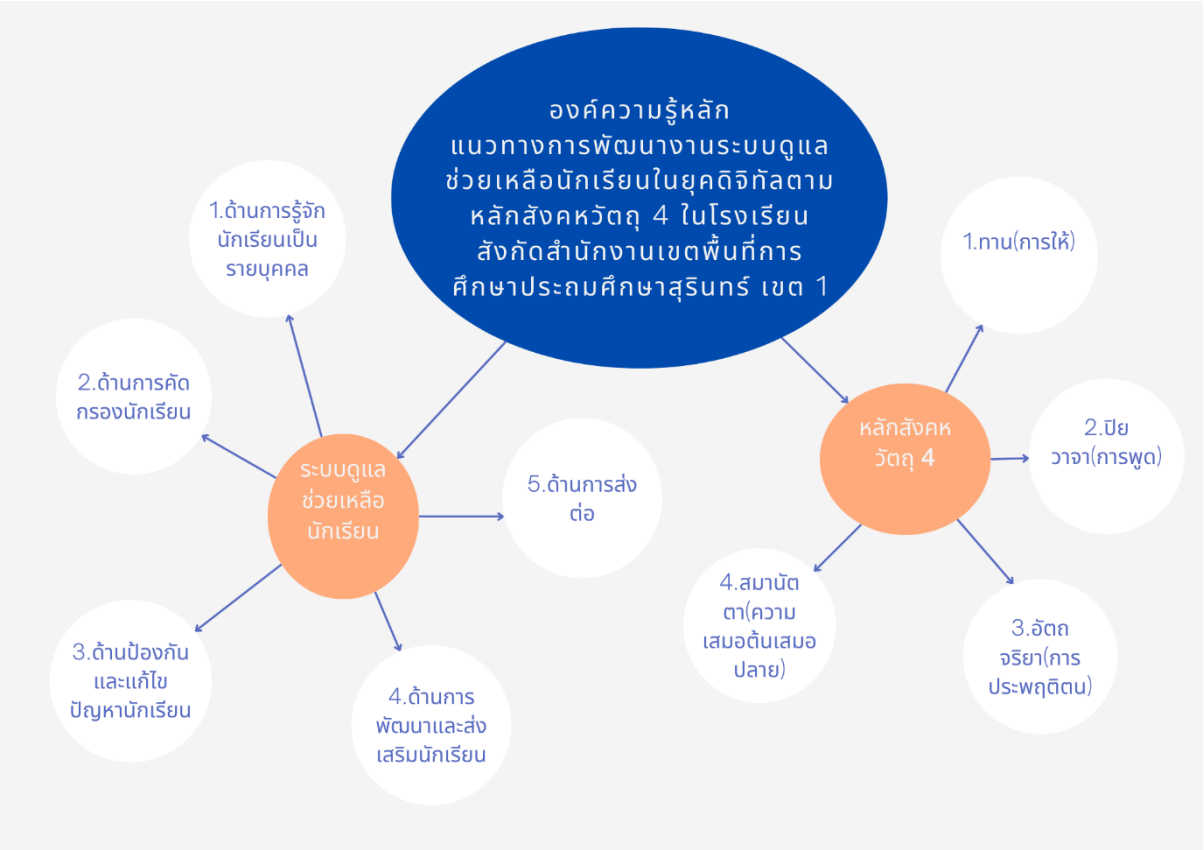

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นพบ นำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ผลสรุปการศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** มีแนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนและออกแบบการจัดทำการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคลลทุกปีการศึกษา แนวทางที่ 2 ควรมีกิจกรรม PLC ของคณะครูเป็นระยะเพื่อติดตามการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล แนวทางที่ 3 ควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบและปลอดภัย อีกทั้งควรเก็บข้อมูลในบางส่วนไว้เป็นความลับเฉพาะ แนวทางที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีโครงการจัดการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรนำแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

ผลสรุปการศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการคัดกรองนักเรียน** มีแนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการคัดกรองนักเรียน แนวทางที่ 2 ควรมีเครื่องมือที่

มีมาตรฐานเพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน โดยสามารถปรึกษาเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลหรือนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่ฯ แนวทางที่ 3 ควรมีการคัดกรองนักเรียนแยกตามกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และแนวทางที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนควรนำแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยในการคัดกรองและการบันทึกข้อมูลของนักเรียน

ด้านที่ 3 ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา

ผลสรุปการศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหา** มีแนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 ควรมีภาคีเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยบกับปัญหาของนักเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปกครอง นักเรียน และคณะครู และแนวทางที่ 2 ควรมีการพบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือนำปัญหาโรงเรียนมาปรึกษาผู้เชี่ยวชาญขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่น

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน

ผลสรุปการศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน** มีแนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 ควรมีโครงการร่วมกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนให้แก่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายแนวทางที่ 2 ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมในทุกภาคเรียนโดยมีนักเรียนร่วมกันประเมิน เพื่อนำไปพัฒนาและปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและแนวทางที่ 3 ควรมีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนโรงเรียนควรมีการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงในทุกปีการศึกษา เพื่อให้เกิดความหลายในการเรียนรู้และพัฒนา

ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อ

ผลสรุปการศึกษาแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 **ด้านการส่งต่อ** มีแนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 ครูควรร่วมกันแบ่งปันข้อมูลนักเรียน เพื่อที่ให้ทุกคนจะได้รู้ข้อมูลนักเรียนไปพร้อมกัน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาแนวทางที่ 2 ควรส่งต่อข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือภาคีเครือข่ายทันทีเมื่อพบกลุ่มมีปัญหาในโรงเรียนและแนวทางที่ 3 ควรมีแพลตฟอร์มออนไลน์ไว้เชื่อมโยงระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อและส่งข้อมูลนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2561). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 - ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–6).* สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ขวัญชนก ธรรมโหร. (2565). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวิถีปกติใหม่ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

ปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

ชุติมา ถาวรแก้ว. (2559). *การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักเรียนของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (ปทุมธานี–สระบุรี)*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

นิษฐา กลิ่นเอี่ยม. (2560). *สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดป่างิ้ว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.

ภูษณิศา ม่วงเกษม. (2560). *สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.

รจสุคน ดีประดับ. (2560). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุ่งนภา สุขสำแดง. (2563). *การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Approaches for Developing Creative Leadership based on Brahmavihara 4 of the Administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office

ชนาธิป กรองทอง[1*] พระครูสาธุกิจโกศล [2] สถาพร ภาคพรม[3]

Chanathip Krongthong[1] Phrakhru Satugitgosol [2] Sathaporn Pakprom [3]

[1]นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[1] Master of Education's student of Buddhist Educational Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[2]Master of Education's lecturer of Buddhist Educational Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[3]Master of Education's lecturer of Buddhist Educational Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

[*]Corresponding author e-mail:

(Received: 9 May 2025, Revised: 5 July 2025, Accepted: 17 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต ๔ ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รูปแบบการวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างวิจัย เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู จำนวน 191 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 รูป/คน สถิติที่ใช้เป็น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวนด้านละ 2 ข้อ และข้อละ 2 วิธีการ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวนด้านละ 2 ข้อ และข้อละ 2 แนวทาง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; หลักพรหมวิหาร 4

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the conditions of creative leadership of the administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office, 2) to study methods for developing creative leadership based on Brahmavihara 4 of the administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office, and 3) to propose approaches for developing creative leadership based on Brahmavihara 4 of the administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office. The research design was mixed methods research between quantitative and qualitative research. The tools used were a questionnaire for 191 sample group and interview form for 7 key informants. Statistics used were mean, standard deviation, and content analysis. The research findings indicated that: 1) The conditions of creative leadership of the administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office were at a high level in overall and aspects which were arranged from the highest to the lowest average i.e. the teamwork, the followed by flexibility and adjustment, the creative thinking, the setting vision, and the individual identity respectively. 2) The methods for developing creative leadership based on Brahmavihara 4 of the administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4

under Surin Secondary Educational Service Area Office were 5 aspects i.e. the teamwork, the followed by flexibility and adjustment, the creative thinking, the setting vision, and the individual identity respectively with 2 items on each aspect and 2 methods on each item. 3) The approaches for developing creative leadership based on Brahmavihara 4 of the administrators of Srisamrong Interdisciplinary Educational Institution 4 under Surin Secondary Educational Service Area Office were 5 aspects i.e. the teamwork, the followed by flexibility and adjustment, the creative thinking, the setting vision, and the individual identity respectively with 2 items on each aspect and 2 development approaches on each item.

Keywords: Creative Leadership; Brahmavihara 4

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ประเทศไทยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาอาชีพตามความถนัดของตนเอง (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, พ.ศ. 2561 – 2580)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ทั้งยังเป็นผู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรอย่างมากทั้งในแง่การสร้างพฤติกรรมและควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำและมีพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสมที่ถือได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์โน้มน้าวให้ผู้ตามมีความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลบรรลุและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานประสิทธิผลของสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นผลแห่งความสำเร็จและความมีประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นผลที่สืบเนื่องจากการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนา สถานศึกษาจนบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ต้องอาศัยบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย ต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร จัดการเรียนการ

สอน เทคโนโลยีและหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้องอันเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร (ศราวุธ กางสำโรง, 2559)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้ได้ประสิทธิภาพขององค์กร และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย (ปทุม เปียถนอม, 2565)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีพรหมวิหารธรรม คือ ธรรมสำหรับผู้นำ 4 ประการ เพราะเมตตาจะทำให้ผู้บริหารรู้จักมองแง่ดีของเพื่อนร่วมงานและจดจำไว้ เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา กรุณาจะทำให้ผู้บริหารเปิดใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น มุทิตาจะทำให้ผู้บริหารส่งเสริมให้คนทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น และอุเบกขาจะทำให้ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษ โดยรู้เท่าทันคนร่วมงานทุกคน (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และ เสถียรพงษ์ วรรณปก, ม.ป.ป.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีวิสัยทัศน์ องค์กรคุณภาพระดับมาตรฐานสากล สร้างคนดี มีความสุขสู่สังคมอนาคตอย่างยั่งยืน ซึ่งการที่จะทำให้วิสัยทัศน์ดังกล่าวเป็นจริงและประสบความสำเร็จได้นั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อม ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนร่วมวางแผนให้โรงเรียน ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า โดยภาพรวมมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญและขาดกลไกที่ดีในการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตามงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและต้องรีบปรับปรุงแก้ไขพัฒนาโดยเร่งด่วน ซึ่งการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และมีหลักธรรมสำหรับผู้นำประจำใจจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง จำนวน 12 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 362 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน และครูผู้สอน จำนวน 336 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง จำนวน 12 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W.,1970) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 191 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูผู้สอน จำนวน 178 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.2.2 แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.1 สร้างและปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC รายข้อ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00

1.3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบัวเชดวิทยา โรงเรียนพนม ดงรักวิทยา โรงเรียนศรีณรงค์พิทยาลัย และโรงเรียนมหิธรวิทยา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ

1.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามตอนที่ 2 ตามสภาพที่เป็นจริงรายด้านและรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 แบบปลายเปิดโดยใช้การหาค่าความถี่นำเสนอในรูปแบบความเรียง

1.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง จำนวน 191 คน ด้านตำแหน่ง ส่วนใหญ่มีตำแหน่งครู จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 93.20 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 60.73 ด้านประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30 และด้านขนาดสถานศึกษา ส่วนใหญ่คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 29.31

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (**S.D.**) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต ๔ ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

ลำดับ	สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต ๔ ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์	n = 191 คน ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.27	0.52	มาก	4
2	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.27	0.54	มาก	5
3	ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.32	0.56	มาก	2
4	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.31	0.60	มาก	3
5	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.40	0.28	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.32**	**0.44**	**มาก**	

ผลการวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 รองลงมา ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนงานอย่างสุขุมรอบคอบ มีความคิดไตร่ตรองและมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบสามารถ

นำพาสถานศึกษาให้มีการพัฒนาในทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์โรงเรียนได้สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 ตามลำดับ

1.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังเรื่องราวและความคิดเห็นของบุคลากร มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องของความต้องการของแต่ละบุคคลโดยการให้ความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ตามลำดับ

1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการใช้วิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีการบูรณาการทำงานด้วยวิธีที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการให้อิสระในการตัดสินใจของบุคลากร ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และความคุ้นเคย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดกว้างรับสิ่งใหม่และคิดหาวิธีการแปลกใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 ตามลำดับ

1.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงออกถึงการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนากระตุ้นบุคลากรจนเกิดนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาได้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิดความคล่องแคล่ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการทำงานด้วยความประณีตหรือมีความละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 ตามลำดับ

1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ได้แก่ มีผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษามีมนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการคิดและแก้ปัญหาร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารประสานงานกันด้วยความจริงใจ ยอมรับในความรู้ ความสามารถ และเห็นคุณค่าของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ได้วิธีการ 4 วิธีการ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ได้แนวทาง 4 แนวทาง

อภิปรายผล

1. สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวม 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส ซุ่นห้วน (2562) พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้าน

ความยืดหยุ่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านจินตนาการ ตามลำดับ 2) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และด้านกายภาพ ตามลำดับ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ ด้านจินตนาการ และด้านความยืดหยุ่น ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามลำดับ และสามารถร่วมกันทำนายการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท นำมาปรับใช้ให้เข้ากับสถานศึกษา พัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนา และมีการวัดผลประเมินผลในด้านการบริหารงาน และการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อนาสถานศึกษาไปยังเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม เมื่อพิจารณาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า มีการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกัน สร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างและเคารพความคิดเห็นของทุกคน พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ เมตตา มุทิตา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีการประชุมและการชี้แจงงานอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ จัดการประชุมสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โดยให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรแต่ละคน เพื่อให้ทุกคนรับรู้และร่วมมือในการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับ เมตตา กรุณา ตามหลักพรหมวิหาร 4 มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยจัดกิจกรรมกลุ่มและสร้างโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับ กรุณา มุทิตา ตามหลักพรหมวิหาร 4 และมีการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและยกย่องคุณค่าของบุคลากร โดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและสนับสนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ เมตตา มุทิตา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษพล อัมระนันท์ (2559) พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดดังนี้คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน กลุ่มอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน ประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน ส่วนกลุ่มระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับปริญญาโทมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร

สถานศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์มากกว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0556

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ทั้งหมด 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ควรสื่อสารและประสานงานด้วยความจริงใจ โดยให้ความเคารพและยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคลากร ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี สอดคล้องกับ เมตตา กรุณา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมการช่วยเหลือและการพัฒนา โดยให้โอกาสทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาและเติบโตในวิชาชีพ สอดคล้องกับ กรุณา มุทิตา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรสร้างการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันในกระบวนการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นธรรมและเที่ยงตรง สอดคล้องกับ เมตตา กรุณา ตามหลักพรหมวิหาร 4 และควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเอื้อต่อการสื่อสารที่เป็นกันเอง โดยการฟังความคิดเห็นอย่างจริงใจและให้กำลังใจบุคลากรในการแสดงศักยภาพของตนเอง โดยมีการให้คำแนะนำและการยกย่องผลงานที่ดี เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกันในองค์กร สอดคล้องกับ เมตตา มุทิตา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรฐภัฏ ศรีมา (2563) พบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดอุทัยธานี พบว่า 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ได้แก่ การสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายจัดการสถานศึกษา กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด และปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ได้แก่ การสร้างแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สาหรับครูในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามความถนัด และความสนใจ แนะนำและให้คำปรึกษาอย่างมีส่วนร่วม ที่เน้นการพัฒนาช่วยเหลือและสนับสนุนครู และรับฟังเรื่องราวความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ 3) ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว ได้แก่ สนับสนุน

และส่งเสริมให้ครูคิดหาวิธีการใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและมอบอำนาจให้แก่ครูที่ไม่ขัดต่อกฎและระเบียบทางราชการและการมีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การส่งเสริมบรรยากาศแห่งการค้นคว้าการประดิษฐ์คิดค้น การทดลอง และกล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ การกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และการมีความคล่องแคล่วในการคิดสิ่งใหม่ ๆ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม ได้แก่ การใช้ทักษะและความสามารถในการจูงใจครูให้เห็นความสำคัญของทีมงานและการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และวางแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและทีมงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างเพื่อเป็นประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาวิจัยในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่มีประสิทธิผลนี้ไปทดลองใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4

องค์ความรู้ใหม่

1. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

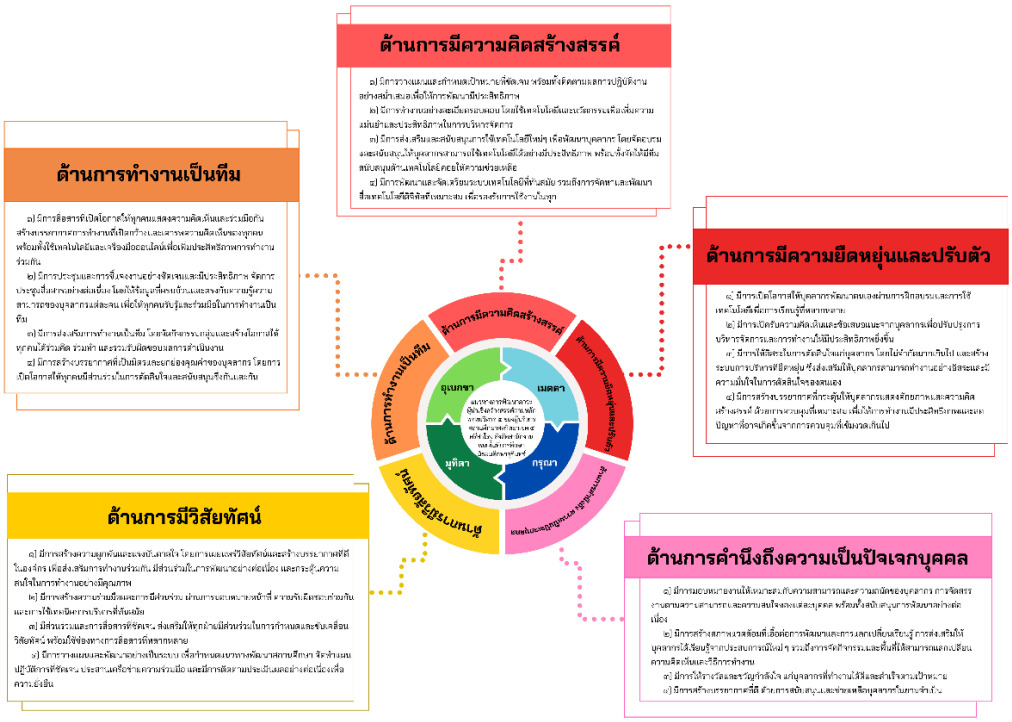

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต 4 ศรีสำโรง สังกัดสำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

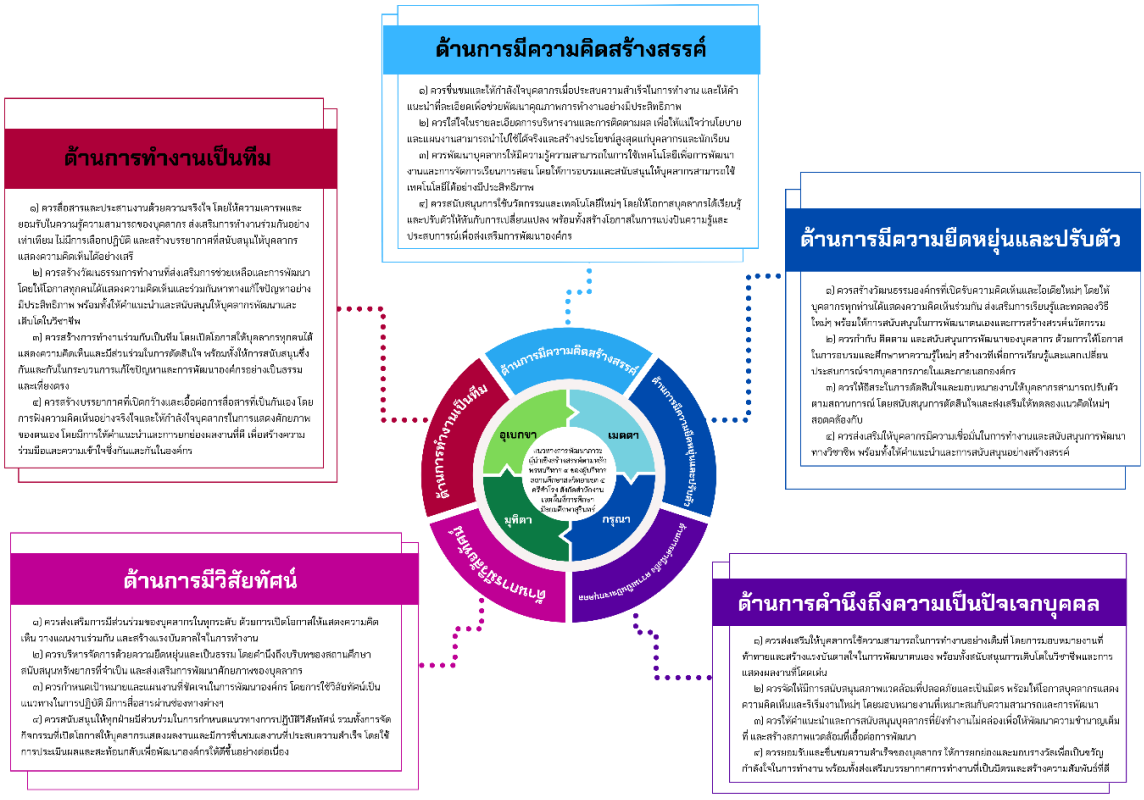

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กรรฐภัฏ ศรีมา. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดอุทัยธานี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2566). *คู่มือการดำเนินงานคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา (ก.ต.ป.น.).* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.

กฤษพล อัมระนันท์. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

จุฑามาส ซุ่นห้วน. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ปทุม เปียถนอม. (2565). ภาวะผู้นำเต็มรูปแบบ:ปัจจัยสำคัญในการบริหารโรงเรียนประชารัฐ. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, (23)2, 300-313.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และเสถียรพงษ์วรรณปก. (ม.ป.ป.). *มณีแห่งปัญญา.* ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม.

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580). *ราชกิจจานุเบกษา.* (ตุลาคม 2561).

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2544).*โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* ทิพย์วิสุทธิ์.

ศราวุธ กางสำโรง. (2559). *อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement,* 30(3), 607-610.

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

School Administration Strategies to Promote Learning Management Innovation at Maemornwittaya School The Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1

ศักดินา สุทธิพันธุ์[1*] พูนชัย ยาวิราช[2] สุภาพร เตวิยะ[3]

Sakdina Suttipan[1*] Phoonchai Yawirach[2] Supaporn Tewiya[3]

[1]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Education, Chaing Rai Rajabhat University, Thailand

[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Education, Chaing Rai Rajabhat University, Thailand

[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Education, Chaing Rai Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: nut.50220@gmail.com

(Received: 2 April 2025, Revised: 5 June 2025, Accepted: 19 June 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ (2) ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ และ (3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับสูง โดยนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมด้านการประเมินผลยังอยู่ในระดับต่ำ สำหรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จใช้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ การวางแผนที่มีระบบ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร และการบูรณาการเทคโนโลยี ทั้งนี้ การพัฒนากลยุทธ์บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ควรมุ่งเน้น 5 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ (1) การบริหารที่ยืดหยุ่นและใช้เทคโนโลยี (2) การพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการ (3) การอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4) การจัดสรรทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และ (5) การปรับโครงสร้างการบริหารให้รองรับการเปลี่ยนแปลง การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาที่เน้นการสนับสนุนนวัตกรรมอย่างเป็นระบบสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหารสถานศึกษา; นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้; โรงเรียนแม่มอญวิทยา

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the current and desired conditions of school management to promote innovations in learning management, (2) examine the best practices of successful schools, and (3) develop management strategies for Maemornwittaya School under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1 to foster innovative learning management. A mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research methodologies, was utilized, with data collection conducted through questionnaires and in-depth interviews. The sample comprised school administrators, teachers, and educational personnel. The findings indicated that the current state of school management to promote learning innovation was at a high level, with innovations in educational technology receiving the highest average scores. However, innovation in assessment practices remained at a lower level. Regarding best practices, successful schools adopted comprehensive strategies, including systematic planning, personnel motivation, and technological integration. Consequently, the developed school management strategies to enhance learning innovation consisted of five main components: (1) flexible and technology-driven management; (2) integrated curriculum development; (3) training and knowledge exchange; (4) allocation of modern resources and technologies; and (5) restructuring management to accommodate changes. The study highlights that systematically supporting innovative practices in school management can sustainably elevate students' learning quality and promote teachers' professional development.

Keywords: strategies; school management; learning management innovation; Maemornwittaya School

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีและสังคม ระบบการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายของศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและแนวคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะการนำแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เข้ามาใช้ในการกำหนดทิศทาง วางแผน และดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อบริบทสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒนา, 2550)

ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยการส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) พร้อมกันนี้ มาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ยังระบุให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็น “ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนหลายแห่งยังคงเผชิญกับอุปสรรคในการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ทรัพยากร และความพร้อมของบุคลากร โรงเรียนแม่มอญวิทยา ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นตัวอย่างของสถานศึกษาที่มีความพยายามในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดระบบการบริหารจัดการที่สามารถรองรับการพัฒนาในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์การบริหารที่ชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การวิจัยของ Anderson และ Johnson (2020) ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนในยุคดิจิทัลต้องบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ในขณะที่ Smith, Brown และ Wang (2022) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการประเมินผลแบบใหม่ เช่น การประเมินแบบฟอร์มาทีฟ (Formative Assessment) และการใช้ AI ในการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แนวคิดเรื่อง Blended Learning ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก Garrison และ Vaughan (2008) ยังถือเป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาที่สามารถส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในบริบทของโรงเรียนแม่มอญวิทยา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน และสามารถยกระดับคุณภาพทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารสถานศึกษา, นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้, โรงเรียนแม่มอญวิทยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed-Method Research) โดยมีการศึกษาทั้งข้อมูลเชิงตัวเลขและเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา โดยการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยใช้แนวทางการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยจัดทำแบบสอบถามที่ครอบคลุมกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด PODED ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำองค์กร (Directing) การประเมินผล (Evaluation) และการพัฒนา (Development) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 22 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นผ่านการตรวจสอบแล้ว ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละองค์ประกอบของการบริหาร

2. ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านปางคึก เป็นโรงเรียนขยายโอกาส และประสบผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยดูได้จากการรับรางวัลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งปีการศึกษา 2567 มีจำนวนครูที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ทั้งสิ้น 7 คน 11 นวัตกรรม

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้บริหาร 1 คน

2.2.2 ครูผู้มีประสบการณ์ในด้านการสร้างนวตกรรมการจัดการเรียนรู้มากกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 วิเคราะห์โดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา

3.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทในการพัฒนากลยุทธ์ รวมทั้งหมด 9 คน ได้แก่

3.1.1 ตัวแทนกลุ่มนโยบาย 2 คน จากผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษา สพป.ชร. เขต 1

3.1.2 ตัวแทนนักวิชาการ 2 คน จากศึกษานิเทศในเขตพื้นที่การศึกษา สพป.ชร. เขต 1

3.1.3 ตัวแทนกลุ่มผู้ปฏิบัติ 5 คน จากผู้อำนวยการและครู โรงเรียนแม่มอญวิทยา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์โดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้และการสอน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นวัตกรรมด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพ สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยจำแนกตามกระบวนการบริหาร PODED

รายการ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล
	μ	σ	
1. การวางแผน (Planning)	4.38	0.37	มาก
2. การจัดองค์กร (Organizing)	3.94	0.40	มาก
3. การนำองค์กร (Directing)	3.95	0.44	มาก
4. การประเมินผล (Evaluation)	4.01	0.42	มาก
5. การพัฒนา (Development)	3.98	0.34	มาก
ภาพรวม	**4.10**	**0.40**	**มาก**

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพ สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้และการสอน โดยจำแนกตามกระบวนการบริหาร PODED

รายการ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล
	μ	σ	
1. การวางแผน (Planning)	3.84	0.48	มาก
2. การจัดองค์กร (Organizing)	3.82	0.48	มาก
3. การนำองค์กร (Directing)	3.51	0.53	มาก
4. การประเมินผล (Evaluation)	4.01	0.42	มาก
5. การพัฒนา (Development)	3.61	0.48	มาก
ภาพรวม	**3.64**	**0.49**	**มาก**

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพ สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นวัตกรรมด้านการประเมินผลโดยจำแนกตามกระบวนการบริหาร PODED

รายการ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล
	μ	σ	
1. การวางแผน (Planning)	3.53	0.47	มาก
2. การจัดองค์กร (Organizing)	3.45	0.50	มาก
3. การนำองค์กร (Directing)	3.57	0.54	มาก
4. การประเมินผล (Evaluation)	3.33	0.52	มาก
5. การพัฒนา (Development)	3.44	0.43	มาก
ภาพรวม	**3.43**	**0.37**	**มาก**

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้และการสอน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ นวัตกรรมด้านการจัดการชั้นเรียนและสภาพแวดล้อม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้และการสอน โดยจำแนกตามกระบวนการบริหาร PODED

รายการ	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล
	μ	σ	
1. การวางแผน (Planning)	4.85	0.25	มากที่สุด
2. การจัดองค์กร (Organizing)	4.84	0.26	มากที่สุด
3. การนำองค์กร (Directing)	4.66	0.25	มากที่สุด
4. การประเมินผล (Evaluation)	4.62	0.35	มากที่สุด
5. การพัฒนา (Development)	4.64	0.24	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.73**	**0.25**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นวัตกรรมด้านการจัดการชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมโดยจำแนกตามกระบวนการบริหาร PODED

รายการ	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล
	μ	σ	
1. การวางแผน (Planning)	4.86	0.22	มากที่สุด
2. การจัดองค์กร (Organizing)	4.85	0.28	มากที่สุด
3. การนำองค์กร (Directing)	4.61	0.22	มากที่สุด
4. การประเมินผล (Evaluation)	4.65	0.23	มากที่สุด
5. การพัฒนา (Development)	4.52	0.25	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.67**	**0.25**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยจำแนกตามกระบวนการบริหาร PODED

รายการ	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล
	μ	σ	
1. การวางแผน (Planning)	4.83	0.28	มากที่สุด
2. การจัดองค์กร (Organizing)	4.59	0.27	มากที่สุด
3. การนำองค์กร (Directing)	4.63	0.29	มากที่สุด
4. การประเมินผล (Evaluation)	4.62	0.35	มากที่สุด
5. การพัฒนา (Development)	4.67	0.23	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.79**	**0.28**	**มากที่สุด**

2. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปางคึก พบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ต้องใช้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

2.1 การวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และดำเนินการตามแผนอย่างมีขั้นตอน

2.2 การกำหนดโครงสร้างองค์กร มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสม

2.3 การสื่อสารแนวทางการดำเนินงาน การสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจทิศทางของโรงเรียนและการบริหารงานมีความโปร่งใส

2.4 การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรม เช่น การจัดอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.5 การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา โดยจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่

ชัดเจน ครอบคลุมทั้งวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก และโครงการ/กิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์หลักจำนวน 5 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดทำแผนบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น โดยบูรณาการเทคโนโลยีและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ และจัดอบรมเสริมทักษะให้บุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการที่ใช้สื่อดิจิทัลและกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วางระบบการสื่อสารและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและการเปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบเก็บข้อมูลและประเมินผลด้วยเทคโนโลยี และเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบแผนการจัดสรรทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงโครงสร้างการทำงานให้ยืดหยุ่นและรองรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบเก็บข้อมูลและประเมินผลด้วยเทคโนโลยี และเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

จากกลยุทธ์ทั้ง 5 นี้ ได้นำไปสู่การออกแบบ โครงการจำนวน 8 โครงการ และกิจกรรมย่อย 27 กิจกรรม ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ในระดับปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนแม่มอญวิทยาและนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก โดย นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ได้รับความสำคัญสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson และ Johnson (2020) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมด้านการประเมินผลได้รับค่าคะแนนต่ำสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีการประเมินที่ทันสมัยยังคงเป็นจุดอ่อนของโรงเรียนแม่มอญวิทยา Smith et al. (2022) ระบุว่า โรงเรียนที่ต้องการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ควรใช้ระบบการประเมินผลที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับแนวทางการเรียนการสอนแบบใหม่ เช่น การประเมินแบบฟอร์มาทีฟ (Formative Assessment) และ การประเมินด้วย AI

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนอยู่ในระดับสูงมาก โดย นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้และการสอนได้รับความสำคัญสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการของโรงเรียนในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง Garrison และ Vaughan (2008) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง Blended Learning หรือ การเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเป็นไปอย่างยั่งยืน

2. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

2.1 จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของ โรงเรียนบ้านปางคึก พบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมจะต้องใช้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)

2.2 โรงเรียนบ้านปางคึกใช้ Blended Learning และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Garrison และ Vaughan (2008) ที่กล่าวว่า Blended Learning ทำให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านปางคึกยังมีแนวทางการ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning และ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศควรมีการสนับสนุนจากทุกฝ่ายในโรงเรียน ดังที่ Garcia (2019) ได้ระบุว่า โรงเรียนที่สามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมักเป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชนในการตัดสินใจด้านการศึกษา

3. เสนอการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแม่มอญวิทยา

3.1 ผลการวิจัยได้นำไปสู่ การพัฒนากลยุทธ์ 5 กลยุทธ์หลัก ที่มุ่งเน้นการบริหารสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมการเรียนรู้ ได้ดังนี้

3.1.1 กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดทำแผนบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น บูรณาการเทคโนโลยีและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ และจัดอบรมเสริมทักษะให้บุคลากรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

3.1.2 กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการที่ใช้สื่อดิจิทัลและกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วางระบบการสื่อสารและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

3.1.3 กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและการสร้างสรรค์นวัตกรรมการสอน จัดหาและบริหารทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

3.1.4 กลยุทธ์ที่ 4 จัดทำแผนการจัดสรรทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้

3.1.5 กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงโครงสร้างการทำงานให้ยืดหยุ่น รองรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบเก็บข้อมูลและประเมินผลด้วยเทคโนโลยี และเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ระดับสถานศึกษา (โรงเรียนแม่มอญวิทยา และโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียง)

1. โรงเรียนสามารถนำกลยุทธ์ทั้ง 5 ด้านที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการจัดทำแผนบริหารที่ยืดหยุ่น การบูรณาการเทคโนโลยี และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงาน การดำเนินการควรเริ่มจากการสร้างความเข้าใจร่วมในกลุ่มผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน และมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

2. สามารถพัฒนาระบบฐานข้อมูลนวัตกรรมการเรียนรู้ภายในโรงเรียน เช่น คลังนวัตกรรมออนไลน์ หรือระบบจัดเก็บแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้ ปรับใช้ และพัฒนาต่อยอดผลงานของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเป็นระบบ

ระดับต้นสังกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1)

1. ต้นสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้บริหารและครูในสังกัด เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ชายขอบหรือพื้นที่พิเศษ

2. สร้างกลุ่มเครือข่ายแลกเปลี่ยนโรงเรียนสามัญและชายขอบ แบ่งโรงเรียนในสังกัดเป็นกลุ่ม Cluster ตามบริบท แล้วสนับสนุนการประชุมแลกเปลี่ยนประเด็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้วยการมอบหมายโครงการร่วม พัฒนากิจกรรมหรืองานวิจัยร่วมข้ามโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากบริบทที่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580).* http://www.nesdc.go.th

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เอ็กซเปอร์เน็ท.

Anderson, R. E., & Johnson, D. W. (2020). Educational innovation and leadership: Shaping the future of learning. *Academy of Educational Leadership Journal, 28*(2), 1–3.

Smith, J., Brown, L., & Wang, M. (2022). Reflective practices in teaching: Learning from successes and failures to enhance classroom innovation. *Teaching and Teacher Education, 110*, 103583.

Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines.* Jossey-Bass.

Garcia, M. (2019). Collaborative decision-making in schools: A pathway to innovation. *Educational Management Review, 27*(2), 112–130.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

The Model of Creative Leadership Development in Digital Era for School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sisaket Yasothon

ไพฑูรย์ นครชัย[1] สมาน อัศวภูมิ[2] จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์[3]

Paitoon Nakornchai[1] Saman Assawapoom[2] Jittimaporn Sihawong[3]

[1]สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

[2]สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

[3]สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: E-mail: nakornchaipaitoon@gmail.com

(Received: 29 April 2025, Revised: 27 June 2025, Accepted: 4 July 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการในการพัฒนา สร้าง และประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 140 คน ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม/การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ เฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่คาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นที่สุด ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีวิสัยทัศน์ และความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ 1) การแสดงบทบาทสมมติ 2) ระบบพี่เลี้ยง และ 3) การสอนงาน 2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (2) ด้านการมีจินตนาการ (3) ด้านความยืดหยุ่น (4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ และ (5) ด้านการสร้างทีมงาน 4) วิธีการประเมิน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ 3. ผลการ

ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ABSTRACT

This research article was aimed 1) to study current conditions and needs in Creative Leadership Development in Digital Era for School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sisaket Yasothon, 2) to form the model of Creative Leadership Development in Digital Era for the School Administrators, and 3) to evaluate the model of Creative Leadership Development in Digital Era for the School Administrators. The sample involved in phase 1 included 140 teachers and school administrators and 9 administrators and teachers. That in phase 2 comprised 10 experts, and that in phrase 3 was counted as 17 experts. In addition, the instruments implemented were included as document analysis, observation, questionnaires, in-dept interview, and meeting notes. The statistics used comprised percentage, mean, standard deviation and modified priority need index. The results were found as follows: 1. The current conditions in Creative Leadership Development in Digital Era for the School Administrators were overall counted in medium level, and the needs of that were viewed in the highest level. 2. The model of Creative Leadership Development in Digital Era for the School Administrators comprised 1) the principles of model; 2) the objectives of model; 3) the implementation which included: 3.1) Visioning, 3.2) Imagining, 3.3) Flexibility, 3.4) Creative Thinking, and 3.5) Team Building; 4) Evaluation and 5) Success Conditions. And 3. The evaluation results of the model of Creative Leadership Development in Digital Era for the School Administrators were overall counted at the highest level for its suitability, the highest level of its feasibility, and the highest level for its benefits

Keywords: model of creative leadership development; digital era for school administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีสำคัญต่อความสำเร็จและคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดการศึกษาเป็นงานที่มุ่งในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้าน

จิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ มีจิตใจประชาธิปไตย มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นคนเก่ง และเป็นคนดี ดังบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 (ราชกิจจานุเบกษา : 14 เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560) ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของการบริหารว่าจะบริหารให้ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด อย่างไรก็ตาม ชูศรี ถนอมกิจ (2550) ชี้ว่าความสำเร็จหรือประสิทธิผลของสถานศึกษาดังกล่าวก็ขึ้นอยู่ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้นๆ เป็นสำคัญ

การที่สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องคอยปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อระบบการศึกษา เช่น การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนนักเรียน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นข้อมูลสำคัญที่สถานศึกษาควรนำมาวิเคราะห์และใช้วางแผนพัฒนาอย่างรอบคอบ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนและปรับปรุงการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง จะสามารถนำพาสถานศึกษาให้ก้าวสู่ความสำเร็จและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำหลายรูปแบบมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา จากงานวิจัยของ จิราพร หมวดเพชร (2558) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของขวัญตา เกื้อกูลรัฐ (2554) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 เช่นกัน

จากการทบทวนงานวิจัยยังพบอีกว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารและคุณภาพการศึกษาอย่างยิ่ง เช่น งานวิจัยของ สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ที่รายงานการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความมีประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2556) กล่าวถึงผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลทั้งที่มีความคิดเห็นตรงกัน และที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการบริหารงานให้สำเร็จนั้นผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยเวลา ทรัพยากร โอกาสเพื่อจะมีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ตามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเหมือนกับภาวะผู้นำแบบให้บริการ ภาระงานหลักของภาวะผู้เชิงสร้างสรรค์ คือ การประสานงานบุคคลที่มีความคิดเห็นตรงกันและมีความคิดเห็น

ที่แตกต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะรวมถึงศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กรในทุกระดับ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในทุกบริบทของการทำงาน เป็นภาวะผู้นำที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และปราศจากความยึดติดในกรอบหรือแนวคิดแบบเดิม ส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การปรับตัว และการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมากในยุคปัจจุบันและอนาคต สำหรับการบริหารองค์กรทุกประเภท รวมถึงองค์กรทางการศึกษาด้วย เพราะโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่สามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและมองหาโอกาสใหม่ๆ ให้แก่องค์กรได้ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ (จักรกฤษณ์ โพตาพล, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของกิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) ที่กล่าวว่า ในยุคปัจจุบันและอนาคต สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเฉพาะการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและไม่แน่นอน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สำหรับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้โรงเรียนสามารถแข่งขันได้ ปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและพันธกิจใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2552)

จากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารบางคนยังขาดความตั้งใจในการพัฒนาการศึกษา ขาดวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ชุมชน สังคม ท้องถิ่น และผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังไม่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขาดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนยังอยู่ในระดับต่ำ และสถานศึกษายังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556) นโยบายด้านการศึกษายังไม่ชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง การใช้งบประมาณก็มีข้อจำกัดตามกฎหมายของกระทรวงการคลัง รวมถึงความพร้อมขององค์กรในการบริหารจัดการยังไม่เต็มที่ ภาครัฐจึงเร่งผลักดันให้โรงเรียนมัธยมศึกษาพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารและจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

อีกหนึ่งปัญหาสำคัญคือการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ประสานงานกับบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดทิศทางและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, ธีระ รุญเจริญ, 2555, ทวีภรณ์ วรชิน, 2559)

ปัญหาทั้งหลายเหล่านี้อาจจะเกิดมาจากผู้บริหารยังขาดภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังข้อค้นพบจากการศึกษางานการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของ วิมล จันทร์แก้ว (2555) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำในด้านการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการพัฒนา ภาวะผู้นำทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ทั้งด้านการบริหารงานและการบริหารวิชาการ ทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงทั้งด้านการบริหารจัดการ และการบริหารงบประมาณ รวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้ง การทำงานมีอุปสรรค การแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อน ล่าช้า บุคลากรขาดขวัญ กำลังใจ และกลัวการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางนี้จึงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้เป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 83 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร 83 คน และครู 2,867 คน รวมทั้งสิ้น 2,950 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 70 โรงเรียน กำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified) และเทียบสัดส่วนตาม

ขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย ขนาดเล็ก จำนวน 7 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 45 โรงเรียน และขนาดใหญ่ จำนวน 18 โรงเรียน รวมตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 70 โรงเรียน ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้ 1) ผู้บริหาร จำนวน 70 คน 2) ครู จำนวน 70 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

2. ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

3. ผลการประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ขอบเขตการวิจัย การวิจัยมี 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 70 คน และครู จำนวน 70 คน รวมจำนวน 140 คน ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/รองผู้อำนวยการหรือรักษารองผู้อำนวยการ และครูผู้ปฏิบัติงานบริหารทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

3. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

4. แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

5. แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด หลักการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือการวิจัยเพื่อสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น ความครอบคลุมของประเด็นที่ใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการว่าเหมาะสมหรือไม่ ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00

4. รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยวิธี Item total correlation ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.77 และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้วิธีของ Cronbach

5. ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจัดพิมพ์เครื่องมือเป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งเครื่องมือการวิจัยให้กลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับ

2. ตรวจสอบและคัดแยกเครื่องมือการวิจัยที่สมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ และนำประเด็นเหล่านั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลของการวิจัย 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างทีมงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยืดหยุ่น สภาพที่คาดหวังในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

โดยรวมมีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความยืดหยุ่น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) รองลงมาคือ ด้านการมีจินตนาการ (Imagination) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (Vision) ตามลำดับ และความต้องการวิธีในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การแสดงบทบาสมมุติ ระบบพี่เลี้ยง และการสอนงาน ตามลำดับ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ประกอบด้วย

2.1 หลักการ ประกอบด้วย 1) หลักการมีส่วนร่วม 2) หลักการเชิงระบบ และ 3) หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ

2.3 วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย

2.3.1 เป้าหมายของการพัฒนา 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการมีจินตนาการ 3) ด้านความยืดหยุ่น 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการสร้างทีมงาน

2.3.2 วิธีการพัฒนา 1) การแสดงบทบาทสมมติ2) ระบบพี่เลี้ยงและ 3) การสอนงาน

2.4 วิธีการประเมิน 1) ประเมินความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบ

2.5. เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2) ผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการและผู้รับผิดชอบจากเขตพื้นที่การศึกษามีเวลาในการทำงานร่วมกันและแก้ปัญหาที่แสดงออกถึงการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวัตถุประสงค์ รองลงมาคือ ด้านหลักการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิธีการประเมิน

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความชัดเจนของหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของวิธีการดำเนินการของรูปแบบฯ ความเหมาะสมของเงื่อนไขความสำเร็จ ความเหมาะสมของ

ภาษาที่ใช้และการเรียงลำดับเนื้อหา คู่มืออ่านแล้วเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีประโยชน์ รองลงมาคือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของข้อตกลงเบื้องต้นในการนำคู่มือไปใช้ ความเหมาะสมของการประเมินผลของรูปแบบฯ และการจัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสม

3.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ รองลงมาคือ หลักการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

3.4 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินงาน รองลงมาคือ วัตถุประสงค์และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างทีมงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยืดหยุ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับบุคคลหลายคน หลายฝ่าย หลายหน่วยงานจึงให้ความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Mungkasem (2001) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ การมีความเป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม การมีทัศนคติด้านบวก และการมีความสามารถในการปรับตัว และสอดคล้องกับ Greco (2002) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต่อความพึงพอใจในงาน พบว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถตามสไตล์ภาวะผู้นำมีผลทางบวกต่อการสร้างความเข้าใจของผู้ร่วมงานและความพึงพอใจในงาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการใช้ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำในการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมจะมีผลทางบวกต่อความพึงพอใจในงาน และคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเพื่อจัดระเบียบ วางแผน และในการใช้ทรัพยากร เกิดความรู้ ความชำนาญในการให้คำแนะนำ และสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างหลากหลาย ความสามารถในการตระเตรียมสภาพแวดล้อม ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วม งานและความสัมพันธ์ของทีมงานกับงาน

1.1) สภาพที่คาดหวังในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยรวมมีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความยืดหยุ่น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีจินตนาการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการทำงานในยุคดิจิทัลมีแนวทาง หลักการทำงานที่หลากหลายที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และแต่ละคนก็มีความรู้ แนวทางในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารต้องยอมรับฟังเพื่อนร่วมงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน สอดคล้องกับภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้ 1) ความมีจินตนาการ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วมงานในการริเริ่ม การเปลี่ยนแปลงงานโดยใช้นวัตกรรมเชิงระบบ มีศักยภาพทางสติปัญญาในการสร้างวิสัยทัศน์ที่เฉลียวฉลาด แก้ไขปัญหาด้วยการคิดวิเคราะห์และนำทางเลือกในการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ 2) ความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ศักยภาพในการประสานงาน การปรับตัวกับผู้ร่วมงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน 3) ความมีวิสัยทัศน์ เป็นการกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์การทำงานพร้อมกับยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ ศักยภาพในการสร้างงานใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์การ และสอดคล้องกับจักรกฤษณ์ โพดาพล (2555)ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริหารเทศบาลตำบล มีระดับการแสดงออกภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเทศบาล จำแนกตามสถานภาพต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารเทศบาล จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่น ความมีจินตนาการ และความมีวิสัยทัศน์ ในระดับความสัมพันธ์มาก

1.2) ความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) รองลงมาคือ ด้านการมีจินตนาการ (Imagination) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (Vision) ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรเพื่อนผู้ร่วมของผู้บริหารต้องการให้ผู้บริหารมีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว มีศักยภาพในการประสานงาน มีการปรับตัวกับผู้ร่วมงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน สอดคล้องกับLussier and Achua (2007) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้นำที่มีประสิทธิผลว่าประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้คือ ความมีอำนาจเหนือ มีพลังงานสูง มีความมั่นใจในตัวเอง การควบคุมตัวเองในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ความซื่อตรง ความมีสติปัญญา ความยืดหยุ่นในการทำงาน และมีความเข้าใจความรู้สึกคนอื่น และสอดคล้องกับภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง (2559) ได้ศึกษาภาวะ

ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้ 1) ความมีจินตนาการ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วมงานในการริเริ่ม การเปลี่ยนแปลงงานโดยใช้นวัตกรรมเชิงระบบ มีศักยภาพทางสติปัญญาในการสร้างวิสัยทัศน์ที่เฉลียวฉลาด แก้ไขปัญหาด้วยการคิดวิเคราะห์และนำทางเลือกในการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ 2) ความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ศักยภาพในการประสานงาน การปรับตัวกับผู้ร่วมงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน 3) ความมีวิสัยทัศน์ เป็นการกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์การทำงานพร้อมกับยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ ศักยภาพในการสร้างงานใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์การ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ประกอบด้วย 2.1 หลักการ ประกอบด้วย 1) หลักการมีส่วนร่วม 2) หลักการเชิงระบบและ 3) หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ 2.3 วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย 2.3.1 เป้าหมายของการพัฒนา 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการมีจินตนาการ 3) ด้านความยืดหยุ่น 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการสร้างทีมงาน 2.3.2 วิธีการพัฒนา 1) การแสดงบทบาทสมมติ 2) ระบบพี่เลี้ยง และ 3) การสอนงาน 2.4 วิธีการประเมิน ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ดังนี้1) ประเมินความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบ 2.5. เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2) ผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการและผู้รับผิดชอบจากเขตพื้นที่การศึกษามีเวลาในการทำงานร่วมกันและแก้ปัญหาที่แสดงออกถึงการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการทำงานของผู้บริหารจะต้องยึดหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการบริหารงาน มีเป้าหมายของการพัฒนาที่ชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนทั้งก่อนการดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ภายใต้เงื่อนไขของความสำเร็จ สอดคล้องกับคุณาวุฒิ สิงห์ทอง (2561) ได้วิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 การวิจัยครั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า 1.องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูมีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ 2) เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 3) เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล 4) มีจินตนาการ และ 5) มีความยืดหยุ่น โดยรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด 2. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน และ3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module ที่ 1 มีวิสัยทัศน์ (Vision) Module ที่ 2 เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Person of Change) Module ที่ 3 เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual Differences) Module ที่ 4 มีจินตนาการ (Imagination) และ Module ที่ 5 มีความยืดหยุ่น (Flexibility) 5) กระบวนการปฏิบัติ 6) สื่อ/ เครื่องมือ และ 7) การวัดและการประเมินผล ระยะเวลาในการพัฒนา จำนวน 45 ชั่วโมง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ได้วิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) โครงสร้างของรูปแบบ 5) วิธีการพัฒนา 6) ระยะเวลาในการพัฒนา และ 7) การประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความ เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ได้สร้างและพัฒนาจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเหมาะสมจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best

Practice) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการหรือรักษาการรองผู้อำนวยการ และครู ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผ่านกระบวนการตรวจสอบความความเป็นไปได้และความความเป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปพัฒนา ปรับปรุงจนทำให้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับบุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559) ได้วิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 4 ตัวบ่งชี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 4 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีความคิด สร้างสรรค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มี 4 ตัวบ่งชี้ และการทำงานเป็นทีมมี 5 ตัวบ่งชี้ รวม 21 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีอันดับความต้องการมากที่สุดคือ การศึกษาด้วยตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรม 3. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 4.24 ตามลำดับ สอดคล้องกับกิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ได้วิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) โครงสร้างของ

รูปแบบ 5) วิธีการพัฒนา 6) ระยะเวลาในการพัฒนา และ 7) การประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความ เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษารายละเอียด และวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ก่อนนำไปใช้

2) จากผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวัตถุประสงค์ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา ควรทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เข้าใจเพื่อจะได้การกำหนดนโยบายหรือพัฒนาเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับวิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา และมีการประเมินผลให้หลากหลายวิธี

3) จากผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การดำเนินการ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบาย แนวทางหรือพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนวิธีดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างจริงจัง

4) สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ที่สร้างขึ้นไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม โดยสถานศึกษาสามารถปรับปรุง เพิ่มเติม รูปแบบ แผนงาน และโครงการต่างๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสภาพหรือบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) รองลงมา คือ ด้านการมีจินตนาการ (Imagination) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (Vision) ตามลำดับ ดังนั้น ควรมีการศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบการพัฒนาความยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษา

2) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในลักษณะของการคาดการณ์ถึงรูปแบบสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ให้มีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น จึงควรที่จะทำการศึกษาและทดลองใช้รูปแบบอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) ความยืดหยุ่น 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การสร้างทีมงาน

2. จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ประกอบด้วย

2.1 หลักการ ประกอบด้วย 1) หลักการมีส่วนร่วม 2) หลักการเชิงระบบ และ 3) หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ

2.3 วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย

2.3.1 เป้าหมายของการพัฒนา 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการมีจินตนาการ 3) ด้านความยืดหยุ่น 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการสร้างทีมงาน

2.3.2 วิธีการพัฒนา 1) การแสดงบทบาทสมมติ2) ระบบพี่เลี้ยง 3) การสอนงาน และ 4) การสาธิต

2.4 วิธีการประเมิน 1) ประเมินความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบ

2.5. เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2) ผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการและผู้รับผิดชอบจากเขตพื้นที่การศึกษามีเวลาในการทำงานร่วมกันและแก้ปัญหาที่แสดงออกถึงการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร”ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความเมตตา อนุเคราะห์ช่วยเหลือ จากศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิ ประธานที่ปรึกษา ดร.จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไข และเป็นกำลังใจ ในการศึกษาวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณท่านไว้เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร อธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ รองศาสตราจารย์ จำเริญ อุ่นแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง ประธานบัณฑิตศึกษา ดร.พิมล วิเศษสังข์ และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าการทำดุษฎีนิพนธ์ตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่อนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่มและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินรูปแบบ จนทำให้กระบวนการ ขั้นตอนการทำดุษฎีนิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาเอกทุกคนที่ให้กำลังใจในการเรียนรู้ด้วยกัน ช่วยเหลือกันทุกอย่างด้วยความมานะและจริงใจ ขอบคุณคุณพิศมัย นครชัยคู่ชีวิตที่เป็นกำลังใจในทุกๆด้านและอยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ คุณค่าประโยชน์อันพึงมี ขอมอบเป็นกตเวทิตาแด่ บิดา มารดา บูรพาจารย์ ญาติผู้มีพระคุณทุกคน

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร.* http://www.ifd.or.th

ขวัญตา เกื้อกลูรัฐ. (2554). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดกลาง อำเภอโพธาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จิราพร หมวดเพชร. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

จักรกฤษณ์ โพตาพล. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.

ทวีภรณ์ วรชิน. (2559). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธีระ รุญเจริญ. (2555). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบสองและประเมินภายนอกรอบสาม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). ข้าวฟ่าง.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การและการบริหารจัดการ.* ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์.

วิมล จันทร์แก้ว. (2555). *รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต.

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

The Use of Information Technology in School Administration of Educational Institutions under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3

ศรีสว่าง สุพันธ์ I Srisawang Supan

คระครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Faculty of Education, Education Administration Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University, Thailand
*Corresponding author e-mail: srisawang.supa63@sskru.ac.th
(Received: 12 March 2025, Revised: 31 May 2025, Accepted: 4 June 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 2) เปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษและครู จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่(f) ค่าร้อยละ(P) ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One-way ANOVA) กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheff ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่สำคัญสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบงานด้านงบประมาณจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ ทั้งทางด้านบัญชี การเงิน และพัสดุ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลได้

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ; การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the use of information technology in school administration of educational institutions under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 3; 2) to compare the use of information technology in school administration based on the opinions of personnel classified by position, duty, work experience, and school size; and 3) to study recommendations for the use of information technology in school administration of institutions under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 327 administrators, teachers, and personnel. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with a reliability coefficient of .98. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Scheffé's method. The research findings were as follows: 1) The overall use of information technology in school administration, including each specific aspect, was at a high level. 2) There were no significant differences in opinions regarding the use of information technology based on position or work experience, whereas differences based on school size were statistically significant at the .01 level. 3) The most important recommendation was that school administrators should assign teachers responsible for budgeting to develop an online information system. This system should include accounting, finance, and supply management to ensure transparency, traceability, and effective evaluation.

Keywords: Information Technology; The Use of Information Technology in School Administration

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในชีวิตประจำวันมีความหลากหลาย มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในหลายสาขาวิชาชีพทั้งในด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม การแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมไปถึงด้านการศึกษา ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น สังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ จึงเป็นสังคมของโลกยุคดิจิทัลที่มนุษย์สามารถก้าวผ่านพรมแดนของประเทศเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ การแสวงหาความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ง่าย ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในยุคแห่งการดำเนินชีวิตแบบดิจิทัลนี้เป็นอย่างมาก และนับวันจะยิ่งมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยจะเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศได้กลายเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการใช้สมาร์ทโฟน การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ การค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตการดูโทรทัศน์ผ่านสัญญาณดาวเทียม การเรียนการสอนผ่านวีดีโอ และสื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวนี้ล้วนเป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งสิ้นและที่สำคัญเทคโนโลยีสารสนเทศยังเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา (เพชรรัตน์ วงค์คำ, 2562)

การบริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือแนวทางการบริหารจัดการ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุภารกิจหลักในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 และยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ดังนโยบายด้านที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้าน พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ แนวทาง 1.3 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยง และเข้าถึงได้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ ร้อยละ 100 ของหน่วยงานทุกระดับได้รับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้น การบริหารสถานศึกษายุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม คุ้มค่า และเพียงพอต่อการใช้งาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงศักยภาพทางด้านการบริหาร และจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559) การบริหารโรงเรียนนิติบุคคลในสังกัดสำงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายให้โรงเรียนมีความเป็นอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัวและให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการบริหารตามภารกิจงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ เน้นการพัฒนาหลักสูตร เน้นกระบวนการที่หลากหลายได้คุณภาพและมาตรฐานโดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน พร้อมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 2) การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐาน 3) การบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ 4) การบริหารทั่วไป มุ่งเน้นการดำเนินงานอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน พัฒนาองค์กรให้ทันสมัย โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้อย่างเหมาะสมและสนับสนุนประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา จึงกล่าวได้ว่าแนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลเป็นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษา (ประภาสิริ คลายคลึง และ ประกฤติ พูลพัฒน, 2563)

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวงการศึกษา ทำให้การบริหารและการเรียนการสอนวิวัฒน์รูปแบบใหม่ในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเอื้อประโยชน์และปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และแหล่งความรู้ในสังคม ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ

การบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อการใช้ IT ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าแท้จริง (จีรวุฒิ คล่องแคล่ว, 2563) การจัดการศึกษาในอดีตภายในสถานศึกษา ขาดเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสำหรับการปฏิบัติงานนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน ขาดฐานข้อมูลที่สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานสนับสนุนการสอน นอกจากนั้น ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารขาดข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำที่จะใช้สนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา พบปัญหาหลายประการ อาทิเช่น ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดแคลนงบประมาณที่จะมาสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเท่าที่ควร และการติดต่อสื่อสารงานเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความหลากหลาย (Donna, 2013) ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและมีความสนใจในการพัฒนาเทคโนโลยีมากกว่าการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานบริหารจัดการ เนื่องจากครูยังขาดทักษะการนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างถูกต้อง ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่ได้เห็นความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาตนเองและผู้เรียน ครูส่วนใหญ่ยังใช้รูปแบบเดิมใช้วิธีการสอนแบบบรรยายยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองขาดประสบการณ์ตรงในเรียนเรียนการสอน (ขวัญสิริ กะสินรัมย์, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 เป็นหน่วยงานที่ประสานงานการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การปกครองอำเภอขุขันธ์ อำเภอปรางค์กู่ อำเภอไพรบึง และอำเภอภูสิงห์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, 2563) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การดำเนินงานตามโครงการของสถานศึกษาไม่บรรลุตามเป้าหมายเท่าที่ควร สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อให้กิจกรรมดำเนินการต่อไปได้ เช่น ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หลายโครงการไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเท่าที่ควร พบปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนไม่เสถียรบ่อยครั้ง จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าล้วนเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อส่งเสริมและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา และเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษา และเปลี่ยนโฉมสถานศึกษาให้เป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีการส่งเสริมให้โรงเรียนนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 196 โรงเรียน มีประชากรทั้งหมด จำนวน 2,132 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 220 คน และครู จำนวน 1,912 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน จำนวน 132 โรงเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก จำนวน 73 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 57 โรงเรียน และขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำนวน 327 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 293 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ด้วยการเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาแบบนิติบุคคลและแนวคิดเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

3.2 สร้างแบบสอบถาม เรื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ตามกรอบแนวคิด เพื่อใช้ในการวิจัย จากข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

3.3 นำร่างแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจพิจารณา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4 นำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นและให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เห็นว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ให้คะแนน 0 เห็นว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ให้คะแนน -1 เห็นว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.5 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

3.6 นำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ประกอบด้วย โรงเรียนปรางค์กู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร (โรงเรียนขนาดใหญ่) โรงเรียนบ้านโนนยานาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 (โรงเรียนขนาดกลาง) และโรงเรียนบ้านโปร่งสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (โรงเรียนขนาดเล็ก) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach’s Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.962 โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อหรือค่าสหสัมพันธ์รายข้อ (Item - Total Correlation) ระหว่าง 0.51-0.79

3.7 นำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว พร้อมจัดทำเป็นแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล จากทางมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมด้วย QR Code แบบสอบถาม (Google Forms) เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 132 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งตามระบบหนังสือของสถานศึกษา

4.3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถาม (Google Forms) กลับคืนมาจำนวน 276 ฉบับ ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.40 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 327 ฉบับ ทำการบันทึกข้อมูลของคะแนน แล้วนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับแบบสอบถามเพื่อหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมบรรยายประกอบ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test Independent Sample เพื่อใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่

เป็นอิสระต่อกัน

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ สรุปรายด้าน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3	**ระดับการปฏิบัติ**		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.87	0.30	มาก
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.74	0.32	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.10	0.29	มาก
4. ด้านการบริหารทั่วไป	3.82	0.35	มาก
เฉลี่ย	**3.88**	**0.17**	**มาก**

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประชุมคณะครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีสาระสนเทศมาใช้ในการจัดทำหลักฐานการศึกษาเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนิเทศงานวิชาการ ร่วมกันสรุปผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิด และ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้อย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ก้าวทันเทคโนโลยี

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการเบิกจ่ายงบประมาณ เช่น การบันทึกข้อมูลการเบิกจ่าย ด้วยคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรใช้งาน และการรายงานข้อมูลระบบบัญชีการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ e-Budget ผู้บริหารมีการใช้งานระบบข้อมูลอาคารและสิ่งก่อสร้างโรงเรียน (B-OBEC) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนวางแผนงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่โดยใช้สารสนเทศจากระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารการศึกษา (EMIS)

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ผู้บริหารนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บ เข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปรับโครงสร้างการทำงาน โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อให้สามารถทำงานได้ในทุกสถานการณ์ภายใต้การสื่อสารและการทำงานร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานบุคคลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง เช่น อินเทอร์เน็ต วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่ครู และบุคลากร ในสถานศึกษา

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ผู้บริหารมีการจัดห้องสำหรับสอนออนไลน์ หาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่คอยสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครู ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการเผยแพร่นวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สู่ภายนอก และสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยีกับบุคลากรทุกระดับ โดยติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการควบคุมภายในผู้บริหารจัดหา หรือสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยมีการประเมินผลงาน และรายงานการพัฒนาองค์การ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการรวบรวมและจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนเป็นปัจจุบันผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา (EMIS)

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 สรุปดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		t	P-Value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.89	0.18	3.87	0.30	0.452	0.652
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.75	0.17	3.74	0.33	0.196	0.846
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.19	0.40	4.09	0.27	1.241	0.225
4. ด้านการบริหารทั่วไป	3.95	0.42	3.81	0.34	1.940	0.053
เฉลี่ย	**3.94**	**0.21**	**3.88**	**0.17**	**1.905**	**0.058**

2.1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ เมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ดังนี้ ด้านการบริหารงานงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 คู่ คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 10 - 20 ปี กับ ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป ด้านการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ คือ ประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 10 - 20 ปี กับ ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 คู่ คือสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และด้านการบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 คู่ คือ กับ สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษากลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่

3 ข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 สรุปข้อเสนอแนะที่สำคัญในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรกเรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้อย่างสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสารกับบุคลากรภายในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนา ปรับปรุง สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ก้าวทันเทคโนโลยี ภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ ในการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง เช่น ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนคาดการณ์ผลการเรียน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลของผู้เรียนให้เข้ากับแพลตฟอร์มออนไลน์ เปลี่ยนจากครูที่สอนแบบบรรยาย เป็นครูที่จัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริง 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการจัดการเรียนการสอน และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น การเรียนออนไลน์ แอพลิเคชันเกมการเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรกเรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบงานด้านงบประมาณจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ ทั้งทางด้านบัญชี การเงิน และพัสดุ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลได้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐานทางด้าน Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณนำโปรแกรม Microsoft Excel มาช่วยในการปฏิบัติงานเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบจัดทำแบบบันทึกงบประมาณ ข้อมูลการใช้จ่าย จัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ และคำนวณภาษีและยื่นภาษีด้วยคอมพิวเตอร์ และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการบริหารงบประมาณในการจัดหาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับครูและนักเรียน โดยคำนึงถึงเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรก เรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้ากับยุคที่เปลี่ยนไป มีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยี รู้จักการเชื่อมโยงประสานงาน บูรณาการทางการทำงาน ปรับวิธีคิด และกรอบความคิด (Mindset) เพื่อให้พร้อมปรับตัวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลาเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศออนไลน์เพื่อใช้ในงานบุคคลของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาเทคนิคการสอนของครูเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Hybrid Learning 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากร

ทางการศึกษาที่ใช้งานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยความสนุกสนาน หรือทำให้การใช้งานข้อมูลและเทคโนโลยีเป็นเรื่องปกติ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงรุก

3.4 ด้านการบริหารทั่วไป มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรก เรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยใช้ในการบริหารจัดการ สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าในการดำเนินงานธุรการ เช่น มีระบบอำนวยการความสะดวกการรับ-ส่งหนังสือ ผ่านระบบออนไลน์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบประสานงานสารบรรณเก็บรักษาและทำลายหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรถูกต้องตามระเบียบ สามารถค้นหาหลักฐานต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเก็บรักษาและทำลาย 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์งานเกี่ยวกับสถานศึกษาเพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองชุมชน เข้าถึงได้ง่าย และมีความหลากหลาย น่าสนใจ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติของโรงเรียนในด้านการให้บริการแก่ชุมชน รายงานกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาห้องสมุด แหล่งค้นคว้า เครื่องมือค้นคว้าข้อมูล ให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นไปที่การสืบค้นแบบออนไลน์

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ตระหนักและให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา เพื่อทำให้สถานศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทันยุคแห่งสังคมการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีครูเป็นผู้รับนโยบายการสั่งงานของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้งานจริงตามเป้าหมาย วิสัยทัศ พันธกิจของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีนโยบายในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการทำงาน เพื่อให้การบริหารงานในหลักของการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา นิยมาภา (2564) ที่ได้เสนอไว้ว่า สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติของสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาปรับระบบและกลไก การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน และการปรับเปลี่ยนบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อแนวปฏิบัติใหม่ของสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน อีกทั้งต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ที่เป็นวิถีในการพัฒนาเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับกับแนวคิดของ พลศิลป์

ตรังคบุรีรัตน์ (2562) ได้เสนอว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และสร้างโอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ส่วนแนวคิดของ ธิดารัตน์ ทักษ์คีรี และคณะ (2566) ได้เสนอไว้ว่า ครูยุคชีวิตวิถีใหม่ ต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สิ่งแรก ที่ครูควรเปลี่ยน คือ “ตนเอง” เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ครูต้องพร้อมจะเรียนรู้ และเปิดกว้างสำหรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอ เปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้สนับสนุนการให้เกิดการเรียนรู้ (Learner Facilitator) เปลี่ยนจากการสอนแบบบรรยาย (Passive Learning) มาเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) เปลี่ยนจากเนื้อแค่ในตำรา มาเป็นความรู้ที่มีอยู่รอบตัว โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการองค์ความรู้ ที่จะทำให้ตนเองมีทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดและสามารถดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 อภิปรายผล ดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความเห็นตรงกันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้การบริหารสถานศึกษา ด้วยงานทุกด้านมีความสำคัญเหมือนกัน เพราะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะช่วยเพิ่มความสะดวก และรวดเร็ว และสามารถช่วยจัดเก็บข้อมูลเพิ่มความสะดวกให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจีรวุฒิ คล่องแคล่ว (2563) ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพของบุคลากร โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวา ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นตรงกันวา สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้มีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณที่เปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะช่วยในงานด้านต่าง ๆ การจัดการงานในสถานศึกษาเป็นระบบ สะดวก รวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือในการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารต้องนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณบริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยูไฮนี บากา และ รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2563) ได้ทำวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นตรงกันว่า สถานศึกษาที่บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันจะมีความพร้อมต่างกัน เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี จำนวนบุคลากรทางการศึกษา ความรู้ความสามารถ และความชำนาญของบุคลากรในการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤติภัทรกร ศิริภัทรนิธิโภคิน และคณะ (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 สรุปข้อเสนอแนะที่สำคัญในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรก เรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้อย่างสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสารกับบุคลากรภายในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนา ปรับปรุง สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ก้าวทันเทคโนโลยี ภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ ในการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง เช่น ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน คาดการณ์ผลการเรียน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดผล ประเมินผลของผู้เรียนให้เข้ากับแพลตฟอร์มออนไลน์ เปลี่ยนจากครูที่สอนแบบบรรยาย เป็นครูที่จัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริง 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการจัดการเรียนการสอน และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น การเรียนออนไลน์ แอพลิเคชันเกมการเรียนรู้ เป็นต้น จากข้อเสนอแนะดังกล่าว เป็นข้อเสนอแนะที่จะสามารถพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้อีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานการบริหารวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลตามความต้องการของนักเรียน สังคม ชุมชน เพื่อพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอรเน็ตเป็นสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริการหลักสูตร การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ สุนีย์ มูลสุตา และคณะ (2567) ที่เสนอไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเสาะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนา

สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ผู้บริหารและครูควรตระหนักและเข้าใจบริบทของสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน สร้างระบบสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะและสร้างช่องทางการสื่อสารที่ครูและบุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงได้

3.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรกเรียงตามลำดับความถี่ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบงานด้านงบประมาณจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ ทั้งทางด้านบัญชี การเงิน และพัสดุ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลได้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐานทางด้าน Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณนำโปรแกรม Microsoft Excel มาช่วยในการปฏิบัติงานเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบจัดทำแบบบันทึกงบประมาณ ข้อมูลการใช้จ่าย จัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ และคำนวณภาษี และยื่นภาษีด้วยคอมพิวเตอร์ และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการบริหารงบประมาณในการจัดหาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับครูและนักเรียน โดยคำนึงถึงเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จากข้อเสนอแนะดังกล่าว เป็นข้อเสนอแนะที่จะสามารถพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้อีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนและองค์การ เช่นเดียวกับ วิสุนีย์ ปัญญาดง (2566) ได้เสนอไว้ว่า การส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานงบประมาณ คือ ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์กลยุทธ์ พันธกิจ แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ควรวิเคราะห์โครงการ/กิจกรรม คำนวณหาต้นทุนความคุ้มค่า ควรจัดทำทะเบียนคุมแยกประเภทและรายงานผลการดำเนินงาน ควรจัดทำรายงานผลข้อมูลการเบิกจ่ายตามระยะเวลาที่กำหนด ควรจัดทำเอกสารทางการเงินทุกประเภทให้เป็นระบบควรจัดทำฐานข้อมูลและระเบียบการใช้สินทรัพย์และควรจัดทำแผนกำกับตรวจสอบ ติดตาม ความเสี่ยงและรายงานผลการดำเนินงาน

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรก เรียงตามลำดับความถี่ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้ากับยุคที่เปลี่ยนไป มีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยี รู้จักการเชื่อมโยงประสานงาน บูรณาการทางการทำงาน ปรับวิธีคิด และกรอบความคิด (Mindset) เพื่อให้พร้อมปรับตัวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลาเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศออนไลน์เพื่อใช้ในงานบุคคลของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาเทคนิคการสอนของครูเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Hybrid Learning 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจให้ครูและ

บุคลากรทางการศึกษาที่ใช้งานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยความสนุกสนาน หรือทำให้การใช้งานข้อมูลและเทคโนโลยีเป็นเรื่องปกติ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงรุก จากข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะที่จะสามารถพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้อีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน เช่นเดียวกับข้อเสนอของสิรินลักษณ์ ขาวดา (2560) ที่ได้เสนอไว้ว่า แนวทางการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารโรงเรียนด้านบริหารงานบุคคล คือ โรงเรียนควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง (ออนไลน์) เพื่อบันทึกและจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติบุคลากรในโรงเรียน การจัดทำข้อมูลนักเรียน การรับ-ออก เลื่อนชั้นและรายงานข้อมูลนักเรียน การติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนสามารถเข้าระบบเพื่อบันทึกข้อมูลการพัฒนาตน เพื่อเก็บเป็นข้อมูลส่วนกลาง สะดวกในการสรุปข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบการทำรายงานต่าง ๆ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ทุกที่ทุกเวลา การบันทึกข้อมูล สถิติการมาปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ควรใช้ระบบสแกนลายนิ้วมือ (Finger scan) เพื่อเก็บข้อมูลสถิติการมาปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อสะดวกในการตรวจสอบ สามารถสรุปข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การจัดเก็บและค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงานบุคคล ควรทำการบันทึกทะเบียนควบคุมผ่านระบบเก็บข้อมูลกลาง (ออนไลน์) เพื่อสามารถค้นหาเอกสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3.4 ด้านการบริหารทั่วไป ข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการแรก เรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยใช้ในการบริหารจัดการ สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าในการดำเนินงานธุรการ เช่น มีระบบอำนวยการความสะดวกการรับ-ส่งหนังสือ ผ่านระบบออนไลน์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบประสานงานสารบรรณเก็บรักษาและทำลายหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรถูกต้องตามระเบียบ สามารถค้นหาหลักฐานต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเก็บรักษาและทำลาย 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์งานเกี่ยวกับสถานศึกษาเพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองชุมชน เข้าถึงได้ง่าย และมีความหลากหลาย น่าสนใจ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถิติของโรงเรียนในด้านการให้บริการแก่ชุมชน รายงานกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาห้องสมุด แหล่งค้นคว้า เครื่องมือค้นคว้าข้อมูล ให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นไปที่การสืบค้นแบบออนไลน์ จากข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะที่จะสามารถพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จได้อีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารทั่วไป เพื่อช่วยใช้ในการบริหารจัดการทั่วไปในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ทำนองเดียวกันกับ อนุเดช บ้านสระ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ที่ได้เสนอแนวทางการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารควรจัดให้มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร โดยจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยอาศัยความรู้ความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกันตามความถนัด ที่จะสามารถผลิตสื่อ เพื่อใช้ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในและ

นอกสถานศึกษา โดยจะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ชัดเจน ไม่กระทบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือสร้างความเสียหายใด ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและครอบคลุม เช่น การจัดทำแผนแม่บท (Master Plan) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร โดยให้ความสำคัญกับทุกขนาดโรงเรียน

1.2 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความต้องการของการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย รวมถึงการอบรมครูเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน จึงจะพัฒนาได้ตรงความต้องการที่แท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในระบบงานต่าง ๆ เช่น การจัดการข้อมูลนักเรียน ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ การประเมินผล และการสื่อสารภายในองค์กร โดยเน้นกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงได้ทันที

2.2 ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือหรือชุมชนการเรียนรู้ (Community of Practice) ระหว่างโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กฤติภัทรกร ศิริภัทรนิธิโภคิน และคณะ. (2564). *การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่.* การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12 (น. 1344-1361). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ขวัญสิริ กะสินรัมย์. (2560). *การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. Thai Digital Collection. จาก https://www.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=23&RecId=2068&obj_id=22667&showmenu=no

จีรวุฒิ คล่องแคล่ว. (2563). *สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต SNRU e-Thesis. จาก https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020080861421229123_fulltext.pdf

ธิดารัตน์ ทักษ์คีรี และคณะ. (2566). การสร้างครูผู้นำวิชาการในยุคชีวิตวิถีถัดไป. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, *19*(1), 83-92.

ประภาสิริ คลายคลึง และ ประกฤติ พูลพัฒน. (2563). การบริหารโรงเรียนนิติบุคคล.*วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, *6*(1), 172.

พลศิลป์ ตรังคบุรีรัตน์. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2.* การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. จาก https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/5543/1/FULLTEXT.pdf

เพชรรัตน์ วงค์คำ. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/117

ยูไฮนี บากา และ รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ. (2563). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11* (น. 1273-1283). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วิสุนีย์ ปัญญาดง. (2566). การส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(4), 909–920.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. (2563). *รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2563.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579).* กระทรวงศึกษาธิการ.

สิรินลักษณ์ ขาวดา. (2560). *การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต Burapha University Library. จาก https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/58920479.pdf

สุนีย์ มูลสุตา, สังวาร วังแจ่ม, ทัศนีย์ บุญมาภิ และ มานะ ครุฑธาโรจน์. (2567). บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.*วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, *9*(1), 1067-1077.

อนุเดช บ้านสระ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2564). แนวทางการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 13*(2), 185-202.

อัจฉรา นิยมาภา. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่สู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, *14*(2), 178-195.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era).* TruePlookpanya. จาก https://www.trueplookpanya.com/blog/ content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir—

Donna M. F. (2013). *The 21st century principal: A correlational study of technology leadership and technology integration in TEXAS K-12 Schools*. Texas A & M University Commerce. ProQuest. https://www.proquest.com/docview/1443853204

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

Approaches for Development Skills of School Administrators in the 21st century based on Vesarajjakranadhamma 5 of School Consortium Network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office

ธนากร ปาเส[1*] ภัฏชวัชร์ สุขเสน [2] เกษม แสงนนท์[3]

Thanakorn Pase[1] Phatchavat Suksen [2] Kasem Saengnont [3]

[1]นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[1] Master of Education's student of Buddhist Educational Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[2]Master of Education's lecturer of Buddhist Educational Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[3]Master of Education's lecturer of Buddhist Educational Administration Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: Thanakornpase@gmail.com

(Received: 9 May 2025, Revised: 22 June 2025, Accepted: 24 June 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 210 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 รูป/คน สถิติที่ใช้เป็น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

พบว่า สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ 1) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และ 5) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ตามลำดับ 2. วิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีทั้งหมด 5 ด้าน จำนวนด้านละ 2 ข้อ และข้อละ 2 วิธีการ และ 3. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีทั้งหมด 5 ด้าน จำนวนด้านละ 2 ข้อ และข้อละ 2 แนวทาง

คำสำคัญ: ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21; หลักเวสารัชชกรณธรรม ; แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the administrative conditions of skills of school administrators in the 21st century of school consortium network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office, 2) to study methods for skill development of school administrators in the 21st century based on Vesarajjakranadhamma 5 of school consortium network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office, and 3) to propose approaches for skill development of school administrators in the 21st century based on Vesarajjakranadhamma 5 of school consortium network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office. The research design was a mixed methods research between quantitative and qualitative research. The tools used were a questionnaire for 210 sample group and interview form for 7 key informants. Statistics used were mean, standard deviation, and content analysis. The research results were found that: 1) The administrative conditions of skills of school administrators in the 21st century of school consortium network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office were at a high level in overall and aspects which were arranged from the highest to the lowest average i.e. the setting vision skills, the communication skills, the critical and creative thinking skills, the interpersonal skills, and the digital literacy skills. 2) The methods for skill development of school administrators in the 21st century based on Vesarajjakranadhamma 5 of school consortium network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service

Area Office were 5 aspects with 2 items on each aspect and 2 methods on each item. And 3) The approaches for skill development of school administrators in the 21st century based on Vesarajjakranadhamma 5 of school consortium network 7 of Prasatchoengphanom under Surin Secondary Educational Service Area Office were 5 aspects with 2 items on each aspect and 2 development approaches on each item.

Keywords: Skills of School Administrators in the 21st Century; Vesarajjakranadhamma 5; Approaches for Development Skills of School Administrators in the 21st century; School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เพราะว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศในการแข่งขันและยืนหยัดบนเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลกควบคู่กับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศชาติ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ ทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรมและประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

ในปัจจุบันการบริหารงานของสถานศึกษาโดยทั่วไปนั้น ผู้บริหารมักประสบปัญหา ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากการขาดทักษะในการบริหารงานของผู้บริหาร การขาดประสบการณ์และความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อันเป็นทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร ผู้บริหารสามารถจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการ จึงปฏิบัติงานได้สำเร็จและมีคุณภาพบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ ทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะผู้นำที่สำคัญที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญจำเป็นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา และการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรภายในมีบทบาทต่อการ

กำหนดทิศทาง นโยบาย และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ต้องมีความพร้อมในด้านคุณลักษณะที่โดดเด่น กล่าวคือมีทักษะทางปัญญาสูง เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นกลไกเป็นตัวแปรสำคัญในด้านบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี มีทักษะ รู้บทบาทหน้าที่ มีคุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อผลักดันสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (กฤษธรา ยองใย, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้การพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม จำนวน 12 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และครู จำนวน 428 คน รวมเป็นจำนวน 459 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 210 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน และครู จำนวน 194 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.2.2 แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.1 สร้างและปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC รายข้อ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00

1.3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ได้แก่ โรงเรียนศีขรภูมิพิสัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

1.3.3 สร้างและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรม จำนวน 2 รูป ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ

1.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามตอนที่ 2 ตามสภาพที่เป็นจริงรายด้านและรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 แบบปลายเปิดโดยใช้การหาค่าความถี่นำเสนอในรูปแบบความเรียง

1.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคลากรของโรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม จำนวน 210 คน ด้านตำแหน่ง ส่วนใหญ่มีตำแหน่งครู จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 92.40 ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 64.30 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 51.40 และด้านขนาดสถานศึกษาส่วนใหญ่คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับ	สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	n = 210 คน ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์	4.26	0.54	มาก	3
2	ทักษะการสื่อสาร	4.25	0.46	มาก	4
3	ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์	4.25	0.59	มาก	5

ลำดับ	สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	n = 210 คน ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
4	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.35	0.51	มาก	1
5	ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล	4.29	0.41	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.28**	**0.40**	**มาก**	

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 รองลงมา ได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 รองลงมา ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 รองลงมา ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 รองลงมา ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลสู่การพัฒนาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายของหน่วยงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่วิสัยทัศน์ของสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเป็นเลิศของสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปลุกเร้าให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของสถานศึกษาร่วมกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 ตามลำดับ

1.2 ทักษะการสื่อสาร พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ร่วมงานเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยและ

รวดเร็วกับบุคคลทั้งภายในและนอกสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อความหมายด้วยการพูด เขียน สั่งการที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารในรูปแบบของมัลติมีเดีย โดยใช้เทคนิควิธีการผ่านสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 ตามลำดับ

1.3 ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกอยู่บ่อยครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความรู้ประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นผลงานที่แปลกใหม่ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความคิดใหม่ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับประสบการณ์เดิมในการบริหารงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีวิจารญาณ คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ตามลำดับ

1.4 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 ตามลำดับ

1.5 ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการสั่งการ เช่น การใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ต่างๆ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้มีความสะดวกรวดเร็ว มีความทันสมัยและประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้และศึกษาเกี่ยวกับระบบทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลใหม่อยู่เสมอ

โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถพื้นฐานในการใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.2 ทักษะการสื่อสาร ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.3 ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.4 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้วิธีการ 4 วิธีการ

2.5 ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ได้วิธีการ 4 วิธีการ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.2 ทักษะการสื่อสาร ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.3 ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.4 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แนวทาง 4 แนวทาง

3.5 ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ได้แนวทาง 4 แนวทาง

อภิปรายผล

1. **สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์** ภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ 1) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และ 5) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชานนท์ วรรณา (2562) พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาด้านเทคนิคและด้านการศึกษาและการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1)

แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ทักษะด้านเทคนิค ผู้บริหารควรมีการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงทรัพยากรทางการบริหารเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรมีการจัดกิจกรรมและโครงการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับบุคลากรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานภายในองค์กร ทักษะด้านมโนทัศน์ ผู้บริหารควรจัดการประชุมเพื่อชี้แจงให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกันในภาพรวมขององค์กรเพื่อให้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน ทักษะด้านการศึกษาและการสอนผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยจัดสรรเวลาให้ครูอย่างเพียงพอสำหรับการเรียนรู้แก่ผู้เรียนรวมถึงการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้ก้าวทันต่อสภาพสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรา หาญรักษ์ (2563) พบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีสถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารและประสิทธิผลโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการบริหารงาน ของผู้บริหารและประสิทธิผลโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันโดยรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครพนม โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

2. วิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า วิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด 5 ด้านดังนี้ 1) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และ 5) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล เมื่อพิจารณาวิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ มากที่สุด ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ พบว่า มีการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยการสร้างแรงจูงใจผ่านการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความเป็นธรรม และการสนับสนุนให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศรัทธา พาหุสัจจะ ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 มีส่งเสริมระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยการกระตุ้นให้บุคลากรมีความตระหนักในความสำคัญของการยึดมั่นในระเบียบและจรรยาบรรณวิชาชีพ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะเพื่อสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน. สอดคล้องกับ ศีล พาหุสัจจะ ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยให้

ความสำคัญกับการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สื่อสารอย่างเหมาะสม ใช้คำพูดที่สุภาพ และสร้างความไว้วางใจจากทุกฝ่าย รวมถึงการทำงานเป็นทีมและการพัฒนากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี สอดคล้องกับ ศีล พาหุสัจจะ ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 และมีส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยรักษาความสุภาพทั้งกาย วาจา และใจ มีความเป็นกลาง ยุติธรรม และให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อความร่วมมือที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ ศรัทธา ศีล ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562) พบว่า 1) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎรธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคาเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการใชเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร และทักษะการกระตุ้นจูงใจ 2) ประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎรธานีเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตามลำดับ 3) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผล โรงเรียน ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการใชเทคโนโลยี และ ทักษะการทำงานเป็นทีม ตามลำดับโดยร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียน ได้ร้อยละละ 66.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัย ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ก้าวทันเทคโนโลยี เป็นผู้นำ ในการกระตุ้นให้ครูทำงานร่วมกัน รับฟังข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ให้โอกาสครูเข้ามามีสวนร่วม ในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน มีทักษะที่ดีในการสื่อสาร และมีวิธีการ กระตุ้นจูงใจครูให้พัฒนางาน ไปสู่แนวทางที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 7 ปราสาทเชิงพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด 5 ด้านดังนี้ 1) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และ 5) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล เมื่อพิจารณาวิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ พบว่า ควรสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจให้บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประชุมชี้แจงเป้าหมายร่วมกัน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการสื่อสารแบบเปิดเผย และการให้รางวัลตามผลงานเพื่อให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจในงานของตนเอง สอดคล้องกับ ศรัทธา ปัญญา ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 ควรพัฒนาผู้บริหารให้สามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับทีมงาน สื่อสารอย่างมีพลัง พร้อมเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนกัน สอดคล้องกับ ศรัทธา ศีล ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเครือข่ายความร่วมมือกับบุคลากร ภาครัฐ และเอกชน เพื่อ

สนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความสามัคคีและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ ศรัทธา พาหุสัจจะ ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 และควรพัฒนาภาวะผู้นำที่น่าเชื่อถือ โดยยึดมั่นในความซื่อสัตย์ เปิดรับความคิดเห็น สร้างการสื่อสารที่เปิดกว้าง และใช้หลักการบริหารเครือข่ายเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ ศรัทธา พาหุสัจจะ ตามหลักเวสารัชชกรณธรรม 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ จันทโร (2563) พบว่า 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะด้านเทคนิค ทักษะการบริหารเวลา ทักษะการตัดสินใจและทักษะการวินิจฉัย 8) ผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึง ผลที่จะเกิดแก ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแกผู้เรียน ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษา อย่างสร้างสรรค์ สร้างโอกาสให ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ รายงานผลการพัฒนา คุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ จัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการ พัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ 3) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ใน ทางบวกอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นแบบอย่างเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์และประสิทธิภาพของแนวทางพัฒนาทักษะผู้บริหารที่ใช้หลักเวสารัชชกรณธรรม 5 ในการบริหารสถานศึกษา

2.2 ควรมีวิจัยศึกษาความแตกต่างของแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท หรือในเขตพื้นที่การศึกษาที่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

1. วิธีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กฤษธรา ยองใย. (2561). *ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานการวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชานนท์ วรรณา. (2562). *แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน*, การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ปทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ส งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎรธานี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎรธานี.

วัชรินทร์ จันทโร. (2563). *ทักษะการบริหารกับผลการปฏิบัติงานของครูในดรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะยมศึกษา เขต 8.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยสันตพล.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* พริกหวานกราฟฟิก.

อิศรา หาญรักษ์. (2563). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

Participatory Waste Management Using the PDCA Process Based on Ariyasacca 4 of Bannonglang School in Samrongthap District of Surin Province

ขวัญชัย จารุเสรีนนท์[1*] สิน งามประโคน[2] ชูชัย ประดับสุข[3]

Kwanchai Jarusereenon[1] Sin Ngamprakhon [2] Chuchai Pradubsook[3]

[1]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Degree of Master of Education, Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[*]Corresponding author e-mail: kwanjaru14@gmail.com

(Received: 10 May 2025, Revised: 25 May 2025, Accepted: 29 May 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง จังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาวิธีการดำเนินการ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาโดยประยุกต์ PDCA กับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (กลุ่มตัวอย่าง 136 คน) และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การดำเนินงานครอบคลุม 4 ขั้นตอนของ PDCA สอดคล้องกับอริยสัจ 4 และ 3) แนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน 12 แนวทาง ดังนี้ ด้านการวางแผน (Plan): 1) ส่งเสริมการสะท้อนปัญหาขยะตามหลัก “ทุกข์” 2) วิเคราะห์พฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของขยะตาม “สมุทัย” 3) ร่วมกันกำหนดเป้าหมายโดยใช้ “นิโรธ” ด้านการดำเนินการ (Do): 4) แยกขยะในห้องเรียน 5) ดำเนินโครงการธนาคารขยะ 6) บูรณาการกิจกรรมในชั้นเรียน ตามหลัก “มรรค” ด้านการตรวจสอบ (Check): 7) ตรวจสอบระดับปัญหาตาม “ทุกข์” 8) ตรวจสอบสาเหตุด้วย “สมุทัย” 9) จัดเวทีสะท้อนผลโดยใช้ “นิโรธ” ด้านการปรับปรุง (Action): 10) ปรับปรุงกิจกรรมตามเป้าหมาย “นิโรธ” 11) พัฒนาแผนการเรียนรู้ที่สื่อถึง “มรรค” 12) สร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษายืนยันว่าการประยุกต์ใช้ PDCA ร่วมกับหลักอริยสัจ 4 สามารถยกระดับการจัดการขยะในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการขยะ; การมีส่วนร่วม; กระบวนการ PDCA; อริยสัจ 4; โรงเรียนบ้านหนองแล้ง

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the current state of participatory waste management using the PDCA process in accordance with Ariyasacca 4 at Bannonglaeng School, Surin Province; 2) explore the implementation process; and 3) propose development guidelines by integrating PDCA with Buddhist principles. A mixed-methods approach was employed, including questionnaires from 136 participants and in-depth interviews with 7 key informants. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The findings showed that: 1. The overall level of participatory waste management was high; 2. The management process comprised the four PDCA steps aligned with Ariyasacca 4; and 3. Development guidelines were categorized into four aspects with twelve strategies: Planning: (1) Encourage stakeholder reflection on waste problems (Dukkha), (2) Analyze behavior causing waste (Samudaya), (3) Define shared goals (Nirodha). Do (Implementation): (4) Separate classroom waste, (5) Run a classroom waste bank project, (6) Integrate waste management into learning activities (Magga). Checking: (7) Assess the level of waste problems (Dukkha), (8) Investigate root causes (Samudaya), (9) Organize reflection forums (Nirodha). Action: (10) Improve activities based on evaluation (Nirodha), (11) Develop learning plans reflecting Magga, (12) Create motivation to enhance participation (Nirodha and Magga). The study confirms that integrating the PDCA cycle with Ariyasacca 4 can systematically and sustainably elevate school waste management practices.

Keywords: Waste Management; Participation; PDCA Process; Ariyasacca 4; Bannonglaeng School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปประเทศและสร้างความปรองดองอย่างยั่งยืน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน รัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม รัฐต้องจัดให้มีระบบจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ บูรณาการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,2561)

แนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาระดับโลกได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติจำนวน 193 ประเทศ เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาทั่วโลกให้มีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยเป้าหมายที่ 12 ว่าด้วยการส่งเสริมรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และเป้าหมายที่ 3 และ 6 เน้นสุขภาวะที่ดีและการจัดการน้ำและสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน ในประเทศไทยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินโครงการ“โรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School)” ส่งเสริมการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางภายในสถานศึกษา ด้วยเป้าหมายในการสร้างวินัยและจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการลดขยะอย่างยั่งยืน เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับ SDGs และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สรสินธุ์ ฉายสินสอน, 2567)

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาขยะที่สะสมมาอย่างยาวนาน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะของประชาชน กลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างง่าย ภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยมีบทบาทในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยมอบหมายให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 7,851 แห่ง

รัฐบาลโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังได้มีมติเห็นชอบแผนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2557 เน้นการลด คัดแยก และกำจัดขยะตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงการแปรรูปขยะให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมการสร้างวินัยด้านสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ ทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้หลักการสำคัญคือ "ขยะเกิดในพื้นที่ใด พื้นที่นั้นต้องรับผิดชอบในการจัดการ" เป็นแนวทางสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืนในทุกระดับ (กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567)

หลักการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA (Plan–Do–Check–Act) ได้รับการยอมรับในระดับองค์กรและสถานศึกษา เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติจริง การตรวจสอบผล และการปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน หลายหน่วยงานได้นำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบที่หลากหลาย (บุษบา รุจิระมงคลชัย. 2565). การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในอุตสาหกรรมไมซ์ โดยใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือในการออกแบบกระบวนการจัดงานแสดงสินค้าในบริบทวิถีใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานสถานที่จัดงานให้มีความยั่งยืนและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก (ศิริวรรณ กิตติพัฒน์ม, 2565). การบูรณาการระหว่างวงจร PDCA กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการบริหารงานแบบยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 และพรหมวิหาร 4 ซึ่งสามารถนำมาใช้ควบคู่กับวงจร PDCA เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในการบริหารจัดการ พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตสำนึกด้านคุณธรรมให้กับบุคลากรในองค์กร แนวคิดเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าวงจร PDCA มิได้จำกัดอยู่เพียงการบริหารธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม และศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูใบฎีกาพรชัย สุวณฺณเมธี, 2564).

โรงเรียนบ้านหนองแล้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ บนพื้นที่ 12 ไร่ 75 ตารางวา อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสำโรงทาบ และให้บริการทางการศึกษาครอบคลุม 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองแล้ง บ้านโพธา และบ้านหนองไผ่ล้อม (โรงเรียนบ้านหนองแล้ง, 2566) โดยโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้หน่วยงานราชการและแหล่งเศรษฐกิจในชุมชน จากการสำรวจบริบทของโรงเรียน พบว่าสภาพแวดล้อมยังมีความท้าทายในการจัดการขยะ โดยมีขยะกระจายอยู่ในหลายจุดของบริเวณโรงเรียน ซึ่งขยะที่กระจายอยู่เกิดจากปัจจัยหลายสาเหตุ เช่น พฤติกรรมของนักเรียนบางส่วนที่ยังขาดวินัยในการทิ้งขยะ การเข้ามาของสัตว์ เช่น สุนัข และนกกา รวมถึงรอบระยะเวลาในการเก็บขยะที่อาจยังไม่สอดคล้องกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้น แม้โรงเรียนจะมีความพยายามในการจัดการขยะ เช่น การเก็บรวบรวมและกำจัดในรูปแบบต่างๆ แต่ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงคุณภาพชีวิตของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนโดยรอบ

ปัจจุบันโรงเรียนได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ชาติข้อที่ 5 มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และพัฒนาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยนำหลักอริยสัจ 4 มาเป็นเครื่องนำทางแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ หลักอริยสัจ 4 เป็นหลักแห่งการพ้นทุกข์ของพระพุทธองค์ไม่ใช่การดับทุกข์เพื่อการสำเร็จอรหัตเท่านั้น สามารถประยุกต์ใช้กับบุคคลทั่วไปเพื่อแก้ไขปัญหาในการดับทุกข์ในชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตของความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่แค่เพียงดำเนินไปอย่างไร้จุดมุ่งหมาย แต่จะต้องทำให้ชีวิตตนมีคุณค่าหรือเป็นชีวิตที่ประเสริฐ อยู่กับความเจริญและคุณธรรม ดำเนินชีวิตให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี สงบ และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ให้มนุษย์ทุกผู้ทุกนามมีความเข้าใจสภาพตามความเป็นจริงของธรรมชาติ รู้จักสภาพชีวิตของตนเองอย่างแท้จริง (สารกิจ ประยุต, 2560) หลักธรรมอริยสัจ 4 นี้ถือว่าเป็นหลักการที่ครอบจักรวาล สิ่งที่พึงกำหนดรู้จัดลงในทุกข์ คือสิ่งที่พึงกำหนดรู้ (ปริญเญยยะ) สิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ชั่วร้าย เป็นสิ่งที่พึงละเว้นจัดลงในสมุทัย คือสิ่งที่พึงกำหนดละ (ปหาตัพพะ) สิ่งที่พึงทำให้สำเร็จจัดลงในนิโรธ คือสิ่งที่พึงทำให้แจ้ง (สัจฉิกาตัพพะ) สิ่งที่เป็นวิธีการที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายจัดลงในมรรค คือสิ่งที่พึงทำให้มีขึ้น ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ตัวปัญหานั้นต้องกำหนดรู้ จัดเป็นตัวทุกข์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเป็นสิ่งที่พึงละเว้น (ก่อนที่จะเกิดปัญหาในคราวต่อไป) จัดเป็นสมุทัย การแก้ปัญหาได้ จัดเป็นนิโรธซึ่งต้องทำให้สำเร็จ วิธีแก้ปัญหาจัดเป็นมรรคเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาหาทางทำให้มีขึ้น ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงอริยสัจ ๔ แก่ปัญจวัคคีย์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.). ในปริญเญยยสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ 4 ประการนี้ อะไรบ้าง คือ ทุกขอริยสัจ ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทยอริยสัจ ควรละ ทุกขนิโรธอริยสัจ ควรกระทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ควรทำให้มีขึ้น" (มหามกุฏราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.). การนำหลักธรรมอริยสัจ 4 เข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ร่วมมือกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงจะทำให้การแก้ไขปัญหาประสบผลสำเร็จ หลักธรรมอริยสัจ 4 มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารในปัจจุบันที่เรียกว่าวงจรเดมิ่ง หรือวงจร PDCA (Plan–Do–Check–Action) เป็นแนวทางแห่งปัญญาและการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มี

เป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ลดการนำขยะเข้าสู่บริเวณสถานศึกษา สร้างความปลอดภัยด้านสุขอนามัยให้กับนักเรียนจากความเสี่ยงที่อาจเกิดจากขยะ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนในภาพรวม รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดูแล

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น บทความวิจัยนี้ จะนำเสนอการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนปลอดขยะ มีการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง มุ่งสู่โรงเรียนปลอดขยะอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร

ประชากรที่นำมาประกอบการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 136 คน ซึ่งใช้ประชากรในการศึกษาครั้งนี้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๓ ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการ

ของ ลิเคิร์ด 5 ระดับ จาก 1-5 น้อยที่สุดไปหามากที่สุด และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

1.3 การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการการบริหารงานขยะโรงเรียนหนองแล้ง

2) สร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับแก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหาร มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรืองานอื่นๆ งานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน นำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งค่าดัชนี IOC รายข้อ ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ได้ค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.5 จึงถือเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.927 แสดงว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้

5) นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 136 คน

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (α) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

2. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม และผู้มีความรู้ มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 7 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนบ้านหนองแล้ง 1 คน, ครูโรงเรียนบ้านหนองแล้ง 2 คน, นักวิชาการสุขาภิบาล ผู้เชี่ยวชาญ (ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) จำนวน 1 คน, ผู้เชี่ยวชาญ (ด้านหลักธรรม) จำนวน 1 รูป/คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับข้อง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะ วิธีการแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองแล้ง ครูโรงเรียนบ้านหนองแล้ง และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแล้ง

2) ขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อนำไปขอความร่วมมือในการลงพื้นที่

3) สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

4) สรุปบทเรียน วิเคราะห์ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ วิธีการ แนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

จุดประสงค์การวิจัยที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	1	0.74
2. ครู	16	11.76
3. นักเรียน	119	87.50
รวม	**136**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบจังหวัดสุรินทร์

สภาพการสภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์	N = 136 คน			
	μ	**σ**	**แปลผล**	**ลำดับ**
1. ด้านการวางแผน (Plan)	4.47	0.54	มาก	1
2. ด้านการปฏิบัติ (Do)	4.38	0.63	มาก	2
3. ด้านการตรวจสอบ (Check)	4.35	0.72	มาก	3
4. ด้านการปรับปรุง (Action)	4.28	0.65	มาก	4
รวมเฉลี่ย	**4.37**	**0.59**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ= 4.37, **σ**=0.0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการวางแผน (Plan) (μ=4.47, **σ**=0.54) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติ (Do) (μ=4.38, **σ**=0.63) ด้านการตรวจสอบ (Check) (μ=4.35, **σ**=0.72) และด้านการปรับปรุง (Action) (μ=4.28, **σ**=0.65) ตามลำดับ

จุดประสงค์การวิจัยที่ 2 ศึกษาวิธีการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

การบริหารจัดการขยะในโรงเรียนบ้านหนองแล้ง ด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ในด้าน

1) การวางแผน (Plan) พบว่าผู้บริหาร ครู พระ นักวิชาการ ต่างได้นำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาขยะ โดยเริ่มจากการตระหนักถึง “ทุกข์” ขยะสร้างความเดือดร้อนต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากนั้นวิเคราะห์ “สมุทัย” เพื่อค้นหาสาเหตุ เช่น พฤติกรรมการทิ้งขยะไม่ถูกที่ แล้วเป้าหมาย “นิโรธ” เพื่อลดความรุนแรงของปัญหา และใช้ “มรรค” เป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์ การสอนแยกขยะ รวมถึงการติดตามผลและพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวช่วยให้ปัญหาขยะในโรงเรียนลดลงอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2) การดำเนินการ (Do) ผู้ให้ข้อมูลมีแนวทางการใช้หลักอริยสัจ 4 ในการจัดการปัญหาขยะในโรงเรียนบ้านหนองแล้งอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการใช้หลัก “ทุกข์” เพื่อชี้ให้เห็นผลกระทบของปัญหาขยะ เช่น ความสกปรก กลิ่นเหม็น และโรคภัยที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนและบุคลากร ต่อด้วยหลัก “สมุทัย” เพื่อค้นหาสาเหตุ เช่น ความไม่รู้ ความมักง่าย และขาดวินัยในการทิ้งขยะ จากนั้นจึงใช้หลัก “นิโรธ” ในการตั้งเป้าหมายเพื่อขจัดหรือลดความรุนแรงของปัญหา เช่น การลดขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนให้เห็นผลอย่างชัดเจน และสุดท้ายคือหลัก “มรรค” ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่น ส่งเสริมการแยกขยะ ให้ความรู้ด้านสุขอนามัย การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้ช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย

3) การตรวจสอบ (Check) ผู้ให้ข้อมูลมีแนวทางการนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการใช้หลัก “ทุกข์” เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น กลิ่นเหม็น ขยะล้น หรือการไม่แยกขยะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดปัญหาที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ว่าระบบการจัดการขยะที่ดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ ต่อด้วยหลัก “สมุทัย” ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เช่น การไม่แยกขยะที่ต้นทาง ขาดจิตสำนึก หรือพฤติกรรมความเคยชินของนักเรียนและชุมชน การวิเคราะห์ที่ตรงจุดนี้สามารถกำหนดแนวทางการปรับปรุงที่ชัดเจนและมีเป้าหมาย หลัก “นิโรธ” ถูกใช้เป็นเป้าหมายของผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น โรงเรียนสะอาด ขยะลดลง และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น โดยนำมาเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจริง เพื่อประเมินความก้าวหน้าและพิจารณาว่าควรปรับปรุงเพิ่มเติมหรือไม่ ในส่วนของหลัก “มรรค” ใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ เช่น การรณรงค์ การให้ความรู้ การติดตามผล ความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีวิธีการตรวจสอบที่สำคัญ ได้แก่ การใช้เวทีประชุมร่วมของโรงเรียนและชุมชนเปิดรับความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างโปร่งใส การเก็บข้อมูลปริมาณขยะอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังดำเนินงาน และเปิดรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการตรวจสอบจากฐานราก (Bottom-up) ที่สะท้อนความเป็นจริงในระดับปฏิบัติ แนวทางเหล่านี้แสดงถึงการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและแนวคิดการ

บริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการตรวจสอบอย่างรอบด้าน ส่งผลให้แผนการจัดการขยะของโรงเรียนสามารถปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทจริงของโรงเรียนและชุมชนอย่างยั่งยืน

4) การปรับปรุง (Action) ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติที่น่าสนใจ ดังนี้โรงเรียนใช้หลัก “ทุกข์” ในการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำหรือยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น พื้นที่บางจุดที่ยังมีขยะตกค้าง การไม่แยกขยะอย่างถูกต้องหรือขาดการมีส่วนร่วมจากบางกลุ่มเป้าหมาย ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงผลกระทบที่ยังคงอยู่ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมต่อด้วยหลัก “สมุทัย” ที่ถูกนำมาใช้วิเคราะห์หา “สาเหตุเชิงลึก” ของปัญหา เช่น การขาดแรงจูงใจ การไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม หรือการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง ซึ่งช่วยให้สามารถออกแบบแนวทางพัฒนาได้อย่างตรงจุดและตอบโจทย์บริบทของโรงเรียนหลัก “นิโรธ” ทำหน้าที่เป็นกรอบในการตั้งเป้าหมายการปรับปรุง เช่น การเพิ่มอัตราการแยกขยะอย่างถูกต้องให้ถึง 90% ภายในภาคเรียน การลดปริมาณขยะเปียกให้เหลือน้อยที่สุด หรือการสร้างพื้นที่เรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมทุกช่วงชั้น ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้สามารถวัดผลและประเมินความสำเร็จได้อย่างชัดเจนส่วน “มรรค” คือแนวทางปฏิบัติที่โรงเรียนใช้ในการดำเนินงานพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมเสริมความรู้ให้กับครูและนักเรียน การพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการเรื่องการจัดการขยะ การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น วันปลอดขยะหรือโครงการแลกขยะเป็นทุนการศึกษานอกจากนี้ โรงเรียนยังมีกลไกสนับสนุนการปรับปรุงที่สำคัญ ได้แก่ การประชุมร่วมระหว่างคณะครู ชุมชน และนักเรียนเพื่อประเมินผลและปรับแนวทางอย่างเปิดเผย การใช้ข้อมูลเชิงสถิติ เช่น ปริมาณขยะที่เก็บได้ในแต่ละเดือน มาเปรียบเทียบและใช้ในการวางแผนครั้งต่อไป และการเปิดช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะจากนักเรียนในระดับปฏิบัติการจริง เพื่อให้แผนพัฒนาสอดคล้องกับความเป็นจริงแนวทางเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามในการบูรณาการหลักอริยสัจ 4 กับหลักการบริหารจัดการเชิงระบบ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนทั้งในระดับพฤติกรรมของนักเรียน บุคลากร และในระดับโครงสร้างของโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ

จุดประสงค์การวิจัยที่ 3 เสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการขยะในโรงเรียนบ้านหนองแล้ง ด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ดังนี้

1) ด้านการวางแผน (Plan) พบว่าผู้บริหาร ครู พระ นักวิชาการ ต่างได้นำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาขยะ โดยเริ่มจากการตระหนักถึง “ทุกข์” ว่าขยะสร้างความเดือดร้อนต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากนั้นวิเคราะห์ “สมุทัย” เพื่อค้นหาสาเหตุ เช่น พฤติกรรมการทิ้งขยะไม่ถูกที่ความเคยชิน หรือความไม่รู้ แล้วจึงกำหนดเป้าหมาย “นิโรธ” เพื่อลดความรุนแรงของปัญหา และใช้ “มรรค” เป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์ การสอนแยกขยะ การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงการติดตามผลและพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวช่วยให้ปัญหาขยะในโรงเรียนลดลงอย่างเป็นระบบและยั่งยืน อีกทั้งยังส่งผลดีต่อสุขภาวะของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

2) ด้านการดำเนินการ (Do) ผู้ให้ข้อมูลมีแนวทางการใช้หลักอริยสัจ 4 ในการจัดการปัญหาขยะในโรงเรียนบ้านหนองแล้งอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการใช้หลัก “ทุกข์” เพื่อชี้ให้เห็นผลกระทบของปัญหาขยะ เช่น ความสกปรก กลิ่นเหม็น และโรคภัยที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนและบุคลากร ต่อด้วยหลัก “สมุทัย” เพื่อค้นหาสาเหตุ เช่น ความไม่รู้ ความมักง่าย และขาดวินัยในการทิ้งขยะ จากนั้นจึงใช้หลัก “นิโรธ” ในการตั้งเป้าหมายเพื่อขจัดหรือลดความรุนแรงของปัญหา เช่น การลดขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนให้เห็นผลอย่างชัดเจน และสุดท้ายคือหลัก “มรรค” ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่น การสร้างกิจกรรมส่งเสริมการแยกขยะ การให้ความรู้ด้านสุขอนามัย การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้ช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และน่าอยู่ยิ่งขึ้น

3) ด้านการตรวจสอบ (Check) ผู้ให้ข้อมูลมีแนวทางการใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความสำเร็จของการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลัก “ทุกข์” เป็นเกณฑ์ในการวัดผลกระทบของปัญหาที่ลดลง เช่น กลิ่นเหม็นที่เคยมีลดลง การล้นของถังขยะหมดไป และมีการแยกประเภทขยะอย่างถูกต้อง ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัด จากนั้นใช้หลัก “สมุทัย” ในการตรวจสอบว่าต้นเหตุของปัญหาได้รับการจัดการหรือไม่ เช่น การแก้ไขพฤติกรรมมักง่ายของนักเรียน การสร้างวินัยในการแยกขยะ และการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง ในส่วนของหลัก “นิโรธ” ถูกกำหนดเป็นเป้าหมายปลายทางของความสำเร็จ ได้แก่ ความสะอาดเป็นระเบียบของพื้นที่ขยะได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ พฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนและครู รวมทั้งการลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียนสุดท้ายคือหลัก “มรรค” ที่ใช้เพื่อตรวจสอบความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของกิจกรรม เช่น การรณรงค์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสื่อสารภายใน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้แผนการบริหารจัดการขยะประสบผลสำเร็จในเชิงระบบ นอกจากนี้ ยังมีการประเมินในด้านของ การมีส่วนร่วม ของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการสะท้อนถึงความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน อันเป็นผลจากการบูรณาการหลักอริยสัจ 4 เข้ากับแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

4) ด้านการปรับปรุง (Action) ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางการใช้หลักอริยสัจ 4 ในการพัฒนามาตรการใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการลดขยะและการคัดแยกขยะอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการใช้หลัก “ทุกข์” เพื่อให้ครู นักเรียน และบุคลากรตระหนักถึงปัญหาขยะ เช่น กลิ่นเหม็น การหมักหมม และผลกระทบต่อสุขภาพ ผ่านกิจกรรมสร้างประสบการณ์ตรง เช่น นิทรรศการ หรือ walk rally ที่สะท้อนผลกระทบจากขยะอย่างชัดเจน จากนั้นจึงใช้หลัก “สมุทัย” เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การไม่แยกขยะ ความไม่เข้าใจ หรือความเคยชินในการทิ้งขยะรวม ซึ่งนำไปสู่การออกแบบมาตรการใหม่ๆ เช่น การจัดกิจกรรม “1 คน 1 ถัง” หรือการสอนแยกขยะผ่านบทบาทสมมติในชั้นเรียนต่อด้วยหลัก “นิโรธ” ซึ่งถูกนำมาใช้กำหนดเป้าหมายของความสำเร็จ เช่น การลดขยะร้อยละ 30 ในระยะเวลา 6 เดือน หรือการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่สะอาด ปลอดกลิ่น และปราศจากขยะตกค้าง เพื่อใช้วัดความสำเร็จของมาตรการที่พัฒนาใหม่ และ

สุดท้ายคือหลัก “มรรค” ซึ่งเป็นแนวทางของการดำเนินมาตรการใหม่อย่างเป็นระบบ เช่น การตั้งชมรมเยาวชนรักษ์โลก การจัดตั้งธนาคารขยะในโรงเรียน การผลิตสื่อรณรงค์สร้างจิตสำนึก การกำหนดรางวัลห้องเรียนต้นแบบ และการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้เป็นการปรับปรุงที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการเชิงระบบ ทำให้การลดและแยกขยะในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่เกิดจากความเข้าใจ ความร่วมมือ และความต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวก และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในโรงเรียนบ้านหนองแล้งอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะโรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะ มีจุดคัดแยกขยะที่เหมาะสม นักเรียนและบุคลากรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการขยะ และโรงเรียนส่งเสริมพฤติกรรมที่ยั่งยืนในการลดขยะของโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรินทร์ วัฒวงษ์ (2564) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชน ศึกษาการสร้างมูลค่าขยะในครัวเรือนของประชาชนและเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของจิราพร บาริศรี และคณะ (2563) ที่ศึกษาระดับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าระดับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยในตำบลท่าม่วง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. วิธีการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินการ (Do) ด้านการตรวจสอบ (Check) ด้านการปรับปรุง (Action) เนื่องมาจากการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง ตระหนักถึงความสำคัญของหลักอริยสัจ 4 และถือว่าอริยสัจ 4 เป็นสิ่งที่สำคัญในการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของนฤมล พฤกษศิลป์ (2566) ที่ศึกษาการจัดการขยะในโรงเรียนเพื่อสุขภาวะ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต ดำเนินงานการบริหารจัดการด้วยกิจกรรม 5 ส ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการแบบ PDCA และผลการวิจัยของพรชัย ทรัพย์ทวีวศิน (2560) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของศูนย์รีไซเคิลขยะชุมชนพบสุข ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอยของศูนย์รีไซเคิลขยะชุมชนพบสุข ตามหลักกระบวนการทำงาน PDCA ผลการศึกษาพบว่า มีการจัดระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยการทำแผนความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ ชุมชน องค์กร JICA ของญี่ปุ่น และเทศบาลนครปากเกร็ด ทำให้เกิดกระบวนการทำงาน

ของศูนย์รีไซเคิลพบสุข แบบการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณขยะจากต้นทาง คัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทก่อนขนย้าย และนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยในการแปรรูปขยะอินทรีย์

3. แนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้ง อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มี 4 แนวทางประกอบด้วย ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินการ (Do) ด้านการตรวจสอบ (Check) ด้านการปรับปรุง (Action) ซึ่งแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ PDCA ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนบ้านหนองแล้งสามารถประยุกต์เข้ากับหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับหลักการดำเนินงานของ PDCA โดยเริ่มจากการให้ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหาหรือ “ทุกข์” ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ตามด้วยการค้นหาสาเหตุหรือ “สมุทัย” เพื่อวิเคราะห์ต้นเหตุของปัญหา จากนั้นนำเสนอแนวทางการแก้ไขที่เป็นไปได้ในลักษณะ “นิโรธ” และสุดท้ายคือการนำแนวทางเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือ “มรรค” ซึ่งกระบวนการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิผล แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตใจและจริยธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยหลักหลักอริยสัจ 4 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนาในการสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ โดยการประยุกต์ใช้หลักการอริยสัจ 4 สามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนตามหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหา (ทุกข์) 2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) 3) การหาแนวทางแก้ไขและคาดหวังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (นิโรธ) 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นระบบ (มรรค) สอดคล้องกับงานวิจัยของชิสา กันยาวิริยะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักอริยสัจ 4 กับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า การใช้หลักอริยสัจ 4 ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนท่าชนะจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า หลักอริยสัจ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะ โดยใช้กระบวนการ PDCA ควบคู่กับหลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทางหลัก เพื่อเสริมสร้างระบบที่มีส่วนร่วมของนักเรียน ครู และบุคลากร

1.2 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการธนาคารขยะ การคัดแยกขยะต้นทาง หรือกิจกรรมจิตอาสา พร้อมแทรกหลักธรรมเพื่อฝึกคิดเชิงบวก

1.3 ครูผู้สอนควรบูรณาการองค์ความรู้จากผลการวิจัยเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการพัฒนาโรงเรียนที่ยั่งยืน พร้อมกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม และติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

1.5 ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในการใช้ผลการวิจัยเพื่อขยายผลสู่ระดับครัวเรือน โดยการจัดอบรมเครือข่ายสิ่งแวดล้อม หรือค่ายเยาวชนรักษ์โลกตามหลักพุทธธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการ PDCA ร่วมกับหลักธรรมอื่น ในพระพุทธศาสนา เช่น พรหมวิหาร ๔ หรืออิทธิบาท ๔ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น ความประพฤติของนักเรียน หรือกิจกรรมจิตอาสา

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบในโรงเรียนต่างบริบท เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตเมือง หรือโรงเรียนในพื้นที่ชนเผ่า/ชายแดน เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์การจัดการขยะด้วย PDCA ร่วมกับ หลักธรรมอริยสัจ ๔ ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

2.3 ควรพัฒนาโมเดลหรือชุดกิจกรรม ที่ออกแบบตามแนวทาง PDCA และอริยสัจ 4 เพื่อใช้ในการอบรมครู/นักเรียน โดยศึกษาผลกระทบต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเชิงสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

2.4 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังระดับชุมชนหรือองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

2.5 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในระยะยาว เพื่อติดตามผลของการนำแนวทาง PDCA ร่วมกับหลักธรรมอริยสัจ ๔ ไปใช้จริงในสถานศึกษา และวัดผลลัพธ์เชิงพฤติกรรม จิตสำนึก และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นพบ นำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน (Plan) ผลสรุป พบว่า มี 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 ส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาขยะภายในโรงเรียนโดยใช้หลัก “ทุกข์” แนวทางที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาขยะโดยใช้หลัก “สมุทัย” เพื่อค้นหาสาเหตุของพฤติกรรมการทิ้งขยะไม่เป็นที่ แนวทางที่ 3 กำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยใช้หลัก “นิโรธ” พบว่าทั้ง 3 แนวทาง สอดคล้องตามหลักตามหลักอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย และนิโรธ

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติ (Do) ผลสรุป พบว่า มี 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 รณรงค์การแยกขยะในห้องเรียน ให้นักเรียนปฏิบัติการคัดแยกขยะตามประเภท แข่งขันห้องเรียนสะอาด นำขยะมารีไซเคิล แนวทางที่ 2 โครงการธนาคารขยะ ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ เห็นผลลัพธ์ของการจัดการอย่างเป็นระบบ แนวทางที่ 3 บูรณาการการจัดการขยะกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระ พบว่าทั้ง 3 แนวทาง สอดคล้องตามหลักอริยสัจ 4 ข้อ มรรค

ด้านที่ 3 ด้านการตรวจสอบ (Check) ผลสรุป พบว่า มี 3 แนวทาง ดังนี้แนวทางที่ 1 ตรวจสอบระดับปัญหาขยะในโรงเรียนโดยใช้หลัก “ทุกข์” เป็นตัวชี้วัด เช่น ความสะอาดและพฤติกรรมของนักเรียน แนวทางที่ 2 ตรวจสอบว่าสาเหตุของปัญหาได้รับการแก้ไขหรือไม่ ผ่านแบบประเมินและการสังเกต โดยใช้หลัก “สมุทัย” แนวทางที่ 3 จัดเวทีสะท้อนผลเพื่อให้ผู้บริหารสถารศึกษา ครู นักเรียน ร่วมประเมินความคืบหน้า และเสนอแนวทางพัฒนา โดยใช้แนวทาง “นิโรธ” พบว่าทั้ง 3 แนวทาง สอดคล้องตามหลักอทุกข์ สมุทัย และนิโรธ

ด้านที่ 4 ด้านการปรับปรุง (Action) ผลสรุป พบว่า มี 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 ปรับปรุงกิจกรรมจากผลการประเมิน โดยพิจารณาว่า “นิโรธ” ที่ตั้งไว้สามารถเกิดขึ้นจริงหรือไม่ แนวทางที่ 2 พัฒนาแผนการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนเห็นแนวทางในการ “มรรค” อย่างชัดเจน และต่อเนื่องแนวทางที่ 3

ส่งเสริมแรงจูงใจใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม โดยใช้แนวทางเชิงสร้างสรรค์และหลากหลาย สอดคล้องตามหลักข้อ นิโรธ และมรรค

เอกสารอ้างอิง

กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น. (2567) *นวัตกรรมการบริหารจัดการขยะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ*. สำนักการพิมพ์กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จิราพร บาริศรี กฤติญา สุขเพิ่ม และผ่องพรรณ มุริกานนท์. (2563). การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *6*(5), 69-80.

ชิสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ. (2567). การประยุกต์หลักอริยสัจ 4 กับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารสถาบันพอดี*, *1*(11), 15-24.

นฤมล พฤกษศิลป์. (2566). *การบริการชุมชน: การจัดการขยะในโรงเรียนเพื่อสุขภาวะ.* การประชุมวิชาการระดับชาติ Pulinet ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 18-20 มกราคม 2566 จังหวัดอุบลราชธานี, 55.

บุษบา รุจิระมงคลชัย. (2565). *การประยุกต์ใช้แนวคิดของวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA และระบบการบริหารงานแบบลีนกับการปรับปรุงและพัฒนาระบบปฏิบัติการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า: กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด*. elibrary.pim.ac.th

พรชัย ทรัพย์ทวีวศิน. (2560). *กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของศูนย์รีไซเคิลขยะชุมชนพบสุข ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระครูใบฎีกาพรชัย สุวณฺณเมธี. (2564). แนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ (PDCA) กับการบริหารงานตามหลักพุทธธรรม. *วารสารธรรมโฆสิต*, *15*(2), 121–133.

พระครูสารกิจประยุต. (2560). การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการแก้ไขปัญหาชีวิต. *วารสารธรรมทรรศน์, 17*(2), 257-267.

ภัทรินทร์ วัฒวงษ์. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). พระไตรปิฎก เล่มที่ 19: ปริญเญยยสูตร (ข้อ 409). https://84000.org/tipitaka/read/m_siri.php?B=19&siri=409

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). อริยสัจ 4. https://www.mcu.ac.th/article/detail/7111

โรงเรียนบ้านหนองแล้ง. (2566). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2566.* โรงเรียนบ้านหนองแล้ง.

ศิริวรรณ กิตติพัฒน์. (2565). “อนาคตภาพการจัดการสถานที่จัดงานแสดงสินค้าของอุตสาหกรรมไมซ์ไทยตามแนววิถีใหม่”. *วารสารศึกษาศาสตร์ มศว*, *23*(1), 131–147.

สรสินธุ์ ฉายสินสอน. (2567). การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs).*วารสารสมาคมนักวิจัย*,*29*(1),107

สำนักประชาสัมพันธ์. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

การบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

Waste Management Using the 3RS Process Based on Iddhipada 4 of Ban Khok Krapoe School Under Surin Primary Education Service Area Office 1

มาริษา วงศ์กัณหา[1*] สิน งามประโคน[2] ทวีศักดิ์ ทองทิพย์[3]

Marisa Vongkanha[1] Sin Ngamprakhon [2] Taweesak Thongthip[3]

[1]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Degree of Master of Education, Buddhist Educational Administration,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[3]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[3]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[*]Corresponding author e-mail: Marisa.vongkanha@gmail.com

(Received: 15 May 2025, Revised: 15 July 2025, Accepted: 17 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ตามหลักอิทธิบาท 4 มี 3 ด้าน ปะกอบด้วย 1) ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) 2) ด้านการใช้ซ้ำขยะ (Reuse) 3) ด้านนำขยะมาใช้ใหม่ (Recycle) และ 3) เพื่อเสนอแนวทางบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัยเป็นวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกกระเพอจำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ จำนวน 14 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านโคกกระเพอชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 29 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน และผู้ปกครองนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 29 คน รวมทั้งสิ้น 82 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) อยู่ลำดับแรก รองลงมาคือด้านการใช้ซ้ำขยะ (Reuse) และด้านนำขยะมาใช้ใหม่ (Recycle) ตามลำดับ 2. วิธีการบริหารจัดขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้ง 3 ด้าน ด้านละ 2 วิธีการ

วิธีการที่ 1 คือ การส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้ ปลูกฝังความสนใจ และจัดกิจกรรม โครงการการจัดการขยะ วิธีการที่ 2 คือ การบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน การรณรงค์ผ่านสื่อ เช่น ป้ายประกาศและโซเชียลมีเดียของโรงเรียน และการสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น 3. แนวทางการบริหารจัดขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้ง 3 ด้าน ด้านละ 2 แนวทาง แนวทางที่ 1 คือ วิเคราะห์ปัญหา และบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน แนวทางที่ 2 เน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ประชุมวางแผนการบริหารจัดการขยะ

คำสำคัญ: 3Rs; อิทธิบาท 4; การจัดการขยะ; โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ

ABSTRACT

The objective of this research were 1.to study the waste management practices using the 3Rs process at Ban Khok Krapho School under the Surin Primary Educational Service Area Office 1, 2. to examine the waste management approaches using the 3Rs process at Ban Khok Krapho School in accordance with the Four Iddhipada Principles which consist of 3 parts,1. to reduce the amount of waste (Reduce),2. to reuse the waste(Reuse) and 3. to recycle the waste (Recycle). 3 to propose guidelines for waste management using the 3Rs process in accordance with the Four Iddhipada Principles at Ban Khok Krapho School under the Surin Primary Educational Service Area Office 1 This study employed a mixed-method research approach. Quantitative data were collected using questionnaires and interviews. The participants in this study were 1 Ban Khok Krapho School's director, 15 Ban Khok Krapho School's teachers, 29 Prathom 3-6 Ban Khok Krapho School's students, 9 Ban Khok Krapho School's school boards and 29 Ban Khok Krapho School's parents. Altogether 82 participants. The research findings are as follows: 1. The overall waste management practices using the 3Rs process in accordance with the Four Iddhipada Principles were rated at a high level. Among the three aspects, waste reduction (Reduce) was ranked first, followed by waste reuse (Reuse) and waste recycling (Recycle), respectively. 2. Waste management methods using the 3Rs process based on the Four Iddhipada Principles included two approaches for each aspect. The first approach is promoting, supporting, educating, fostering interest, and organizing waste management activities and projects. The second approach is integrating waste management into the curriculum, raising awareness through media such as school bulletin boards and social media, and encouraging collaboration between the school and local agencies. 3.The proposed waste

management guidelines using the 3Rs process based on the Four Iddhipada Principles consisted of two approaches for each aspect. These included problem analysis, curriculum integration, and emphasizing participation from all stakeholders, including school administrators, teachers, students, school board members, parents, the community, and local authorities. The school should plan and implement waste management strategies focusing on waste reduction.

Keywords: 3Rs; Iddhipada; Waste Management; Ban Khok Krapoe School

บทนำ

ปัญหาขยะกำลังเป็นปัญหาสำคัญระดับโลกหลายประเทศให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาขยะที่กำลังก่อให้เกิดผลกระทบกับระบบต่าง ๆ อีกมากมายทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และผลกระทบโดยตรงกับสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตที่ดำรงอยู่บนโลกใบนี้ สยามรัฐ (24 กันยายน 2561) ได้นำเสนอแนวโน้มปริมาณขยะในทิศทางอนาคตสะกิดโลก-ขยะล้นโลก ในปี ค.ศ. 2018 หรือ พ.ศ. 2561 โดย"เวิลด์แบงก์" ได้ออกรายงานในชื่อหัวข้อว่า"สิ่งที่ เป็นกากของเสีย 2.0 : ภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอยโลกในปี 2050" โดยเนื้อหาในรายงานได้ระบุในลักษณะประเมินต่อสถานการณ์ปริมาณขยะทั่วโลกในอนาคตเชื่อมโยงกับการขยายชุมชนเมืองในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกถึงปี ค.ศ. 2050 (พ.ศ.2593) หรืออีก 32 ปีข้างหน้าขยะทั่วโลกจะมีปริมาณมากถึง 3.4 พันล้านตัน ถือได้ว่าเป็นตัวเลขที่ทะยานเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะปี ค.ศ. 2016 ซึ่งมี จำนวน 2.01 พันล้านตัน คิดเป็นอัตราเฉลี่ยก็เพิ่มขึ้นเป็นถึงร้อยละ 70 หรือเกือบ 3 ใน 4 ด้วยกันจากปริมาณของเดิม (กรมควบคุมมลพิษ, 2561)

สถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในปี 2560 ประมาณ 27.40 ล้านตัน หรือ 75,046 ตันต่อวัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 จากปี 2559 รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี 2559 สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษสนับสนุนให้มีการจัดกาขยะในแต่ละประเภทจากต้นทางแนวโน้มการจัดกากรขยะมูลฝอยในปี 2551 – 2559 มีแนวโน้มการจัดการขยะไม่ถูกต้องยังมีปริมาณที่มากกว่าการจัดการขยะถูกต้อง และการรีไซเคิลโดยการกำจัดถูกต้องถึงแม้จะมีแนวโน้มสูงขึ้นแต่ก็ยังน้อยกว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชุมนุมปัญหาขยะจะไม่มีทางลดลงได้ถ้ากระบวนการจัดการขยะไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอตลอดจนประชาชนยังไม่มีจิตสำนึกในการแกปัญหาขยะที่เกิดขึ้นการดำเนินการด้านนโยบายให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563)

แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ได้กล่าวถึงการนำ ขยะที่เกิดขึ้นมาใช้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 และสัดส่วนของขยะอันตรายจะต้องถูกกำจัดอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 กรอบ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ยุทธศาสตร์ชาติที่ 5 (3) มาตรฐานส่งเสริมการบริหาร

จัดการขยะและของเสียอันตรายในการนำหลักการด้าน 3R มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ (กรมควบคุมมลพิษ,2561) ในเบื้องต้นกำหนดเป้าหมายให้ข้าราชการทั่วประเทศปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12, 2560-2564)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (27 ธันวาคม 2561) ประกาศเจตนารมณ์ลดและ คัดแยกขยะมูลฝอยใน หน่วยงานทั่วประเทศตามนโยบาย “มาตรการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ” ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 กิจกรรม พร้อมเน้นย้ำให้ข้าราชการและบุคลากรในสังกัดดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไปในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงาน โดยใช้หลักการ 3R คือ ใช้น้อย หรือลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) ในการจัดการขยะที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังได้กำหนด มาตรการในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นการลดใช้สำเนาเอกสารทางราชการตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี (No Copy) การใช้ QR Code เพื่อลดการใช้กระดาษในการประชุมต่าง ๆ เน้นการใช้กระดาษ 2 หน้าในหนังสือแจ้งเวียน และลดการใช้กระดาษรองปกรองหนังสือแจ้งเวียน รวมถึงลดการใช้ขวดน้ำพลาสติก ในการประชุมในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน บ้านโคกกระเพอได้ร่วมการดำเนินการจัดการขยะในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ พบว่าปัญหาการจัดการขยะไม่ได้เป็นปัญหาระดับบุคคลแต่เป็นปัญหาระดับองค์รวม การคัดแยกขยะเป็นการฝึกจิตสำนึกให้เกิดแก่นักศึกษา ส่วนในประเด็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการจัดการ ขยะมูลฝอย ยังอยู่ในระดับ ปานกลาง ถึงแม้ว่าจะมีการทิ้งขยะลงในถังทุกครั้งแต่ก็ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการคัด แยกขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง และ ขาดการชักชวนในการจัดการขยะซึ่งเป็นส่วนที่จะต้องได้รับความ โรงเรียนบ้านโคกกระเพอควรพัฒนาการจัดการขยะ ตามหลักการ 3Rs คือ ใช้น้อยหรือลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และแปรรูปใช้ ใหม่ (Recycle) ตามนโยบายรัฐบาลต่อไป

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการขยะในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ตลอดจนสามารถขยายผลเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

3. เพื่อศึกษาแนวทางบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งในการวิเคราะห์การบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1

1. การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร

ประชากรที่นำมาประกอบการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกกระเพอจำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ จำนวน 14 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านโคกกระเพอชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 29 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน และผู้ปกครองนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 29 คน รวมทั้งสิ้น 82 คน ซึ่งใช้ประชากรในการศึกษาครั้งนี้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1จำนวน 3 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของ ลิเคิร์ด 5 ระดับ จาก 1-5 น้อยที่สุดไปหามากที่สุด และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

1.3 การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการการบริหารงานขยะโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ

2) สร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับแก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารหรือมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรืองานอื่น ๆ งานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งค่าดัชนี IOC รายข้อ ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ได้ค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.5 จึงถือเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนบ้านหนองแล้ง สำนักงานเขตพื้นที่ สุรินทร์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค(Cronbach) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.927 แสดงว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้

5) นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาจัดทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 82 คน

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (**α**) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3แบบสอบถามแบบปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา
ความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

ระยะที่ 2

2. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม และผู้มีความรู้ มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จังหวัดสุรินทร์จำนวน 9 รูป/คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับข้องกับแนวการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1จำนวน 3 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกกระเพอจำนวน ครูโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ นักเรียนโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน

2) ขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อนำไปขอความร่วมมือในการลงพื้นที่

3) สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

4) สรุปบทเรียนและการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ วิธีการและแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

ผลการวิจัย

จุดประสงค์การวิจัยที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

สภาพของการสภาพการบริหารจัดการขยะ โดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1	N = กลุ่มประชากร 82 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มประชากร			
	μ	Σ	แปลผล	ลำดับ
๑. ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce)	4.32	0.87	มาก	1
๒. ด้านการใช้ซ้ำขยะ (Reuse)	4.27	0.84	มาก	2
๓. ด้านนำขยะมาใช้ใหม่ (Recycle)	3.62	0.86	ปานกลาง	3
รวม	4.07	0.85	มาก	

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประชากรมีความคิดเห็นต่อสภาพของการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมี (μ=4.07), (**σ**=0.85) รายด้านมี 3 ด้านอยู่ในระดับ มาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) (μ=4.32), (**σ**=0.87) ด้านการใช้ซ้ำขยะ (Reuse) (μ=4.27), (**σ**=0.84) ด้านนำขยะมาใช้ใหม่ (Recycle) (μ=3.62), (**σ**=0.86) ตามลำดับ สภาพการบริหารจัดการขยะในโรงเรียนบ้านโคกกระเพอโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยลำดับด้านที่ดำเนินการมากที่สุด คือ ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) รองลงมาคือด้านการใช้ซ้ำ (Reuse) และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ตามลำดับ ทั้งนี้การดำเนินการบริหารจัดการขยะมีความต่อเนื่องและได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ

จุดประสงค์การวิจัยที่ 2 ศึกษาวิธีการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce)

1.1 วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเลือกใช้สินค้าที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่แทนบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก เพื่อลดปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย ได้แก่ การจัดกิจกรรม ส่งเสริม ให้รางวัลการเลือกใช้สินค้าที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่แทนบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก (ฉันทะ) การบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน ปลูกฝังความสนใจและความใส่ใจในการลดขยะตั้งแต่ระดับการศึกษา (จิตตะ) การรณรงค์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เช่น ป้าย แผ่นพับ และโซเชียลมีเดีย (วิมังสา) และการสร้างความร่วมมือกับร้านค้าและชุมชนเพื่อเพิ่มตัวเลือกสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับชุมชนและความร่วมมือ (จิตตะ)

1.2 วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนลด หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่ใช้เพียงครั้งเดียว ตามประเด็นแรก ได้แก่ ลด หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่ใช้เพียงครั้งเดียว (ฉันทะ)

การพกของใช้ส่วนตัว เช่น กระบอกน้ำ แก้วน้ำ ถุงผ้า ปิ่นโต และช้อนส้อมส่วนตัว (วิริยะ) การบูรณาการแนวคิด "ลดขยะจากสินค้าพลาสติกใช้ครั้งเดียว" เข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน (วิมังสา) การตั้งจุดรับบริจาค/จุดเติมและแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่แทนการซื้อของใหม่ (จิตตะ) และการกำหนดนโยบายโรงเรียน ติดตามผลและประเมินพฤติกรรมของครู บุคลากร และนักเรียนเกี่ยวกับการลดการใช้สินค้าครั้งเดียว (วิมังสา)

ด้านการใช้ซ้ำขยะ (Reuse)

2.1 วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการ ศึกษา และนักเรียนยืม-เช่าสิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่ ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ยืม-คืนหนังสือ อุปกรณ์การเรียน และสื่อการศึกษา มีจุดยืมคืนอุปกรณ์ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้บริการเช่าสิ่งของ จัดทำระบบ “ยืมก่อนซื้อ” ติดตามผลและประเมินการใช้ระบบยืม-เช่าในโรงเรียน (จิตตะ) การจัดกิจกรรม โครงการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้บริการเช่าสิ่งของ (ฉันทะ) และโดยรณรงค์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายประกาศและโซเชียลมีเดียของโรงเรียน (จิตตะ)

2.2 วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการ ศึกษา และนักเรียน
เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมา เพื่อให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ บรรจุ ไฟฟ้า ตามประเด็นแรก ได้แก่ ประยุกต์ใช้โดยการจัดกิจกรรม จัดประกวด จัดตั้งโครงการ สนับสนุนการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมา เพื่อให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง (ฉันทะ) การจัดตั้ง “จุดรับบริจาค” ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำได้แต่ไม่ได้ใช้งาน (จิตตะ) การสร้างนโยบายโรงเรียน เช่น “งดใช้แก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว” โดยให้ทุกคนพกแก้วส่วนตัวมาเอง (วิมังสา) การรณรงค์ผ่านโซเชียลมีเดียของโรงเรียน แชร์ไอเดียการใช้ซ้ำ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการลดของใช้ครั้งเดียว (จิตตะ)

ด้านการนำขยะมาใช้ใหม่ (Recycle)

3.1 วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนนำเศษอลูมิเนียมมาหลอมขึ้นรูปเป็นแผ่น นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม รวมทั้งกระป๋องอะลูมิเนียม ได้แก่ การจัดโครงการ จัดกิจกรรม จัดการแข่งขัน ประเมินผลโครงการและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ฉันทะ) การสร้างจุดรับบริจาคเศษอะลูมิเนียมภายในโรงเรียน (จิตตะ) การสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น หรือบริษัทรีไซเคิล เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปอะลูมิเนียมอย่างถูกวิธี (วิมังสา) นำผลิตภัณฑ์จากอะลูมิเนียมรีไซเคิลมาจำหน่ายเพื่อนำเงินไปพัฒนาโรงเรียนหรือทำกิจกรรมเพื่อสังคมใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการรีไซเคิลอะลูมิเนียม (จิตตะ) และการนำกระบวนการรีไซเคิลอะลูมิเนียมบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนรู้ (วิมังสา)

3.2 วิธีการดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนนำน้ำขวดพลาสติก PET มาหลอมเป็นเม็ดพลาสติก ตีเป็นเส้นใยนำมาผลิตเป็นพรหม หรือเสื้อ ตามประเด็นแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดตั้ง แสดงสินค้า และส่งเสริมการนำน้ำขวดพลาสติก PET มาหลอมเป็นเม็ดพลาสติก ตีเป็นเส้น

ใยนำมาผลิตเป็นพรหม หรือเสื้อ (ฉันทะ) และการร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์กรที่เชี่ยวชาญด้านการรีไซเคิล เพื่อขอคำแนะนำและให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการ (วิมังสา)

จุดประสงค์การวิจัยที่ 3 เสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

1. ด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce)

1.1 แนวทางดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเลือกใช้สินค้าที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่แทนบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก เพื่อลดปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย ได้แก่ การจัดกิจกรรม โครงการ ส่งเสริม ให้ความรู้ กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจเลือกใช้สินค้าที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่แทนบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดเล็ก เพื่อลดปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย (ฉันทะ) ส่งเสริมการซื้อสินค้าแบบร่วมกลุ่มและสร้างความร่วมมือกับร้านค้าในชุมชนใหญ่ทำให้เกิดความร่วมมือระดับชุมชน (จิตตะ)

1.2 แนวทางดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนลด หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่ใช้เพียงครั้งเดียว ตามประเด็นแรก ได้แก่ กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความสนใจ และความตระหนักในการลด หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่ใช้เพียงครั้ง (ฉันทะ) การลดการซื้อบรรจุภัณฑ์ หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่ใช้เพียงครั้งเดียว (วิมังสา) การวิเคราะห์แนวทางการลดขยะและปรับปรุงนโยบาย (วิมังสา)

2. ด้านการใช้ซ้ำขยะ (Reuse)

2.1 แนวทางดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการ ศึกษา และนักเรียนยืม-เช่าสิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่ ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น ได้แก่ การกระตุ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ และปลูกฝังความสนใจยืม-เช่าสิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่ ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน (ฉันทะ) การทรัพยากรร่วมกันเป็นที่ยอมรับและเข้าถึงง่าย (จิตตะ) ทดลองใช้ก่อนตัดสินใจซื้อ ช่วยให้ผู้ใช้พิจารณาและตัดสินใจเลือกซื้ออย่างคุ้มค่า (ฉันทะ) การวิเคราะห์แนวทางการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและปรับปรุงให้ดีขึ้น (จิตตะ)

2.2 แนวทางดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการ ศึกษา และนักเรียนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมา เพื่อให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ บรรจุ ไฟฟ้า ตามประเด็นแรก ได้แก่ การกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจ ให้เกิดการเรียนรู้การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมา เพื่อให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง (ฉันทะ) การฝึกให้คิดวิเคราะห์และใช้ของให้คุ้มค่า (วิมังสา)

3. ด้านการนำขยะมาใช้ใหม่ (Recycle)

3.1 แนวทางดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนนำเศษอลูมิเนียมมาหลอมขึ้นรูปเป็นแผ่น นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม รวมทั้งกระป๋องอะลูมิเนียม ได้แก่ การกระตุ้น ปลูกฝังเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจ สร้างจิตสำนึก และมีความพยายามนำเศษอลูมิเนียมมาหลอม ขึ้นรูปเป็นแผ่น นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม รวมทั้งกระป๋องอะลูมิเนียม (ฉันทะ) การใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ และนำข้อมูลมาปรับปรุง ทำให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างวิชาการและการใช้จริง (วิมังสา)

3.2 แนวทางดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนนำน้ำขวดพลาสติก PET มาหลอมเป็นเม็ดพลาสติก ตีเป็นเส้นใยนำมาผลิตเป็นพรหม หรือเสื้อ ตามประเด็นแรก ได้แก่ การกระตุ้นสร้างการเรียนรู้ ความตระหนัก ความภูมิใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความพยายามและความต่อเนื่อง (ฉันทะ) การศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการรีไซเคิล และมีข้อมูลที่ชัดเจน การวิเคราะห์ประโยชน์ของการรีไซเคิลและผลกระทบในทางบวกต่อสิ่งแวดล้อม (วิมังสา) สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและใช้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนากระบวนการให้ดีขึ้น (วิมังสา)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของกรมควบคุมมลพิษและนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงสถานศึกษา ดำเนินการลดและคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ แนวทางการใช้หลักอิทธิบาท 4 ช่วยสร้างความตระหนักรู้และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเมื่อหลักธรรมเหล่านี้ถูกบูรณาการอย่างเหมาะสม กับการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง

1. สภาพการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สภาพการการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ในภาพรวมมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **สุกัญญา กลิ่นขุ่ม(2563)** เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายใต้หลักการ 3Rs-ประชารัฐของเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมและรายด้านมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้าน Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) ด้าน Reduce (ลดการใช้) และด้าน Reuse (การใช้ซ้ำ) ปัจจัยในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายใต้หลักการ 3Rs -ประชารัฐโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ความตระหนัก ผู้นำชุมชน ความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายใต้หลักการ 3Rs-ประชารัฐในด้านผู้นำชุมชน ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความตระหนัก และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สมการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ คือ $\hat{Y}$ = 0.133 + 0.634 (x1) + 0.689 (x2) + 0.675 (x3)+ 0.684 (x4)

2. วิธีการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วิธีการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่ต้องพัฒนาการบริหารจัดการขยะ ต้องดำเนินการขับเคลื่อนแบบบูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานวิชาการ หน่วยส่งเสริมสนับสนุนและหน่วยงานปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทักษ์ ดาวัน (2563) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดสะอาด" :กรณีศึกษาจังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่การ น้านโยบายไปปฏิบัติและศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของ จังหวัดให้สัมฤทธิ์ผลโดยการบริหารจัดการขยะโดยใช้หลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) ในการ จัดการขยะต้นทางและการกำหนดหลักการจัดการขยะแบบครบวงจร การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนการคิดค้นนวัตกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาการดำเนินนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจะต้องดำเนินการขับเคลื่อนแบบบูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานวิชาการ หน่วยส่งเสริมสนับสนุนและหน่วยงานปฏิบัติ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบวิธีการจัดการขยะที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่เนื่องจากจะทำให้การแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. แนวทางการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3RS โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านโคกกระเพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่ต้องพัฒนาการบริหารจัดการขยะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ(2563) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดี ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาขยะในอดีตและ ปัจจุบันของชุมชนบ้านสวัสดี 2) ศึกษาการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านสวัสดี เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ สรุปผลการวิจัย โดยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive research) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านสวัสดีในอดีตนั้นก็ประสบปัญหาขยะมูลฝอยและสามารถพบเห็นขยะได้ทั่วไปในทุกที่ มีการเผาขยะตามบริเวณหน้าบ้าน หลังสวน หรือตามไร่นา ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและในปัจจุบันนี้ชุมชนบ้านสวัสดีประสบความสำเร็จ ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามโครงการ “ชุมชนปลอดขยะ Zero Waste” โดยใช้การบริหารจัดการขยะ ตามหลักการบริหารจัดการ 4M's ซึ่ง หลังจากชุมชนบ้านสวัสดีได้ดำเนินการตามหลักการบริหารการดังกล่าวแล้ว ทางชุมชนได้มีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยการแบ่งขยะออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ขยะอินทรีย์ 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะทั่วไป4) ขยะอันตรายโดยปฏิบัติตามแนวทางในการบริหารการจัดขยะตาม หลัก 3Rs เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ คือ การจัดระบบการรี

ไซเคิล หรือการรวบรวมเพื่อนำไปสู่ การแปรรูปนำใช้ใหม่ ได้แก่ 1) Reduce (คิดก่อนใช้) 2) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ 3) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนบ้านสวัสดีประสบความสำเร็จและกลายเป็นชุมชนปลอด ขยะอย่างสมบูรณ์ ชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และช่วยกันลด ปริมาณขยะอีกทั้งสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังให้รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การจัดการขยะ นโยบาย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกในการจัดการขยะ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยได้พบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดโครงการการจัดการขยะในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม เพื่อให้โรงเรียนบ้านโคกกระเพอเป็นต้นแบบที่ดีในการจัดการขยะในองค์กร พัฒนากระบวนการจัดการขยะของโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ ในระบบเครือข่ายโดยการมีส่วนร่วมของ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีบทบาทในการร่วมแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดการขยะให้เกิดความยั่งยืน กิจกรรมสนับสนุนตามสภาพปัญหาที่พบตามบริบทการบริหารงานของโรงเรียนบ้านโคกกระเพอ เพื่อให้ การแก้ปัญหามีความเหมาะสมกับการจัดการ ด้วยแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาและแก้ปัญหาด้านขยะต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการแก้ให้ตรงกับความต้องการขององค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้ สนับสนุนให้มีกิจกรรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติและสร้างค่านิยมแก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปในการรักษาความสะอาดของชุมชน บ้านเมือง และสังคมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง รู้จักการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดของชุมชน ซึ่งได้แก่ที่พักอาศัย สถานประกอบการ สถาบันต่าง ๆ และโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ โดยอาศัยกลยุทธ์ของการคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมและขนส่ง รวมทั้งวิธีการกำจัดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างความตระหนักอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยได้พบว่า การกระตุ้น ส่งเสริม ให้ความรู้ จักทำโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ นโยบาย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกในการจัดการขยะ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 โรงเรียนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4

2.2 ผู้บริหารสามารถนำวิธีการไปใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางไปใช้เป็นในการพัฒนาแลกเปลี่ยนการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ตามหลักอิทธิบาท 4

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยในระดับเครือข่ายบูรณาการเมืองสุรินทร์ 1 มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีการศึกษาแนวทางในการจัดการ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการขยะ ควรมีวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3Rs ของโรงเรียนในเครือข่ายเพื่อทราบแนวทางการจัดการขยะที่ดียิ่งขึ้น

3.2 การวิจัยในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 กิจกรรมสนับสนุนตามภาพปัญหาที่พบตามบริบทการบริหารงาน วางแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาและแก้ปัญหาด้านขยะต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นการแก้ให้ตรงกับความต้องการของโรงเรียน ควรมีวิจัยการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะโดยใช้กระบวนการ 3s

3.3 การวิจัยในระดับพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยการจัดทำคู่มือแนวการจัดการขยะในองค์กรของจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการขยะให้แก่องค์กรต่าง ๆในจังหวัดสุรินทร์

องค์ความรู้ใหม่

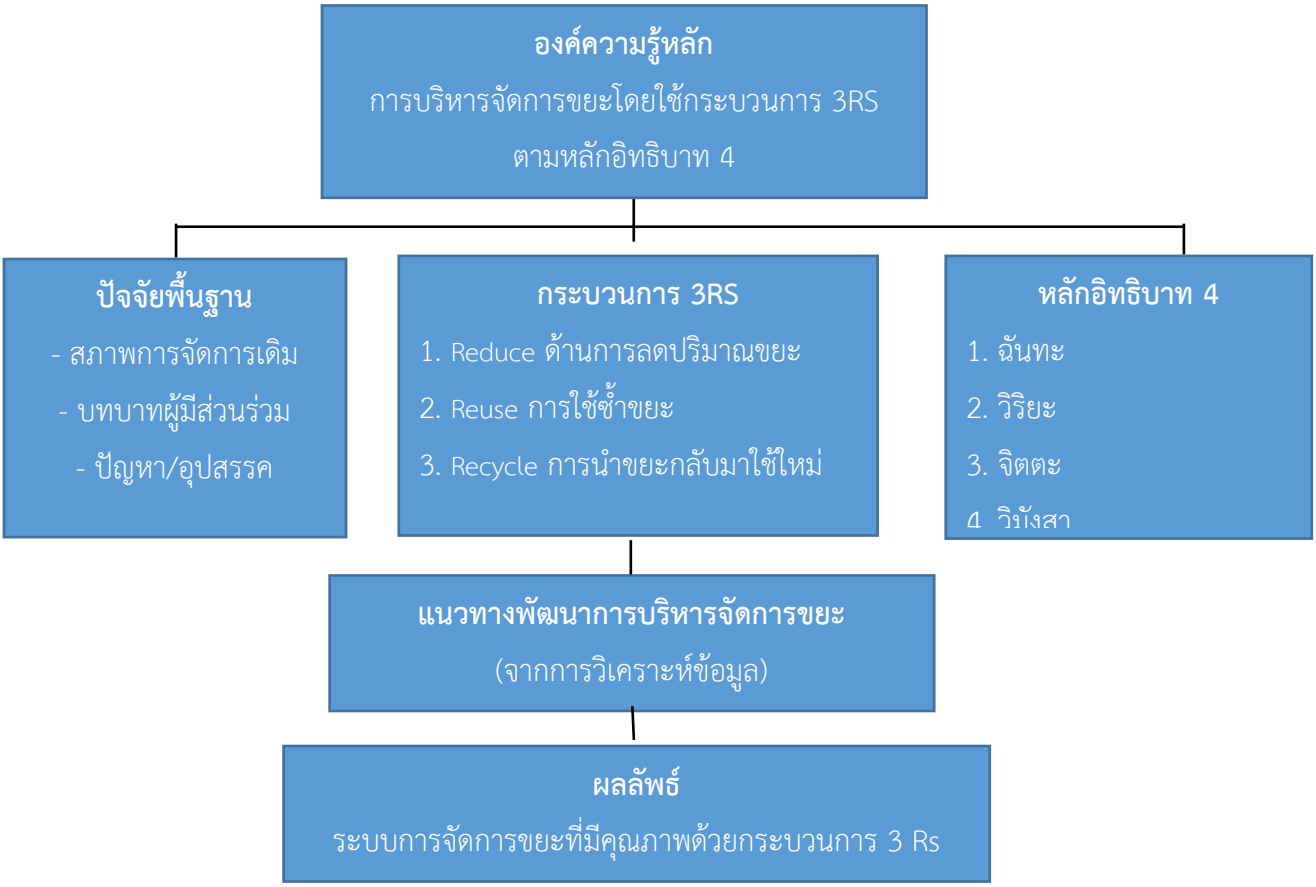

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *คู่มือการปฏิบัติการ 3 ใช้ (3Rs) เพื่อจัดการขยะชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บริษัท ฮีซ์ จำกัด.

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). *แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559–2564)*. บริษัท แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). *สถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2562*. https://gnews.apps.go.th/news?news=53637

กรมควบคุมมลพิษ. (2563). *นโยบายการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ*. https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/01/waste-policy-government.pdf

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2558). *ธรรมะสำหรับผู้บริหาร*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิทักษ์ ดาวัน. (2563). *การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน "จังหวัดสะอาด": กรณีศึกษาจังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี, และคณะ. (2563). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดี ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารปัญญา*, *27*(1), 59.

สุกัญญา กลิ่นชุ่ม. (2563). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายใต้หลักการ 3Rs - ประชารัฐ ของเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, *7*(1), 216–228.

แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

Guidelines For Administration Development Of Participatory Desirable Characteristics Promotion Activities Of Students Of Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office 3

อำภา ศรีดาพันธ์[1*] ทวีศักดิ์ ทองทิพย์[2] สิน งามประโคน[3]

Aumpa Seedapan[1] Thawisak Thongthip[2] Sin Ngamprakhon[3]

[1]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Degree of Master of Education, Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2] Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[3]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[3]Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[*]Corresponding author e-mail: Aumpaa6637@gmail.com

(Received: 15 May 2025, Revised: 4 July 2025, Accepted: 4 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา 2) ศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดังกล่าว และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 148 โรงเรียน จากประชากรทั้งหมด 233 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 592 ชุด ได้รับคืน 510 ชุด และการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการร่วมลงมือปฏิบัติ ด้านการร่วมติดตามประเมินผล และด้านการร่วมวางแผน ตามลำดับ สำหรับวิธีการพัฒนาในแต่ละด้าน ได้แก่ การใช้กระบวนการ PDCA ร่วมวางแผนโดยทุกภาคส่วน การตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน และการส่งเสริมแรงจูงใจผ่านการมอบวุฒิบัตรและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาเสนอให้ทุกภาคส่วนร่วมกันกำหนดนโยบาย ขั้นตอนดำเนินงาน การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและยั่งยืนในบริบทของสถานศึกษาและชุมชน

คำสำคัญ: การบริหาร; กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์; แบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the current state of participatory management in promoting students' desirable characteristics in schools; 2) explore approaches for developing such participatory management; and 3) propose development guidelines for participatory management of student desirable trait promotion activities in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. A mixed-methods research design was employed. The quantitative component involved 148 sample schools from a total population of 233 schools. Data were collected using 592 questionnaires, with 510 returned, The qualitative component involved in-depth interviews with seven key informants. and analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the overall level of participatory management was high. From highest to lowest, the aspects were: participation in benefit-sharing, implementation, monitoring and evaluation, and planning. Development approaches included applying the PDCA process for joint planning, establishing implementation committees involving all sectors, collaboratively defining evaluation criteria for transparency, and enhancing motivation through school and community recognition and certificate awards. The proposed guidelines emphasized inclusive policy formulation, structured implementation processes with stakeholder representation, participatory evaluation aligned with indicators, and equitable benefit-sharing to foster sustainable and meaningful engagement in accordance with the school and community context.

Keywords: Administration; Activities to promote desirable characteristics; Participatory type

บทนำ

การศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคม โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา คือ การสร้างพลเมืองดีที่มีความรู้และทักษะชีวิต การศึกษายังมีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างความเท่าเทียม และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประเทศ ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมคนให้เรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 23, 24 และ 26 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นทั้งความรู้และคุณธรรม โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มที่ ผ่านการบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และทักษะชีวิต การปลูกฝังคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่กับความรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญ การประเมินผลจึงพิจารณาทั้งด้านความรู้ พฤติกรรม และการมีส่วนร่วม กระทรวงศึกษาธิการจึงผลักดันนโยบาย “คุณธรรมนำความรู้” ขยายโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม

และสติปัญญา รวมถึงการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี และประชาธิปไตย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และจริยธรรม เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยกำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่: รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย,ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นความถูกต้อง กระทำสิ่งที่ถูกต้องแม้ไม่มีใครเห็น, มีวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม, ใฝ่เรียนรู้ กระตือรือร้นใฝ่รู้ สนใจเปิดรับสิ่งใหม่, อยู่อย่างพอเพียง ดำเนินชีวิตอย่างพอดี ใช้เหตุผล มีภูมิคุ้มกัน, มุ่งมั่นในการทำงาน ขยัน อดทน พยายาม ไม่ย่อท้อ, รักความเป็นไทย ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม เคารพประเพณี ใช้ภาษาไทยถูกต้อง, มีจิตสาธารณะ มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน มีส่วนร่วมในสังคม แนวทางการจัดการเรียนรู้ควรเน้นการบูรณาการในทุกกลุ่มสาระ เช่น การใช้โครงงาน กิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง จิตอาสา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการประเมินทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมคุณลักษณะควบคู่กัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาจะสำเร็จได้ ต้องอาศัย การบริหารจัดการที่ดีและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยร่วมกันปลูกฝังและบ่มเพาะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน แนวทางการดำเนินงานสามารถทำได้โดยบูรณาการพฤติกรรมบ่งชี้ ของแต่ละคุณลักษณะในกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมเสริม เช่น โครงการวันพ่อ วันแม่ ลดโลกร้อน รักษ์สิ่งแวดล้อม แห่เทียนพรรษา และกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่น สอดแทรกในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเข้าแถวซื้ออาหารกลางวัน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะประเมินแยกจากคะแนนรายวิชา โดยครูใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ แล้วบันทึกเป็นรายงานผล ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของคะแนนระหว่างเรียนหรือปลายภาค ทั้งนี้ ร่องรอยหรือหลักฐานการประเมินสามารถใช้ร่วมกับรายวิชาได้ แต่จะไม่รวมเป็นคะแนนของรายวิชานั้น(กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 , 2563)

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ โดยการมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม รวมทั้งมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยและมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต วิสัยทัศน์ตามหลักสูตรแกนกลางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นที่การพัฒนานักเรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ประกอบด้วยทั้งความดี ความเก่ง และความสุข การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายสำคัญ ซึ่งคือการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จะเป็นงานที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย.

1.1 ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองหรือนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองหรือนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 โรงเรียน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ มีการแบ่งสัดส่วนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตามพื้นที่อำเภอ ได้ดังนี้ อำเภอปราสาท มีจำนวน 8 เครือข่าย จำนวน 75 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 48 โรงเรียน อำเภอสังขะ มีจำนวน 6 เครือข่าย จำนวน 64 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 41 โรงเรียน อำเภอกาบเชิง มีจำนวน 3 เครือข่าย จำนวน 28 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 18 โรงเรียน อำเภอบัวเชด มีจำนวน 2 เครือข่าย จำนวน 22 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 14 โรงเรียน อำเภอศรีณรงค์ มีจำนวน 3 เครือข่าย จำนวน 27 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 17 โรงเรียน อำเภอพนมดงรัก มีจำนวน 2 เครือข่าย จำนวน 17 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 10 โรงเรียน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.885 ถือว่าค่าความเชื่อมั่นได้มาตรฐานตามที่กำหนด ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ประสบการณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา แบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert ‘Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถาม ไปทางระบบ E-office ผ่านระบบ Google form กับกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 592 ฉบับ ผู้วิจัยกำหนดวันและเวลาในการตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยภายในวันที่กำหนด ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม Google form เพื่อเก็บรวบรวมมาเป็นข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยระบบ Google form ของกลุ่มตัวอย่าง 148 โรงเรียน ใช้แบบสอบถามโรงเรียนละ 4 ฉบับ รวมเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจำนวน 592 ชุด ในการดำเนินการเก็บข้อมูลกลับคืนได้ไม่ครบ ได้รับกลับคืน 510 ฉบับ

2. ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพการออกแบบการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูล และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวิธีและแนวทางพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 การเก็บข้อมูลด้วยวิธีใช้การดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เพื่อเสนอวิธีและแนวทางพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ศึกษาองค์ประกอบกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผลการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ด้าน	ระดับการมีส่วนร่วมสูง (3 อันดับแรก)	ระดับต่ำที่สุด
1. การร่วมวางแผน	- ร่วมกำหนดกิจกรรม - ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ - ร่วมกำหนดโครงการ	ร่วมกำหนดพันธกิจ

ด้าน	ระดับการมีส่วนร่วมสูง (3 อันดับแรก)	ระดับต่ำที่สุด
2. การร่วมลงมือปฏิบัติ	- ร่วมประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง - ร่วมจัดหาทรัพยากร - ร่วมปฏิบัติตามแผน	ร่วมกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน
3. การร่วมติดตามประเมินผล	- ร่วมสรุปและจัดทำรายงาน - ร่วมกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ - ร่วมกำหนดตัวชี้วัด	ร่วมกำหนดคำนิยาม
4. การร่วมรับผลประโยชน์	- ความภาคภูมิใจจากการมีส่วนร่วม - ชุมชนมีภาพลักษณ์ดีขึ้น - (ไม่มีอันดับที่ 3 ระบุชัด)	ได้รับความรู้/วุฒิบัตร

2. วิธีการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ด้าน	ประเด็นพัฒนา	วิธีการพัฒนา
1. การร่วมวางแผน	- การกำหนดนโยบาย - การกำหนดพันธกิจ	- ใช้กระบวนการ PDCA เพื่อบูรณาการนโยบายจากทุกภาคส่วน - ดำเนินการผ่านการประชุม วางแผน และสื่อสารร่วมกัน - เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
2. การร่วมลงมือปฏิบัติ	- การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน - การเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการ	- เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการตามขั้นตอน - ให้นักเรียนมีบทบาททั้งในฐานะผู้กำหนดและผู้ปฏิบัติ - แต่งตั้งคณะกรรมการแบบมีส่วนร่วม ครูเป็นต้นแบบนักเรียนร่วมเป็นกรรมการและผู้ร่วมกิจกรรม
3. การร่วมติดตามประเมินผล	- การกำหนดคำนิยาม - การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน	- ทุกภาคส่วนร่วมกำหนดคำนิยามการประเมินเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมในอนาคต - ร่วมกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนอย่างโปร่งใส นักเรียนมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็น - ครูติดตาม ชุมชนร่วมสังเกตการณ์
4. การร่วมรับผลประโยชน์	- ชุมชนมีภาพลักษณ์ดีขึ้น - การได้รับวุฒิบัตร / ความรู้	- ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลกิจกรรมสู่สาธารณะ - มอบวุฒิบัตรและเกียรติบัตรแก่ผู้มีส่วนร่วมเพื่อสร้างแรงจูงใจ - เน้นให้เกิดความภาคภูมิใจทั้งในระดับนักเรียนและชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ด้าน/ประเด็น	แนวทางการพัฒนา
1. ด้านการร่วมวางแผน	- สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษาและชุมชนผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ยกระดับชื่อเสียงของโรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองให้เกิดความภาคภูมิใจ เช่น ผ่านเกียรติบัตร - นโยบายและพันธกิจต้องกำหนดร่วมกันทุกภาคส่วน โดยเฉพาะนักเรียนควรมีบทบาทในการกำหนดทิศทางกิจกรรม
2. ด้านการร่วมลงมือปฏิบัติ	- ขั้นตอนการดำเนินงานต้องชัดเจน ครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 8 ด้าน - เริ่มจากการมีแผนงานร่วมกัน มีการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน - ตั้งคณะกรรมการจากหลายภาคส่วน เช่น ชุมชน องค์กรศาสนา และนักเรียน เพื่อร่วมดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านการร่วมติดตามประเมินผล	- การประเมินต้องดำเนินตามคำนิยามที่ชัดเจน มีระบบติดตามผล - ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของกิจกรรม - ร่วมกันออกแบบระบบประเมินเพื่อให้มีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์
4. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	- ส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนผ่านการประชาสัมพันธ์กิจกรรมดี ๆ สู่สาธารณะ - มอบวุฒิบัตรในโอกาสพิเศษ (วันแม่, วันพ่อ, วันเด็ก ฯลฯ) เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจ - ใช้กิจกรรมเชิงรางวัลเป็นเครื่องมือกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชน

อภิปรายผล

จากการวิจัย แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการร่วมรับผลประโยชน์($\bar{x}$ = 4.36) ด้านการร่วมลงมือปฏิบัติ($\bar{x}$ = 4.27) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.17) และด้านการร่วมวางแผน ($\bar{x}$ = 4.16) และมีผลการพิจารณาแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการร่วมวางแผน เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม การบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ การบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษ ลำดับสภาพการพัฒนาที่ต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดพันธกิจการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการร่วมลงมือปฏิบัติ เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการ

จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน และจัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ลำดับสภาพการพัฒนาที่ต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน และจัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านการร่วมติดตามประเมินผล เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสรุปและจัดทำรายงานการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ ในการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัด ในการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ลำดับสภาพการพัฒนาที่ต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดคำนิยาม ในการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การมีความภาคภูมิใจจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นจากความสำเร็จของกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ลำดับสภาพการพัฒนาที่ต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการได้รับความรู้และวุฒิบัตรสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการร่วมวางแผน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมลฤทัย เนตรทิพย์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่”

2. วิธีการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการร่วมวางแผน วิธีการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษามีการบูรณาการร่วมกันจากหลายภาคส่วน โดยใช้กระบวนการ PDCA เพื่อให้การพัฒนามีทิศทางที่สอดคล้องกันและทุกภาคส่วนร่วมมือกันกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผ่านการประชุม วางแผน และดำเนินการร่วมกัน วิธีการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนดพันธกิจการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนด พันธกิจ การบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยใช้ กระบวนการ PDCA เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และการกำหนดพันธกิจดำเนินการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ด้านการร่วมลงมือปฏิบัติ วิธีการพัฒนาด้านการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน และจัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนด ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน ต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและเป็นระบบและการดำเนินงานตามแผนต้องเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยมีแผนงานที่ชัดเจน และให้นักเรียนเข้ามามีบทบาททั้งในขั้นตอนการกำหนดและการปฏิบัติจริง วิธีการพัฒนาด้านการเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนด คณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ต้องเป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและมีความชัดเจนในขั้นตอนดำเนินงานและคณะกรรมการดำเนินโครงการต้องมีทุกภาคส่วนร่วมกำหนดและปฏิบัติอย่างชัดเจน ครูเป็นต้นแบบที่ดี และนักเรียนต้องมีส่วนร่วมทั้งในฐานะคณะกรรมการและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ด้านการร่วมติดตามประเมินผล วิธีการพัฒนาด้านการกำหนดคำนิยาม ในการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนดคำนิยามในการประเมินผลกิจกรรม เป็นกระบวนการที่ต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสามารถพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นในอนาคตและ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันกำหนดคำนิยามในการประเมินผลกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ติดตาม นักเรียนมีส่วนร่วม และชุมชนเข้ามามีบทบาท เพื่อให้การบริหารกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการพัฒนาด้านการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลกิจกรรม ต้องเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้การประเมินมีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาในอนาคต และทุกภาคส่วนต้องร่วมกันกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาท เพื่อให้เกณฑ์มีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้พัฒนาโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ วิธีการพัฒนาด้านชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นจากความสำเร็จของกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนและสถานศึกษา เกิดจากความสำเร็จของกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและการเผยแพร่ผลลัพธ์ให้เป็นที่รับรู้และโรงเรียนต้องส่งเสริมให้เกิดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ดีออกสู่สาธารณะ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการทำความดี วิธีการพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับความรู้และวุฒิบัตรสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การมอบวุฒิบัตรและเกียรติบัตร เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ร่วมดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสถานศึกษาควรมอบวุฒิบัตรและเกียรติบัตรให้แก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแรงจูงใจ เสริมสร้างความภาคภูมิใจ และเผยแพร่ความสำเร็จของกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่ชุมชน จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วิธีการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ต้องพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนต้องอาศัยความมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรเทพ เหมรานนท์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต ๑ และเขต ๒”

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการร่วมวางแผน แนวทางพัฒนาด้านการกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดความครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและการกำหนดนโยบายการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ต้องเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีความเชื่อมโยงกับทุกกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของนโยบายด้วยตนเอง แนวทางพัฒนาด้านการกำหนดพันธกิจการบริหาร

กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การกำหนดพันธกิจการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ควรเป็นกระบวนการที่มีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้พันธกิจนั้นมีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการกำหนดพันธกิจในการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนต้องเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ตั้งแต่กรรมการสถานศึกษา, ครู, นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้พันธกิจที่กำหนดมีความชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย ด้านการร่วมลงมือปฏิบัติ แนวทางพัฒนาด้านการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน และจัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การ กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนต้องมีความชัดเจนและครอบคลุมทั้ง 8 ข้อ พร้อมทั้งมีการ วัดผลและประเมินผล ที่สามารถประเมินได้อย่างชัดเจนและการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานต้องเริ่มต้นจากการมีแผนที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะนักเรียน เพื่อให้กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกิดผลสำเร็จและสอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายที่ตั้งไว้ แนวทางพัฒนาด้านการเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินโครงการจะต้องประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ตัวแทนชุมชน, ตัวแทนองค์กรศาสนา, และตัวแทนนักเรียน โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน, องค์กรศาสนา, และนักเรียนจะร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านของนักเรียน ทั้งในแง่ของความซื่อสัตย์, วินัย, การรักชาติ และความกตัญญูกตเวที ด้านการร่วมติดตามประเมินผล แนวทางพัฒนาด้านการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และจะต้องยึดหลักตามคำนิยามที่ได้กำหนดไว้ และให้คณะกรรมการดำเนินการประเมินผลการบริหารกิจกรรมอย่างเป็นระบบ แนวทางพัฒนาด้านการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินสภาพการบริหารกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เกณฑ์การให้คะแนนต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัดของการจัดกิจกรรมที่ตั้งขึ้น เช่น คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาในนักเรียนและทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน โดยร่วมกันคิดแนวทางและออกแบบการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและคุณลักษณะที่ต้องการส่งเสริม ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ แนวทางพัฒนาด้านชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นจากความสำเร็จของกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนผ่านกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและยกระดับชื่อเสียงของโรงเรียนและนักเรียนในชุมชน ซึ่งมีผลประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองจะภูมิใจในความสำเร็จของลูกหลานที่ได้รับการพัฒนาในด้านคุณลักษณะ และสามารถเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การได้รับเกียรติบัตรสำหรับความซื่อสัตย์ในการเก็บเงินที่หายได้คืน แนวทางพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับความรู้และวุฒิบัตรสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การมอบวุฒิบัตรเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์ รวมทั้งช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับในชุมชนและสังคม การมอบวุฒิบัตรในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันแม่, วันพ่อ, วันเด็ก, หรือวันสำเร็จการศึกษานั้นมีประโยชน์หลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องการเสริมสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนและชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นรากร งามสมัย ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นภารกิจสำคัญควบคู่กับการเรียนรู้ทางวิชาการ โดยต้องบริหารจัดการกิจกรรมอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรภายนอก

แนวทางเชิงนโยบายประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่1) ร่วมวางแผน กำหนดนโยบายและพันธกิจด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้ PDCA เน้นให้นักเรียนมีบทบาทร่วมกำหนดทิศทางกิจกรรม 2) ร่วมลงมือปฏิบัติ วางแผนขั้นตอนกิจกรรมชัดเจน ครอบคลุมทุกด้าน ตั้งคณะกรรมการจากตัวแทนทุกภาคส่วนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้งออกแบบและปฏิบัติจริง 3) ร่วมติดตามประเมินผล กำหนดเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน สอดคล้องกับตัวชี้วัด มีคณะกรรมการประเมินหลากหลายและเป็นกลาง พร้อมเปิดเผยผลและรับฟังข้อเสนอแนะ 4) ร่วมรับผลประโยชน์ ส่งเสริมภาพลักษณ์สถานศึกษาและสร้างความภาคภูมิใจผ่านการมอบวุฒิบัตรหรือเกียรติบัตรเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจและเผยแพร่คุณภาพสู่ชุมชน โดยรวม การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืนและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถานศึกษาในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านการจัดตั้งคณะทำงานร่วมกัน โดยใช้กระบวนการ PDCA อย่างเป็นระบบ คือ Plan: ร่วมวางแผนและออกแบบกิจกรรมตามบริบทของสถานศึกษา Do: ดำเนินกิจกรรมตามแผน Check: ประเมินผลและรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย Act: ปรับปรุงและพัฒนานโยบายตามผลการประเมิน ส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้ากับทุกกิจกรรมในสถานศึกษา และติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ พร้อมจัดทำรายงานเพื่อนำไปพัฒนาต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉพาะด้าน เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม อย่างลึกซึ้ง พร้อมวิจัยในบริบทที่หลากหลาย ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และเขตเมือง-ชนบท เพื่อหาแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในแต่ละบริบท

3.2 ควรใช้วิธีวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง (Experimental/Quasi-experimental) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนกับพัฒนาการของนักเรียน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืน

3.3 ควรติดตามผลการดำเนินงานในระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อตรวจสอบว่ากิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

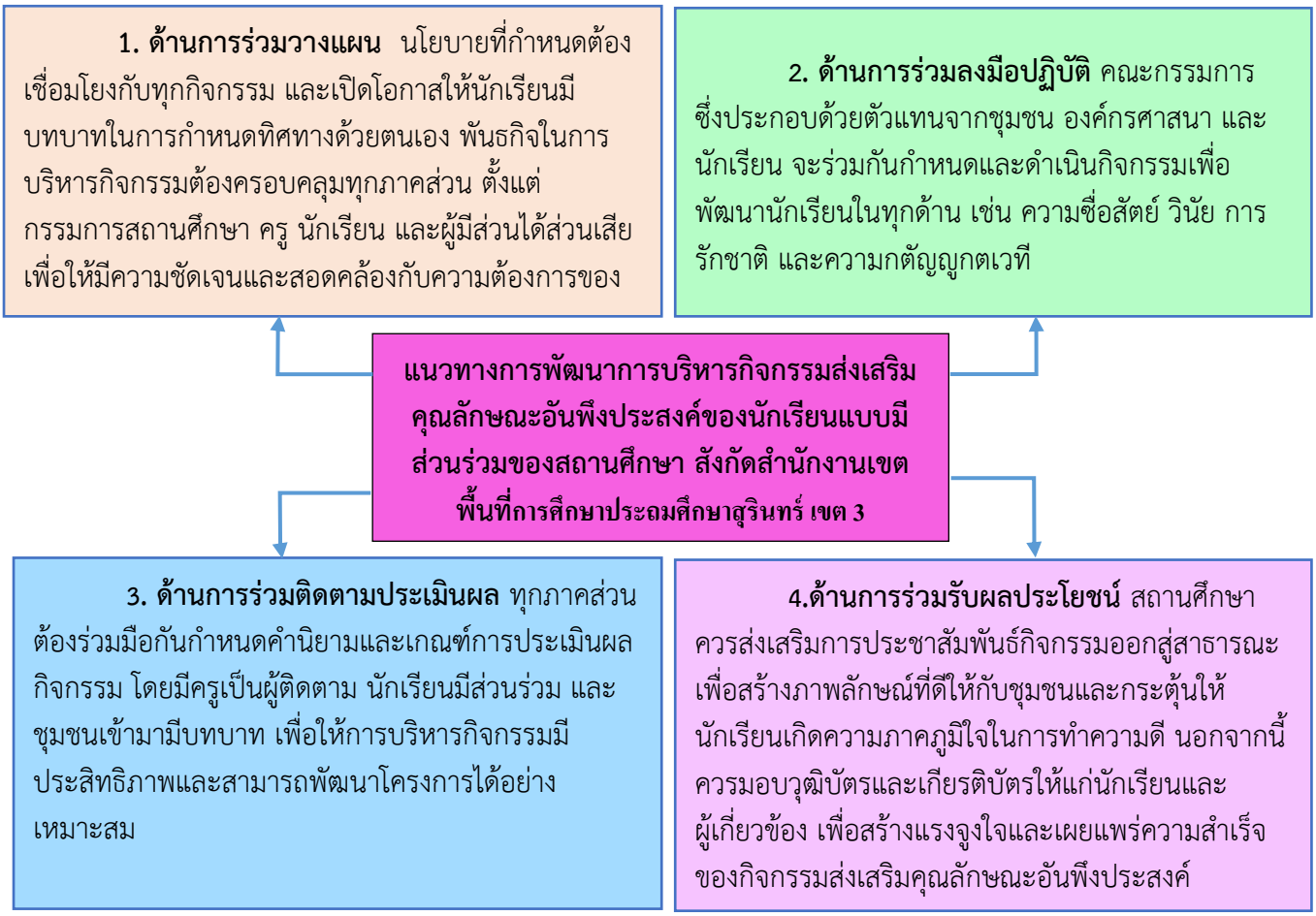

เอกสารอ้างอิง

กมลฤทัย เนตรทิพย์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นรากร งามสมัย. (2564). *แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พรเทพ เหมรานนท์. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. (2563). *รายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ปีการศึกษา 2563* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.* พริกหวาน กราฟฟิค.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

Needs Assessment Of School Management Towards Excellence Under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1

กรรณิการ์ แก้วพิลา[1*] สิทธิชัย สอนสุภี[2]
Kannika Kaewpila[1] Sittichai Sornsupee[2]

[1]คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[1]Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University
[2]คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University
[*]Corresponding author e-mail: Kannika.kaewpila2539@gmail.com
(Received: 4 June 2505, Revised: 24 July 2505, Accepted: 4 August 2505)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.974 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลลัพธ์ และบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ด้านกลยุทธ์และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ค่า$PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.365 ถึง 0.464 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านบุคลากร ($PNI_{Modified}$ = 0.464) รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ($PNI_{Modified}$ = 0.441) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการปฏิบัติการ ($PNI_{Modified}$ = 0.365)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ABSTRACT

This research aimed to 1) To study the current conditions and desirable conditions of School Management Towards Excellence under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1 2) To study the needs of School Management Towards Excellence under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 306 school administrators and teachers, selected using Krejcie & Morgan's table. The research study's instruments included five-point Likert scale questionnaire with reliability coefficient of 0.974. The data were analyzed by means, percentage, standard deviation and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$). The research found as follows: 1) The finding showed that the overall current conditions were moderate level. When examining the average of each aspect, it was found that the result had the highest average, and the lowest average was found in the workforce. The overall of desirable conditions were at the highest level. When examining the average of each aspect, it was found that the result had the highest average, and the strategy, workforce had the lowest average. 2) The analysis of the essential needs index of school management towards excellence found that the $PNI_{Modified}$ value was between 0.365 to 0.464. The highest priority need is workforce ($PNI_{Modified}$ =0.464), followed by strategy ($PNI_{Modified}$ =0.441) and the lowest priority need was the operation ($PNI_{Modified}$ = 0.365).

Keywords: Priority Needs Index; School Management Towards Excellence

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน โดยรัฐมีบทบาทหน้าที่จัดการศึกษาให้โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งถือเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการเสริมสร้างทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพคนไทยจึงเป็นรากฐานสำคัญของเสถียรภาพ ความมั่นคง และการเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ เพื่อให้สามารถแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ปัจจัยสำคัญที่เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศคือการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาศึกษา, 2560) การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหามากมายภายใต้สถานการณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ทั้งทางเทคโนโลยีดิจิทัลและปัจจัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ภาพรวมของการจัดการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการแข่งขันและความคาดหวังของสังคม (เชิดศักดิ์ ศรีจันทร์, 2564) การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพโดยจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก (นาคนครา เหลนปก, 2565) แนวคิดนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ การปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เน้นให้คนไทยมีทักษะและสมรรถนะสูง เพื่อปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล นอกจากนี้การพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และ

สมรรถนะที่เหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบันถือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมให้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีทักษะความรู้และสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) สอดคล้องกับ Partnership for 21st Century Skill (2019) กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้อ่านและความคิดสร้างสรรค์ โดยสนับสนุนให้มีทักษะการคิดนอกกรอบ พัฒนาสมรรถนะและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสานเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และการใช้ดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ

การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากลตามรางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศ (The Malcolm Baldrige National Quality Award, 2021) ต่อมาประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จ ประเทศไทยจึงได้นำมาปรับใช้ในการศึกษา เรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (Thailand Quality Award: TQA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยยึดหลักการบริหารจัดการที่มีความเป็นระบบและเน้นการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติของการศึกษา ระบบนี้ช่วยให้องค์กรสามารถประเมินตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นผลการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ และบูรณาการการบริหารจัดการกับผลการดำเนินงานโดยรวมเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) โดยการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพในรูปแบบโรงเรียนมาตรฐานสากล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัดให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมส่งเสริมความเป็นเลิศเต็มตามศักยภาพ ปฏิบัติงานผ่านกลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน 2) ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา และ 4) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ ผลการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมการบริหาร เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ร้อยละ 55 จากค่าเป้าหมายร้อยละ 80 สถานศึกษามีการพัฒนาการบริหารจัดการและการให้บริหารการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ร้อยละ75 จากค่าเป้าหมายร้อยละ 100 สถานศึกษามีผลการประกันคุณภาพภายในระดับดีเลิศขึ้นไป ร้อยละ75 จากค่าเป้าหมาย ร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2566) ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานในภาพรวมยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จะต้องพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นเครื่องมือหลักในการสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตอย่างมีประสิทธิผล

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ โดยใช้แนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้บริหารสถานและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 150 โรงเรียน รวม 1,498 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูรวมทั้งสิ้น 306 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี่ มอร์แกน

3. เครื่องมือ คือ การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวมรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) การปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2) วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

3) สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert five's rating scale) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิดการวิจัย และความถูกต้องด้านการใช้ภาษา ก่อนนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์พิจารณา ตรวจสอบ

คุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับกรอบแนวคิดการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ผ่านเกณฑ์ในการนำแบบทดสอบไปใช้

5) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องภายในและมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามวิจัย

องค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น ทดลองใช้ (N=30)
1. การนำองค์กร	7	0.896
2. กลยุทธ์	6	0.892
3. นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	7	0.894
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	7	0.871
5. บุคลากร	5	0.885
6. การปฏิบัติการ	8	0.894
7. ผลลัพธ์	9	0.889
รวมทั้งฉบับ	49	0.974

6) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน โดยผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือ และยื่นขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 และแนบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบลิงค์ และ QR Code โดยใช้ Google Forms

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่หา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$)

3) จัดลำดับค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาค่าน้อย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง

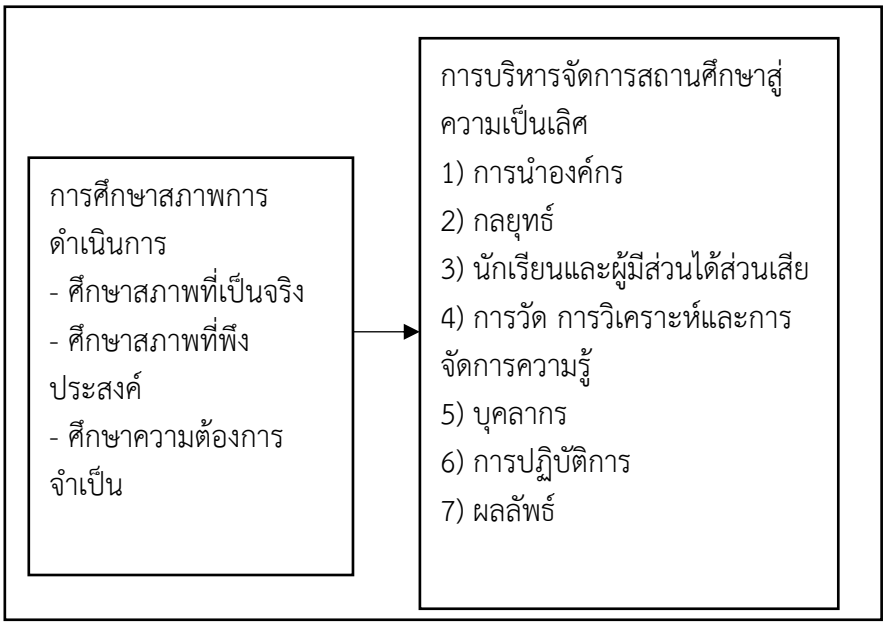

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปรากฏผลตามที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ	**สภาพปัจจุบัน**			**สภาพที่พึงประสงค์**			**ความต้องการจำเป็น**	
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1) การนำองค์กร	3.36	0.47	ปานกลาง	4.71	0.48	มากที่สุด	0.401	5
2) กลยุทธ์	3.26	0.43	ปานกลาง	4.70	0.43	มากที่สุด	0.441	2
3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.29	0.50	ปานกลาง	4.72	0.44	มากที่สุด	0.434	3
4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้	3.34	0.33	ปานกลาง	4.73	0.42	มากที่สุด	0.416	4
5) บุคลากร	3.21	0.44	ปานกลาง	4.70	0.43	มากที่สุด	0.464	1
6) การปฏิบัติการ	3.45	0.44	ปานกลาง	4.71	0.41	มากที่สุด	0.365	7
7) ผลลัพธ์	3.47	0.37	ปานกลาง	4.75	0.38	มากที่สุด	0.368	6
รวม	**3.34**	**0.42**	**ปานกลาง**	**4.71**	**0.43**	**มากที่สุด**		

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 3.34) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 3.47) และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}$ = 3.21) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.71) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า ด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.75) และด้านกลยุทธ์และด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}$ = 4.70)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.365 ถึง 0.464 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($PNI_{Modified}$ = 0.464) รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ($PNI_{Modified}$ = 0.441) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการปฏิบัติการ ($PNI_{Modified}$ = 0.365)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษามีการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ช่วยให้สถานศึกษาทบทวนจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา ทำให้สามารถวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารและจัดการได้ตรงประเด็น อีกทั้งการประเมินช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือต่อหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง สอดคล้องกับสังวาร วังแจ่ม ที่ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบัน ด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจาก สถานศึกษามีแผนการทำงานที่ชัดเจนรวมถึงความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ทำให้ครูให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ (สังวาร วังแจ่ม, 2566) สอดคล้องกับเรืองฤทธิ์ สุวรรณรัตน์ ที่ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารและครูของโรงเรียนเอกชน มีความเป็นอิสระ การบริหารจัดการจึงมีความคล่องตัว (เรืองฤทธิ์ สุวรรณรัตน์, 2567)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านผลลัพธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษาต้องการให้ความสำคัญกับการประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมนำผลลัพธ์ที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูมีการประเมินบรรยากาศการทำงาน ความพึงพอใจของบุคลากร และการให้บริการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมถึงให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ควรจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี และเผยแพร่ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมเผยแพร่ผลงานของนักเรียนและครู สอดคล้องกับชนิดา ปากหวาน ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือการมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุกกระบวนการดำเนินงานล้วนส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ชนิดา ปากหวาน, 2566)

ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวม พบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.365 ถึง 0.464 ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศสูงสุด คือ ด้านบุคลากร เนื่องจากบุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการทั่วไป และการให้บริการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่สังคมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคลากรในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการปรับตัว และพร้อมเปิดรับนวัตกรรมในการทำงานแม้ว่าสถานศึกษาจะมีนโยบายที่ดีหรือได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเพียงพอ แต่หากขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ย่อมไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุความเป็นเลิศได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Karwando ที่กล่าวว่าการส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอน ครูมีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน (Karwando, 2025) สอดคล้องกับเกณิกา บริบูรณ์ ที่ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตนครินทร์ ตามแนวคิดคุณลักษณะของนักคิดเชิงวิพากษ์ พบว่า ด้านบุคลากรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากร โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูที่เอื้อให้ครูได้ปฏิบัติงานของตนเพื่อพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการให้กำลังใจ สวัสดิการ โอกาสในการก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การสนับสนุนผู้นำใหม่ ๆ หรือการประเมินความพึงพอใจ (เกณิกา บริบูรณ์, 2565) ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการอบรม ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการทำงาน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาโดยรวมในระยะยาวสอดคล้องกับสาวิตรี เงาแสง ที่กล่าวว่า การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ทักษะ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล (สาวิตรี เงาแสง, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรวิเคราะห์และปรับปรุงแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับฟังอย่างจริงใจ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีมและความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งจัดกิจกรรมชื่นชมและให้รางวัลแก่บุคลารเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

1.2 จากผลวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ด้านบุคลากร มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ควรกำหนดให้มีการอบรม

สัมมนา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติ จัดตั้งเครือข่ายวิชาชีพเพื่อให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำผลการวิจัยไปศึกษาหรือพัฒนาต่อในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Develop) เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้เป็น 7 ด้าน คือ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) การปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ ซึ่งสามารถนำองค์ประกอบมาเป็นสารสนเทศในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

เกณิกา บริบูรณ์. (2565). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตนครินทร์ ตามแนวคิดคุณลักษณะของนักคิดเชิงวิพากษ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 8*(2), 221-234.

ชนิดา ปากหวาน. (2566). การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 7*(1), 200-212.

เชิดศักดิ์ ศรีจันทร์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสู่ความเป็นเลิศ*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นาคนครา เหลนปก. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดราชบุรี. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 24*(1), 485-498.

เรืองฤทธิ์ สุวรรณรัตน์. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพัทลุง. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 8*(1), 2123-2137.

สังวาร วังแจ่ม. (2566). การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดลำพูน. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 6*(3), 51-69.

สาวิตรี เงาแสง. (2567). แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว, 21*(40), 277-288.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2565-2568*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานประจำปี 2566 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. สืบค้น 10 มีนาคม 2568 จาก www.mhesi.go.th/images/THANWARAT/_2566_.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. http://www.nkedu1.go.th/NEW2563/admin_web/pic_news3/plan2567.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

Karwando. (2025). Managing Learning Excellence in Educational Institutions:Strategies and Insights. *International Journal of Recent Educational Research, 6*(1), 116-129.

Partnership for 21st Century Skill. (2019). *Framework for 21st century learning*. https://www.battelleforkids.org/wpcontent/uploads/2023/11/P21_Framework_Brief.pdf

The Malcolm Baldrige National Quality Award. (2021). *2021 Baldrige Award Recipients*. https://www.nist.gov/baldrige/baldrige-award/2021-baldrige-award-recipients

ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

Authentic Leadership For School Administrators Under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1

ธมนวรรณ กลับแป้น[1] สิทธิชัย สอนสุภี[2]
Thamonwan Klubpan[1] Sitthichai Sornsupee [2]

[1]คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[1]Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand
[2]คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand
[*]Corresponding author e-mail: thamonwan.klu@kkumail.com
(Received: 3 June 2025, Revised: 12 July 2025, Accepted: 24 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริง มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.47) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม ($PNI_{Modified}$ = 0.35)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำที่แท้จริง; ความต้องการจำเป็น; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study the current conditions, the desirable conditions, and the essential needs of authentic leadership for school administrators under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 335 school administrators and teachers. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire, with an Index of Item Objective Congruence (IOC) ranging from 0.66 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.98. The data were analyzed using means, percentage, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) The findings showed that the overall current conditions were at a moderate level. When the average of each aspect was examined, it was found that the moral perspective had the highest average, while self-awareness had the lowest. The overall desirable conditions were at the highest level. When the average of each aspect was examined, it was found that the moral perspective had the highest average, while self-awareness had the lowest. The highest priority need index ($PNI_{Modified}$ = 0.47) was self-awareness, and the lowest priority need was moral perspective ($PNI_{Modified}$ = 0.35).

Keywords: Authentic Leadership; Needs Assessment; Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีศักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและเต็มไปด้วยความท้าทายทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม รัฐบาลไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวให้สอดรับกับสถานการณ์ดังกล่าว จึงได้กำหนดภารกิจสำคัญตามกรอบแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และได้จัดทำนโยบายและจุดเน้นในการดำเนินงาน โดยเน้นการยกระดับวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ทันสมัย และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลและความยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะของผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นแบบอย่าง ตระหนักถึงการใช้อำนาจอย่างสร้างสรรค์ และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร (ธัญพร กล่อมสกุล และคณะ, 2566) ทั้งนี้ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของโรงเรียนและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการเรียนรู้และขยายศักยภาพการเรียนรู้ของสมาชิก รวมทั้งมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี (กนกอร สมปราชญ์, 2560) ภาวะผู้นำจึงหมายถึง การใช้พลังอิทธิพลโน้มน้าว

ผู้อื่นให้มีความเข้าใจตรงกันว่าเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติเป็นอย่างไร พร้อมอำนวยความสะดวกในการทำงานทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อร่วมกันบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน (Yukl, 2015)

ภาวะผู้นำที่แท้จริง คือ รูปแบบการเป็นผู้นำที่ยึดมั่นในคุณค่าและความเชื่อของตนเอง เน้นความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และการไตร่ตรองตนเองอย่างลึกซึ้งเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตน (รัชฎาทิพย์ อุปถัมภ์ประชา, 2566) นอกจากนี้ Northouse ยังได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริงจริง คือ รูปแบบพฤติกรรมของผู้นำ ซึ่งอาศัยทั้งศักยภาพทางจิตวิทยาเชิงบวก และสภาพแวดล้อมทางจริยธรรมที่ดี เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนเอง มุมมองเชิงจริยธรรม กระบวนการที่สมดุล และความโปร่งใสเชิงความสัมพันธ์ของผู้นำที่ทำงานร่วมกับผู้ตาม ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้าง การพัฒนาตนเองในทางที่ดี (Northouse, 2016) จากลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องกำหนดนโยบาย วางแผนและขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่แท้จริงจะสามารถรับรู้ เข้าใจ และยอมรับอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมั่นคง อีกทั้งยังมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและส่งเสริมบุคลากรให้เติบโต ซึ่งจะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน (สุทธิ สีพิกา, 2562)

การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหาร และควรบูรณาการเข้ากับการบริหารองค์กร เนื่องจากภาวะผู้นำมีบทบาทในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคง (สุจิตตรา กาญจนสินธุ์, 2564) ส่งผลให้สามารถพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพและนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นคง การมีคุณลักษณะทางจิตใจที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นหัวใจของภาวะผู้นำที่แท้จริง และมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ (วรรณวิสาข์ รัตนพันธ์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับวิจัยของกฤติมา มะโนพรม ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้วิจัยได้สรุปว่าภาวะผู้นำที่แท้จริงประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง ความยุติธรรม มุมมองเชิงจริยธรรม ความโปร่งใส และการมองโลกในแง่ดี พร้อมเสนอแนวทางพัฒนา 5 วิธีและกิจกรรม 6 รูปแบบ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงในผู้บริหารสถานศึกษา (กฤติมา มะโนพรม, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” โดยขับเคลื่อนด้วยแนวคิด “3 ดี 4 รู้ สู่ 3 สุข” ซึ่งเน้นการบริหารที่ดีเสริมสร้างค่านิยมในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา และบุคลากรจะต้องรู้หน้าที่ รู้เป้าหมาย รู้วิธีการ รู้ความสำเร็จ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสร้างความสุขในองค์การ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2567) และจากการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สพป.อุดรธานีเขต 1 ได้จัดให้มีโครงการเพิ่มศักยภาพสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสู่ผู้บริหารมืออาชีพเพื่อคุณภาพการศึกษา ได้มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะในการพัฒนาองค์กรและตนเองอย่างต่อเนื่องทุกปีการจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่แท้จริง ซึ่งสะท้อนถึงการเข้าใจตนเองอย่างมั่นคง มีแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเน้นการส่งเสริมบุคลากรให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ (จิรกฤตยศ ประสิทธิ์, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้สามารถจัดลำดับความจำเป็นในการพัฒนาและวางแผนการอบรมหรือเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำที่แท้จริง รวมถึงนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับพันธกิจและ

เป้าหมายของโรงเรียน โดยเน้นการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำที่แท้จริงในการพัฒนาตนเองและบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 215 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 265 คน ครู 2,242 คน รวมทั้งสิ้น 2,507 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 35 คน ครู 300 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางเครจซี่และมอร์แกน

3. เครื่องมือ คือ การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวมรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ 3) กระบวนการที่สมดุล 4) มุมมองเชิงจริยธรรม และ 5) ความเข้าอกเข้าใจ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลักการของภาวะผู้นำที่แท้จริง เพื่อให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริง กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และสาระการวัด จากนั้นนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) จากนั้นนำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบ ความสอดคล้อง และความถูกต้องก่อนนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตามเกณฑ์พิจารณา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ระหว่างข้อคำถามกับกรอบแนวคิดการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) และปรับปรุงแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ผ่านเกณฑ์ในการนำแบบทดสอบไปใช้

4) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน โดยผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือ และยื่นขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 และแนบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบลิงค์ และ QR Code โดยใช้ Google Forms

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลด้วยรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2) วิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

3) จัดลำดับค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาค่าน้อย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง

วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562) ซึ่งสูตรในการคำนวณ คือ

$PNI_{Modified}$	=	(I-D) / D
$PNI_{Modified}$	แทน	ค่าดัชนีการจัดอันดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	แทน	คะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่พึงประสงค์
D	แทน	คะแนนเฉลี่ยตามสภาพปัจจุบัน

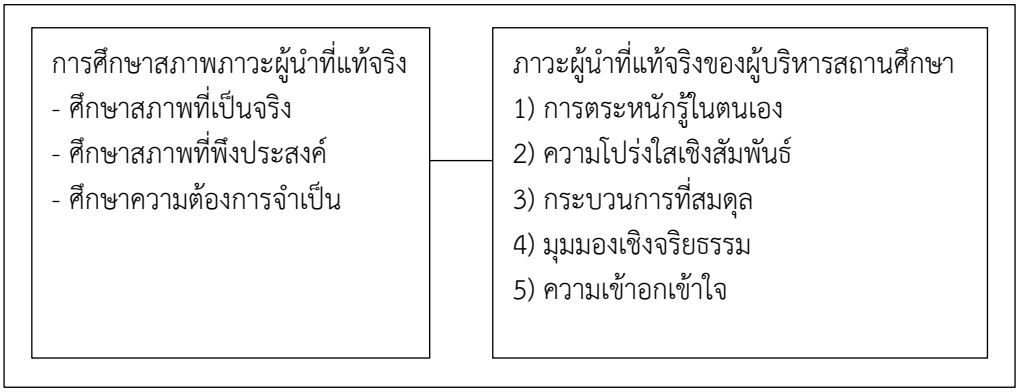

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปรากฏผลตามที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1

ภาวะผู้นำที่แท้จริง	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การตระหนักรู้ในตนเอง	3.19	0.59	ปานกลาง	4.68	0.42	มากที่สุด	0.47	1
2. ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์	3.31	0.63	ปานกลาง	4.69	0.47	มากที่สุด	0.42	3
3. กระบวนการที่สมดุล	3.25	0.58	ปานกลาง	4.67	0.49	มากที่สุด	0.44	2
4. มุมมองเชิงจริยธรรม	3.49	0.50	ปานกลาง	4.71	0.46	มากที่สุด	0.35	5
5. ความเข้าอกเข้าใจ	3.43	0.51	ปานกลาง	4.70	0.47	มากที่สุด	0.37	4
รวม	**3.33**	**0.56**	**ปานกลาง**	**4.68**	**0.46**	**มากที่สุด**	-	-

จากตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.33, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 3.49, S.D.= 0.50) และด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}$ = 3.19, S.D.= 0.59)

สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.68, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาคาเฉลี่ยรายด้านพบวา ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีคาเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.71, S.D.= 0.46) และด้านกระบวนการที่สมดุล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D.= 0.49)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริง ในภาพรวมพบว่าค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.35 ถึง 0.47 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.47) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการที่สมดุล ($PNI_{Modified}$ = 0.44) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม ($PNI_{Modified}$ = 0.35) ระดับความต้องการจำเป็นในระดับสูงสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำ

ระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนั้น ๆ ซึ่งยังคงมีอยู่มาก ดังนั้นด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก และควรดำเนินการพัฒนาโดยเรียงลำดับความสำคัญจากด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปจนถึงด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด เพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพและตรงตามความจำเป็นอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำที่แท้จริง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 กำหนดให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีภาวะผู้นำ บริหารงานเชิงกลยุทธ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรคุณภาพเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศภายใต้กรอบแนวคิด “UDON1 MODEL” ซึ่งสอดคล้องวรรณวิสาข์ รัตนพันธ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และสรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่ได้รับการคัดเลือกผ่านกระบวนการสอบที่เข้มงวด โดยต้องแสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการองค์การที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และกฤติมา มะโนพรม (2562) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่าผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นทำงานเพื่อความสำเร็จและบริหารจัดการองค์กรอย่างมีคุณภาพ โดยมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด การที่ผู้บริหารมีจริยธรรมจะมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และมีคุณธรรมในการตัดสินใจ ทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีสามารถส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรทั้งในด้านพฤติกรรมและทัศนคติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางวัฒนธรรม และคุณค่าของของสถานศึกษา หากผู้บริหารยึดมั่นในจริยธรรมจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมคุณธรรมในองค์การ สอดคล้องกับวิจัยของ ธนปกรณ์ เกตุวิเศษกูล และราตรี เลิศหว้าทอง (2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษาเอกชน ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่ได้รับการคัดเลือกผ่านกระบวนการสอบที่เข้มงวด โดยต้องแสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการองค์การที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และสอดคล้องกับสุทธิ สีพิกา และคณะ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีมุมมองเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เป็นการสะท้อนว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งผู้บริหารต้องสนใจผลประโยชน์ขององค์การมากกว่าตนเอง ผู้บริหารใช้จริยธรรมมาตัดสินในเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจและประพฤติดีอันจะส่งผลต่อการบริหารจัดการและพัฒนางานในสถานศึกษา

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงพบว่า ด้านการตระหนักรู้ในตนเองที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่ผู้บริหารจะต้องได้รับการส่งเสริมด้านการประเมินตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือการรับฟังความคิดเห็น ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดนโยบาย

หลัก 4 รู้ ประกอบด้วย รู้หน้าที่ รู้เป้าหมาย รู้วิธีการ รู้ความสำเร็จ เมื่อบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักรู้ในตนเอง จะสามารถสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความเห็นของผู้อื่นได้อย่างจริงใจ จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ สอดคล้องกับจิรกฤต ยศประสิทธิ์ และปทุมพร เปียถนอม (2565) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสติรู้ตัว จะสามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก แนวคิด และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเปิดใจรับฟังเสียงสะท้อน มุมมอง และความรู้ใหม่ ๆ จากบุคคลอื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และทำงานสอดคล้องกับกนิษฐารัช บุญธรรม และคณะ (2567) ได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการตระหนักรู้ในตนเองของผู้บริหารสานศึกษาและสรุปว่า ผู้บริหารควรรู้ถึงสาเหตุที่มีผลต่ออารมณ์ และมีความกล้าแสดงออกอย่างจริงใจ จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Northouse (2010) ได้อธิบายถึงการตระหนักรู้ในตนเอง คือ กระบวนการที่บุคคลเข้าใจตัวตนของตนเองอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านจุดแข็งและจุดอ่อน รวมถึงการไตร่ตรองถึงค่านิยมหลัก อัตลักษณ์ อารมณ์ แรงจูงใจ และเป้าหมายของตน การกระทำนี้ยังครอบคลุมถึงการตระหนักและไว้วางใจในความรู้สึกของตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองในด้านการรับรู้จุดเด่นและจุดด้อย การยอมรับตนเองอย่างถูกต้องและมีสติ มีการพัฒนาผู้บริหารด้วยการโค้ชรายบุคคล การใช้กระบวนการสะท้อนคิด ผู้บริหารจะสามารถพัฒนาศักยภาพและประยุกต์ใช้ความรู้ในงานบริหารได้อย่างเหมาะสม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทัศนคติที่มุ่งเน้นการพัฒนา มีการคัดเลือกผู้บริหารที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (best practices) มานำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้บริหารคนอื่นในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพื่อให้มองว่าความคิดเห็นด้านลบคือโอกาสในการพัฒนา ฝึกควบคุมอารมณ์และตอบสนองต่อคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ สร้างนิสัยในการขอบคุณและนำคำติชมไปปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาที่มีลักษณะและสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ ควรมีการทดลองใช้แนวทางหรือรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสถานศึกษาเป้าหมาย เพื่อประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็น 5 ด้าน คือ การตระหนักรู้ในตนเอง ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ กระบวนการที่สมดุล มุมมองเชิงจริยธรรม และความเข้าอกเข้าใจ ซึ่งสามารถนำองค์ประกอบมาจัดทำเป็นสารสนเทศในการพัฒนาแนวทาง

ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *12*(34), 51–65.

กนิษฐารัช บุญธรรม, ธราเทพ เตมีรักษ์ และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2567). การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การตระหนักรู้ในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *21*(1), 159–168.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กฤติมา มะโนพรม. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, *31*(1), 152–168.

จิรกฤต ยศประสิทธิ์ และปทุมพร เปียถนอม. (2565). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, *7*(3), 255–268.

ธนปกรณ์ เกตุวิเศษกูล และราตรี เลิศหว้าทอง. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษาเอกชน. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, *1*(2), 19–34.

ธัญพร กล่อมสกุล, ศันศนีย์ นนทภา และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, *3*(4), 1–11.

พัชรา วาณิชวศิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ: จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

รัชฎาทิพย์ อุปถัมภ์ประชา. (2566). *Authentic leadership ผู้นำที่แท้จริง...จริงแท้แน่นอน*. . สืบค้น 23 สิงหาคม 2567 จาก https://www.khonatwork.com/post/authentic-leadership-ผู้นำที่แท้จริง-จริงแท้แน่นอน

วรรณวิสาข์ รัตนพันธ์, ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง และพิชญาภา ยืนยาว. (2564). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, *22*(2), 127–140.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567 จาก https://udn1.go.th/o8-midyear_plan

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *นโยบายและจุดเน้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567, จาก https://www.obec.go.th/policy-obec

สุจิตตรา กาญจนสินธุ์. (2564). การบูรณาการภาวะผู้นำทางการศึกษา. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, *1*(1), 37–50.

สุทธิ สีพิกา, วันทนา อมตาริยกุล และประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์. (2562). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, *10*(1), 77–95.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Sage Publications.

Yukl, G. (2015). *Leadership in organizations* (9th ed.). Pearson Prentice Hall.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

The relationship between digital Leadership of School Administrations and the effectiveness of the teacher's learning Management under Sisaket Primary Educational Service Area Office 1

อุเทน สมาคม[1] อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ[2] จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์[3*]

Outan Samakhom[1] Udompun Pitparsert[2] Jittimaporn Sihawong[3]

[1]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Master of Education Degree Educational Administration, Sisaket Rajabhat University, Thailand

[2]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Master of Education Degree Educational Administration, Sisaket Rajabhat University, Thailand

[3]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Master of Education Degree Educational Administration, Sisaket Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: Outansama@gmail.com

(Received: 10 May 2025, Revised: 21 August 2025, Accepted: 2 September 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของครู และ 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครู จำนวน 293 คน รวมทั้งสิ้น 331 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.685

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล; ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to study the digital leadership of school administrations 2) to study the effectiveness of the teacher's learning management and 3) to study the relationship between digital leadership of school administrations and the effectiveness of the teacher's learning management The samples of the research were conducted in the stratified sampling and comparing the proportion according to the school size in which a total of 331, consisting of 38 school administrators and 293 teachers. The instrument used in collecting data was the rating scale. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results of the research were as follows 1) The overall level of digital leadership of school administrations was at the highest level. 2) The overall level of effectiveness of the teacher's learning management was at the highest level. 3) The relationship between digital leadership of school administrations and the effectiveness of the teacher's learning management was positive at the Moderate level, the statistically significant at the level of 0.01 with a correlation coefficient of 0.685

Keywords: digital Leadership; effectiveness learning Management; School Administrations

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลามีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิรูปด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นมากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัลส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป โดยการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรภายนอก รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจะทำให้เข้าสู่สังคมดิจิทัลที่มีการเสริมบทเรียนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) และโลกเสมือนจริง (Metaverse) ดังนั้น การจัดการศึกษาของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การวางแผน และการสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ ที่จะศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือต้องปรับ

หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในโลกดิจิทัลในปัจจุบันและอนาคต (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570, 2565)

ประเทศไทยมีรูปแบบสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของคนในประเทศไม่เพียงพอ กล่าวคือยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านเนื้อหา (Content Divide) ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งของความเหลื่อมล้ำดิจิทัล (Digital Divide) เนื้อหาที่สำคัญที่ยังขาดไป อาทิ สื่อการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ เช่น จากอาชีวศึกษา และสื่อที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่นทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ที่ต่างกันดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจว่า ในขณะที่ประชาชนเริ่มมีการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความสนุกสนานบันเทิง โดยไม่ได้นำเทคโนโลยีไปก่อให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร การพัฒนาทักษะดิจิทัลจึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมรวมถึงการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ สื่อต่างๆต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อหลายด้านรวมถึงการศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่ประสบปัญหาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในแง่ของการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะและคุณสมบัติสำคัญที่สอดคล้องกับความต้องการในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิสัยทัศน์ทั้งนี้เพื่อเป็นต้นแบบให้คณะครูสามารถได้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570 สำหรับเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามหลักการและแนวทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategy Management) ภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสความเสมอภาคและได้รับการพัฒนาศักยภาพใน 5 ทักษะ ทักษะชีวิต ทักษะสังคม ทักษะอาชีพ ทักษะเทคโนโลยี ทักษะวิชาการ มีความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ด้านคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566 – 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเองและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารจัดการ การเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลไปสู่โรงเรียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ประชากร

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 258 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 258 คน และครู จำนวน 2,011 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,270 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 กำหนดขนาดของตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1984: 56) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครูผู้สอน 293 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดจำนวนโดยเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา

2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้ สร้างและพัฒนาขึ้น จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 จากการสังเคราะห์หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2.ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3.ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 4.ด้านการสื่อสารดิจิทัล 5.ด้านความรู้ดิจิทัล 6.ด้านพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จากการสังเคราะห์หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2.ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน 3.ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 4.ด้านการวัดผลประเมินผล

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนการสร้าง ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรอบและแนวความคิด การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อร่างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบโครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถามโดยยึดตามนิยามศัพท์เฉพาะกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การสร้างเครื่องมือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

4. ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยยึดตามนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดที่ประกอบด้วยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน เป็นอาจารย์ทางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ดังนี้

+1 เมื่อมั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
0 เมื่อไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
-1 เมื่อมั่นใจว่าข้อคำถามมีความไม่สอดคล้อง

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective of Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 30 คน

9. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbanch’s Alpha Coefficient) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .981

10. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงฉบับสมบูรณ์แล้ว นำเสนอประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

11. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยต่อไป

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อขออนุญาตแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

2. นำหนังสือแนะนำตัวและแบบสอบถามโดยใช้ google form ให้กลุ่มตัวอย่าง โดยประสานงานขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนต่างๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 และนัดรับแบบสอบถามคืน

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้ว นำมาตรวจความสมบูรณ์แบบของแบบสอบถาม จาก แบบสอบถามที่แจกไป จำนวน 331 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 331 ชุด เป็นแบบสอบถาม ที่มีความสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ

2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.28	0.54	มาก
2. ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ	4.27	0.55	มาก
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.21	0.58	มาก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.26	0.59	มาก
5. ด้านความรู้ดิจิทัล	4.25	0.64	มาก
6. ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล	4.19	0.61	มาก
เฉลี่ย	**4.24**	**0.52**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับ คือ ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.55) ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.61)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก **ตารางที่ 2** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.29	0.63	มาก
2. ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน	4.26	0.63	มาก
3. ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน	4.31	0.62	มาก
4. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.27	0.62	มาก
เฉลี่ย	**4.28**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่าระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.63) ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 3.63)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{totle}
X_1	0.641**	0.653**	0.639**	0.676**	0.699**
X_2	0.627**	0.653**	0.594**	0.590**	0.685**
X_3	0.694**	0.701**	0.639**	0.661**	0.749**
X_4	0.695**	0.726**	0.649**	0.676**	0.763**

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{totle}
X_5	0.735**	0.759**	0.708**	0.720**	0.812**
X_6	0.641**	0.767**	0.706**	0.722**	0.699**
X_{totle}	0.627**	0.799**	0.733**	0.747**	0.685**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{total}) กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู (Y_{total}) มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง (r_{xy} = 0.685) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน (Y_2) (r_{xy} = 0.799) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Y_1) (r_{xy} = 0.781) ด้านการวัดผลประเมินผล (Y_4) (r_{xy} = 0.747) และด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Y_3) (r_{xy} = 0.733)

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการบริหารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถโดยการใช้เทคโนโลยี เพื่อบริหารจัดการองค์กร ช่วยเหลือและพัฒนาครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ปิยะพงศ์ คงกระพันธ์ และคณะ,2566) กล่าวว่า การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ภาวะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ รวมถึงสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีความเชียวชาญในการใช้เทคโนโลยีและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการเข้ากับการจัดการศึกษาร่วมไปถึงการทำงาน มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชญา โกมลวานิช ,2563) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน และเมื่อนำมาเรียงลำดับพบว่า ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีการปฏิบัติที่สูงสุด รองลงมาเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Eberl, Julia & Drews ,2021) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลในองค์กรเอกชนในประเทศ เยอรมัน ด้วยการสำรวจแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารองค์กร ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการทำงานร่วมกับเครือข่าย การพัฒนาโครงสร้างขององค์กรโดยเน้นเทคโนโลยีดิจิทัล การกำกับติดตามด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริมพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีดิจิทัลแก่บุคลากร ตลอดจนการเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาแก่บุคลากร

2. การศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก โดยเรียงตามลำดับคือ คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาไว้ เพื่อให้สถานศึกษาสร้างความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน

การศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ (กระทรวงศึกษาธิการ,2553) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องบันทึกวิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลแล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู วัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผล การเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนจบรายวิชา เพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชา หรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดี ต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551,2551) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการฟื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และยังสอดคล้องกับวิจัยของ (หยาดทิพย์ ซีซอง , 2564) ได้ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 ลำดับ ดังนี้ การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.685 มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน เป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศดิจิทัล และด้านความรู้ดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา ทำให้ครูต้องการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภวัช เชาวน์เกษม, 2563) ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า 1) ผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการเรียนรู้รองลงมา คือการปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้และสภาพแวดล้อม ด้านการ

สร้างโอกาสด้านการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ด้านการสื่อสาร และด้านการสร้างภาพลักษณ์ 2) ประสิทธิผลโรงเรียน องค์ประกอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ ด้าน การแข่งขัน รองลงมา คือ ด้านการสร้างสรรค์ด้านการร่วมมือ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับ สุดท้ายคือ ด้าน การควบคุม 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำที่ยั่งยืน มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล อยู่ในระดับน้อยที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบาย มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2) จากการศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ตรงกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) จากความสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ควรมีการนำผลการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัลและด้านการมีวิสัยทัศดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันต่อไป

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน จะช่วยให้เห็นแนวทางในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้

3) ควรมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัลและด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในด้านอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1.ผลการศึกษา ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบาย มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ตรงกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รวมทั้งมีกระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กันตชาติ กุดนอก. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต.พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม Digital Thailand.*

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กระทรวงศึกษาธิการ.

ทวีวัฒน์ ข่วงทิพย์. (2562). *ปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาสน์.

ปิยะพงศ์ คงกระพันธ์, ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน, และศุภชัย ทวี, (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570.* สำนักงานฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579.* สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สุชญา โกมลวานิช. (2563). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภวัช เชาวน์เกษม, วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์, และสุดารัตน์ สารสว่าง. (2563) *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.* วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

หยาดทิพย์ ซีซอง. (2564). *ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Eberl, Julia & Drews, Paul (2021). *Digital Leadership - Mountain or Molehill A Literature Review conference.* 16th International Conference on Wirtschaftsinformatik : Duisburg & Essen, Germany.

การศึกษาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Study of Learning Outcomes in Science Using Critical Thinking-Based Learning Combined with Concept Mapping on Rocks among Grade 6 Students

เตชินท์ พลโยธี[1*] ผุสดี กลิ่นเกษร[2]

Techin Ponyotee[1] Phussadee Klinkesorn[2]

[1]นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

[1]Master of Educational Administration, Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

[1]Lecturer of Educational Administration, Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: techin.pon@spumail.net

(Received: 19 June 2025, Revised: 23 July 2025, Accepted: 24 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ 3) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้นใช้รูปแบบการวิจัยกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 62 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง และ 2) แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ ดัชนีประสิทธิผล และ Dependent sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.71/89.23 2) ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.8373 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.73 และ 3) ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การคิดเชิงวิพากษ์; แผนผังความคิด; ผลการเรียนรู้ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to: 1) develop a science learning management plan using critical thinking combined with concept mapping to meet the efficiency criterion of 75/75 2) determine the effectiveness index of science learning and 3) compare students' science learning achievement before and after instruction. The study employed a one-group pretest-posttest experimental design. The sample group consisted of 62 Grade 6 students from Rajaprajanugroh 14 School, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province, during the first semester of the 2025 academic year. The sample was selected using cluster random sampling. The research instruments included: 1) eight science learning management plans based on critical thinking and concept mapping, each lasting two hours, totaling 16 hours, and 2) a 40-item multiple-choice science achievement test. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, efficiency score, effectiveness index, and the dependent sample t-test. The findings revealed that: 1) the developed science learning management plans had an efficiency of 88.71/89.23; 2) the effectiveness index of the science learning was 0.8373, indicating that students made 83.73% learning progress after instruction; and 3) the students' posttest scores were significantly higher than their pretest scores at the .05 level.

Keywords: critical thinking; concept mapping; science learning achievement

บทนำ

ในบริบทของประเทศไทย การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการแก้ปัญหาหรือการทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ไม่เพียงแต่ต้องการการท่องจำข้อมูล แต่ยังต้องการกระบวนการคิดที่สามารถนำไปใช้ในการแยกแยะ สรุปผล และประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้ วิทยาศาสตร์จึงเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนามนุษย์ในด้านหลักของการมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การมีวิจารณญาณ และรู้จักแสวงหาความจริงจากข้อมูลที่ศึกษาหรือค้นพบและยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ระบุให้การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดเชิงวิพากษ์เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ วิทยาศาสตร์ยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) การศึกษาวิทยาศาสตร์จึงช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเรียนวิทยาศาสตร์ช่วยสร้างรากฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกธรรมชาติและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผลการเรียนรู้ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงระดับความรู้และความเข้าใจของนักเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องอาศัยความเข้าใจเชิงแนวคิดและการเชื่อมโยงความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินระดับชาติและนานาชาติ เช่น O-NET และ PISA ชี้ให้เห็นว่าผลการเรียนรู้ทางการเรียนของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสังเกต ตั้งคำถาม ทดลอง และสรุปผลจากการเรียนรู้ แต่จากผลการประเมินทางการศึกษา พบว่า นักเรียนไทยยังขาดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) นอกจากนี้ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2568 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานถึง 43.70 % โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของหินซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมทั้งความเข้าใจเชิงแนวคิดและทักษะการคิดขั้นสูง

จากการศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์ในชั้นเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีปัญหาในการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนขาดความสามารถในการอธิบายกระบวนการทางธรณีวิทยาและการเกิดหินประเภทต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ปัญหานี้ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ทางการเรียนและทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

นอกจากนี้ ยังพบว่าในบริบทของการศึกษาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ หิน การใช้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์และการทำความเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องนั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และสร้างข้อสรุปอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้เชิงวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถาม ตรวจสอบหลักฐาน เชื่อมโยงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังพบว่าแผนผังความคิด (Concept Mapping) เป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดระบบแนวคิดและส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ช่วยจัดระเบียบความคิดและแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อน เช่น การเปลี่ยนแปลงของหินประเภทต่าง ๆ และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น ทั้งนี้ มีงานวิจัยระบุว่า การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ในขณะเดียวกันการใช้แผนผังความคิดสามารถช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบข้อมูลและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้ดี ดังนั้น การบูรณาการทั้งสองแนวทางเข้าด้วยกันอาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นและช่วยพัฒนาความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนชนบทในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีข้อจำกัด ในด้านทรัพยากรและการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยยังมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การเลือกใช้วิธีการที่สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาและปรับปรุงการสอนวิทยาศาสตร์ในบริบทดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำการสอนรูปแบบการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมาใช้ในการพัฒนาผลการเรียนรู้ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์และนำไปใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด
3. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ของสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองหนองคายที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 14 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 183 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 62 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง และ 2) แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

4. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ตำรา หนังสือ คู่มือครู หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยยึดเนื้อหาตาม ในคู่มือครูรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หิน

3) ออกและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หิน รายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง โดยใช้เวลาในการเรียนรู้สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เป็นเวลา 4 สัปดาห์

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้

5) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

6) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ระหว่างรูปแบบการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินค่าความเหมาะสม กำหนดค่าเฉลี่ยของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ มีค่าเฉลี่ยคะแนนของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

7) ปรับปรุงร่างแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

8) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาตำรา หนังสือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษาคู่มือครู และหนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ต้องการวัด โดยยึดเนื้อหาตามในคู่มือครูรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หิน

3) สร้างร่างแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งพฤติกรรมที่ต้องการวัดออกเป็น 6 ด้าน ตามแนวคิดของ Bloom (2001) ซึ่งสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้มีสัดส่วนของจำนวนข้อในแต่ละจุดประสงค์และมีหลายระดับพฤติกรรมตามตารางวิเคราะห์

4) นำแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดในแบบทดสอบแต่ละข้อ รวมถึงพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของภาษาที่ใช้

5) ปรับปรุงแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

6) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ระหว่างรูปแบบการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด เพื่อวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00

7) ปรับปรุงแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

8) นำแบบทดสอบที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในครั้งที่ 1

9) ปรับปรุงแบบทดสอบให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยใช้แบบทดสอบข้อที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 (Ebel & Frisbie, 1991) และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2563)

10) นำแบบทดสอบที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในครั้งที่ 2

11) นำแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha

12) จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ก่อนการทดลอง

1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาในสังกัด

2) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ในนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 คน

5.2 ระหว่างการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เรื่อง หิน ด้วยตนเอง ซึ่งดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้รูปแบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

5.3 หลังการทดลอง

1) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2) นำแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาตรวจและบันทึกผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพดัชนีประสิทธิผล และ Dependent sample t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 จำนวน 62 คน โดยนำผลคะแนนจากแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างเรียนและหลังเรียนไปคำนวณหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (E_1/E_2) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E_1)	2,480	2,200	35.48	2.45	88.71
หลังเรียน (E_2)	2,480	2,213	35.69	2.28	89.23
ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.71/89.23					

จากตาราง พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 35.48 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.45 คะแนน และประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E_1) คิดเป็นร้อยละ 88.71 ส่วนค่าเฉลี่ยผลคะแนนหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 35.69 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.28 คะแนน และประสิทธิภาพหลังเรียน (E_2) คิดเป็นร้อยละ 89.23

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 88.71/89.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับ การใช้แผนผังความคิด

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดจากผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย		ดัชนีประสิทธิผล	ร้อยละ
		ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน		
62	40	13.53	35.69	0.8373	83.73

จากตาราง พบว่า การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.53 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 35.69 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีค่าเท่ากับ 0.8373

สรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.73

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน แล้วจึงดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด โดยเมื่อเสร็จสิ้นการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้ จึงได้ทดสอบหลังเรียน โดยใช้ข้อมูลชุดเดิม และได้นำผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบการกระจายของข้อมูล พบว่า ข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้สถิติ Dependent sample t-test พบว่าเป็นดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	62	13.53	1.92	54.20	.000*
หลังเรียน	40	62	35.69	2.28		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนเป็น 13.53 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1.92 คะแนน และค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเป็น 35.69 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.28 คะแนน

สรุปได้ว่า ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (posttest) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (pretest) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 54.196$, $df = 61$, $p < .05$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ 88.71/89.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบมีคุณภาพและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสาเหตุที่ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้หลังเรียน (E_2) สูงกว่าแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E_1) เนื่องจากแผนการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน มีการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดระบบความรู้ด้วยแผนผังความคิด ไปจนถึงการอภิปรายและสะท้อนความเข้าใจในแต่ละบทเรียน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้จากแผนหนึ่งไปยังแผนถัดไป ส่งผลให้การเรียนรู้มีความลึกซึ้งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้หลังเรียน (E_2) สูงกว่าในระหว่างเรียน (E_1) ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,

2563) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์และการใช้แผนผังความคิดช่วยพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์นรี พงศ์อุดม และคณะ (2564) พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแผนผังความคิดกับการคิดวิเคราะห์สามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างชัดเจน

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดสามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ได้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สูงกว่ามาตรฐาน เป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 2 ซึ่งแสดงว่าค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน เท่ากับ 0.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.50 ที่เสนอว่า หากค่าดัชนีประสิทธิผลสูงกว่า 0.50 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผลเพียงพอในการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนรู้และการนำไปใช้ในการทำแบบฝึกหรือแบบทดสอบภายหลังการเรียน โดยเหตุผลที่ค่าดัชนีประสิทธิผลอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Process) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการตั้งคำถาม การแสวงหาข้อมูลการประเมินหลักฐาน และการสรุปผลอย่างมีตรรกะ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง นอกจากนี้ การใช้แผนผังความคิด (Concept Mapping) ในการเรียนรู้ยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถจัดระบบความรู้ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด และเข้าใจภาพรวมของเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Novak & Gowin (1984) ที่ระบุว่า แผนผังความคิดเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงสร้างความรู้และส่งเสริมความสามารถในการจดจำข้อมูลในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด อินทรเพ็ชร (2561) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับกิจกรรมเชิงคิดวิเคราะห์ มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดไม่เพียงแต่ส่งเสริมผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แต่ยังสามารถยกระดับค่าดัชนีประสิทธิผลให้สูงกว่ามาตรฐานที่แสดงให้เห็นว่าเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและควรส่งเสริมให้มีการนำไปใช้ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาอย่างกว้างขวางต่อไป

3. ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 3 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรดา โพธิ์ศรี (2565) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้ง อรุณรุ่ง กลั่นบุศย์ และคณะ (2564) ยังยืนยันว่า แผนผังความคิดช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่มีความซับซ้อน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษา

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ช่วยพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และสามารถอธิบายเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะในเนื้อหาเรื่อง หิน ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรม การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตั้งคำถาม อภิปราย และสร้างแผนผังความคิดด้วยตนเอง ช่วยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการแยกแยะและสังเคราะห์สาระสำคัญของบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูล หลักฐาน และความเชื่อมโยงของความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ennis (1991) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงวิพากษ์เป็นการคิดอย่างมีเหตุผล โดยผู้เรียนต้องมีทักษะในการตีความ ประเมินผล และให้เหตุผลประกอบข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฏฐ์นรี พงศ์อุดม และคณะ (2564) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้ผังมโนทัศน์มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การผสมผสานระหว่างกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์กับเครื่องมือช่วยคิดอย่างแผนผังความคิด เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการสังเคราะห์ความรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรบูรณาการแนวทางการคิดเชิงวิพากษ์และการใช้แผนผังความคิดอย่างเป็นระบบในแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับของการจำ การเข้าใจ ไปจนถึงการวิเคราะห์และประเมินผล ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3) ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้แผนผังความคิดเป็นเครื่องมือส่วนตัวในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมและคงทนยิ่งขึ้น โดยครูควรชี้แนะวิธีการใช้แผนผังอย่างเป็นขั้นตอน และส่งเสริมให้นักเรียนใช้ด้วยตนเองในกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1) ควรศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว หรือการวัดความคงทนของความรู้ (Retention) เพื่อดูว่าองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้แบบคิดเชิงวิพากษ์และแผนผังความคิดนั้นคงอยู่ในระยะยาวหรือไม่

2) ควรเพิ่มเติมตัวแปรด้านพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความสนใจในการเรียนรู้ ทักษะการทำงานกลุ่ม หรือความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าใจผลกระทบที่รอบด้านจากรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว

3) ควรวิจัยต่อยอดในกลุ่มสาระอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เช่น กลุ่มสาระภาษาไทย สังคมศึกษา หรือสุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระอย่างบูรณาการ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและยั่งยืน โดยเฉพาะในหน่วยการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถาม วิเคราะห์หลักฐาน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ขณะที่แผนผังความคิดช่วยจัดระบบองค์ความรู้และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสาระสำคัญของบทเรียนที่มีความซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น องค์ความรู้นี้จึงถือเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์หรือกลุ่มสาระอื่นที่มีลักษณะนามธรรมในระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. *(2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปรับปรุง พ.ศ. 2563)*. กระทรวงศึกษาธิการ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2563). การประเมินคุณภาพข้อสอบและแนวทางพัฒนาข้อสอบ. *วารสารวิชาการครุศาสตร์, 22*(2), 125-140.

ณัฏฐ์นรี พงศ์อุดม, สุพจน์ ศรีสุวรรณ และสุกัญญา อินทร์แก้ว. (2564). ผลของการใช้แผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดเชิงวิเคราะห์ที่มีต่อทักษะการคิดของนักเรียน. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, *16*(55), 22–34.

ศิรดา โพธิ์ศรี. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 23*(1), 45–59.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *รายงานสถานการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา*. สสวท.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ในวิทยาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สมคิด อินทรเพ็ชร. (2561). การใช้แผนผังความคิดร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12*(3), 91–104.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *ผลการประเมินระดับชาติและนานาชาติ: บทวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียนไทยในด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อรุณรุ่ง กลั่นบุศย์, อังคณา สมหวัง, และ สมเกียรติ พูลทอง. (2564). ผลของการใช้แผนผังความคิดในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงลึก. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 14*(2), 112–125.

Bloom, B. S. (2001). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals* (Cognitive Domain). Longman.

Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1991). *Essentials of educational measurement* (5th ed.). Prentice-Hall.

Novak, J. D., & Gowin, D. B. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge University Press.

Causal Factors Influencing Competency-Based Language Teaching Effectiveness: A Structural Equation Model of Elementary Teachers in Thailand

Wimonmat Arreephak[1*] Sirisuda Thongchaloem[2] Jumlong Vongprasert[3]

[1]Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[2]Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[3]Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: wimonmat.ag64@ubru.ac.th

(Received: 7 July 2025, Revised: 20 August 2025, Accepted: 8 September 2025)

ABSTRACT

Thailand continues to face persistent challenges in English language proficiency, as evidenced by consistently low national test scores such as the 2022 O-NET Grade 6 average of only 32.59 out of 100. This study aimed to investigate the causal factors influencing the effectiveness of competency-based language instruction among primary school teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area. Specifically, the objectives were to (1) develop and validate a causal model of teachers' instructional effectiveness in competency-based language learning, (2) examine the model's fit with empirical data, and (3) explore the direct and indirect effects of related factors. The sample consisted of 252 primary school English teachers, one from each school in the province, selected through simple random sampling. Data were collected using a validated questionnaire covering six dimensions—teacher personality, classroom environment, teaching behavior, academic competence, professional attitude, and work motivation—and were analyzed using descriptive statistics, correlation, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling (SEM) with Mplus. The proposed causal model showed a good fit with empirical data (χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, RMSEA = 0.049). Key direct predictors of teaching effectiveness included teaching behavior, work motivation, and classroom environment. Indirect pathways were also observed, such as the influence of academic competence mediated by teaching behavior and classroom environment. The findings highlight the importance of teacher development programs that emphasize effective instructional practices, motivation enhancement, and supportive learning environments. Practical implications include the design of targeted professional development and policy measures that address teacher motivation and instructional behavior as levers for improving language education outcomes in Thailand.

Keywords: Learning Management Effectiveness; Language Learning; Primary School Teachers; Causal Model; Structural Equation Modeling

Introduction

“Thailand ranks among the lowest in Asia for English proficiency, with EF EPI 2022 placing the country at 97th out of 111 worldwide.” This international ranking underscores a persistent crisis in English language education, one that threatens students’ competitiveness in the 21st century. Locally, the situation is equally concerning: the 2022 O-NET results for 3,135 Grade 6 students in Amnat Charoen Province revealed an average score of only 32.59 out of 100 (NIETS, 2023). Such statistics not only reflect deficiencies in language learning outcomes but also highlight systemic weaknesses in curriculum implementation and teacher preparation.

Although Thailand has adopted a competency-based curriculum intended to promote learner-centered approaches and 21st-century skills (Ministry of Education, 2022), its impact remains limited. Many teachers lack adequate knowledge and skills to translate competency-based principles into classroom practice (Yangtrong, 2016; Sriwongrat & Janruchai, 2017). Institutional support is also inconsistent, leaving teachers underprepared and undersupported. These challenges suggest that the success of competency-based learning hinges not only on curriculum policy but also on teacher effectiveness at the classroom level.

International research consistently emphasizes teacher effectiveness as the most influential factor in student achievement. Borich (2004) stressed the importance of instructional clarity, classroom management, and diverse teaching strategies. Hu and Bentler (1999) and Byrne (2012) further advanced methodological approaches, showing how structural equation modeling (SEM) can validate complex educational frameworks. In Thailand, previous studies have identified key factors such as teacher personality (Setthithorn, 1980; Saenkhwa, 2009), teaching behavior (Flanders, 1970; Thitisupakul, Thepsang, Bursirirak, & Pootiriyawattana, 2016), and motivation (Somporn, 1999; Khian Dee, 2021) as critical drivers of instructional outcomes. However, most of these works either focus on isolated variables or rely on traditional statistical techniques, leaving gaps in understanding the multidimensional and causal nature of teacher effectiveness.

Moreover, earlier local studies (Thongrot, 1998; Sonachoti, 2001; Chaibang, 2001; Siwarom, 1999; Kinavong & Panitchaphoninchai, 2001) identified broad categories such as knowledge, skills, motivation, and classroom climate as predictors of teaching effectiveness. Yet these findings are fragmented, often context-specific, and rarely integrated into a holistic framework. Few have applied SEM to test both direct and indirect influences among these factors in Thai primary education, leaving an empirical gap in understanding how multiple dimensions interact to shape teaching effectiveness.

Given this context, the present study aims to develop and validate a structural model of causal factors influencing the effectiveness of competency-based language learning management among primary school teachers in Amnat Charoen Province. This research

contributes theoretically by synthesizing diverse domains of teacher effectiveness into a coherent causal model. Practically, it offers evidence-based insights for teacher development programs and educational policy interventions, particularly in rural contexts where competency-based reforms are most urgently needed.

Research Objectives

1. To develop a causal model of the learning management effectiveness in competency-based language learning among elementary school teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office.

2. To examine the goodness of fit between the developed causal model and the empirical data.

3. To investigate the direct and indirect influences affecting the learning management effectiveness in competency-based language learning among elementary school teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office.

Methodology

1. Research Design

This study employed quantitative causal research design using structural equation modeling (SEM). The primary objective was to develop and validate a causal model of competency-based language learning effectiveness among elementary school teachers. SEM was chosen because it is appropriate for testing complex direct and indirect causal relationships among latent constructions.

2. Population and Sample

The population consisted of 1,571 government teachers from 252 elementary schools under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office in 2023. The sample included 252 English language teachers, one from each school, selected through simple random sampling. The sample size satisfied the minimum requirements for SEM analysis according to Cohen (1988) and Westland (2010).

3. Instruments and Procedures

A structured questionnaire was developed through an extensive literature review and expert consultation. It consisted of three parts:

Part 1: Demographic information.

Part 2: Causal factors across six dimensions: Teacher personality (PER), Classroom environment (ENV), Teacher's instructional behavior (BEH), Academic competence of teachers (ACA), Professional attitude (ATT) and Work motivation (MOT). Reliability coefficients (Cronbach's alpha) for each construct ranged from 0.81 to 0.93, confirming strong internal consistency.

Part 3: Effectiveness of competency-based language instruction, adapted from Borich (2004), consisting of five aspects: clarity of lessons, variety of teaching strategies, teacher engagement, effectiveness of student learning processes, and promotion of student achievement.

Content validity was verified by five experts, with IOC values ranging from 0.80 to 1.00. The instrument was piloted with 30 teachers from schools outside the main sample. Feedback from the pilot led to revisions in wording and item clarity. Data completeness was carefully checked; missing values were addressed using full information maximum likelihood (FIML). Assumptions of SEM were tested, including multivariate normality (Mardia's coefficient), linearity, and absence of multicollinearity. Additionally, measurement invariance across gender groups was examined to ensure model stability.

4. Data Collection

Official permission was obtained from relevant educational authorities. Questionnaires were distributed online, and responses were screened for completeness. A total of 252 fully complete questionnaires were deemed valid and included in the analysis.

5. Data Analysis

Data were analyzed using Mplus version 8 with maximum likelihood estimation (MLE). Analytical procedures included:

Descriptive statistics (mean, standard deviation) for demographic and main variables.

Correlation analysis (Pearson's r) among variables.

Confirmatory factor analysis (CFA) to assess the measurement model, including factor loadings, reliability, and validity indices.

Structural equation modeling (SEM) examines causal relationships among latent constructs.

Model fit was evaluated using multiple indices: χ^2/df, CFI, TLI, SRMR, and RMSEA (Hu & Bentler, 1999). Standard errors and 95% confidence intervals were reported for all path coefficients.

Limitations of Methodology

While SEM is appropriate for examining complex causal relationships, this study has limitations. First, the questionnaire relied on self-reported data, which may introduce social desirability bias. Second, the pilot study involved only 30 teachers, which may limit the generalizability of reliability estimates. Third, although measurement invariance was tested across gender, other subgroup analyses (e.g., teaching experience, school size) were not conducted. Finally, the cross-sectional design restricts causal inference to statistical associations rather than longitudinal validation. These limitations should be considered when interpreting the findings and may serve as directions for future research.

Results

Part 1: Descriptive Statistics

The descriptive statistics for all observed variables are presented in Table 1. The overall effectiveness of competency-based language learning management was rated at a high level (M = 4.50, SD = 0.50). Among the causal factors, Professional attitude and Work motivation received the highest mean scores (M = 4.58, SD = 0.66 for both), followed by Classroom environment (M = 4.57, SD = 0.57). This indicates that respondents generally rated these factors highly.

The skewness values for all variables range from -1.405 to -0.267, indicating that the data is negatively skewed, with most scores clustered toward the higher end of the scale. The kurtosis values, ranging from -1.259 to 1.802, suggest a mix of platykurtic (flatter) and leptokurtic (more peaked) distributions. Despite these variations, all skewness and kurtosis values fall within the generally accepted range of ±2, which indicates sufficient normality for conducting Structural Equation Modeling (SEM) analysis.

Table 1. Descriptive statistics of observed variables

Variables	M	SD	Skewness	Kurtosis
Teacher personality (PER)	4.50	0.62	-.672	-.055
Classroom environment (ENV)	4.57	0.57	-.601	-.962
Teacher's instructional behavior (BEH)	4.41	0.68	-.267	-1.259
Academic competence of teachers (ACA)	4.26	0.77	-.368	-972
Professional attitude (ATT)	4.58	0.66	-1.405	.306
Work motivation (MOT)	4.58	0.66	-1.371	1.802

Part 2: Correlation Matrix

The intercorrelations among the six causal factors and instructional effectiveness are displayed in Table 2. All correlations were positive and significant ($p < .01$), ranging from moderate (r = 0.35) to very strong (r = 0.88), supporting the hypothesized relationships among variables.

Table 2. Correlation matrix of study variables

Variables	PHY	EMO	SOC	COG	CUR	SUB	PRO	MED	EVA	COC	AFC	BEI	ACM	REM	POM	TSRE	CLEN	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
PHY	1																					
EMO	0.549	1																				
SOC	0.555	0.509	1																			
COG	0.538	0.399	0.531	1																		
CUR	0.495	0.359	0.252	0.499	1																	

Variables	PHY	EMO	SOC	COG	CUR	SUB	PRO	MED	EVA	COC	AFC	BEI	ACM	REM	POM	TSRE	CLEN	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
SUB	0.277	0.240	0.185	0.525	0.801	1																
PRO	0.487	0.368	0.311	0.603	0.772	0.673	1															
MED	0.509	0.325	0.284	0.374	0.717	0.562	0.600	1														
EVA	0.450	0.295	0.268	0.365	0.699	0.578	0.746	0.68	1													
COC	0.337	0.371	0.200	0.361	0.567	0.459	0.471	0.389	0.456	1												
AFC	0.547	0.486	0.404	0.419	0.651	0.452	0.535	0.571	0.545	0.759	1											
BEI	0.399	0.466	0.357	0.407	0.550	0.439	0.473	0.396	0.363	0.669	0.648	1										
ACM	0.543	0.399	0.200	0.424	0.533	0.343	0.400	0.492	0.441	0.423	0.589	0.505	1									
REM	0.282	0.325	0.240	0.376	0.572	0.459	0.446	0.403	0.463	0.562	0.575	0.692	0.687	1								
POM	0.322	0.383	0.246	0.378	0.538	0.440	0.436	0.413	0.493	0.502	0.553	0.735	0.648	0.877	1							
TSRE	0.405	0.408	0.325	0.531	0.668	0.618	0.628	0.616	0.537	0.365	0.447	0.516	0.394	0.555	0.583	1						
CLEN	0.419	0.417	0.315	0.504	0.474	0.411	0.662	0.347	0.429	0.236	0.326	0.259	0.241	0.310	0.221	0.458	1					
Y1	0.476	0.380	0.243	0.564	0.780	0.667	0.743	0.654	0.666	0.584	0.635	0.614	0.587	0.693	0.584	0.635	0.441	1				
Y2	0.497	0.358	0.248	0.530	0.822	0.720	0.701	0.785	0.705	0.594	0.693	0.606	0.573	0.630	0.609	0.655	0.376	0.887	1			
Y3	0.318	0.480	0.204	0.501	0.693	0.601	0.598	0.539	0.538	0.574	0.573	0.673	0.545	0.805	0.753	0.691	0.356	0.825	0.786	1		
Y4	0.487	0.415	0.285	0.525	0.779	0.617	0.673	0.677	0.703	0.578	0.722	0.624	0.62	0.735	0.700	0.641	0.364	0.843	0.849	0.858	1	
Y5	0.282	0.340	0.209	0.450	0.711	0.650	0.678	0.64	0.702	0.496	0.514	0.614	0.461	0.724	0.722	0.720	0.393	0.781	0.766	0.878	0.852	1

Part 3: Measurement Model

The factor loadings for all observed variables were statistically significant ($p < .001$), with values ranging from 0.42 (for CLEN) to 0.963 (for Y4), which exceeds the recommended threshold of 0.40. All latent variables demonstrated high internal consistency and reliability, as indicated by composite reliability (CR) values greater than the recommended 0.70. The model fit indices also demonstrated an excellent fit to the data

These results confirm that the measurement model is robust, valid, and reliable, justifying its use for further structural model analysis.

Table 3. Factor Loadings, Standard Errors, R^2, and Model Fit Indices for the Measurement Model

Latent variable	Observed variable	Estimate	S.E.	Est./S.E	R^2	P-Value	Model fit indices
ACA	CUR	1.000	15.172	0.064	0.969	0.000	χ^2 = 1.58e-6, df = 1 P-Value = 0.999
	SUB	0.794	10.354	0.064	0.631	0.000	χ^2/df = 0.000
							CFI = 1.000
							TLI = 1.000

Latent variable	Observed variable	Estimate	S.E.	Est./S.E	R^2	P-Value	Model fit indices
							SRMR = 0.000 RMSEA = 0.000
PER	PHY EMO SOC COG	0.782 0.670 0.742 0.677	0.059 0.059 0.059 0.059	10.386 7.661 9.252 7.797	0.611 0.449 0.550 0.458	0.000 0.000 0.000 0.000	χ^2 = 5.530, df = 2 P-Value = 0.0630 χ^2/df = 2.765 CFI = 0.989 TLI = 0.967 SRMR = 0.01 9RMSEA = 0.084
BEH	PRO MED EVA	0.786 0.808 0.954	0.049 0.051 0.047	13.483 10.779 17.874	0.619 0.653 0.910	0.000 0.000 0.000	χ^2 = 1.720, df = 1 P-Value = 0.189 χ^2/df = 1.720 CFI = 0.998 TLI = 0.994 SRMR = 0.013 RMSEA = 0.054
ATT	COC AFC BEI	1.000 0.745 0.868	0.045 0.045 0.049	17.601 16.230 11.642	1.000 0.556 0.754	0.000 0.000 0.000	χ^2 = 0.871 df = 1 P-Value = 0.351 χ^2/df = 0.871 CFI = 1.000 TLI = 1.000 SRMR = 0.013 RMSEA = 0.000
MOT	ACM REM POM	0.665 0.978 0.898	0.047 0.033 0.034	10.688 28.345 24.052	0.443 0.956 0.806	0.000 0.000 0.000	χ^2 = 5.400, df = 2 P-Value = 0.067 χ^2/df = 2.700 CFI = 0.994 TLI = 0.990 SRMR = 0.037 RMSEA = 0.082
ENV	TSRE CLEN	0.567 0.816	18.416 4.187	0.052 0.052	0.960 0.218	0.000 0.000	χ^2 =0 .315, df = 1 P-Value = 0.574 χ^2/df = 0.315 CFI = 1.000 TLI = 1.000 SRMR = 0.019 RMSEA = 0.000

Latent variable	Observed variable	Estimate	S.E.	Est./S.E	R^2	P-Value	Model fit indices
EFF	Y1	0.879	0.023	35.607	0.772	0.000	χ^2 = 2.03, df = 2
	Y2	0.880	0.025	31.717	0.774	0.000	P-Value = 0.362
	Y3	0.894	0.022	38.151	0.799	0.000	χ^2/df = 1.015
	Y4	0.963	0.018	49.419	0.928	0.000	CFI = 1.000
	Y5	0.884	0.025	31.757	0.781	0.000	TLI = 1.000
							SRMR = 0.003 RMSEA = 0.008

Part 4: Structural Model

The structural model was tested using Structural Equation Modeling (SEM). The model demonstrated a good fit to the data, as indicated by the fit indices: χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, TLI = 0.977, SRMR = 0.029, and RMSEA = 0.049.

As hypothesized, several direct effects were statistically significant ($p < .05$). Teaching behavior (BEH) (β = 0.478, $p < .001$), work motivation (MOT) (β = 0.379, $p < .001$), and classroom environment (ENV) (β = 0.249, $p = .008$) all had a significant positive direct effect on instructional effectiveness (EFF).

The analysis also revealed significant indirect effects. Academic competence (ACA) had a significant indirect effect on instructional effectiveness (EFF) through both teaching behavior (β = 0.785, $p < .001$) and classroom environment (β = 1.473, $p < .001$).

Table 4. Unstandardized Direct, Indirect, and Total Effects

Path	Direct Effect (β)	Indirect Effect (β)	Total Effect (β)	P-Value
BEH to EFF	0.478	-	0.478	0.000
ENV to EFF	0.249	-	0.249	0.008
MOT to EFF	0.379	-	0.379	0.000
PER to EFF	-0.06	0.131	0.071	0.195
ATT to EFF	0.006	0.256	0.262	0.914
ACA to EFF	-	0.742	0.742	0.000
ACA to BEH	0.785	-	0.785	0.000
ACA to ENV	1.473	-	1.473	0.000
ATT to MOT	1.08	-	1.08	0.000
ATT to ENV	-0.615	-	-0.615	0.002
PER to BEH	0.224	-	0.224	0.000
PER to ATT	1.372	-	1.372	0.000
PER to MOT	-0.174	-	-0.174	0.02
PER to ENV	0.327	-	0.327	0.000
χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, TLI = 0.977, SRMR = 0.029 และ RMSEA = 0.049				

Part 5: Model Diagrams

Figure 1: Structural Equation Model of Causal Factors Influencing the Competency-Based Language Learning Management Effectiveness of Primary School Teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office

χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, TLI = 0.977, SRMR = 0.029, RMSEA = 0.049

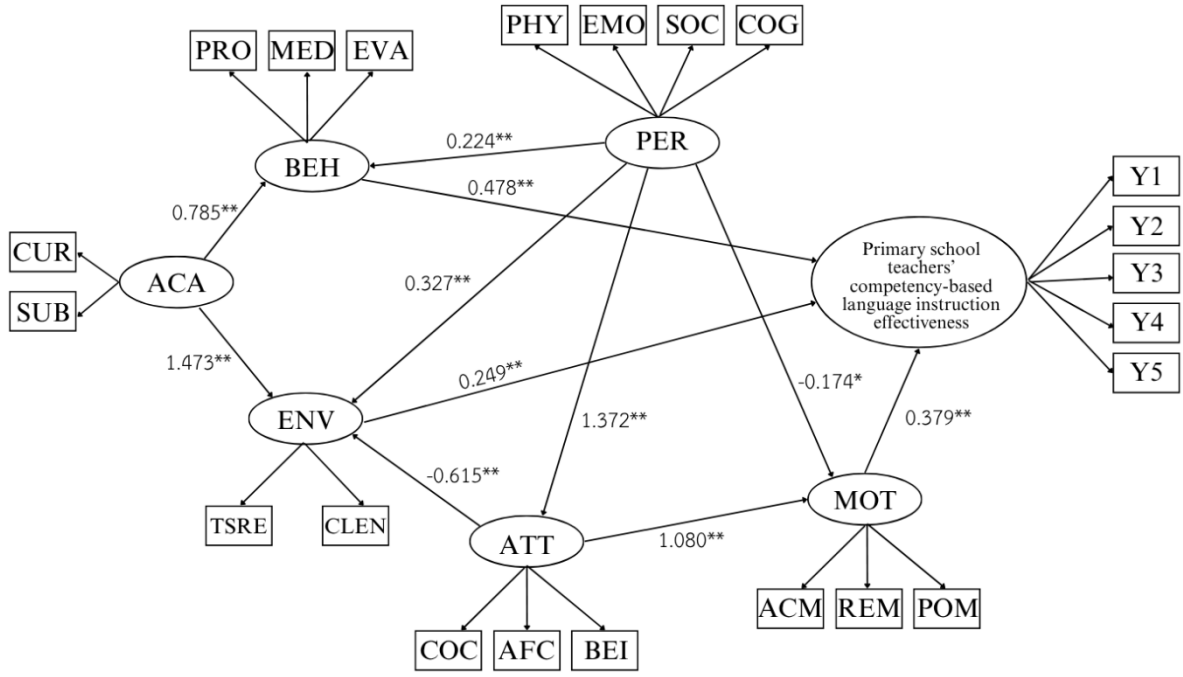

**Statistically significant at the .01 level * Statistically significant at the .05 level

Discussion

The findings of this study shed light on the multifaceted causal factors influencing the effectiveness of competency-based language learning management among primary school teachers in Amnat Charoen. Our structural equation model revealed that teaching behavior, work motivation, and classroom environment directly impact learning management effectiveness. Furthermore, teacher personality and characteristics, professional attitude, and academic ability exert significant indirect effects. These interrelated factors form a complex network, contributing to an enhanced understanding of effective teaching in the 21st century context.

Teacher's instructional behavior

The results consistently show teaching behavior as the most influential direct factor on learning management effectiveness. This highlights the critical role of teachers' pedagogical approaches, including their use of appropriate and clear teaching methods, as well as their ability to design stimulating and engaging learning activities. Such behaviors directly facilitate students' effective development towards curriculum goals. This finding resonates strongly with

established educational theories, such as those by Milman (2012) and Good (1973), who have long emphasized the profound impact of teaching behaviors on student achievement. It also aligns with more recent empirical work, like that by Thitisupakun et al. (2016), which specifically found a significant relationship between teaching management and language learning efficiency.

However, it's crucial to acknowledge the nuanced interplay here. While our study confirms the general importance of teaching behavior, future research could explore specific teaching behaviors that are particularly effective within the competency-based language learning framework in Thai primary schools, potentially comparing them with international best practices.

Work Motivation

Work motivation, encompassing both intrinsic and extrinsic drivers, was found to directly influence teacher effectiveness by impacting their enthusiasm, effort, and responsibility in managing learning. This result aligns with foundational motivational theories, as posited by Sangtrakoon (2011) and Suthatsanee (1999), who underscore motivation as an internal driving force for work performance. Furthermore, our findings are consistent with contemporary research, such as that by Khiandee (2021) and Sripongpert (2018), which identifies motivation as a critical determinant of teacher performance in the 21st century.

While the positive direct effect is clear, the extremely high explained variance observed in our model, particularly concerning the factors influencing work motivation, warrants deeper analytical engagement. This high variance suggests that the identified factors might explain an unusually large proportion of the variability in work motivation. While this indicates a strong model, it also prompts a critical reflection: are there unmeasured contextual or cultural factors unique to the Amnat Charoen educational setting that contribute to this heightened influence? Or does it suggest a particular sensitivity of teachers in this region to these motivational drivers? This finding contrasts with some international studies that might report lower explained variances, potentially due to different cultural contexts or educational systems. Future qualitative studies could explore teachers' perceptions of motivation in this specific context to provide further insights.

Classroom Environment

A supportive classroom environment emerged as another direct influencer of learning management effectiveness. A positive environment stimulates student interest and fosters collaboration, which are crucial for competency-based learning. These findings are consistent with the work of Laddayaem (2018) and Sasantia (2017), who highlighted the significant impact of classroom environments on learning outcomes. The creation of such an environment by teachers contributes directly to student engagement and, consequently, to effective learning.

Teacher personality

This model indicated that teacher personality and characteristics indirectly influence learning effectiveness through teaching behavior. Teachers possessing positive traits such as confidence, emotional stability, and leadership skills are better equipped to deliver lessons effectively and build trust with students. They also contribute to fostering an open and safe learning environment. These findings are consistent with theories from Setthithorn (1980) and research by Saenkwa (2009), emphasizing personality as a vital component of effective teaching. This indirect pathway suggests that nurturing these personal attributes in teachers can significantly enhance their pedagogical impact.

Professional Attitude

Interestingly, professional attitude was found to indirectly influence teaching effectiveness, predominantly through work motivation. Teachers with a positive attitude towards their profession are more inclined to strive for self-improvement and demonstrate a deep commitment to student outcomes. This aligns with the perspectives of Prawanpruek (1981) and research by Buddee (2005).

However, a critical finding requiring deeper analysis is the negative indirect pathway of professional attitude through classroom environment. This unexpected finding warrants careful consideration. While a positive professional attitude is generally beneficial, this specific pathway suggests that, in certain contexts within Amnat Charoen, an overly rigid or perhaps perfectionistic professional attitude might inadvertently lead to a less conducive or more restrictive classroom environment. This could manifest as teachers adhering strictly to curricula without flexibility, potentially stifling student-led exploration or collaborative activities, which are vital in competency-based learning. This discrepancy with general positive expectations for professional attitude necessitates further investigation, possibly through qualitative interviews, to understand the underlying mechanisms in this specific regional context. This contrasts with broader international research that often portrays professional attitude as uniformly positive in its influence across all pathways.

Academic competence of teachers

Finally, academic ability indirectly influenced teaching effectiveness through both teaching behavior and classroom climate. Teachers with strong subject knowledge are better equipped to design effective activities and deliver content efficiently, thereby enhancing student achievement in a systematic manner. Furthermore, a deep understanding of the subject matter allows teachers to respond to student queries more effectively, fostering a sense of confidence and an intellectually stimulating classroom climate. This highlights that deep content knowledge is not just about imparting facts, but also about shaping the entire learning experience.

Theoretical and Practical Implications

This model offers significant theoretical implications by demonstrating the complex interplay of various teacher-related factors influencing competency-based language learning effectiveness. It extends existing theories by identifying both direct and indirect pathways, particularly highlighting the mediating roles of teaching behavior, work motivation, and classroom environment. The findings suggest a holistic approach to teacher development, moving beyond individual skills to encompass psychological and environmental factors. The unexpected negative indirect effect of professional attitude, while localized, prompts a re-evaluation of how certain attributes, when taken to an extreme or in specific contexts, might have unintended consequences.

From a practical standpoint, these findings offer actionable insights for educational policymakers and administrators in Amnat Charoen. Interventions aimed at enhancing teacher effectiveness should focus on:

Professional Development: Designing professional development programs that specifically target effective teaching behaviors in competency-based language learning, including modern pedagogical approaches and activity design.

Motivational Support: Implementing strategies to boost both intrinsic and extrinsic work motivation among teachers, such as recognition programs, opportunities for professional growth, and creating supportive work environments.

Classroom Management Training: Providing training on creating positive and collaborative classroom environments that stimulate student engagement.

Holistic Teacher Development: Considering programs that foster positive personality traits and address potential pitfalls of rigid professional attitudes, ensuring they contribute constructively to the classroom environment.

Targeted Support: Identifying teachers who might be struggling with specific aspects of their professional attitude or classroom management and offering tailored support.

These applications are particularly relevant to the Amnat Charoen context, where supporting teachers in adapting to competency-based approaches is crucial for enhancing student outcomes.

Limitations

Despite its valuable contributions, this study has several limitations that warrant consideration for future research. Firstly, the cross-sectional design limits our ability to infer causality definitively, although the use of Structural Equation Modeling helps establish plausible relationships. Longitudinal studies would provide stronger evidence of causal pathways. Secondly, the study relied primarily on self-reported data, which may be subject to social desirability bias. Future research could incorporate observational data or student

performance metrics to triangulate findings. Thirdly, while the model demonstrated good fit, the unusually high explained variance for certain factors suggests that there might be unique contextual nuances within Amnat Charoen that warrant further qualitative exploration to fully understand the local dynamics. Finally, the study was conducted within a specific geographical area (Amnat Charoen primary schools), which may limit the generalizability of the findings to other regions or educational levels. Future research could replicate this study in diverse contexts to assess the universality of these relationships.

Recommendations

Based on the findings on factors influencing competency-based language learning management, the following recommendations aim to enhance teachers' instructional effectiveness in Amnat Charoen. Prioritization reflects the strength of direct effects identified in the structural model.

1. Prioritize Key Factors

Teaching behavior had the strongest direct impact, followed by work motivation and classroom environment. Efforts should focus primarily on these areas.

1.1. Enhance Teaching Behavior

Professional Learning Communities (PLCs): Establish weekly school-based PLCs for primary language teachers to co-plan lessons, share strategies, and provide peer feedback.

Mentorship and Coaching: Pair novice teachers with experienced mentors for observation and targeted coaching on instructional skills.

Hands-On Workshops: Conduct workshops on active learning, game-based learning, and project-based approaches tailored to primary language teaching.

1.2. Boost Work Motivation

Recognition: Implement monthly “Teacher Spotlight” programs and acknowledge exceptional effort or innovation.

Career Path Incentives: Link performance to opportunities for leadership or mentorship roles.

Supportive Measures: Provide access to mental health services, flexible schedules, and subsidized professional development.

1.3. Foster a Positive Classroom Environment

Physical Arrangement: Offer guidance on flexible seating and collaborative layouts.

Positive Interactions: Train teachers to use reinforcement strategies, peer-led activities, and growth mindset approaches.

Student Voice: Encourage student participation in setting classroom norms and selecting project topics.

1.4. Develop Academic Competence

Conferences and Workshops: Support attendance at subject-specific professional events.

Inter-School Collaboration: Facilitate forums for sharing content knowledge and best practices.

1.5. Promote a Positive Professional Attitude

Celebrating Achievement: Organize events to recognize teaching innovations beyond traditional awards.

Community Engagement: Encourage participation in local events to strengthen professional pride and community recognition.

2. Further Studies

The current study serves as a foundational step. Future research should build on these findings to provide a more comprehensive and robust understanding of teacher effectiveness.

2.1 Expanding the Scope: To improve generalizability, future research should expand the sample population to include teachers in neighboring provinces or other regions of Thailand.

2.2 Investigating Additional Variables: Future studies should incorporate other potential influencing factors, such as school leadership, parental involvement, and the role of technology in learning, to create a more comprehensive causal model.

2.3 Mixed Methods Research: Combining quantitative (surveys) and qualitative (in-depth interviews) methods can provide a deeper understanding of the "why" behind the findings, especially for unexpected results like the negative indirect effect of professional attitude.

2.4 Experimental Research: To test the practical application of this model, future studies should employ an experimental design in real school settings. This would involve implementing a targeted intervention (e.g., a professional development program focused on teaching behaviors) and measuring its impact on teacher effectiveness over time.

Conclusion

This study developed and validated a causal model explaining the effectiveness of competency-based language learning management among primary school teachers in Amnat Charoen Province. The results confirmed that teaching behavior, work motivation, and classroom environment are the strongest direct predictors, while academic competence, professional attitude, and teacher personality exert significant indirect effects. The findings not only strengthen the theoretical understanding of teacher effectiveness but also provide practical guidance for policy and practice. In particular, interventions that prioritize teaching

behavior and teacher motivation are likely to yield the greatest improvements in instructional effectiveness. Future studies should extend the scope to other regions, incorporate additional variables such as school leadership and technology use, and apply mixed-methods approaches to enrich insights. Overall, the study contributes new knowledge by contextualizing teacher effectiveness within rural Thailand and advancing discussions on competency-based education in developing countries.

Acknowledgement

The findings of this study contribute new knowledge by highlighting that the effectiveness of competency-based language instruction among primary school teachers does not stem solely from individual capabilities or behaviors. Rather, it results from a complex interplay between internal factors—such as academic competence, professional attitudes, motivation, and personality—and external factors—such as classroom climate and organizational support. This insight underscores the importance of adopting a holistic approach to enhancing teacher effectiveness. Such an approach should integrate the development of skills, attitudes, motivation, and a supportive working environment in order to foster sustainable transformation at both the individual and systemic levels of education.

References

Borich, G. D. (2004). *Effective teaching methods* (5th ed.). Merrill Prentice Hall.

Buddee, K. (2005). *A study of learning resources in basic education schools in Nong Song Hong District, Khon Kaen Educational Service Area 3* (Master's thesis). Khon Kaen University.

Byrne, B. M. (2012). *Structural equation modeling with Mplus: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge.

Chaibang, W. (2001). Factors related to teaching quality of teachers. *Journal of Education Science, 27*(2), 118–127.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Flanders, N. A. (1970). *Analyzing teaching behavior*. Addison-Wesley Pub. Co.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). McGraw-Hill.

Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). *Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives*. Structural Equation Modeling, 6(1), 1–55. https://doi.org/10.1080/10705519909540118

Khiandee, P. (2021). Development of Thai language learning program for early childhood. *Journal of Early Childhood Education Research and Development, 10*(2), 1–15.

Laddayaem, A. (2018). *Factors affecting efficiency of STEM education learning management*

of teachers under the Department of Local Administration in Pathum Thani Province (Master's thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Milman, N. B. (2012). The flipped classroom strategy: What is it and how can it best be used? *Distance Learning, 9*(3), 85–87.

Ministry of Education. (2022). *Report on the ordinary national educational test (O-NET) for academic year 2021*. https://www.sesalop.go.th/2022/04/07/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%94%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/

National Institute of Educational Testing Service. (2023). *Results of the ordinary national educational test (O-NET) for the academic year 2022*. NIETS.

Prawanpruek, S. W. (1981). *Attitude from a psychological perspective*. Journal of Educational Measurement, 3(September–December), 5.

Setthithorn, P. (1980). *Philosophy and ethics for teachers*. Peeraphatthana.

Saenkhwa, N. (2009). *Structural equation modeling of factors influencing teaching quality of teachers under Phitsanulok Educational Service Area Office 2* (Master's thesis). Naresuan University.

Sangtrakoon, T. (2011). *Using games to promote spelling skills for first-grade students at Thetsaban Wat Sriping Muang School* (Master's thesis). Chiang Mai University.

Sasantiea, P. (2017). *Causal factors influencing the teaching effectiveness of English teachers in secondary schools under Secondary Educational Service Area Office 31* (Master's thesis). Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

Siwarom, M. (1999). Development of 360-degree assessment process to improve teaching quality of teachers. *Journal of Education Science, 25*(2), 74–75.

Sonachoti, P. (2001). *A study of students' opinions with different mathematics achievement on the adherence to components of teaching effectiveness of mathematics teachers in secondary schools under Department of General Education, Educational Service Area 2* (Master's thesis). Mahasarakham University.

Suthatsanee, S. (1999). *Motivational factors of employees in local government organizations* (Master's thesis). Khon Kaen University.

Sripongpert, M. (2018). *Selection factors affecting the teaching effectiveness in 21st-century learning of primary teachers in Pathum Thani Province* (Master's thesis, Rajamangala University of Technology Thanyaburi). Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Sriwongrat, W., & Janruchai, S. (2017). Guidelines for developing teachers' competency in learning management in schools under Udon Thani Primary Educational Service

Area Office 1. *Journal of Educational Measurement, 17*(1), [pages not available].

Thitisupakul, P., Thepsang, S., Bursirirak, S., & Pootiriyawattana, C. (2016). A study of factors affecting the English teaching performance of schools under the Bangkok Metropolitan Administration. *Santisuksa Paritrat Journal, 4*(2), 245–259.

Thongrot, C. (1998). *Business research*. Phet Charat Saeng Haeng Lok Turakit.

Westland, J. C. (2010). Lower bounds on sample size in structural equation modeling. *Electronic Commerce Research and Applications, 9*(6), 476–487. https://doi.org/10.1016/j.elerap.2010.07.003

Yangtrong, P. (2016). *Strategies for developing desirable learner characteristics in basic education in the 21st century* (Master's thesis). Dhurakij Pundit University.

การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

The Development of an Unplugged Coding Game Set to Promote Spatial Ability in Early Childhood

ธิดารัตน์ จันทะหิน I Thidarat Jantahin

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Corresponding author e-mail: Thidarat.ja@ubru.ac.th
(Received: 12 November 2025, Revised: 30 November 2025, Accepted: 1 December 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุด Unplugged Coding กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การดำเนินวิจัยในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย (1) ชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด (2) แบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ และ (3) แผนการจัดประสบการณ์จำนวน 9 แผน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม Unplugged Coding มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ : ชุดเกม Unplugged Coding ; ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ; เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research aimed to (1) develop an Unplugged Coding game set to promote spatial ability in early childhood, and (2) compare the spatial ability of early childhood children before and after the implementation of Unplugged Coding activities. The sample consisted of 15 kindergarten 3/2 students from Tessaban 3 Samakkhi Witthayakharn School, Ubon Ratchathani Municipality Education Office, during the second semester of the 2024 academic year, selected using Simple Random Sampling. The experiment was conducted during the supplementary activity period for three weeks, three days per week, with a duration of 60 minutes per day. The research instruments included: (1) nine sets of the Unplugged Coding game, (2) a spatial ability assessment form for early childhood children (10 items), and (3) nine experiential learning plans. The results revealed that the early childhood children who participated in the Unplugged Coding activities achieved a significantly higher mean score on spatial ability after the experiment than before, at the .05 level of statistical significance. This demonstrates that the developed Unplugged Coding game set is effective in promoting the spatial ability of early childhood children.

Keywords: Unplugged Coding Game Set; Spatial Ability; Early Childhood

บทนำ

ในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ของมนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ดังที่ พงศธร ชัยศิริ (2567) ซึ่งให้ความสำคัญกับทักษะการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะ "ทักษะการคิดเชิงคำนวณ" (Computational Thinking) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมใจ ปรีดา (2565) กล่าวว่า การส่งเสริมทักษะดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือทำจริง เช่น "กิจกรรม Unplugged Coding" หรือกิจกรรมการเขียนโปรแกรมโดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความเข้าใจเชิงตรรกะ ควบคู่กับความสนุกสนานในการเรียนรู้ (วิริยะ สุขสม, 2564) ทั้งนี้มีงานวิจัยที่ยืนยันว่า Unplugged Coding สามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเสมอไป ดังที่ กนกวรรณ ถาวรสุข (2566) ได้กล่าวว่า ช่วงปฐมวัย ถือเป็นระยะเวลาทองของการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางสติปัญญา (พัฒนาการเด็ก, 2563) โดยเฉพาะ "ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์" (Spatial Ability) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การจดจำ การเปรียบเทียบ และการจัดการตำแหน่งหรือรูปทรงของวัตถุในพื้นที่ สอดคล้องกับสถาพร ใจดี (2567) ที่กล่าวว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และ

การคิดเชิงเหตุผลในระดับที่สูงขึ้น (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2555) การศึกษา พบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการประสบความสำเร็จทางการเรียนในอนาคต (รัชนี พลเยี่ยม, 2565) ดังนั้น การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรมชาติ

การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและการรับรู้เชิงมิติสัมพันธ์ผ่านการเล่น (การุณ มั่นคง, 2566) เด็กจะได้ฝึกคิดวางแผน ลำดับเหตุการณ์ และเชื่อมโยงสัญลักษณ์หรือคำสั่งกับการเคลื่อนไหวในพื้นที่จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด"การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ"(Learning by Doing) และ"การเรียนรู้ผ่านการเล่น" (Learning through Play) ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (กฤษฎา ศึกคละจิต, 2567) งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า การฝึกทักษะการคิดผ่านการเล่นเกม Unplugged Coding สามารถส่งเสริมความเข้าใจเชิงพื้นที่ (Spatial Reasoning) และความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ได้โดยตรง (ชลลดา วรรณดี, 2567) เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการหมุนวัตถุ การจัดเรียงบล็อกหรือการทำตามคำสั่งในรูปแบบตาราง (วรรณภา อรุณโรจน์, 2566) ซึ่งเป็นการฝึกฝนทักษะการมองเห็นและการรับรู้ตำแหน่ง (Visual-Spatial Perception)

จากการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยของโรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร พบว่า กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ยังมีอยู่อย่างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมศิลปะหรือเกมทั่วไปที่เน้นความสนุกสนานมากกว่าการพัฒนาเชิงทักษะทางปัญญา (รายงานประจำปี ร.ร.เทศบาล 3, 2567) จึงขาดสื่อการเรียนรู้ที่เป็นระบบและบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงคำนวณเข้ากับมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะ (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2555) ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนา"ชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย"เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงมิติสัมพันธ์ผ่านการเล่นที่สร้างสรรค์และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักและความสนใจที่จะพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของชุดเกมดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 15 คน อันจะเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการบูรณาการกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังด้วยชุดเกม Unplugged Coding

สมมติฐานงานวิจัย

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสำคัญของการวิจัย

ประโยชน์ในเชิงวิชาการเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการยืนยัน ประสิทธิผลของชุดเกม Unplugged Coding ในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแนวทาง ในการบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงคำนวณเข้ากับทักษะพื้นฐานทางปัญญาในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญสำหรับการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลจากการศึกษานี้จะเป็นชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพและได้รับการตรวจสอบแล้วสำหรับการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำชุดเกมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะด้านมิติสัมพันธ์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กแต่ละคน สำหรับหน่วยงานสถานศึกษาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) และการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกจากประชากรทั้งหมดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ ชุดเกม Unplugged Coding

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

3.1 นักเรียน หมายถึง เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3/2 จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หมายถึง ทักษะและความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในมิติและแง่มุมต่างๆ เช่น ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง ทิศทางและระยะห่างซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาการคิดเชิงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันรวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

3.3 ชุดเกม Unplugged Coding หมายถึง เกมหรือกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการแยกส่วนปัญหาออกเป็นชิ้นย่อย เพื่อให้เห็นสาเหตุและวิธีแก้ปัญหาอย่างชัดเจน โดยเนื้อหามุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะการวางแผน และการรับรู้ตำแหน่ง ทิศทางและรูปทรง การรับรู้มิติสัมพันธ์ผ่านการเล่นโดยมีการกำหนดกฎกติกาเงื่อนไขหรือข้อตกลงร่วมกัน

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุดเกม Unplugged Coding ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 เนื้อหาของชุดกิจกรรมได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) และการลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมในชุดเกมถูกออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะการรับรู้มิติสัมพันธ์ เช่น การจำแนกรูปทรง การรับรู้ทิศทางตำแหน่งและระยะห่างของวัตถุ รวมถึงส่งเสริมทักษะการคิดเชิงตรรกะ การวางแผนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน

5. ระยะเวลาในการทำวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการทดลองใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ด้วยชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ ดำเนินการวิจัยในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

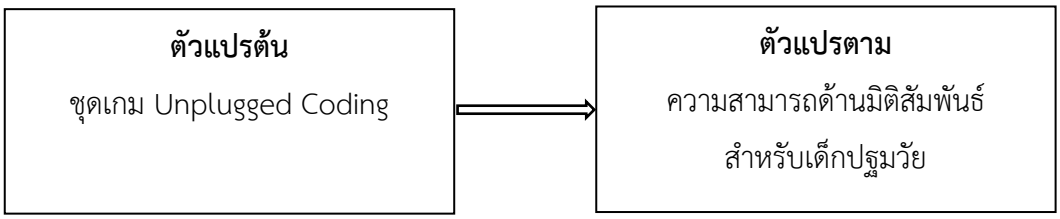

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) และการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) โดยกำหนดให้ชุดเกม Unplugged Coding เป็นตัวแปรต้นที่ใช้ในการทดลองเพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นตัวแปรตาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 นวัตกรรมการพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด เป็นกิจกรรมและเกมที่ออกแบบเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแต่ละชุดประกอบด้วยกิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะ การวางแผน การแก้ปัญหาและการรับรู้เชิงมิติสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

1.2 แผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding ประกอบด้วย ขั้นตอนการเรียนการสอน วิธีการดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

1.3 แบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยใช้ประเมินความสามารถของเด็กก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย แบบประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้มิติสัมพันธ์ เช่น การจำแนกรูปทรง การรับรู้ทิศทาง ตำแหน่งและระยะห่างของวัตถุเพื่อวัดพัฒนาการและประสิทธิผลของชุดเกม Unplugged Coding

ตารางการดำเนินการวิจัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่	วัน	กิจกรรมชุดเกม Unplugged Codin
ก่อนการทดลอง		
1	อังคาร	1. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาสัตว์น่ารัก
	พุธ	2. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาดอกไม้
	ศุกร์	3. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาผัก
2	อังคาร	4. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาผลไม้
	พุธ	5. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาของใช้
	ศุกร์	6. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาอาหารดีมีประโยชน์
3	อังคาร	7. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาพยัญชนะ
	พุธ	8. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาตัวเลข
	ศุกร์	9. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาตัวอักษร
หลังการทดลอง		
รวม 9 ครั้ง		

2. การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยมีกระบวนการ ดังนี้

2.1 การสร้างแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยชุดเกม Unplugged Coding มีกระบวนการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเนื้อหาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

2.1.2 ศึกษาวิเคราะห์จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหลักสูตรกับพฤติกรรมที่คาดหวัง

2.1.3 สร้างแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ จำนวน 10 ข้อ โดยให้คะแนน 1 คะแนน เมื่อเด็กทำได้ถูกต้อง และ 0 คะแนน เมื่อไม่สามารถทำได้

2.1.5. สร้างแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ โดยการหาค่า IOC ซึ่งการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่า แบบวัดนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า แบบวัดนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

-1 เมื่อแน่ใจว่า แบบวัดนั้นวัดได้ไม่ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

2.1.6. ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วคัดเลือก แบบประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้จำนวนที่ผ่านเกณฑ์แล้วนำมาพิมพ์เป็นแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อนำไปใช้ประเมินกับกลุ่มทดลองต่อไป

2.1.7 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการใช้สูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) หรือ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2.2 การหาคุณภาพชุดเกม Unplugged Coding การนำชุดเกมและแผนกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (เช่น ด้านการศึกษาปฐมวัย/หลักสูตร/การคิดเชิงคำนวณ) ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) เช่นเดียวกับแบบประเมิน การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน หลังจากการปรับปรุงตามค่า IOC แล้ว ต้องมีการนำแบบประเมินไป ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (แต่มีลักษณะคล้ายกัน) เพื่อหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งโดยทั่วไปสำหรับแบบวัดสองตัวเลือก (ถูก=1, ผิด=0) จะใช้สูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) หรือ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) หากเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นอนุบาล 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคารโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการทดลองครั้งนี้ ดำเนินในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน มีขั้นตอนในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประเมินกับกลุ่มทดลอง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด ครั้งละ 60 นาที

3.3 ทำประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding โดยใช้แบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนไปทดสอบอีกครั้ง

3.4 นำผลแบบประเมินทั้ง 2 ครั้งมาเปรียบเทียบให้คะแนนแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยโดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง คือ

3.4.1. การประเมินก่อนทดลอง (Pre-test) ดำเนินการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยแบบประเมินที่สร้างขึ้นก่อนเริ่มกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding

3.4.2. การดำเนินการทดลอง (Treatment) ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ตามแผนจำนวน 9 ชุด รวม 9 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์

3.4.3 การประเมินหลังทดลอง (Post-test) ดำเนินการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยแบบประเมินชุดเดียวกับ Pre-test ทันทีที่เสร็จสิ้น การจัดกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding

3.4.4 การวิเคราะห์นำคะแนนที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลอง โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมรายทักษะก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding การทดสอบ t-test การใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปข้อมูล

4.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ใช้สถิติ Dependent Samples t-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยมีการนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยที่มีต่อการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding หลังการจัดกิจกรรมมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมรายทักษะก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ดังปรากฏรายละเอียดประเด็นสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	$\overline{X}$	S.D	t-value	p-value	นัยสำคัญทางสถิติ
ก่อนทดลอง	5.13	1.25	6.97 *	<.001	มีนัยสำคัญทางสถิติ
หลังทดลอง	8.80	0.86			

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบทักษะความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม unplugged coding เมื่อพิจารณาคะแนนก่อนและหลังจากส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า มีการพัฒนาส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีคะแนนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

ตอนที่ 2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางและหลังการทดลอง พบว่าเด็กปฐมวัยหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ดังปรากฏรายละเอียดประเด็นสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding ชั้นอนุบาล 3/2 จำนวน 15 คน ดังนี้

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	ก่อนทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	$\overline{X}$	S.D	ระดับ
ชุดเกม unplugged coding	5.13	8.80	ปานกลาง	1.25	0.86	ดีมาก

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางและหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรม ($\overline{X}$=8.80, S.D.=0.86) สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม ($\overline{X}$=5.13,S.D.=1.25) เมื่อพิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ พบว่าคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t=6.97, p<.001) ผลการวิจัยนี้ ยืนยันสมมติฐานการวิจัย โดยแสดงให้เห็นว่าชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้นมี

ประสิทธิผลในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยและสามารถยกระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จากระดับปานกลางไปสู่ระดับดีมากได้

จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง สามารถสรุปได้ว่าชุดเกม Unplugged Coding มีผลต่อการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน โดยคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้สามารถแสดงเป็นกราฟเปรียบเทียบภาพรวมเพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองอย่างชัดเจน

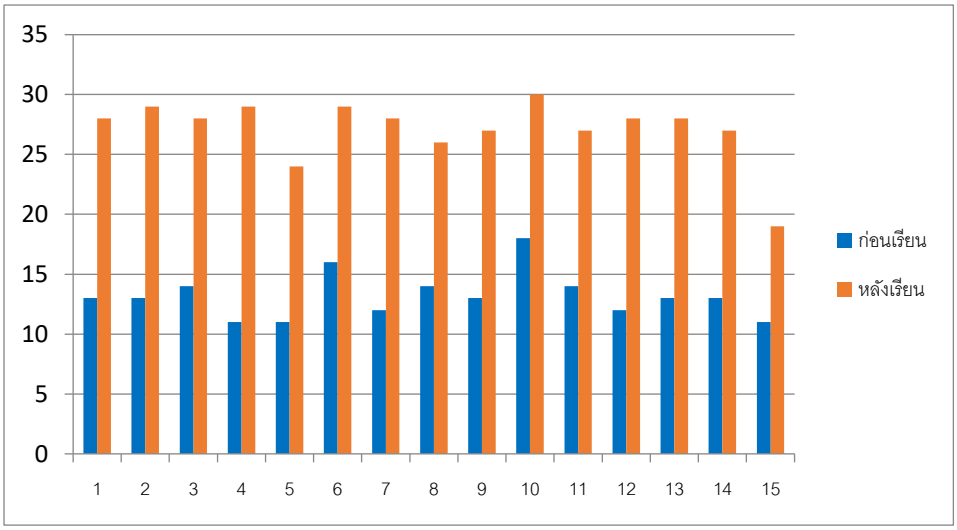

ภาพประกอบ กราฟแสดงเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding เมื่อพิจารณาคะแนนก่อนและหลังจากส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย พบว่ามีการพัฒนาส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีคะแนนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยได้นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย จากการตรวจสอบคุณภาพของชุดเกม Unplugged Coding โดยผู้เชี่ยวชาญและการนำไปใช้ทดลอง พบว่า ชุดเกมดังกล่าวมีความเหมาะสมและประสิทธิภาพ ในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย การพัฒนาที่เน้นการบูรณาการหลักการคิดเชิงคำนวณผ่านกิจกรรมที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์นี้ เป็นการออกแบบที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัย ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านสื่อที่เป็นรูปธรรมและเน้นการเคลื่อนไหวในพื้นที่จริง

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ผลการวิจัย พบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลลัพธ์นี้สามารถอภิปรายได้ตามแนวคิดและหลักการดังต่อไปนี้

2.1 การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและประสบการณ์ตรง (Learning by Doing) ด้วยชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget ที่เชื่อว่าการพัฒนาสติปัญญาเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับสุภาณี วงศ์ปัญญา, 2566 กล่าวว่า เด็กได้ฝึกการมองเห็นการรับรู้ทิศทาง การวางแผนการเคลื่อนที่และการจัดเรียงวัตถุในพื้นที่จริงอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมเหล่านี้กระตุ้นการใช้ทักษะด้านมิติสัมพันธ์โดยตรง เช่น ด้านการต่อเข้าด้วยกัน (Composition), ด้านความเหมือนความต่าง (Comparison), และ ด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่ง (Positional Relations)

2.2 การบูรณาการทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) กิจกรรม Unplugged Coding มุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะ การวางแผนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน (Algorithmic Thinking) การที่เด็กต้องถอดรหัสคำสั่ง (Decomposition) และจัดลำดับขั้นตอนการเคลื่อนที่ของตัวละครหรือสัญลักษณ์บนตาราง (Abstraction) สอดคล้องกับอัจฉรา พันธ์เพ็ชร, 2565 ที่กล่าวว่า กิจกรรมนี้สามารถส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาความสามารถในการรับรู้เชิงพื้นที่ (Spatial Reasoning) ซึ่งงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่ามีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการพัฒนาการคิดเชิงคำนวณสอดคล้องกับบุญเลิศ ลิ่มสุวรรณ, 2567 ที่กล่าวว่าการฝึกให้เด็กได้ใช้คำสั่งเพื่อระบุทิศทาง เช่น เดินหน้า, เลี้ยวซ้าย/ขวา, ทำให้เด็กเข้าใจแนวคิดเรื่องทิศทางและตำแหน่ง (Orientation and Position) ได้ดีขึ้น

2.3 บทบาทของครูและการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning Through Play) ครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่น่าสนใจ และใช้ คำถามในการกระตุ้น (Scaffolding) และแนะนำให้เด็กได้ลงมือทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเล่นเป็นหลัก (Learning Through Play) สอดคล้องกับโสภาพรรณ มานะรอด, 2564 ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านการเล่นนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากกระตุ้นความสนใจและความสนุกสนาน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อนโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย กรมวิชาการศึกษา, 2563 กล่าวว่า การใช้เกมเป็นสื่อจึงช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ ควบคู่ไปกับการฝึกทักษะมิติสัมพันธ์อย่างเป็นธรรมชาติ

สรุปโดยรวมผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำจริงและการเล่นอย่างมีโครงสร้าง (Structured Play) สามารถพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงคำนวณแบบชุดเกม Unplugged Coding ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร พบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังจัดกิจกรรม Unplugged Coding สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม Unplugged Coding อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding นั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการเล่นเกมการลงมือปฏิบัติโดยเน้นให้เด็กได้ฝึกความสามารถด้านมิติสัมพันธ์โดยครูจะสอดแทรกความรู้ทางด้านความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้แก่เด็ก เช่นใน ด้านที่ 1 ด้านการต่อเข้าด้วยกัน ด้านที่ 2 ด้านความเหมือนความต่าง ด้านที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่งของสิ่งต่างๆ และให้เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อที่เป็นของจริงเพื่อให้เด็กไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้จึงส่งผลต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในระดับที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การประยุกต์ใช้ชุดกิจกรรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 กิจกรรม ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 5–6 ปี โดยสามารถปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นหรือหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้

1.2 บทบาทของครูในการชี้แนะครูควรลดบทบาทในการอธิบายหรือสาธิตขั้นตอนมากเกินไปและเปลี่ยนเป็นผู้กระตุ้นการคิด (Facilitator) โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended questions) และการให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น (Scaffolding) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่

1.3 การส่งเสริมทักษะสังคมควรมีการจัดกิจกรรมด้วยเกม Unplugged Coding ในรูปแบบกลุ่มย่อยหรือใช้แผ่นกิจกรรมขนาดใหญ่เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน และแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นการบูรณาการทักษะด้านมิติสัมพันธ์เข้ากับทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Collaboration) ที่เป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การขยายขอบเขตการวัดผล (Extension of Measurement) ควรมีการศึกษาผลของกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เพิ่มเติมใน มิติย่อยอื่น ๆ ของมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) เช่น ความสามารถในการหมุนทางจิต (Mental Rotation), ความเข้าใจเชิงภาพ (Visualization), การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบ การจับคู่และการจำแนกรูปแบบ

2.2 การบูรณาการทักษะอื่นๆ (Integration of Other Skills) ควรมีการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยเกม Unplugged Coding ไปใช้พัฒนาทักษะอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย ควบคู่กันไป เช่น การพัฒนาทักษะด้านภาษาจากการให้เด็กอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหา ทักษะสังคมจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือทักษะการกำกับตนเอง (Self-regulation)

2.3 การออกแบบการวิจัยที่ซับซ้อนขึ้น (Advanced Research Design) ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง (ที่ใช้ Unplugged Coding) กับกลุ่มควบคุม (ที่ใช้กิจกรรมตามปกติ) หรือ

การเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ใช้ Coding ด้วยคอมพิวเตอร์ (Plugged Coding) เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหนักแน่นและสามารถสรุปได้ถึงประสิทธิผลเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Effectiveness)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่และการมีส่วนร่วมทางวิชาการ (Novelty and Academic Contribution) งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย" ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่และมีส่วนร่วมทางวิชาการที่สำคัญ ดังนี้

1. การยืนยันความสัมพันธ์และประสิทธิผลของนวัตกรรม (Establishing the Effectiveness of the Innovation) องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญที่สุดที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ การยืนยันประสิทธิผล (Effectiveness) ของชุดเกม Unplugged Coding ในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) ของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยนี้ช่วยเติมเต็มช่องว่าง (Gap) ในองค์ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยโดยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) ผ่านกิจกรรมที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplugged) สามารถส่งผลโดยตรงและอย่างเป็นรูปธรรมต่อการพัฒนาความสามารถทางปัญญาพื้นฐานที่สำคัญ (มิติสัมพันธ์) ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ขั้นสูงเป็นการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการผสมผสานหลักการคิดเชิงตรรกะ การวางแผนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเข้ากับกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing and Learning through Play) ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและความเข้าใจเนื้อหาของเด็กปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น

2. การสร้างแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนรู้ (Practical Guideline) งานวิจัยนี้ได้สร้างแนวทางปฏิบัติที่เป็นระบบ (Systematic Guideline) ในรูปแบบของชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด และแผนการจัดประสบการณ์ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว ชุดเกมนี้เป็นเครื่องมือทางเลือกที่มีหลักการทางวิชาการรองรับ (Empirical Evidence) สำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหาและทักษะสังคม/การทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยสามารถปรับใช้ได้ง่ายและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลราคาแพง

3. การสร้างต้นแบบการวิจัยเชิงบูรณาการ (Model for Future Integrated Research) ผลการวิจัยนี้เป็นต้นแบบ (Model) ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated Research) ในการเชื่อมโยงทักษะแห่งอนาคต (การคิดเชิงคำนวณ) เข้ากับทักษะพื้นฐาน (มิติสัมพันธ์) องค์ความรู้ที่ได้สามารถต่อยอดไปสู่การวิจัยในอนาคต เช่น การศึกษาผลกระทบต่อทักษะด้านภาษา ทักษะสังคมหรือการพัฒนาชุดกิจกรรม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการจำ (Memory) หรือการกำกับตนเอง (Self-regulation)

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ถาวรสุข. (2566). *รายงานผล“การพัฒนาทักษะพื้นฐานการเรียนรู้วิทยาการคอมพิวเตอร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ แบบ Unplugged Coding ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช“ณ นคร อุทิศ” ตามรูปแบบ ADDIE MODEL”โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช “ณ นคร อุทิศ”*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *คู่มือพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤษฎา ศึกคละจิต. (2566). *นวัตกรรมการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยด้วยชุดสื่อผ้าสร้างสรรค์ Unplugged Coding.* โครงการ "นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย" (ECD Innovation Award 2023). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

กัลยา โสภณพนิช. (2564). *การจัดการเรียนการสอนโค้ดดิ้ง (Coding).* สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การุณ มั่นคง. (2566). การบูรณาการ Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงตรรกะและมิติสัมพันธ์ในเด็กอนุบาล. *วารสารปฐมวัยวิจัย, 8*(3), 50-70.

ชลลดา วรรณดี. (2567). *ประสิทธิผลของชุดกิจกรรม Unplugged Coding ต่อความสามารถในการคิดเชิงพื้นที่ของเด็กอายุ 5 ปี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พงศธร ชัยศิริ. (2567). การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21: บทบาทของการศึกษาปฐมวัย. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 15*(2), 1-15.

รัชนี พลเยี่ยม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านมิติสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 20*(4), 100-115.

โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร. (2567). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2567: ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์*. โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร.

วรรณภา อรุณโรจน์. (2566). บทบาทของกิจกรรมการเรียนรู้ต่อการรับรู้ตำแหน่ง (Visual-Spatial Perception) ของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการครุศาสตร์, 30*(1), 1-25.

วรวรรณ เหมชะญาติ. (2555). ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และการเรียนรู้คณิตศาสตร์. *วารสารการศึกษาปฐมวัย, 4*(1), 23–34.

วิริยะ สุขสม. (2564). *ผลของการจัดกิจกรรม Unplugged Coding ต่อทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาพร ใจดี. (2567). *จิตวิทยาพัฒนาการ: ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์*. สำนักพิมพ์การศึกษา.

สมใจ ปรีดา. (2565). *ความสำคัญของการคิดเชิงคำนวณในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

สุภาณี วงศ์ปัญญา. (2566). ทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget และการประยุกต์ใช้ในการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย, 12*(3), 88-102.

โสภาพรรณ มานะรอด. (2564). การเรียนรู้ผ่านการเล่น: ประสิทธิผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์. *วารสารพัฒนาการเด็ก, 5*(2), 40-55.

อัจฉรา พันธ์เพ็ชร. (2565). การพัฒนาความเข้าใจทิศทางผ่านกิจกรรม Unplugged Coding. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 22*(1), 5-20.

Teacher Education: Special Focus on Area-based Teacher Attributes in New Rajabhat University Cluster in The Northeast of Thailand

Saman Asawapoom[1*] Pongsak Thongpanchang[2]

[1]Graduate School, Si Sa Ket Rajabhat University, Thailand.
[2]Graduate School, Si Sa Ket Rajabhat University, Thailand.
*Corresponding author e-mail: samubon@hotmail.com
(Received: 28 May 2025, Revised: 2 June 2025, Accepted: 4 June 2025)

ABSTRACT

Teacher training has been a priority mission of higher educational institutions in most countries along with the invention of educational institutions. In Thailand, the first Rajabhat university, formerly called a teacher training school, was established over a hundred years ago. At present, there are 38 Rajabhat universities throughout Thailand, although more missions have been assigned, but teacher training is still the primary mission of these universities. Recently, a new approach on teacher training has been adopted and assigned to a new Rajabhat university cluster, which includes Si Sa Ket, Roi-Et, and Chaiyaphum Rajabhat University, aiming to provide area-based preservice teacher training for local educational institutions. The policy aims to train teacher graduates with local knowledge, attitudes, and ready to work for locality. As both authors are senior lecturers at one of the new Rajabhat university cluster, we conducted a research on the issue and this article is the finding of literature review. The objective of this article is to share important results, especially area-based teacher attributes, synthesis and analysis of the findings, and implication of the results. The article covers the introduction, area-based education and management, teacher attributes related to area-based education, and finally conclusion and implication of the findings. Area-based teacher attributes revealed from the study were grouped into 3 categories, Personal traits, Professional competencies, and Social oriented concerns.

Keywords: teacher training, area-based education, Rajabhat university, teacher attribute, Thailand

Introduction

Teacher training has been one of basic missions of higher educational institutions in most countries along with the invention of educational institutions to provide preservice on teacher training for schools in each country. Rajabhat universities are former teacher training schools and have been reformed and given more missions to serve local needs in education and professions since 2004 (Rajabhat University Law 2547, 2004). Formerly, preservice teacher training policies were to prepare future teachers to work and teach anywhere in the country, but recently a new focus has been switched to localized

As mentioned above that this article is one part of the research on teacher training as a main mission of Rajabhat university in Thailand. The tittle of this research is “The Proposed Strategy of Systems and Mechanism for Quality Teacher Training according to Area-based Context of New Rajabhat University Cluster (Si Sa Ket, Roi-Et, and Chaiyaphum University)”. This article is based on the literature review for the research by the author, but the objective of writing this article is to share important results, especially area-based teacher attributes,

synthesis and analysis of the findings, and implication of the results to drawn attention of academics and policy makers to pay attention to area-based teacher training.

Not long ago, the Ministry of Education launched the project called 'Kuru Tayart or Teacher Heir,' aiming to draw qualified people to teaching profession (Sinlarat, 2015). In addition, all graduates were appointed as teachers in the service areas of the training institutions where they enrolled. Area-based teacher training might lead to the similar direction. The policy of area-based education is to drawn local qualified students to enroll in area-based teacher training program and teach in their local schools. However, there is much work to be done. The authors' research and this article are only initial inspiration.

Sobel (2005) said place-based (area-based) education was the process of using the local community and environment as a starting point to teach concepts. Hand-on or real-world learning experiences increased academic achievement, help students develop stronger ties to community, appreciate natural world, create a heightened commitment to serving as active, contributing citizens. Area-based education might be the right starting point to engage people for the community. And area-based teacher training might be the key.

The method used in this study included second resource reviewed, analysis, synthesis, and description. The findings would be reported in 5 parts, the introduction, area-based education and management, teacher attributes related to area-based education, present and trend of teacher training, and finally conclusion and implication. The content of the first part, the introduction, would cover background and state of teacher training in Thailand, context of new Rajabhat university cluster, and policy and plan of the new cluster.

Background and State of Teacher Training in Thailand

According to Teacher Law 2488 (Teacher Law 2488, 1945) there were three types of school teachers, namely, government official teachers, municipal teachers, and educational institutions under the Ministry of Education. All teachers were members of the Teachers' council of Thailand, and professional teacher ethics stated that all teacher should be role-model of etiquette, well disciplined, conformed with the institutional mandates. After the first teacher law was adopted in 1945 (B.E. 2488), the law had been revised a few times such as Teacher Law 2495 (Teacher Law 2495,1952), Teacher Laws 2509 (Teacher Law 2509,1966), Teacher Law 2519 (Teacher Law 2519,1975), Teacher Law 2521 (Teacher Law 2521,1978), and Teacher Law 2523 (Teacher Law 2523,1980), but there were nothing much changes until the educational reform of 1999. However, it was not until 2023 (B.E.2546) before the new teacher law was adopted and renamed as Teacher and Educational Personnel Law 2547 (Teacher and Educational Personnel Law 2547, 2003), The new law cancelled all former teacher laws and defined school teacher as anyone whose job was to teach and facilitate learning of students with all means in Early Childhood Education, Basic Education, and all educational institutions lower than Bachelor's degree. The Teachers' Council of Thailand functions as professional organization and is authorized to issue teaching professional license. So all teacher training institutions in Thailand have to conform curriculum standard issued by the council for the graduates to be eligible to earn teaching professional license.

Most Thai universities and all Rajabhat universities in Thailand provide preservice teacher training programs. The curriculum has to meet the requirement standards set by both the Ministry of Higher Education and The Teachers' Council of Thailand. Recently, the new mandate of the Ministry of Higher Education, by Higher Education Standards Council, has declared the new standards called The Announcement of The Commission on Higher Education Standards on Thailand Professional Standards 2566, or Thailand TSF (The

Announcement of Higher Education Standards Commission on Thailand Professional Standards 2566, 2024). All lectures must meet the standards to be eligible to teach in higher education institutions.

Context of new Rajabhat University Cluster

New Rajabhat university cluster includes Si Sa Ket Rajabhat University, Roi-Et Rajabhat University, and Chaiyaphum Rajabhat University, situated in Northeastern Part of Thailand. Other Rajabhat universities in the area are Buriram Rajabhat University, Loei Rajabhat University, Maha Sarakham Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Sakon Nakhhon Rajabhat University, Surindra Rajabhat University, Ubon Ratchathani Rajabhat University, and Udon Thani Rajabhat University. These eight Rajabhat universities hosted 30,000 teacher students in 2024 (ISAN Insight & Outlook, 2025), or about 19 percent of 155,603 students enrolling in the program that year. . The new cluster of Rajabhat universities are no border boundary. Si Sa Ket Rajabhat is in Southern part of region (Southern Isan), Roi Et Rajabhat University is in Middle Isan, and Chaiyaphum Rajabhat University is in Eastern Isan. However, they are newly established universities, compile of similar sizes, and other characters such as number of faculties, budgets, lecturers, supporting staffs, and students, as to be presented as follow.

Si Sa Ket Rajabhat University (2024) was established in 1995 in Si Sa Ket Province, on about 500 Rais or 242 Acres of land. It consisted of 6 faculties or equivalent offices, Humanity and Social Science, Nursing Science, Business and Finance, Arts and Science, Education and Development, and College of Laws and Governance. In 2024, the university had 551 lectures and supportive personnel and hosted about ten thousand students. Most of them were Thai and a few from neighbor country and China. Total of undergraduate students in this faculty in 2024 were 320 students (Faculty of Education and Human Development, 2025). Most of the programs had full enrolment of 60 students, except for General Science, Computer Education, Music Study, Dance Study, and Chinese Language. The enrolments were 59, 51, 43, 40 and 26 respectively. Curriculum and programs provided by Faculty of Education and Development, whose responsibility is preservice and in-service teacher training, included Teacher Profession Certificate, Bachelor's Degree in Education, Master Degree in Education Administration, and Doctoral Degree in Educational Administration.

Roi-Et Rajabhat University (2024) was established in 1997 in Roi-Et Province, on about 961 Rais or 465 465 Acres land. The university consisted of 7 faculties or equivalent offices, Laws and Governance, Nursing Science, Business and Finance, Arts and Science, Education, and Information, Technology and Graduate School. In 2024, the university had 470 lectures and supportive personnel and hosted about five thousand students. Most students were Thai, and some were Chinese. Total of undergraduate students in this faculty in 2024 were 320 students (Office of Academic Affairs, 2025). Most of the programs had full enrolment of 60 students, except for Physical Education, and Arts Study. The enrolments were 59, 43, and 33 respectively. Curriculum and programs provided by Faculty of Education, whose responsibility is preservice and in-service teacher training, included Teacher Profession Certificate, Bachelor's Degree in Education, Master Degree in Education Administration, Strategy and Development, Local Governance, Teaching English, and Doctoral Degree in Educational Administration.

Chaiyaphum Rajabhat University (2024) was established in 1995 in Chaiyaphum Province, on about 1,400 Rais or 677 Acres land. The university consisted of 5 faculties or equivalent offices, Nursing Science, Business Administration, Arts and Science, Education, Engineering, and Public Administration. In 2024, the university had 360 lectures and

supportive personnel and hosted about a thousand students. All students were Thai. Total of undergraduate students in this faculty in 2024 were 544 students (Chaiyaphum Rajabhat University, 2025). Most of the programs had less enrolment members than the plan of 60 students, except for Mathematic Education (61 students) Primary Education, Physical Education, and Social Study. The lowest numbers of enrolment were Home Economic Education, Arts Study, and Industrial Education whose enrolments were 18, 17, and 5 respectively. Curriculum and programs provided by Faculty of Education, whose responsibility is preservice and in-service teacher training, included Teacher Profession Certificate, Bachelor's Degree in Education, Mater Degree in Curriculum and Instruction, in Education Administration, and Doctoral Degree in Educational Administration.

According to the information presented above, it could be concluded that teacher education programs were popular choices of careers. However some programs, such as Arts Study, Music Study, Industrial Education, and Home Economic Education, were priority focuses of improvement. It was surprised to find out that Computer Education and Chinese Language programs were not choices of study. These crucial information should be taken to considered when area-based teacher training programs were designed especially on the aspects of local needs and cultural fulfillment.

Policy and Plan of the New Cluster

Basically, all Rajabhat universities have been reformed from teacher training colleges to serve local needs (Pranakorn Rajabhat University, 2025, Training College Law 2508, 1965). It aimed to enhance the country wisdoms; facilitate learning power; support and honor local wisdoms; preserve local culture, nature, and sustainable development. Missions includes education provision, research, society service, and preserve arts and cultures. However, each university has their own focuses as follow. The vision of Si Sa Ket Rajabhat University (2023) is to become the leading model of teacher training and development, research and new knowledge development for local development, implement the King's Philosophy to improve well-living and sustainability. Teacher training and development is the main mission. Crucial graduates' attribute is 'service mind.'

The vision of Roi-Et Rajabhat University (2023) is to become the leading university in the Northeastern Part of Thailand on local development through innovation. The main focus of the university includes innovation, local development, and preserve nature and environment. Graduates' crucial attribute is 'service mind.'

The vision of Chaiyaphum Rajabhat University (2023) is to to become multi-integrated academic university, good governance, and the model on local-base research. Focus of the university is research on new knowledge and innovation for local development and strong professional teachers. Graduates' crucial attribute is to have good knowledge, demonstrate high ethics, and be able to lead society.

Taken the findings mentioned in the last section, the new Rajabhat University cluster should held the seminar or conduct more researches to formulate area-based teacher education program, such as what programs would enrich local education development and what knowledge and skills that area-based teachers should have and apply to their setting. The next section would review and present the concept of area-based education and management in order clarify more on the application.

Area-based Education and Management

A few months ago, the authors reviewed and wrote the article on area-based concept related education and educational management as a part of the same research project. The concept in that article is revised and summarized as follow.

Area-based Basic Concept

Different scholars, both in international and Thai context, defined area-based concept differently. Decree issued on area-based management a few years ago (Decree on Integrated Area-based Management 2565, 2022) aimed to integrate provincial management by grouping provinces by geographical area and planned their work together. Guideline on area-based management stated that the management should be based on sustainable development principles for wellbeing of the citizen, both short and long terms, facilitate and response to people's needs in the areas. While Paritsatt (2016) pointed out that area-based management was a new concepted adopted to solve problems in Thailand where public management was more centralized because it was an approach that focused on local problems instead of those recommended from the central. Local people should played key functions. Besides, each area had different culture, politic, and social context. These factors were crucial for problems solving.

Jutamas (2010) said that area-based approach was not only working with people in the area, but the approach inspired local people to identify their own problem and involve in problem solving together. The approach implemented a glass-root working style, by allowing participation of all parts, people, local organization, government agencies, and private sectors. While government officials applied the concept based on geographic areas, but the academics included more variables, similar to site-based decision and local problem-solving approach. That is new trend in leadership and management in Thailand, but the important issue is how 'area' is defined. Now, let us explore some notices from western academics.

Based on the authors' research, there were two applications of area-based concepts, geographic areas and area-based influenced factors for understanding the areas. According to the United Nations report on focused areas of concern (UN environment program, 2025) and restrict areas of construction site to oversee and control (Kienley & Seppänen, 2010), areas referred to a certain places or restrict locations of focus. On the other hand, although educational scholars such as Smith & Sobel (2010), or Melaville, Berg & Blank Cited in Smith, G.A. & Sobel, D. (2010) places (areas) according to definitions, they focused variables were social, cultural and art, economic, and political states of the area to be used for educational planning and management. Smith & Sobel wrote that based concept was important because each area consisted of different context factors such as environment, social, economic, culture, and arts. Communities are learning and living of people in the areas, and students learn from and within local contexts. Similarly, Melaville, Berg & Blank stated that students learned from and in local settings led them to better understand and appreciate their communities. So, understanding locality would help students perceived overall picture of the community and that would foster them to love and want to participate in improving the community. Area-based concept in education is originally derived from community education.

Although different authors named and defined the term, area-based, differently, the main concept includes (1) Decentralized decision making to the location defined as area or community, (2) The boundary of the area should be drawn based on similar characteristics or area-context variables such as environmental, social, cultural, politic, and economic factors, and (3) participation and engagement of stakeholders and networks in the area are key management practices to achieve area-based management goals.

Area-based management

Area-based management is how area-based organization us area-based concept to plan, implement, and evaluate the results. Document reported by Urban Settlements Working Group (2019), whose work was to plan and manage UN (United Nations) environment program that

provide multi-sectoral supports, and work with multiple stakeholders, consider the needs of population living in the area as priority. Four characteristics of effective area-based management included Multi-sectoral, Multi-stakeholder, Consider the whole population, and Specific geographic areas with high needs. Area-based management consisted of four stages, namely, Initiation, Assessment and data collection, Establish Community Centers, and Implementing and Monitoring.

Another model of area-based management was used by Canadian Government (Government of Canada, 2020) consisted of 7 components, Vision, Principles, Anticipate Outcomes, Governance Structures, High Level goals and objectives, Strategies in support of goals and objective, and Action Plan. The author believe that this model relied the implementation on Action Plan, meaning if the Action Plan is well formulated and clearly communicated, the implementation of the plan should go well, too. And Forced Migration Review (2525) proposed that effective area-based management should embed the following characteristics, (1) Targeting specific geographical area: Geographic, (2) Considering needs, capacities, and access to service across all sectors: Multi-sectoral, (3) Considering all population in the area: Inclusive, and (4) Involving all those sectors in that location: Participatory.

Chidthaisong (2023) conducted a research on Area-based Management Process as one of the components of Area-based Model for Enhancing the Quality of Educational Management in the Educational Service Area, in Thailand. He reported that area-based management of basic educational institutions consisted of three stages: Planning, Implementing, and Evaluating. Planning included area-analysis, goal setting, and choosing alternative activities to achiever goals. Implementing included network building, active coordinating with key figures of the area, building good relation and effective communication, and integrating school and community activities. Evaluating focused on information to improve education, especially the information on performance according to the standards, key indicators of personnel performance, ethic and transparency management, and school rewards. Context factors of the area included personnel quality, social and cultural state, economic state, physical state, and budgeting. While Jutamart (2010) pointed out 6 stages of overall area-based working, namely readiness preparation, tool development and lecturer, survey and data analysis, planning and stakeholder-based proposal, integrating plans to local government offices, and finally, knowledge management and distribution

Based on literature revision above, it could be concluded that Inclusion, Area-based Management refers to planning and running the organization based on influenced factors of a specific and focused geographical area with similar contexts of environmental, social, cultural, political, and economical variables to achieve local needs. The approach employs the site-based decision-making approach with participation of population and networks in the area. The management process includes (1) Local need identification, (2) Planning and organizing working forces, (3) Operating and controlling, (4) Evaluating, and (5) Recycling the process.

Area-based Education and Management

Area-based education has been formerly known as community-based or place-based education (Smith & Sobel, 2010). Formerly, the implement of the concept was more or less like school and community relationship. Hower in later state, more influenced factors on education and education management are collected, analyzed, and used to plan and operate educational institutions. Schools or educational institutions, in general, are not operated in vacuum, but under context of community. So, community or place, where an educational institution situates, bears new meaning, by referring to the process of using the local community and environment as a starting point to define education, to develop the curriculum,

to teach, and to evaluate the results. The subjects included in the curriculum, emphasizes on hand-on and real-world education (2013). The aims of doing so are to help students better learn about their community, love and work to improve the community.

Educational scholars, as cited above and in Thailand, prefer to use the term 'area-based education. Pimmas (2019) for example, wrote an article stating that the area-based education referred to the change of educational management role from centralization, meaning the central educational unit decreased decisions on educational operation and let the schools decide for themselves. Similar trends were school-based management and Area-Based Collaborative Research. No matter what scholars name or define, Place-based, Community-base, or Area-based, holds similar concept as Area-based Concept and Management in the early sections. So the authors adopt and apply the same concept to educational setting and management.

Teacher Attributes Related to Area-based Education

Attribute is listed as one of three components of competency, tan important personal quality of all professions. Teacher attribute is crucial because teachers work in human-oriented organizations and they have bother direct and indirect influences on students. So, this variable is reviewed and used as one of the research variables. Important findings of literature review are as follow.

Definition and the Importance of Attributes

Attribute, as being defined in Longman Dictionary of Contemporary English, (2001) refers to a specific quality or feather that is considered to be good or useful such as a set of good attributes a manager should have. Most of sources that we revised did not define the word, attribute. It might be because those authors assumed the concept was clear by itself. And often, some authors use the words, attribute and characteristic, interchangeably. Cruickshank, Jenkins, & Metcalf (2009) used these two words interchangeably, too. And teacher personal attributes, as defined by Cruickshank, Jenkins, & Metcalf, are expressed through behavior as personality traits that the persons possess and exhibit to varying degrees. McChrystal (2025) pointed out that character consisted of convictions and discipline. Character is essential structure of lives. It is what we are willing to tolerate or not. Conviction is what we believe in, and how we enforce our believe, which is the foundation of our character. Discipline is the ability to follow through on our stated beliefs, which connect our convictions to the character to uphold. This is a good guideline for teacher training on attributes.

Wassenmann (2022) pointed out three important affects of teacher attributes on student learning. Firstly, teacher attribute bears important ways on teacher's effectiveness and student learning, Secondly, teacher positive attribute affects teaching strategy, interaction, and relation between teachers and students. And thirdly, generally, attributes are important to most human relationship profession. Attributes guide teacher behavior and partnership among teacher fellows and community relation.

In conclusion, attributes or characters of a person consist of a set of belief that guides behaviors of a person towards his or her life and work. Appropriate teacher attributes should lead to better practices of teaching profession. In the next section, teacher attributes related to area-based teachers would be reviewed and reported.

Teacher Attributes in Relation to Area-based Teacher Training

Based on the literature, it seems that academics do not agree on what good teacher attributes are. However, that is no surprise because different influent factors and conditions provide different solutions. Here are some of literature review and the recommendations.

Ram (2019) recommended 10 attribute to become great teacher. They are (1) On time very time, (2) Let them 'ask', (3) Create an interest in the subject, (4) Have knowledge of the subject, (5) Encourage, inspire, and motivate, (6) Give example, (7) Learning objectives, (8) Explain the topic, (9) Bea mentor, and (10) Update your self.

Jeter (2011) said that if someone wanted to be a master teacher, he or she should develop and applied these attribute (1) Teach with authority, (2) Be meek and humble, (3) Be diligent, (4) Make things clear and simple, (5) Be a master learner, (6) Inspire through positive reinforcement, (7) Have a large bag of tricks, (8) Treat other with fairness, (9) Be master gardener, and (10) Teach in Divine Love.

Wassenmann (2022) pointed out 5 attributes hat all teachers should have to become a good teacher. Genuineness is the first attribute, referring to a person's ability to be real. Teachers should note flake their believes, conducts, and what they teach. Secondly, respect, meaning that teachers should be figure of respect. Students trust respectful teachers and likely learn more from trustful teachers. The third one is 'no defensiveness'. If the teachers make a mistake, they should admit it rather than try to cover it up and find an excuse. Number four is 'non-dogmatism', means being over confident. If teachers are over confident, they likely take themselves as final sources and that they do not likely listen to what students have to say. And dependency is the last attribute Wassenmann wrote. This attribute is the opposite choice of behavior from over confidence. Teachers should admit that they are ready to learn and seek advice or help from other people or sources.

Cruickshank, Jenkins, & Metcalf (2009) grouped teacher attributes into 3 sets, Motivating personality, Orientation towards success, and Professional demeanor. Motivating personality included enthusiasm, variety, warmth and humor. Orientation towards success referred to success-attitude that teachers had toward themselves and students, such as expecting success, encouraging and supporting students. Professional demeanor meant that the teacher was focused on helping students learn. Professional teachers are those whom student trusted. The professional teachers are knowledgeable and businesslike. They prepare lessons well, build credibility, make classroom atmosphere more businesslike.

Czaban (2016) suggested 7 mindsets of highly effective teachers as follow, students mirror the energy teachers transmit, everything changes from moment to moment, it is not all about me, use the power of silence, be flexible, people like you when you like them, and we cannot please everyone all the time. At the end of each chapter, the writer recommended that these were characters of teachers of the future.

The Teachers' Council of Thailand (The Announcement of The Teachers' Council of Thailand on Knowledge and Experience Standards for Teachers according to Professional Standard 2562, 2019) announced professional standards for teachers which included three categories, teacher duty standard, Instruction standard, and school and community relation standard. Teacher duty standard complies of (1) Determine on student development with teacher spirituality, (2) Support student learning and accept individual difference, (3) Inspire students to have inquiry mind and culture fostering, (4) Self-development on knowledge, role-model, morality, and good citizenship. Instruction standard compiles of (1) Engage in curriculum development, (2) Preparing lesson plans to enhance student development, (3) Oversee and support student development systematically, (4) Research, create innovation, and apply technology to classroom, (5) Work in team creatively, (6) Teaching media and learning evaluation, (7) Integrate knowledge and pedagogy science, and (8) Initiate activities to promote learning atmosphere. And School and community relation standard compiles of (1) Cooperate with parents to develop students' desired attributes, (2) Building cooperative network with parents and community to support students' quality learning, and (4) Promote local environment and wisdoms.

No doubt that the future teacher profession Is one of the most challenge jobs of all. First of all is that we are now living in a highly turbulent world, with deficient natural resources, overloaded population, and all sorts of problems to be focused and solved. Future prediction is no guarantee. Teachers have to teach and help prepare learners to be ready to live in the unknown future world. New sets of teacher professional attributes are crucial, not only for better teacher training, but to cope with unpredicted situation. The proposed new set of teacher professional attributes presented in the next section are not the summary of the previous literature review, but the combination of what have been learned above, with our own experiences as faculties of teacher education and imagination.

Area-based Teacher Attributes

The future area-based teacher attributes should be focused on 3 categories, Personal traits, Professional competence, and Social oriented concerns. Personal traits of the future area-based teacher profession should include (1) Growth mindset, be ready to face new problem and changes. (2) Collaboration and engagement, plural heads and shared responsibility are needed for unpredicted situation. (3) Flexibility and adaptability, the real action of growth mindset. Without flexibility and adaptability, human-being won survive. (4) Creativity and Innovation, if we want new results and progresses, we must be creative and innovative. And (5) Digital technology orientation, both digital tool technology and digital-approach process technology will influence our work and life throughout the 21st century.

Professional Competence includes (1) Knowledge on duty, referring to what to teach and how to teach in the future. (2) Work-know how, referring to how to practice what we have known to real life. (3) Initiation and problem solving, new problems and situations on work need effective tools, methods, and process to do the job. (4) Evaluation and decision making, evaluation is an effective skills ever, but more important now is effective decision making. (5) Student-focused commitment, top priority of educational aim is the students' benefit. And (6) Leadership and followship, everyone in educational organization should be capable of both leadership and followship.

Social oriented concern includes (1) Local responsibility, education should be responsible for both students' learning and local development as well. (2) Network participation, school as a social system, network and participation of the network are crucial for educational success. And (3) Global well-being concern, for every community is a part of the country, and every country is a part of the world, so global well-being should be taken into consideration of all educational institutions in this planet. The truth is we share the same world, use the world resources for our own goods, and we cannot go anywhere else. So, should we provide education that build our future world more sustainable for all.

Observation and Recommendations

Although, teacher attributes were important traits student teachers should acquire, but as Cruickshank, Jenkins, & Metcalf (2009) said, some attributes like enthusiasm or warmth were difficult to acquire. However, teacher education curriculum should propose certain attributes to be acquired and applied in their practices. Wassermann (2022) suggested three stages of teacher competency, including teacher attributes, namely, knowing, understanding, and knowing how. Knowing is gained by searching, observing, watching, and so on, in order to comprehend what to be learned. Understanding demonstrates by showing conclusion and formulation of new concepts. After that learners would apply what has been known and understood to perform certain tasks.

Tyler (2013) suggested that effective learning organization should include continuity, sequence, and integration. Continuity refers to the repetition of what to be learn. Whatever

attributes that future teachers should have, they should be included in the program repeatedly. Consequence refers to the enrichment of what is meant to be learned. For example, if the attribute of social minded is the learning objective, other related attributes and behaviors should also be introduced for students. And Integration refers to the connection of the new attribute should be designed in relation to other areas and different situation so that students would be able to make learning more meaningful and could apply to real life situation.

As Gordon (2003) pointed out in his book that everyone could teach, but whether or not teaching was effective. No matter how well the curriculum is designed, the matter is how it is delivered. And the TEACHER is the key. Asawapoom (1996) wrote long ago that, "A teacher is the curriculum". Whatever the teachers do in classes, those are real curriculum and curriculum implementation. Gordon emphasized that student and teacher relation was the key success factor of teaching. So, in order for area-based teacher training to be successful, teachers of teachers (university lecturers) should be well-trained and implement the curriculum objectively.

Conclusion and Implication

Three main ideas could be summarized from the review presented above, (1) New Rajabhat university cluster includes three Rajabhat universities in Northeastern part of Thailand, namely Si Sa Ket Rajabhat University, Roi-Et Rajabhat University, and Chaiyaphum Rajabhat University. (2) Area-based concept refers to specific geographical of focus and the influent factors of the area used as data for planning and implementing area-based teacher training programs. And (3) three categories of area-based teacher attributes are recommended in this paper. They include Personal traits, Professional competence, and Social oriented concerns

The initial implication of the findings presented in this paper is used as a partial literature review for the research title, The Proposed Strategy of Systems and Mechanism for Quality Teacher Training according to Area-based Context of New Rajabhat University Cluster (Si Sa Ket, Roi-Et, and Chaiyaphum University. The second implication, the authors would like to recommend faculties of education in all higher education institutions in Thailan, not only Rajabhat universities, to apply the findings to their policy and programs. Finally, the authors suggest to all higher education institutions to rethink about world education and reform teacher training programs and practices. The authors believe that teachers and educational personnel are key factors of quality education and the survival of humankind in general.

To summarize the findings from this study as presented above, the area-based teacher attributes could be added the whole scheme of the research as follow. The final report of the research shall be publicized soon.

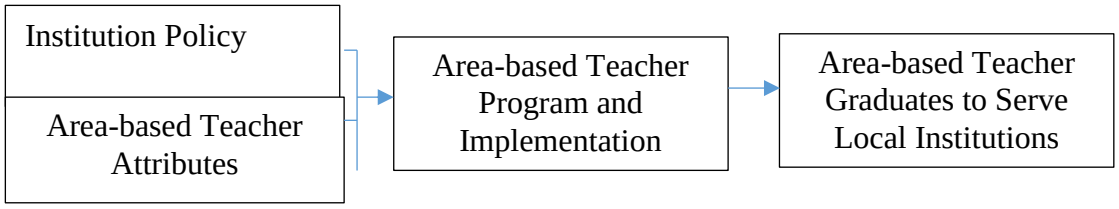

Conceptual Diagram: The relations of teacher attributes to the whole research plan

References

Asawapoom, S. (1996). *Know your work: Know your life*. Yongsawat Press.

Chaiyaphum Rajabhat University. (2023). *University official 5-year action plan, 2023-2027*. Plan Department, Chaiyaphum Rajabhat University.

Chaiyaphum Rajabhat University. (2024). *Chaiyaphum Rajabhat University information*. Retrieved from https//www.cpru.ac.th

Chaiyaphum Rajabhat University. (2025). *Student statistics of Chaiyaphum Rajabhat University B.E. 2567.* Available online, retrieved form https://cpru.ac.th/regist1/std_statistics/majorpreview.php:message

Chidthaisong, S. (2023). The Area-based model for enhancing the quality of educational management in the Educational Service Area. *Journal of Social Science and Culture, 7*(9), 176-186.

Cruickshank, Jenkins, and Metcalf. (2009). *The at of teaching.* The McGraw-Hill Company

Czaban, T. (2016). *The seven mindsets of highly effective teachers*. ASIN: B01M0158RN (Cowboy Press). Retrieved from https://www.amazon.com/dp/ref=navm_hdr_logo

Jutamart, E. (2010). *Area-based development*. GotoKnow Blogg. Retrieved from https;//www.gotoknow.org post/400631

Decree on Integrated Area-based Management 2565. (2022). *Thai government gazette*. No. 139, section 51 (August 19, 2022)

Faculty of Education and Human Development. (2025). *Student statistics of Si Sa Ket Rajabhat University B.E. 2567*. Retrieved from https://www.sskru.ac.th/portfolio/facutly-edhd/

Forced Migration Review. (2025). *Area-based approaches: an alternative in context of urban displacement*. Retrieved from https://www.fmreview.org/cities/ schell-hilmi-hirano/

Government of Canada. (2020). *Proposal from the area-based management technical working group to the indigenous and multi-stakeholder advisory body*. Retrieved from https://www.dfo-mpo.gc/acquaculture/publications/amb-twg-eng.html

Gordon, T, (2003). *Teacher effectiveness training: The program proven to help teachers bring out the best in students of all ages*. (eBay Digital Edition version). Retrieved from https://www.amazon.com/amzbooks/store?/node=283155&apb_psf&ref_navm_cs_books&refer_=navm_cs_books

Jeter, H.M. (2011). *Master teacher is: Ten attributes that identify the master teacher in today classroom.* R. Mason Press.

Harvard University. (2025). *Area-based management tools, including marine protected area*. Retrieved from https://bbnj-mgr.fas.harvard.edu/abmts

ISAN Insight & Outlook. (2025). *Rajabhat Universities in Isan: Who is the champion*. Retrieved from, https: isaninsight.kku.ac.th/arcgueves.7941

Kangasniemi, J. (2014). *Teacher Education & Teachers in Finland*. Available online at http://teachertasklorce.org/site/default/liles/migrate_default_content_files/case_finland_rabat 2014_jkangasniemi_1.pdf

Kienley, R. & Seppänen, O. (2010). *Location-based management for construction: Planning, scheduling, and controlling.* Spon Press.

Longman Temporary English, 3rd edition. (2001). Cayfosa.

Ministry of Education Announcement 2564. (2021). *Thai government gazette*. No. 138, special section 38d (February 17, 2021)

Office of Academic Promotion. (2025). *Student statistics of Roi Et Rajabhat University B.E. 2567*. Retrieved from https://academic.repu.ac.th/2024/Page_New_Dtail.php.NId=

104&ItemId+RNew04
Pimmas, S. (2019). Strategic area-based education. *Bodhi Research Journal, 2*(2), 16-37.
Paritsatt, S. (2016, December 15). *Area-based management.* Matichon Online. Retrieved from httpss://www.matichon.co.th/columnist/news_393901
Pranakorn Rajabhat University._ (2025). *History of of Pranokorn Rajabhat University*. Retrieved from https://www.pnru.ac.th/article/1
Rajabhat University Law 2547. (2004). *Thai government gazette*. No. 121, section 23a (June 14, 2004)
Ram V, P. (2019). *10 Attributes of an Outstanding Teacher: Good to Great*. Tamil Nadu, India: ICT Academy Publications.
Roi-Et Rajabhat University. (2023). *University 5-Year Strategic Plan, 2023-2027*. Plan Department, Roi-Et Rajabhat University.
Roi Et Rajabhat University. (2024). *Roi Et Rajabhat University information*. Retrieved from https//www.reru.ac.th
Teacher Laws 2509. (1966). *Thai government gazette. No. 79, section 16 (September 16,1966)*
Teacher Laws 2519. (1975). *Thai government gazette. No. 93,section 156 (December 24, 1975)*
Teacher Laws 2521. (1978). *Thai government gazette. No. 95, section 73 (July 21, 1978)*
Teacher Laws 2523. (1980). *Thai government gazette. No. 97, section 158 (October 21, 1980)*
The Announcement of the Teachers' Council of Thailand on Knowledge and Experience Standards for Teachers according to Professional Standard 2562. (2019). Thai government gazette. No.137, section 109d. (December 23, 2519)
Sinlarat, P. (2015). Teacher education reform: Try "A new effort" again. *The Journal of the Royal Society of Thailand, 40*(3), 287-306.
Si Sa Ket Rajabhat University. (2023). *University 5-Year Strategic Plan, 2023-2027*. Plan Department, Si Sa Ket Rajabhat University.
Si Sa Ket Rajabhat University. (2024). *Si Sa Ket Rajabhat University information.* Retrieved from https//www.sskru.ac.th
Smith, G.A. & Sobel, D. (2010). *Place-and Community-based Education in Schools*. Routledge, Taylor and Francis Group.
Sobel, D. (2013). *Place-based Education: Connecting Classrooms and Communities* (2nd ed). Massachusetts: Orion magazine.
Teacher and Educational Personnel Laws 2546. (2003). *Thai government gazette*. No. 120, section 52a (June 11, 2003).
Teacher Laws 2488. (1945). *Thai government gazette*. No. 62, section 4 (January 16, 1945).
Teacher Laws 2495. (1952). *Thai government gazette*. No. 69, section 63 (October 14, 1952).
The Announcement of The Commission on Higher Education Standards on Thailand Professional Standards 2566. (2024). *Thai government gazette*. No. 141, special section 142 (May 27, 2024).
The Announce of The Teachers' Council of Thailand on Knowledge an Experiences Standards for Teachers according to Profession Standard 2562. (2019). *Thai government gazette*. No. 137, section 109d. (December 23, 2019).
Training College Law 2508. (1965). *Thai government gazette*. No. 92, section 48 (February 27, 1965).
Tyler, C. (2003). *Basic principles of curriculum and Instruction*. The University of Chicago

Press.

UN environment program. (2025). *Area-based planning & management*. Retrieved from https://www.unep.org/topics/ocean -and-coasts/ecosystem-based-approaches/area-based- planning-management-text=Area

Urban Settlements Working Group. (2019). *Area-based approach in urban settings: Compendium of case studies*. Retrieved from https://sheltercluster.s3.eu-central-1.amazonaws.com/public/docts/201905022

ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

Authentic Leadership For School Administrators Under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1

ธมนวรรณ กลับแป้น[1] สิทธิชัย สอนสุภี[2]
Thamonwan Klubpan[1] Sitthichai Sornsupee [2]

[1]คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[1]Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand
[2]คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand
[*]Corresponding author e-mail: thamonwan.klu@kkumail.com
(Received: 3 June 2025, Revised: 12 July 2025, Accepted: 24 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริง มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.47) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม ($PNI_{Modified}$ = 0.35)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำที่แท้จริง; ความต้องการจำเป็น; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study the current conditions, the desirable conditions, and the essential needs of authentic leadership for school administrators under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 335 school administrators and teachers. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire, with an Index of Item Objective Congruence (IOC) ranging from 0.66 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.98. The data were analyzed using means, percentage, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) The findings showed that the overall current conditions were at a moderate level. When the average of each aspect was examined, it was found that the moral perspective had the highest average, while self-awareness had the lowest. The overall desirable conditions were at the highest level. When the average of each aspect was examined, it was found that the moral perspective had the highest average, while self-awareness had the lowest. The highest priority need index ($PNI_{Modified}$ = 0.47) was self-awareness, and the lowest priority need was moral perspective ($PNI_{Modified}$ = 0.35).

Keywords: Authentic Leadership; Needs Assessment; Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีศักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและเต็มไปด้วยความท้าทายทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม รัฐบาลไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวให้สอดรับกับสถานการณ์ดังกล่าว จึงได้กำหนดภารกิจสำคัญตามกรอบแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และได้จัดทำนโยบายและจุดเน้นในการดำเนินงาน โดยเน้นการยกระดับวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ทันสมัย และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลและความยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะของผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นแบบอย่าง ตระหนักถึงการใช้อำนาจอย่างสร้างสรรค์ และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร (ธัญพร กล่อมสกุล และคณะ, 2566) ทั้งนี้ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของโรงเรียนและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการเรียนรู้และขยายศักยภาพการเรียนรู้ของสมาชิก รวมทั้งมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี (กนกอร สมปราชญ์, 2560) ภาวะผู้นำจึงหมายถึง การใช้พลังอิทธิพลโน้มน้าว

ผู้อื่นให้มีความเข้าใจตรงกันว่าเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติเป็นอย่างไร พร้อมอำนวยความสะดวกในการทำงานทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อร่วมกันบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน (Yukl, 2015)

ภาวะผู้นำที่แท้จริง คือ รูปแบบการเป็นผู้นำที่ยึดมั่นในคุณค่าและความเชื่อของตนเอง เน้นความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และการไตร่ตรองตนเองอย่างลึกซึ้งเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตน (รัชฎาทิพย์ อุปถัมภ์ประชา, 2566) นอกจากนี้ Northouse ยังได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริงจริง คือ รูปแบบพฤติกรรมของผู้นำ ซึ่งอาศัยทั้งศักยภาพทางจิตวิทยาเชิงบวก และสภาพแวดล้อมทางจริยธรรมที่ดี เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนเอง มุมมองเชิงจริยธรรม กระบวนการที่สมดุล และความโปร่งใสเชิงความสัมพันธ์ของผู้นำที่ทำงานร่วมกับผู้ตาม ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้าง การพัฒนาตนเองในทางที่ดี (Northouse, 2016) จากลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องกำหนดนโยบาย วางแผนและขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่แท้จริงจะสามารถรับรู้ เข้าใจ และยอมรับอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมั่นคง อีกทั้งยังมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและส่งเสริมบุคลากรให้เติบโต ซึ่งจะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน (สุทธิ สีพิกา, 2562)

การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหาร และควรบูรณาการเข้ากับการบริหารองค์กร เนื่องจากภาวะผู้นำมีบทบาทในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคง (สุจิตตรา กาญจนสินธุ์, 2564) ส่งผลให้สามารถพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพและนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นคง การมีคุณลักษณะทางจิตใจที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นหัวใจของภาวะผู้นำที่แท้จริง และมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ (วรรณวิสาข์ รัตนพันธ์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับวิจัยของกฤติมา มะโนพรม ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้วิจัยได้สรุปว่าภาวะผู้นำที่แท้จริงประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง ความยุติธรรม มุมมองเชิงจริยธรรม ความโปร่งใส และการมองโลกในแง่ดี พร้อมเสนอแนวทางพัฒนา 5 วิธีและกิจกรรม 6 รูปแบบ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงในผู้บริหารสถานศึกษา (กฤติมา มะโนพรม, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” โดยขับเคลื่อนด้วยแนวคิด “3 ดี 4 รู้ สู่ 3 สุข” ซึ่งเน้นการบริหารที่ดีเสริมสร้างค่านิยมในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา และบุคลากรจะต้องรู้หน้าที่ รู้เป้าหมาย รู้วิธีการ รู้ความสำเร็จ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสร้างความสุขในองค์การ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2567) และจากการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สพป.อุดรธานีเขต 1 ได้จัดให้มีโครงการเพิ่มศักยภาพสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสู่ผู้บริหารมืออาชีพเพื่อคุณภาพการศึกษา ได้มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะในการพัฒนาองค์กรและตนเองอย่างต่อเนื่องทุกปีการจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่แท้จริง ซึ่งสะท้อนถึงการเข้าใจตนเองอย่างมั่นคง มีแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเน้นการส่งเสริมบุคลากรให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ (จิรกฤตยศ ประสิทธิ์, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้สามารถจัดลำดับความจำเป็นในการพัฒนาและวางแผนการอบรมหรือเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำที่แท้จริง รวมถึงนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับพันธกิจและ

เป้าหมายของโรงเรียน โดยเน้นการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำที่แท้จริงในการพัฒนาตนเองและบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 215 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 265 คน ครู 2,242 คน รวมทั้งสิ้น 2,507 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 35 คน ครู 300 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางเครจซี่และมอร์แกน

3. เครื่องมือ คือ การวิจัยนี้ใช้การเก็บรวมรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ 3) กระบวนการที่สมดุล 4) มุมมองเชิงจริยธรรม และ 5) ความเข้าอกเข้าใจ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลักการของภาวะผู้นำที่แท้จริง เพื่อให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริง กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และสาระการวัด จากนั้นนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) จากนั้นนำเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบ ความสอดคล้อง และความถูกต้องก่อนนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตามเกณฑ์พิจารณา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ระหว่างข้อคำถามกับกรอบแนวคิดการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) และปรับปรุงแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ผ่านเกณฑ์ในการนำแบบทดสอบไปใช้

4) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน โดยผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือ และยื่นขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 และแนบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในรูปแบบลิงค์ และ QR Code โดยใช้ Google Forms

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลด้วยรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2) วิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

3) จัดลำดับค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาค่าน้อย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง

วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562) ซึ่งสูตรในการคำนวณ คือ

$PNI_{Modified}$	=	(I-D) / D
$PNI_{Modified}$	แทน	ค่าดัชนีการจัดอันดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	แทน	คะแนนเฉลี่ยตามสภาพที่พึงประสงค์
D	แทน	คะแนนเฉลี่ยตามสภาพปัจจุบัน

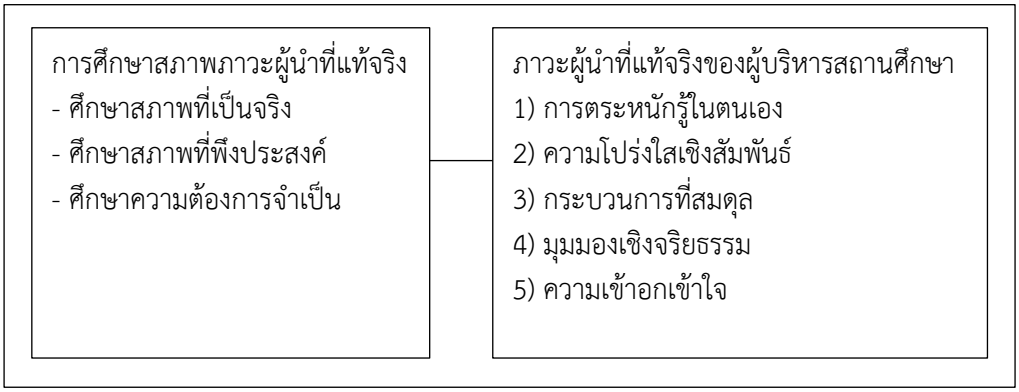

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปรากฏผลตามที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1

ภาวะผู้นำที่แท้จริง	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การตระหนักรู้ในตนเอง	3.19	0.59	ปานกลาง	4.68	0.42	มากที่สุด	0.47	1
2. ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์	3.31	0.63	ปานกลาง	4.69	0.47	มากที่สุด	0.42	3
3. กระบวนการที่สมดุล	3.25	0.58	ปานกลาง	4.67	0.49	มากที่สุด	0.44	2
4. มุมมองเชิงจริยธรรม	3.49	0.50	ปานกลาง	4.71	0.46	มากที่สุด	0.35	5
5. ความเข้าอกเข้าใจ	3.43	0.51	ปานกลาง	4.70	0.47	มากที่สุด	0.37	4
รวม	**3.33**	**0.56**	**ปานกลาง**	**4.68**	**0.46**	**มากที่สุด**	-	-

จากตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.33, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 3.49, S.D.= 0.50) และด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}$ = 3.19, S.D.= 0.59)

สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.68, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาคาเฉลี่ยรายด้านพบวา ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีคาเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.71, S.D.= 0.46) และด้านกระบวนการที่สมดุล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D.= 0.49)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริง ในภาพรวมพบว่าค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.35 ถึง 0.47 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($PNI_{Modified}$ = 0.47) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการที่สมดุล ($PNI_{Modified}$ = 0.44) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม ($PNI_{Modified}$ = 0.35) ระดับความต้องการจำเป็นในระดับสูงสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำ

ระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ในด้านนั้น ๆ ซึ่งยังคงมีอยู่มาก ดังนั้นด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก และควรดำเนินการพัฒนาโดยเรียงลำดับความสำคัญจากด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปจนถึงด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด เพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพและตรงตามความจำเป็นอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำที่แท้จริง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 กำหนดให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีภาวะผู้นำ บริหารงานเชิงกลยุทธ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรคุณภาพเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศภายใต้กรอบแนวคิด “UDON1 MODEL” ซึ่งสอดคล้องวรรณวิสาข์ รัตนพันธ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และสรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่ได้รับการคัดเลือกผ่านกระบวนการสอบที่เข้มงวด โดยต้องแสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการองค์การที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และกฤติมา มะโนพรม (2562) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่าผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นทำงานเพื่อความสำเร็จและบริหารจัดการองค์กรอย่างมีคุณภาพ โดยมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำที่แท้จริงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านมุมมองเชิงจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด การที่ผู้บริหารมีจริยธรรมจะมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และมีคุณธรรมในการตัดสินใจ ทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีสามารถส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรทั้งในด้านพฤติกรรมและทัศนคติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางวัฒนธรรม และคุณค่าของของสถานศึกษา หากผู้บริหารยึดมั่นในจริยธรรมจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมคุณธรรมในองค์การ สอดคล้องกับวิจัยของ ธนปกรณ์ เกตุวิเศษกูล และราตรี เลิศหว้าทอง (2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษาเอกชน ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่ได้รับการคัดเลือกผ่านกระบวนการสอบที่เข้มงวด โดยต้องแสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการองค์การที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และสอดคล้องกับสุทธิ สีพิกา และคณะ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีมุมมองเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เป็นการสะท้อนว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งผู้บริหารต้องสนใจผลประโยชน์ขององค์การมากกว่าตนเอง ผู้บริหารใช้จริยธรรมมาตัดสินในเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจและประพฤติดีอันจะส่งผลต่อการบริหารจัดการและพัฒนางานในสถานศึกษา

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำที่แท้จริงพบว่า ด้านการตระหนักรู้ในตนเองที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่ผู้บริหารจะต้องได้รับการส่งเสริมด้านการประเมินตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือการรับฟังความคิดเห็น ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดนโยบาย

หลัก 4 รู้ ประกอบด้วย รู้หน้าที่ รู้เป้าหมาย รู้วิธีการ รู้ความสำเร็จ เมื่อบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักรู้ในตนเอง จะสามารถสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความเห็นของผู้อื่นได้อย่างจริงใจ จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ สอดคล้องกับจิรกฤต ยศประสิทธิ์ และปทุมพร เปียถนอม (2565) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสติรู้ตัว จะสามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก แนวคิด และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเปิดใจรับฟังเสียงสะท้อน มุมมอง และความรู้ใหม่ ๆ จากบุคคลอื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และทำงานสอดคล้องกับกนิษฐารัช บุญธรรม และคณะ (2567) ได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการตระหนักรู้ในตนเองของผู้บริหารสานศึกษาและสรุปว่า ผู้บริหารควรรู้ถึงสาเหตุที่มีผลต่ออารมณ์ และมีความกล้าแสดงออกอย่างจริงใจ จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Northouse (2010) ได้อธิบายถึงการตระหนักรู้ในตนเอง คือ กระบวนการที่บุคคลเข้าใจตัวตนของตนเองอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านจุดแข็งและจุดอ่อน รวมถึงการไตร่ตรองถึงค่านิยมหลัก อัตลักษณ์ อารมณ์ แรงจูงใจ และเป้าหมายของตน การกระทำนี้ยังครอบคลุมถึงการตระหนักและไว้วางใจในความรู้สึกของตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองในด้านการรับรู้จุดเด่นและจุดด้อย การยอมรับตนเองอย่างถูกต้องและมีสติ มีการพัฒนาผู้บริหารด้วยการโค้ชรายบุคคล การใช้กระบวนการสะท้อนคิด ผู้บริหารจะสามารถพัฒนาศักยภาพและประยุกต์ใช้ความรู้ในงานบริหารได้อย่างเหมาะสม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทัศนคติที่มุ่งเน้นการพัฒนา มีการคัดเลือกผู้บริหารที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (best practices) มานำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้บริหารคนอื่นในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพื่อให้มองว่าความคิดเห็นด้านลบคือโอกาสในการพัฒนา ฝึกควบคุมอารมณ์และตอบสนองต่อคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ สร้างนิสัยในการขอบคุณและนำคำติชมไปปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาที่มีลักษณะและสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ ควรมีการทดลองใช้แนวทางหรือรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสถานศึกษาเป้าหมาย เพื่อประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 สามารถสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็น 5 ด้าน คือ การตระหนักรู้ในตนเอง ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ กระบวนการที่สมดุล มุมมองเชิงจริยธรรม และความเข้าอกเข้าใจ ซึ่งสามารถนำองค์ประกอบมาจัดทำเป็นสารสนเทศในการพัฒนาแนวทาง

ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *12*(34), 51–65.

กนิษฐารัช บุญธรรม, ธราเทพ เตมีรักษ์ และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2567). การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การตระหนักรู้ในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *21*(1), 159–168.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กฤติมา มะโนพรม. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, *31*(1), 152–168.

จิรกฤต ยศประสิทธิ์ และปทุมพร เปียถนอม. (2565). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, *7*(3), 255–268.

ธนปกรณ์ เกตุวิเศษกูล และราตรี เลิศหว้าทอง. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษาเอกชน. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, *1*(2), 19–34.

ธัญพร กล่อมสกุล, ศันศนีย์ นนทภา และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, *3*(4), 1–11.

พัชรา วาณิชวศิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ: จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

รัชฎาทิพย์ อุปถัมภ์ประชา. (2566). *Authentic leadership ผู้นำที่แท้จริง...จริงแท้แน่นอน*. . สืบค้น 23 สิงหาคม 2567 จาก https://www.khonatwork.com/post/authentic-leadership-ผู้นำที่แท้จริง-จริงแท้แน่นอน

วรรณวิสาข์ รัตนพันธ์, ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง และพิชญาภา ยืนยาว. (2564). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, *22*(2), 127–140.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567 จาก https://udn1.go.th/o8-midyear_plan

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *นโยบายและจุดเน้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2567, จาก https://www.obec.go.th/policy-obec

สุจิตตรา กาญจนสินธุ์. (2564). การบูรณาการภาวะผู้นำทางการศึกษา. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, *1*(1), 37–50.

สุทธิ สีพิกา, วันทนา อมตาริยกุล และประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์. (2562). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, *10*(1), 77–95.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Sage Publications.

Yukl, G. (2015). *Leadership in organizations* (9th ed.). Pearson Prentice Hall.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

The relationship between digital Leadership of School Administrations and the effectiveness of the teacher's learning Management under Sisaket Primary Educational Service Area Office 1

อุเทน สมาคม[1] อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ[2] จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์[3*]

Outan Samakhom[1] Udompun Pitparsert[2] Jittimaporn Sihawong[3]

[1]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Master of Education Degree Educational Administration, Sisaket Rajabhat University, Thailand

[2]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Master of Education Degree Educational Administration, Sisaket Rajabhat University, Thailand

[3]ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Master of Education Degree Educational Administration, Sisaket Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: Outansama@gmail.com

(Received: 10 May 2025, Revised: 21 August 2025, Accepted: 2 September 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของครู และ 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครู จำนวน 293 คน รวมทั้งสิ้น 331 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.685

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล; ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to study the digital leadership of school administrations 2) to study the effectiveness of the teacher's learning management and 3) to study the relationship between digital leadership of school administrations and the effectiveness of the teacher's learning management The samples of the research were conducted in the stratified sampling and comparing the proportion according to the school size in which a total of 331, consisting of 38 school administrators and 293 teachers. The instrument used in collecting data was the rating scale. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results of the research were as follows 1) The overall level of digital leadership of school administrations was at the highest level. 2) The overall level of effectiveness of the teacher's learning management was at the highest level. 3) The relationship between digital leadership of school administrations and the effectiveness of the teacher's learning management was positive at the Moderate level, the statistically significant at the level of 0.01 with a correlation coefficient of 0.685

Keywords: digital Leadership; effectiveness learning Management; School Administrations

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลามีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิรูปด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นมากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัลส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป โดยการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรภายนอก รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจะทำให้เข้าสู่สังคมดิจิทัลที่มีการเสริมบทเรียนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) และโลกเสมือนจริง (Metaverse) ดังนั้น การจัดการศึกษาของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การวางแผน และการสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ ที่จะศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือต้องปรับ

หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในโลกดิจิทัลในปัจจุบันและอนาคต (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570, 2565)

ประเทศไทยมีรูปแบบสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของคนในประเทศไม่เพียงพอ กล่าวคือยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านเนื้อหา (Content Divide) ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งของความเหลื่อมล้ำดิจิทัล (Digital Divide) เนื้อหาที่สำคัญที่ยังขาดไป อาทิ สื่อการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ เช่น จากอาชีวศึกษา และสื่อที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่นทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ที่ต่างกันดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจว่า ในขณะที่ประชาชนเริ่มมีการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความสนุกสนานบันเทิง โดยไม่ได้นำเทคโนโลยีไปก่อให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร การพัฒนาทักษะดิจิทัลจึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมรวมถึงการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ สื่อต่างๆต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อหลายด้านรวมถึงการศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่ประสบปัญหาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในแง่ของการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะและคุณสมบัติสำคัญที่สอดคล้องกับความต้องการในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิสัยทัศน์ทั้งนี้เพื่อเป็นต้นแบบให้คณะครูสามารถได้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570 สำหรับเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามหลักการและแนวทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategy Management) ภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสความเสมอภาคและได้รับการพัฒนาศักยภาพใน 5 ทักษะ ทักษะชีวิต ทักษะสังคม ทักษะอาชีพ ทักษะเทคโนโลยี ทักษะวิชาการ มีความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ด้านคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566 – 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเองและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารจัดการ การเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลไปสู่โรงเรียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ประชากร

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 258 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 258 คน และครู จำนวน 2,011 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,270 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 กำหนดขนาดของตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1984: 56) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครูผู้สอน 293 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดจำนวนโดยเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา

2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้ สร้างและพัฒนาขึ้น จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 จากการสังเคราะห์หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2.ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3.ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 4.ด้านการสื่อสารดิจิทัล 5.ด้านความรู้ดิจิทัล 6.ด้านพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จากการสังเคราะห์หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2.ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน 3.ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 4.ด้านการวัดผลประเมินผล

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนการสร้าง ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรอบและแนวความคิด การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อร่างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบโครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถามโดยยึดตามนิยามศัพท์เฉพาะกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การสร้างเครื่องมือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

4. ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยยึดตามนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดที่ประกอบด้วยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน เป็นอาจารย์ทางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ดังนี้

+1 เมื่อมั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
0 เมื่อไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
-1 เมื่อมั่นใจว่าข้อคำถามมีความไม่สอดคล้อง

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective of Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 30 คน

9. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbanch’s Alpha Coefficient) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .981

10. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงฉบับสมบูรณ์แล้ว นำเสนอประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

11. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยต่อไป

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อขออนุญาตแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

2. นำหนังสือแนะนำตัวและแบบสอบถามโดยใช้ google form ให้กลุ่มตัวอย่าง โดยประสานงานขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนต่างๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 และนัดรับแบบสอบถามคืน

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้ว นำมาตรวจความสมบูรณ์แบบของแบบสอบถาม จาก แบบสอบถามที่แจกไป จำนวน 331 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 331 ชุด เป็นแบบสอบถาม ที่มีความสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ

2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.28	0.54	มาก
2. ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ	4.27	0.55	มาก
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.21	0.58	มาก

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.26	0.59	มาก
5. ด้านความรู้ดิจิทัล	4.25	0.64	มาก
6. ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล	4.19	0.61	มาก
เฉลี่ย	**4.24**	**0.52**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับ คือ ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.55) ด้านการสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.61)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก **ตารางที่ 2** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.29	0.63	มาก
2. ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน	4.26	0.63	มาก
3. ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน	4.31	0.62	มาก
4. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.27	0.62	มาก
เฉลี่ย	**4.28**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่าระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.63) ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 3.63)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{totle}
X_1	0.641**	0.653**	0.639**	0.676**	0.699**
X_2	0.627**	0.653**	0.594**	0.590**	0.685**
X_3	0.694**	0.701**	0.639**	0.661**	0.749**
X_4	0.695**	0.726**	0.649**	0.676**	0.763**

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{totle}
X_5	0.735**	0.759**	0.708**	0.720**	0.812**
X_6	0.641**	0.767**	0.706**	0.722**	0.699**
X_{totle}	0.627**	0.799**	0.733**	0.747**	0.685**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{total}) กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู (Y_{total}) มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง (r_{xy} = 0.685) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน (Y_2) (r_{xy} = 0.799) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Y_1) (r_{xy} = 0.781) ด้านการวัดผลประเมินผล (Y_4) (r_{xy} = 0.747) และด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Y_3) (r_{xy} = 0.733)

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการบริหารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถโดยการใช้เทคโนโลยี เพื่อบริหารจัดการองค์กร ช่วยเหลือและพัฒนาครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ปิยะพงศ์ คงกระพันธ์ และคณะ,2566) กล่าวว่า การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ภาวะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ รวมถึงสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีความเชียวชาญในการใช้เทคโนโลยีและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการเข้ากับการจัดการศึกษาร่วมไปถึงการทำงาน มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชญา โกมลวานิช ,2563) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน และเมื่อนำมาเรียงลำดับพบว่า ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีการปฏิบัติที่สูงสุด รองลงมาเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Eberl, Julia & Drews ,2021) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลในองค์กรเอกชนในประเทศ เยอรมัน ด้วยการสำรวจแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารองค์กร ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการทำงานร่วมกับเครือข่าย การพัฒนาโครงสร้างขององค์กรโดยเน้นเทคโนโลยีดิจิทัล การกำกับติดตามด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริมพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีดิจิทัลแก่บุคลากร ตลอดจนการเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาแก่บุคลากร

2. การศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก โดยเรียงตามลำดับคือ คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาไว้ เพื่อให้สถานศึกษาสร้างความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน

การศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ (กระทรวงศึกษาธิการ,2553) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องบันทึกวิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลแล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู วัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผล การเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนจบรายวิชา เพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชา หรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดี ต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551,2551) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการฟื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และยังสอดคล้องกับวิจัยของ (หยาดทิพย์ ซีซอง , 2564) ได้ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 ลำดับ ดังนี้ การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.685 มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน เป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศดิจิทัล และด้านความรู้ดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา ทำให้ครูต้องการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภวัช เชาวน์เกษม, 2563) ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า 1) ผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการเรียนรู้รองลงมา คือการปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้และสภาพแวดล้อม ด้านการ

สร้างโอกาสด้านการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ด้านการสื่อสาร และด้านการสร้างภาพลักษณ์ 2) ประสิทธิผลโรงเรียน องค์ประกอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ ด้าน การแข่งขัน รองลงมา คือ ด้านการสร้างสรรค์ด้านการร่วมมือ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับ สุดท้ายคือ ด้าน การควบคุม 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำที่ยั่งยืน มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล อยู่ในระดับน้อยที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบาย มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2) จากการศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ตรงกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) จากความสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ควรมีการนำผลการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัลและด้านการมีวิสัยทัศดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันต่อไป

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน จะช่วยให้เห็นแนวทางในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้

3) ควรมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัลและด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในด้านอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1.ผลการศึกษา ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบาย มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านด้านการพัฒนาองค์กรด้วยดิจิทัล ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการนำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน ตรงกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน รวมทั้งมีกระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กันตชาติ กุดนอก. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต.พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม Digital Thailand.*

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กระทรวงศึกษาธิการ.

ทวีวัฒน์ ข่วงทิพย์. (2562). *ปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาสน์.

ปิยะพงศ์ คงกระพันธ์, ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน, และศุภชัย ทวี, (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของบริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570.* สำนักงานฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579.* สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สุชญา โกมลวานิช. (2563). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภวัช เชาวน์เกษม, วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์, และสุดารัตน์ สารสว่าง. (2563) *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.* วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

หยาดทิพย์ ซีซอง. (2564). *ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Eberl, Julia & Drews, Paul (2021). *Digital Leadership - Mountain or Molehill A Literature Review conference.* 16th International Conference on Wirtschaftsinformatik : Duisburg & Essen, Germany.

การศึกษาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Study of Learning Outcomes in Science Using Critical Thinking-Based Learning Combined with Concept Mapping on Rocks among Grade 6 Students

เตชินท์ พลโยธี[1*] ผุสดี กลิ่นเกษร[2]

Techin Ponyotee[1] Phussadee Klinkesorn[2]

[1]นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

[1]Master of Educational Administration, Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

[1]Lecturer of Educational Administration, Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: techin.pon@spumail.net

(Received: 19 June 2025, Revised: 23 July 2025, Accepted: 24 July 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ 3) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้นใช้รูปแบบการวิจัยกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 62 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง และ 2) แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ ดัชนีประสิทธิผล และ Dependent sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.71/89.23 2) ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เท่ากับ 0.8373 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.73 และ 3) ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การคิดเชิงวิพากษ์; แผนผังความคิด; ผลการเรียนรู้ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to: 1) develop a science learning management plan using critical thinking combined with concept mapping to meet the efficiency criterion of 75/75 2) determine the effectiveness index of science learning and 3) compare students' science learning achievement before and after instruction. The study employed a one-group pretest-posttest experimental design. The sample group consisted of 62 Grade 6 students from Rajaprajanugroh 14 School, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province, during the first semester of the 2025 academic year. The sample was selected using cluster random sampling. The research instruments included: 1) eight science learning management plans based on critical thinking and concept mapping, each lasting two hours, totaling 16 hours, and 2) a 40-item multiple-choice science achievement test. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, efficiency score, effectiveness index, and the dependent sample t-test. The findings revealed that: 1) the developed science learning management plans had an efficiency of 88.71/89.23; 2) the effectiveness index of the science learning was 0.8373, indicating that students made 83.73% learning progress after instruction; and 3) the students' posttest scores were significantly higher than their pretest scores at the .05 level.

Keywords: critical thinking; concept mapping; science learning achievement

บทนำ

ในบริบทของประเทศไทย การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการแก้ปัญหาหรือการทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ไม่เพียงแต่ต้องการการท่องจำข้อมูล แต่ยังต้องการกระบวนการคิดที่สามารถนำไปใช้ในการแยกแยะ สรุปผล และประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้ วิทยาศาสตร์จึงเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนามนุษย์ในด้านหลักของการมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การมีวิจารณญาณ และรู้จักแสวงหาความจริงจากข้อมูลที่ศึกษาหรือค้นพบและยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ระบุให้การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดเชิงวิพากษ์เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ วิทยาศาสตร์ยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) การศึกษาวิทยาศาสตร์จึงช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเรียนวิทยาศาสตร์ช่วยสร้างรากฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกธรรมชาติและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผลการเรียนรู้ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงระดับความรู้และความเข้าใจของนักเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องอาศัยความเข้าใจเชิงแนวคิดและการเชื่อมโยงความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินระดับชาติและนานาชาติ เช่น O-NET และ PISA ชี้ให้เห็นว่าผลการเรียนรู้ทางการเรียนของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสังเกต ตั้งคำถาม ทดลอง และสรุปผลจากการเรียนรู้ แต่จากผลการประเมินทางการศึกษา พบว่า นักเรียนไทยยังขาดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) นอกจากนี้ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2568 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานถึง 43.70 % โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของหินซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมทั้งความเข้าใจเชิงแนวคิดและทักษะการคิดขั้นสูง

จากการศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์ในชั้นเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีปัญหาในการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนขาดความสามารถในการอธิบายกระบวนการทางธรณีวิทยาและการเกิดหินประเภทต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ปัญหานี้ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ทางการเรียนและทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

นอกจากนี้ ยังพบว่าในบริบทของการศึกษาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ หิน การใช้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์และการทำความเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องนั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และสร้างข้อสรุปอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้เชิงวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถาม ตรวจสอบหลักฐาน เชื่อมโยงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังพบว่าแผนผังความคิด (Concept Mapping) เป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดระบบแนวคิดและส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ช่วยจัดระเบียบความคิดและแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อน เช่น การเปลี่ยนแปลงของหินประเภทต่าง ๆ และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น ทั้งนี้ มีงานวิจัยระบุว่า การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ในขณะเดียวกันการใช้แผนผังความคิดสามารถช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบข้อมูลและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้ดี ดังนั้น การบูรณาการทั้งสองแนวทางเข้าด้วยกันอาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นและช่วยพัฒนาความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนชนบทในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีข้อจำกัด ในด้านทรัพยากรและการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยยังมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การเลือกใช้วิธีการที่สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาและปรับปรุงการสอนวิทยาศาสตร์ในบริบทดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำการสอนรูปแบบการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมาใช้ในการพัฒนาผลการเรียนรู้ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์และนำไปใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด
3. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ของสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองหนองคายที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 14 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 183 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 62 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง และ 2) แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

4. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ตำรา หนังสือ คู่มือครู หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยยึดเนื้อหาตาม ในคู่มือครูรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หิน

3) ออกและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หิน รายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง โดยใช้เวลาในการเรียนรู้สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง เป็นเวลา 4 สัปดาห์

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้

5) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

6) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ระหว่างรูปแบบการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินค่าความเหมาะสม กำหนดค่าเฉลี่ยของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ มีค่าเฉลี่ยคะแนนของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

7) ปรับปรุงร่างแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

8) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาตำรา หนังสือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษาคู่มือครู และหนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ต้องการวัด โดยยึดเนื้อหาตามในคู่มือครูรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หิน

3) สร้างร่างแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งพฤติกรรมที่ต้องการวัดออกเป็น 6 ด้าน ตามแนวคิดของ Bloom (2001) ซึ่งสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้มีสัดส่วนของจำนวนข้อในแต่ละจุดประสงค์และมีหลายระดับพฤติกรรมตามตารางวิเคราะห์

4) นำแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดในแบบทดสอบแต่ละข้อ รวมถึงพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของภาษาที่ใช้

5) ปรับปรุงแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

6) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ระหว่างรูปแบบการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด เพื่อวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00

7) ปรับปรุงแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

8) นำแบบทดสอบที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในครั้งที่ 1

9) ปรับปรุงแบบทดสอบให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยใช้แบบทดสอบข้อที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8 (Ebel & Frisbie, 1991) และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2563)

10) นำแบบทดสอบที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในครั้งที่ 2

11) นำแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha

12) จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ก่อนการทดลอง

1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาในสังกัด

2) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ในนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 คน

5.2 ระหว่างการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เรื่อง หิน ด้วยตนเอง ซึ่งดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้รูปแบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

5.3 หลังการทดลอง

1) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

2) นำแบบทดสอบการวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาตรวจและบันทึกผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพดัชนีประสิทธิผล และ Dependent sample t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 จำนวน 62 คน โดยนำผลคะแนนจากแบบทดสอบวัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างเรียนและหลังเรียนไปคำนวณหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (E_1/E_2) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E_1)	2,480	2,200	35.48	2.45	88.71
หลังเรียน (E_2)	2,480	2,213	35.69	2.28	89.23
ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.71/89.23					

จากตาราง พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 35.48 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.45 คะแนน และประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E_1) คิดเป็นร้อยละ 88.71 ส่วนค่าเฉลี่ยผลคะแนนหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 35.69 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.28 คะแนน และประสิทธิภาพหลังเรียน (E_2) คิดเป็นร้อยละ 89.23

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 88.71/89.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับ การใช้แผนผังความคิด

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดจากผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย		ดัชนีประสิทธิผล	ร้อยละ
		ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน		
62	40	13.53	35.69	0.8373	83.73

จากตาราง พบว่า การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.53 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 35.69 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีค่าเท่ากับ 0.8373

สรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.73

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน แล้วจึงดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด โดยเมื่อเสร็จสิ้นการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้ จึงได้ทดสอบหลังเรียน โดยใช้ข้อมูลชุดเดิม และได้นำผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบการกระจายของข้อมูล พบว่า ข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้สถิติ Dependent sample t-test พบว่าเป็นดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	62	13.53	1.92	54.20	.000*
หลังเรียน	40	62	35.69	2.28		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนเป็น 13.53 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1.92 คะแนน และค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเป็น 35.69 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.28 คะแนน

สรุปได้ว่า ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หินของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (posttest) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (pretest) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 54.196$, $df = 61$, $p < .05$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง หิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ 88.71/89.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบมีคุณภาพและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสาเหตุที่ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้หลังเรียน (E_2) สูงกว่าแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E_1) เนื่องจากแผนการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน มีการออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดระบบความรู้ด้วยแผนผังความคิด ไปจนถึงการอภิปรายและสะท้อนความเข้าใจในแต่ละบทเรียน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้จากแผนหนึ่งไปยังแผนถัดไป ส่งผลให้การเรียนรู้มีความลึกซึ้งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้หลังเรียน (E_2) สูงกว่าในระหว่างเรียน (E_1) ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,

2563) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์และการใช้แผนผังความคิดช่วยพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์นรี พงศ์อุดม และคณะ (2564) พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแผนผังความคิดกับการคิดวิเคราะห์สามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างชัดเจน

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ใช้การเรียนรู้แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดสามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ได้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สูงกว่ามาตรฐาน เป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 2 ซึ่งแสดงว่าค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง หิน เท่ากับ 0.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.50 ที่เสนอว่า หากค่าดัชนีประสิทธิผลสูงกว่า 0.50 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผลเพียงพอในการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนรู้และการนำไปใช้ในการทำแบบฝึกหรือแบบทดสอบภายหลังการเรียน โดยเหตุผลที่ค่าดัชนีประสิทธิผลอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Process) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการตั้งคำถาม การแสวงหาข้อมูลการประเมินหลักฐาน และการสรุปผลอย่างมีตรรกะ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง นอกจากนี้ การใช้แผนผังความคิด (Concept Mapping) ในการเรียนรู้ยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถจัดระบบความรู้ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด และเข้าใจภาพรวมของเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Novak & Gowin (1984) ที่ระบุว่า แผนผังความคิดเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงสร้างความรู้และส่งเสริมความสามารถในการจดจำข้อมูลในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด อินทรเพ็ชร (2561) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับกิจกรรมเชิงคิดวิเคราะห์ มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดไม่เพียงแต่ส่งเสริมผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แต่ยังสามารถยกระดับค่าดัชนีประสิทธิผลให้สูงกว่ามาตรฐานที่แสดงให้เห็นว่าเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและควรส่งเสริมให้มีการนำไปใช้ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาอย่างกว้างขวางต่อไป

3. ผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 3 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรดา โพธิ์ศรี (2565) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้ง อรุณรุ่ง กลั่นบุศย์ และคณะ (2564) ยังยืนยันว่า แผนผังความคิดช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่มีความซับซ้อน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษา

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด ช่วยพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และสามารถอธิบายเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะในเนื้อหาเรื่อง หิน ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรม การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตั้งคำถาม อภิปราย และสร้างแผนผังความคิดด้วยตนเอง ช่วยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดที่ลึกซึ้ง และส่งเสริมความสามารถในการแยกแยะและสังเคราะห์สาระสำคัญของบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูล หลักฐาน และความเชื่อมโยงของความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ennis (1991) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงวิพากษ์เป็นการคิดอย่างมีเหตุผล โดยผู้เรียนต้องมีทักษะในการตีความ ประเมินผล และให้เหตุผลประกอบข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฏฐ์นรี พงศ์อุดม และคณะ (2564) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้ผังมโนทัศน์มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การผสมผสานระหว่างกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์กับเครื่องมือช่วยคิดอย่างแผนผังความคิด เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการสังเคราะห์ความรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรบูรณาการแนวทางการคิดเชิงวิพากษ์และการใช้แผนผังความคิดอย่างเป็นระบบในแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับของการจำ การเข้าใจ ไปจนถึงการวิเคราะห์และประเมินผล ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3) ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้แผนผังความคิดเป็นเครื่องมือส่วนตัวในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวมและคงทนยิ่งขึ้น โดยครูควรชี้แนะวิธีการใช้แผนผังอย่างเป็นขั้นตอน และส่งเสริมให้นักเรียนใช้ด้วยตนเองในกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1) ควรศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว หรือการวัดความคงทนของความรู้ (Retention) เพื่อดูว่าองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้แบบคิดเชิงวิพากษ์และแผนผังความคิดนั้นคงอยู่ในระยะยาวหรือไม่

2) ควรเพิ่มเติมตัวแปรด้านพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความสนใจในการเรียนรู้ ทักษะการทำงานกลุ่ม หรือความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าใจผลกระทบที่รอบด้านจากรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว

3) ควรวิจัยต่อยอดในกลุ่มสาระอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เช่น กลุ่มสาระภาษาไทย สังคมศึกษา หรือสุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระอย่างบูรณาการ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและยั่งยืน โดยเฉพาะในหน่วยการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถาม วิเคราะห์หลักฐาน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ขณะที่แผนผังความคิดช่วยจัดระบบองค์ความรู้และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสาระสำคัญของบทเรียนที่มีความซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น องค์ความรู้นี้จึงถือเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์หรือกลุ่มสาระอื่นที่มีลักษณะนามธรรมในระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. *(2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปรับปรุง พ.ศ. 2563)*. กระทรวงศึกษาธิการ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2563). การประเมินคุณภาพข้อสอบและแนวทางพัฒนาข้อสอบ. *วารสารวิชาการครุศาสตร์, 22*(2), 125-140.

ณัฏฐ์นรี พงศ์อุดม, สุพจน์ ศรีสุวรรณ และสุกัญญา อินทร์แก้ว. (2564). ผลของการใช้แผนผังความคิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดเชิงวิเคราะห์ที่มีต่อทักษะการคิดของนักเรียน. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, *16*(55), 22–34.

ศิรดา โพธิ์ศรี. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับแผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 23*(1), 45–59.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *รายงานสถานการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา*. สสวท.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ในวิทยาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สมคิด อินทรเพ็ชร. (2561). การใช้แผนผังความคิดร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12*(3), 91–104.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *ผลการประเมินระดับชาติและนานาชาติ: บทวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียนไทยในด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อรุณรุ่ง กลั่นบุศย์, อังคณา สมหวัง, และ สมเกียรติ พูลทอง. (2564). ผลของการใช้แผนผังความคิดในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงลึก. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 14*(2), 112–125.

Bloom, B. S. (2001). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals* (Cognitive Domain). Longman.

Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1991). *Essentials of educational measurement* (5th ed.). Prentice-Hall.

Novak, J. D., & Gowin, D. B. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge University Press.

Causal Factors Influencing Competency-Based Language Teaching Effectiveness: A Structural Equation Model of Elementary Teachers in Thailand

Wimonmat Arreephak[1*] Sirisuda Thongchaloem[2] Jumlong Vongprasert[3]

[1]Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[2]Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[3]Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

[*]Corresponding author e-mail: wimonmat.ag64@ubru.ac.th

(Received: 7 July 2025, Revised: 20 August 2025, Accepted: 8 September 2025)

ABSTRACT

Thailand continues to face persistent challenges in English language proficiency, as evidenced by consistently low national test scores such as the 2022 O-NET Grade 6 average of only 32.59 out of 100. This study aimed to investigate the causal factors influencing the effectiveness of competency-based language instruction among primary school teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area. Specifically, the objectives were to (1) develop and validate a causal model of teachers' instructional effectiveness in competency-based language learning, (2) examine the model's fit with empirical data, and (3) explore the direct and indirect effects of related factors. The sample consisted of 252 primary school English teachers, one from each school in the province, selected through simple random sampling. Data were collected using a validated questionnaire covering six dimensions—teacher personality, classroom environment, teaching behavior, academic competence, professional attitude, and work motivation—and were analyzed using descriptive statistics, correlation, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling (SEM) with Mplus. The proposed causal model showed a good fit with empirical data (χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, RMSEA = 0.049). Key direct predictors of teaching effectiveness included teaching behavior, work motivation, and classroom environment. Indirect pathways were also observed, such as the influence of academic competence mediated by teaching behavior and classroom environment. The findings highlight the importance of teacher development programs that emphasize effective instructional practices, motivation enhancement, and supportive learning environments. Practical implications include the design of targeted professional development and policy measures that address teacher motivation and instructional behavior as levers for improving language education outcomes in Thailand.

Keywords: Learning Management Effectiveness; Language Learning; Primary School Teachers; Causal Model; Structural Equation Modeling

Introduction

“Thailand ranks among the lowest in Asia for English proficiency, with EF EPI 2022 placing the country at 97th out of 111 worldwide.” This international ranking underscores a persistent crisis in English language education, one that threatens students’ competitiveness in the 21st century. Locally, the situation is equally concerning: the 2022 O-NET results for 3,135 Grade 6 students in Amnat Charoen Province revealed an average score of only 32.59 out of 100 (NIETS, 2023). Such statistics not only reflect deficiencies in language learning outcomes but also highlight systemic weaknesses in curriculum implementation and teacher preparation.

Although Thailand has adopted a competency-based curriculum intended to promote learner-centered approaches and 21st-century skills (Ministry of Education, 2022), its impact remains limited. Many teachers lack adequate knowledge and skills to translate competency-based principles into classroom practice (Yangtrong, 2016; Sriwongrat & Janruchai, 2017). Institutional support is also inconsistent, leaving teachers underprepared and undersupported. These challenges suggest that the success of competency-based learning hinges not only on curriculum policy but also on teacher effectiveness at the classroom level.

International research consistently emphasizes teacher effectiveness as the most influential factor in student achievement. Borich (2004) stressed the importance of instructional clarity, classroom management, and diverse teaching strategies. Hu and Bentler (1999) and Byrne (2012) further advanced methodological approaches, showing how structural equation modeling (SEM) can validate complex educational frameworks. In Thailand, previous studies have identified key factors such as teacher personality (Setthithorn, 1980; Saenkhwa, 2009), teaching behavior (Flanders, 1970; Thitisupakul, Thepsang, Bursirirak, & Pootiriyawattana, 2016), and motivation (Somporn, 1999; Khian Dee, 2021) as critical drivers of instructional outcomes. However, most of these works either focus on isolated variables or rely on traditional statistical techniques, leaving gaps in understanding the multidimensional and causal nature of teacher effectiveness.

Moreover, earlier local studies (Thongrot, 1998; Sonachoti, 2001; Chaibang, 2001; Siwarom, 1999; Kinavong & Panitchaphoninchai, 2001) identified broad categories such as knowledge, skills, motivation, and classroom climate as predictors of teaching effectiveness. Yet these findings are fragmented, often context-specific, and rarely integrated into a holistic framework. Few have applied SEM to test both direct and indirect influences among these factors in Thai primary education, leaving an empirical gap in understanding how multiple dimensions interact to shape teaching effectiveness.

Given this context, the present study aims to develop and validate a structural model of causal factors influencing the effectiveness of competency-based language learning management among primary school teachers in Amnat Charoen Province. This research

contributes theoretically by synthesizing diverse domains of teacher effectiveness into a coherent causal model. Practically, it offers evidence-based insights for teacher development programs and educational policy interventions, particularly in rural contexts where competency-based reforms are most urgently needed.

Research Objectives

1. To develop a causal model of the learning management effectiveness in competency-based language learning among elementary school teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office.

2. To examine the goodness of fit between the developed causal model and the empirical data.

3. To investigate the direct and indirect influences affecting the learning management effectiveness in competency-based language learning among elementary school teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office.

Methodology

1. Research Design

This study employed quantitative causal research design using structural equation modeling (SEM). The primary objective was to develop and validate a causal model of competency-based language learning effectiveness among elementary school teachers. SEM was chosen because it is appropriate for testing complex direct and indirect causal relationships among latent constructions.

2. Population and Sample

The population consisted of 1,571 government teachers from 252 elementary schools under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office in 2023. The sample included 252 English language teachers, one from each school, selected through simple random sampling. The sample size satisfied the minimum requirements for SEM analysis according to Cohen (1988) and Westland (2010).

3. Instruments and Procedures

A structured questionnaire was developed through an extensive literature review and expert consultation. It consisted of three parts:

Part 1: Demographic information.

Part 2: Causal factors across six dimensions: Teacher personality (PER), Classroom environment (ENV), Teacher's instructional behavior (BEH), Academic competence of teachers (ACA), Professional attitude (ATT) and Work motivation (MOT). Reliability coefficients (Cronbach's alpha) for each construct ranged from 0.81 to 0.93, confirming strong internal consistency.

Part 3: Effectiveness of competency-based language instruction, adapted from Borich (2004), consisting of five aspects: clarity of lessons, variety of teaching strategies, teacher engagement, effectiveness of student learning processes, and promotion of student achievement.

Content validity was verified by five experts, with IOC values ranging from 0.80 to 1.00. The instrument was piloted with 30 teachers from schools outside the main sample. Feedback from the pilot led to revisions in wording and item clarity. Data completeness was carefully checked; missing values were addressed using full information maximum likelihood (FIML). Assumptions of SEM were tested, including multivariate normality (Mardia's coefficient), linearity, and absence of multicollinearity. Additionally, measurement invariance across gender groups was examined to ensure model stability.

4. Data Collection

Official permission was obtained from relevant educational authorities. Questionnaires were distributed online, and responses were screened for completeness. A total of 252 fully complete questionnaires were deemed valid and included in the analysis.

5. Data Analysis

Data were analyzed using Mplus version 8 with maximum likelihood estimation (MLE). Analytical procedures included:

Descriptive statistics (mean, standard deviation) for demographic and main variables.

Correlation analysis (Pearson's r) among variables.

Confirmatory factor analysis (CFA) to assess the measurement model, including factor loadings, reliability, and validity indices.

Structural equation modeling (SEM) examines causal relationships among latent constructs.

Model fit was evaluated using multiple indices: χ^2/df, CFI, TLI, SRMR, and RMSEA (Hu & Bentler, 1999). Standard errors and 95% confidence intervals were reported for all path coefficients.

Limitations of Methodology

While SEM is appropriate for examining complex causal relationships, this study has limitations. First, the questionnaire relied on self-reported data, which may introduce social desirability bias. Second, the pilot study involved only 30 teachers, which may limit the generalizability of reliability estimates. Third, although measurement invariance was tested across gender, other subgroup analyses (e.g., teaching experience, school size) were not conducted. Finally, the cross-sectional design restricts causal inference to statistical associations rather than longitudinal validation. These limitations should be considered when interpreting the findings and may serve as directions for future research.

Results

Part 1: Descriptive Statistics

The descriptive statistics for all observed variables are presented in Table 1. The overall effectiveness of competency-based language learning management was rated at a high level (M = 4.50, SD = 0.50). Among the causal factors, Professional attitude and Work motivation received the highest mean scores (M = 4.58, SD = 0.66 for both), followed by Classroom environment (M = 4.57, SD = 0.57). This indicates that respondents generally rated these factors highly.

The skewness values for all variables range from -1.405 to -0.267, indicating that the data is negatively skewed, with most scores clustered toward the higher end of the scale. The kurtosis values, ranging from -1.259 to 1.802, suggest a mix of platykurtic (flatter) and leptokurtic (more peaked) distributions. Despite these variations, all skewness and kurtosis values fall within the generally accepted range of ±2, which indicates sufficient normality for conducting Structural Equation Modeling (SEM) analysis.

Table 1. Descriptive statistics of observed variables

Variables	M	SD	Skewness	Kurtosis
Teacher personality (PER)	4.50	0.62	-.672	-.055
Classroom environment (ENV)	4.57	0.57	-.601	-.962
Teacher's instructional behavior (BEH)	4.41	0.68	-.267	-1.259
Academic competence of teachers (ACA)	4.26	0.77	-.368	-972
Professional attitude (ATT)	4.58	0.66	-1.405	.306
Work motivation (MOT)	4.58	0.66	-1.371	1.802

Part 2: Correlation Matrix

The intercorrelations among the six causal factors and instructional effectiveness are displayed in Table 2. All correlations were positive and significant ($p < .01$), ranging from moderate (r = 0.35) to very strong (r = 0.88), supporting the hypothesized relationships among variables.

Table 2. Correlation matrix of study variables

Variables	PHY	EMO	SOC	COG	CUR	SUB	PRO	MED	EVA	COC	AFC	BEI	ACM	REM	POM	TSRE	CLEN	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
PHY	1																					
EMO	0.549	1																				
SOC	0.555	0.509	1																			
COG	0.538	0.399	0.531	1																		
CUR	0.495	0.359	0.252	0.499	1																	

Variables	PHY	EMO	SOC	COG	CUR	SUB	PRO	MED	EVA	COC	AFC	BEI	ACM	REM	POM	TSRE	CLEN	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
SUB	0.277	0.240	0.185	0.525	0.801	1																
PRO	0.487	0.368	0.311	0.603	0.772	0.673	1															
MED	0.509	0.325	0.284	0.374	0.717	0.562	0.600	1														
EVA	0.450	0.295	0.268	0.365	0.699	0.578	0.746	0.68	1													
COC	0.337	0.371	0.200	0.361	0.567	0.459	0.471	0.389	0.456	1												
AFC	0.547	0.486	0.404	0.419	0.651	0.452	0.535	0.571	0.545	0.759	1											
BEI	0.399	0.466	0.357	0.407	0.550	0.439	0.473	0.396	0.363	0.669	0.648	1										
ACM	0.543	0.399	0.200	0.424	0.533	0.343	0.400	0.492	0.441	0.423	0.589	0.505	1									
REM	0.282	0.325	0.240	0.376	0.572	0.459	0.446	0.403	0.463	0.562	0.575	0.692	0.687	1								
POM	0.322	0.383	0.246	0.378	0.538	0.440	0.436	0.413	0.493	0.502	0.553	0.735	0.648	0.877	1							
TSRE	0.405	0.408	0.325	0.531	0.668	0.618	0.628	0.616	0.537	0.365	0.447	0.516	0.394	0.555	0.583	1						
CLEN	0.419	0.417	0.315	0.504	0.474	0.411	0.662	0.347	0.429	0.236	0.326	0.259	0.241	0.310	0.221	0.458	1					
Y1	0.476	0.380	0.243	0.564	0.780	0.667	0.743	0.654	0.666	0.584	0.635	0.614	0.587	0.693	0.584	0.635	0.441	1				
Y2	0.497	0.358	0.248	0.530	0.822	0.720	0.701	0.785	0.705	0.594	0.693	0.606	0.573	0.630	0.609	0.655	0.376	0.887	1			
Y3	0.318	0.480	0.204	0.501	0.693	0.601	0.598	0.539	0.538	0.574	0.573	0.673	0.545	0.805	0.753	0.691	0.356	0.825	0.786	1		
Y4	0.487	0.415	0.285	0.525	0.779	0.617	0.673	0.677	0.703	0.578	0.722	0.624	0.62	0.735	0.700	0.641	0.364	0.843	0.849	0.858	1	
Y5	0.282	0.340	0.209	0.450	0.711	0.650	0.678	0.64	0.702	0.496	0.514	0.614	0.461	0.724	0.722	0.720	0.393	0.781	0.766	0.878	0.852	1

Part 3: Measurement Model

The factor loadings for all observed variables were statistically significant ($p < .001$), with values ranging from 0.42 (for CLEN) to 0.963 (for Y4), which exceeds the recommended threshold of 0.40. All latent variables demonstrated high internal consistency and reliability, as indicated by composite reliability (CR) values greater than the recommended 0.70. The model fit indices also demonstrated an excellent fit to the data

These results confirm that the measurement model is robust, valid, and reliable, justifying its use for further structural model analysis.

Table 3. Factor Loadings, Standard Errors, R^2, and Model Fit Indices for the Measurement Model

Latent variable	Observed variable	Estimate	S.E.	Est./S.E	R^2	P-Value	Model fit indices
ACA	CUR	1.000	15.172	0.064	0.969	0.000	χ^2 = 1.58e-6, df = 1 P-Value = 0.999
	SUB	0.794	10.354	0.064	0.631	0.000	χ^2/df = 0.000
							CFI = 1.000
							TLI = 1.000

Latent variable	Observed variable	Estimate	S.E.	Est./S.E	R^2	P-Value	Model fit indices
							SRMR = 0.000 RMSEA = 0.000
PER	PHY EMO SOC COG	0.782 0.670 0.742 0.677	0.059 0.059 0.059 0.059	10.386 7.661 9.252 7.797	0.611 0.449 0.550 0.458	0.000 0.000 0.000 0.000	χ^2 = 5.530, df = 2 P-Value = 0.0630 χ^2/df = 2.765 CFI = 0.989 TLI = 0.967 SRMR = 0.01 9RMSEA = 0.084
BEH	PRO MED EVA	0.786 0.808 0.954	0.049 0.051 0.047	13.483 10.779 17.874	0.619 0.653 0.910	0.000 0.000 0.000	χ^2 = 1.720, df = 1 P-Value = 0.189 χ^2/df = 1.720 CFI = 0.998 TLI = 0.994 SRMR = 0.013 RMSEA = 0.054
ATT	COC AFC BEI	1.000 0.745 0.868	0.045 0.045 0.049	17.601 16.230 11.642	1.000 0.556 0.754	0.000 0.000 0.000	χ^2 = 0.871 df = 1 P-Value = 0.351 χ^2/df = 0.871 CFI = 1.000 TLI = 1.000 SRMR = 0.013 RMSEA = 0.000
MOT	ACM REM POM	0.665 0.978 0.898	0.047 0.033 0.034	10.688 28.345 24.052	0.443 0.956 0.806	0.000 0.000 0.000	χ^2 = 5.400, df = 2 P-Value = 0.067 χ^2/df = 2.700 CFI = 0.994 TLI = 0.990 SRMR = 0.037 RMSEA = 0.082
ENV	TSRE CLEN	0.567 0.816	18.416 4.187	0.052 0.052	0.960 0.218	0.000 0.000	χ^2 =0 .315, df = 1 P-Value = 0.574 χ^2/df = 0.315 CFI = 1.000 TLI = 1.000 SRMR = 0.019 RMSEA = 0.000

Latent variable	Observed variable	Estimate	S.E.	Est./S.E	R^2	P-Value	Model fit indices
EFF	Y1	0.879	0.023	35.607	0.772	0.000	χ^2 = 2.03, df = 2
	Y2	0.880	0.025	31.717	0.774	0.000	P-Value = 0.362
	Y3	0.894	0.022	38.151	0.799	0.000	χ^2/df = 1.015
	Y4	0.963	0.018	49.419	0.928	0.000	CFI = 1.000
	Y5	0.884	0.025	31.757	0.781	0.000	TLI = 1.000
							SRMR = 0.003 RMSEA = 0.008

Part 4: Structural Model

The structural model was tested using Structural Equation Modeling (SEM). The model demonstrated a good fit to the data, as indicated by the fit indices: χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, TLI = 0.977, SRMR = 0.029, and RMSEA = 0.049.

As hypothesized, several direct effects were statistically significant ($p < .05$). Teaching behavior (BEH) (β = 0.478, $p < .001$), work motivation (MOT) (β = 0.379, $p < .001$), and classroom environment (ENV) (β = 0.249, $p = .008$) all had a significant positive direct effect on instructional effectiveness (EFF).

The analysis also revealed significant indirect effects. Academic competence (ACA) had a significant indirect effect on instructional effectiveness (EFF) through both teaching behavior (β = 0.785, $p < .001$) and classroom environment (β = 1.473, $p < .001$).

Table 4. Unstandardized Direct, Indirect, and Total Effects

Path	Direct Effect (β)	Indirect Effect (β)	Total Effect (β)	P-Value
BEH to EFF	0.478	-	0.478	0.000
ENV to EFF	0.249	-	0.249	0.008
MOT to EFF	0.379	-	0.379	0.000
PER to EFF	-0.06	0.131	0.071	0.195
ATT to EFF	0.006	0.256	0.262	0.914
ACA to EFF	-	0.742	0.742	0.000
ACA to BEH	0.785	-	0.785	0.000
ACA to ENV	1.473	-	1.473	0.000
ATT to MOT	1.08	-	1.08	0.000
ATT to ENV	-0.615	-	-0.615	0.002
PER to BEH	0.224	-	0.224	0.000
PER to ATT	1.372	-	1.372	0.000
PER to MOT	-0.174	-	-0.174	0.02
PER to ENV	0.327	-	0.327	0.000
χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, TLI = 0.977, SRMR = 0.029 และ RMSEA = 0.049				

Part 5: Model Diagrams

Figure 1: Structural Equation Model of Causal Factors Influencing the Competency-Based Language Learning Management Effectiveness of Primary School Teachers under the Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office

χ^2/df = 1.614, CFI = 0.989, TLI = 0.977, SRMR = 0.029, RMSEA = 0.049

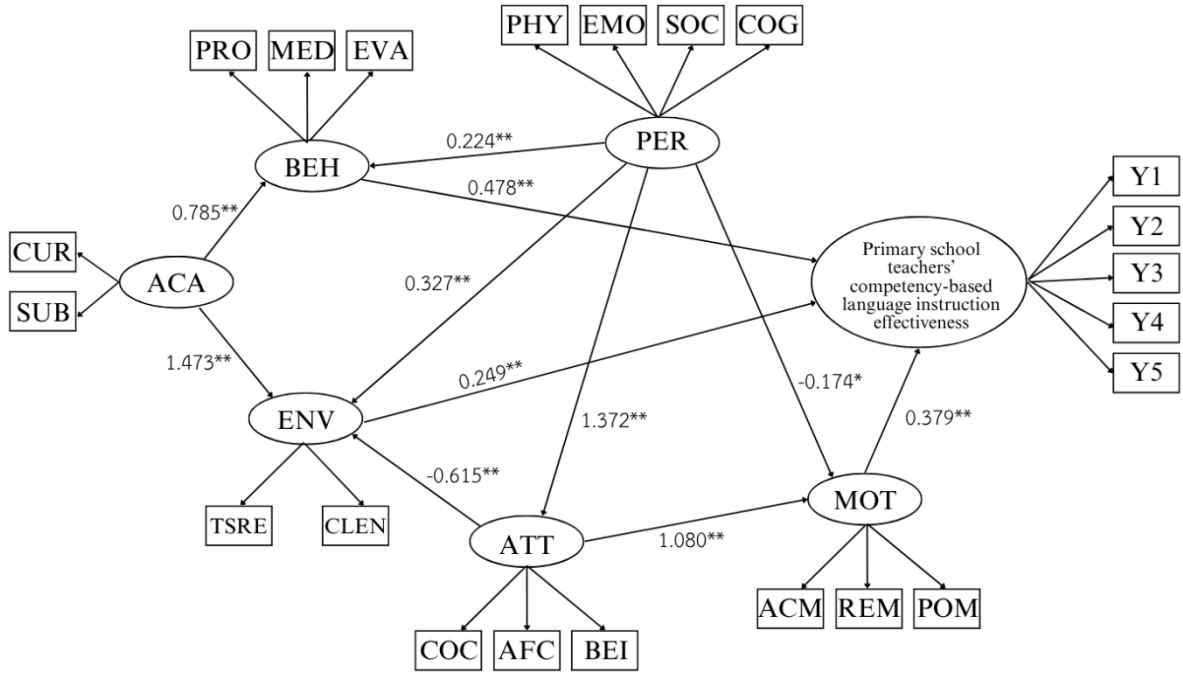

**Statistically significant at the .01 level * Statistically significant at the .05 level

Discussion

The findings of this study shed light on the multifaceted causal factors influencing the effectiveness of competency-based language learning management among primary school teachers in Amnat Charoen. Our structural equation model revealed that teaching behavior, work motivation, and classroom environment directly impact learning management effectiveness. Furthermore, teacher personality and characteristics, professional attitude, and academic ability exert significant indirect effects. These interrelated factors form a complex network, contributing to an enhanced understanding of effective teaching in the 21st century context.

Teacher's instructional behavior

The results consistently show teaching behavior as the most influential direct factor on learning management effectiveness. This highlights the critical role of teachers' pedagogical approaches, including their use of appropriate and clear teaching methods, as well as their ability to design stimulating and engaging learning activities. Such behaviors directly facilitate students' effective development towards curriculum goals. This finding resonates strongly with

established educational theories, such as those by Milman (2012) and Good (1973), who have long emphasized the profound impact of teaching behaviors on student achievement. It also aligns with more recent empirical work, like that by Thitisupakun et al. (2016), which specifically found a significant relationship between teaching management and language learning efficiency.

However, it's crucial to acknowledge the nuanced interplay here. While our study confirms the general importance of teaching behavior, future research could explore specific teaching behaviors that are particularly effective within the competency-based language learning framework in Thai primary schools, potentially comparing them with international best practices.

Work Motivation

Work motivation, encompassing both intrinsic and extrinsic drivers, was found to directly influence teacher effectiveness by impacting their enthusiasm, effort, and responsibility in managing learning. This result aligns with foundational motivational theories, as posited by Sangtrakoon (2011) and Suthatsanee (1999), who underscore motivation as an internal driving force for work performance. Furthermore, our findings are consistent with contemporary research, such as that by Khiandee (2021) and Sripongpert (2018), which identifies motivation as a critical determinant of teacher performance in the 21st century.

While the positive direct effect is clear, the extremely high explained variance observed in our model, particularly concerning the factors influencing work motivation, warrants deeper analytical engagement. This high variance suggests that the identified factors might explain an unusually large proportion of the variability in work motivation. While this indicates a strong model, it also prompts a critical reflection: are there unmeasured contextual or cultural factors unique to the Amnat Charoen educational setting that contribute to this heightened influence? Or does it suggest a particular sensitivity of teachers in this region to these motivational drivers? This finding contrasts with some international studies that might report lower explained variances, potentially due to different cultural contexts or educational systems. Future qualitative studies could explore teachers' perceptions of motivation in this specific context to provide further insights.

Classroom Environment

A supportive classroom environment emerged as another direct influencer of learning management effectiveness. A positive environment stimulates student interest and fosters collaboration, which are crucial for competency-based learning. These findings are consistent with the work of Laddayaem (2018) and Sasantia (2017), who highlighted the significant impact of classroom environments on learning outcomes. The creation of such an environment by teachers contributes directly to student engagement and, consequently, to effective learning.

Teacher personality

This model indicated that teacher personality and characteristics indirectly influence learning effectiveness through teaching behavior. Teachers possessing positive traits such as confidence, emotional stability, and leadership skills are better equipped to deliver lessons effectively and build trust with students. They also contribute to fostering an open and safe learning environment. These findings are consistent with theories from Setthithorn (1980) and research by Saenkwa (2009), emphasizing personality as a vital component of effective teaching. This indirect pathway suggests that nurturing these personal attributes in teachers can significantly enhance their pedagogical impact.

Professional Attitude

Interestingly, professional attitude was found to indirectly influence teaching effectiveness, predominantly through work motivation. Teachers with a positive attitude towards their profession are more inclined to strive for self-improvement and demonstrate a deep commitment to student outcomes. This aligns with the perspectives of Prawanpruek (1981) and research by Buddee (2005).

However, a critical finding requiring deeper analysis is the negative indirect pathway of professional attitude through classroom environment. This unexpected finding warrants careful consideration. While a positive professional attitude is generally beneficial, this specific pathway suggests that, in certain contexts within Amnat Charoen, an overly rigid or perhaps perfectionistic professional attitude might inadvertently lead to a less conducive or more restrictive classroom environment. This could manifest as teachers adhering strictly to curricula without flexibility, potentially stifling student-led exploration or collaborative activities, which are vital in competency-based learning. This discrepancy with general positive expectations for professional attitude necessitates further investigation, possibly through qualitative interviews, to understand the underlying mechanisms in this specific regional context. This contrasts with broader international research that often portrays professional attitude as uniformly positive in its influence across all pathways.

Academic competence of teachers

Finally, academic ability indirectly influenced teaching effectiveness through both teaching behavior and classroom climate. Teachers with strong subject knowledge are better equipped to design effective activities and deliver content efficiently, thereby enhancing student achievement in a systematic manner. Furthermore, a deep understanding of the subject matter allows teachers to respond to student queries more effectively, fostering a sense of confidence and an intellectually stimulating classroom climate. This highlights that deep content knowledge is not just about imparting facts, but also about shaping the entire learning experience.

Theoretical and Practical Implications

This model offers significant theoretical implications by demonstrating the complex interplay of various teacher-related factors influencing competency-based language learning effectiveness. It extends existing theories by identifying both direct and indirect pathways, particularly highlighting the mediating roles of teaching behavior, work motivation, and classroom environment. The findings suggest a holistic approach to teacher development, moving beyond individual skills to encompass psychological and environmental factors. The unexpected negative indirect effect of professional attitude, while localized, prompts a re-evaluation of how certain attributes, when taken to an extreme or in specific contexts, might have unintended consequences.

From a practical standpoint, these findings offer actionable insights for educational policymakers and administrators in Amnat Charoen. Interventions aimed at enhancing teacher effectiveness should focus on:

Professional Development: Designing professional development programs that specifically target effective teaching behaviors in competency-based language learning, including modern pedagogical approaches and activity design.

Motivational Support: Implementing strategies to boost both intrinsic and extrinsic work motivation among teachers, such as recognition programs, opportunities for professional growth, and creating supportive work environments.

Classroom Management Training: Providing training on creating positive and collaborative classroom environments that stimulate student engagement.

Holistic Teacher Development: Considering programs that foster positive personality traits and address potential pitfalls of rigid professional attitudes, ensuring they contribute constructively to the classroom environment.

Targeted Support: Identifying teachers who might be struggling with specific aspects of their professional attitude or classroom management and offering tailored support.

These applications are particularly relevant to the Amnat Charoen context, where supporting teachers in adapting to competency-based approaches is crucial for enhancing student outcomes.

Limitations

Despite its valuable contributions, this study has several limitations that warrant consideration for future research. Firstly, the cross-sectional design limits our ability to infer causality definitively, although the use of Structural Equation Modeling helps establish plausible relationships. Longitudinal studies would provide stronger evidence of causal pathways. Secondly, the study relied primarily on self-reported data, which may be subject to social desirability bias. Future research could incorporate observational data or student

performance metrics to triangulate findings. Thirdly, while the model demonstrated good fit, the unusually high explained variance for certain factors suggests that there might be unique contextual nuances within Amnat Charoen that warrant further qualitative exploration to fully understand the local dynamics. Finally, the study was conducted within a specific geographical area (Amnat Charoen primary schools), which may limit the generalizability of the findings to other regions or educational levels. Future research could replicate this study in diverse contexts to assess the universality of these relationships.

Recommendations

Based on the findings on factors influencing competency-based language learning management, the following recommendations aim to enhance teachers' instructional effectiveness in Amnat Charoen. Prioritization reflects the strength of direct effects identified in the structural model.

1. Prioritize Key Factors

Teaching behavior had the strongest direct impact, followed by work motivation and classroom environment. Efforts should focus primarily on these areas.

1.1. Enhance Teaching Behavior

Professional Learning Communities (PLCs): Establish weekly school-based PLCs for primary language teachers to co-plan lessons, share strategies, and provide peer feedback.

Mentorship and Coaching: Pair novice teachers with experienced mentors for observation and targeted coaching on instructional skills.

Hands-On Workshops: Conduct workshops on active learning, game-based learning, and project-based approaches tailored to primary language teaching.

1.2. Boost Work Motivation

Recognition: Implement monthly “Teacher Spotlight” programs and acknowledge exceptional effort or innovation.

Career Path Incentives: Link performance to opportunities for leadership or mentorship roles.

Supportive Measures: Provide access to mental health services, flexible schedules, and subsidized professional development.

1.3. Foster a Positive Classroom Environment

Physical Arrangement: Offer guidance on flexible seating and collaborative layouts.

Positive Interactions: Train teachers to use reinforcement strategies, peer-led activities, and growth mindset approaches.

Student Voice: Encourage student participation in setting classroom norms and selecting project topics.

1.4. Develop Academic Competence

Conferences and Workshops: Support attendance at subject-specific professional events.

Inter-School Collaboration: Facilitate forums for sharing content knowledge and best practices.

1.5. Promote a Positive Professional Attitude

Celebrating Achievement: Organize events to recognize teaching innovations beyond traditional awards.

Community Engagement: Encourage participation in local events to strengthen professional pride and community recognition.

2. Further Studies

The current study serves as a foundational step. Future research should build on these findings to provide a more comprehensive and robust understanding of teacher effectiveness.

2.1 Expanding the Scope: To improve generalizability, future research should expand the sample population to include teachers in neighboring provinces or other regions of Thailand.

2.2 Investigating Additional Variables: Future studies should incorporate other potential influencing factors, such as school leadership, parental involvement, and the role of technology in learning, to create a more comprehensive causal model.

2.3 Mixed Methods Research: Combining quantitative (surveys) and qualitative (in-depth interviews) methods can provide a deeper understanding of the "why" behind the findings, especially for unexpected results like the negative indirect effect of professional attitude.

2.4 Experimental Research: To test the practical application of this model, future studies should employ an experimental design in real school settings. This would involve implementing a targeted intervention (e.g., a professional development program focused on teaching behaviors) and measuring its impact on teacher effectiveness over time.

Conclusion

This study developed and validated a causal model explaining the effectiveness of competency-based language learning management among primary school teachers in Amnat Charoen Province. The results confirmed that teaching behavior, work motivation, and classroom environment are the strongest direct predictors, while academic competence, professional attitude, and teacher personality exert significant indirect effects. The findings not only strengthen the theoretical understanding of teacher effectiveness but also provide practical guidance for policy and practice. In particular, interventions that prioritize teaching

behavior and teacher motivation are likely to yield the greatest improvements in instructional effectiveness. Future studies should extend the scope to other regions, incorporate additional variables such as school leadership and technology use, and apply mixed-methods approaches to enrich insights. Overall, the study contributes new knowledge by contextualizing teacher effectiveness within rural Thailand and advancing discussions on competency-based education in developing countries.

Acknowledgement

The findings of this study contribute new knowledge by highlighting that the effectiveness of competency-based language instruction among primary school teachers does not stem solely from individual capabilities or behaviors. Rather, it results from a complex interplay between internal factors—such as academic competence, professional attitudes, motivation, and personality—and external factors—such as classroom climate and organizational support. This insight underscores the importance of adopting a holistic approach to enhancing teacher effectiveness. Such an approach should integrate the development of skills, attitudes, motivation, and a supportive working environment in order to foster sustainable transformation at both the individual and systemic levels of education.

References

Borich, G. D. (2004). *Effective teaching methods* (5th ed.). Merrill Prentice Hall.

Buddee, K. (2005). *A study of learning resources in basic education schools in Nong Song Hong District, Khon Kaen Educational Service Area 3* (Master's thesis). Khon Kaen University.

Byrne, B. M. (2012). *Structural equation modeling with Mplus: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge.

Chaibang, W. (2001). Factors related to teaching quality of teachers. *Journal of Education Science, 27*(2), 118–127.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Flanders, N. A. (1970). *Analyzing teaching behavior*. Addison-Wesley Pub. Co.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). McGraw-Hill.

Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). *Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives*. Structural Equation Modeling, 6(1), 1–55. https://doi.org/10.1080/10705519909540118

Khiandee, P. (2021). Development of Thai language learning program for early childhood. *Journal of Early Childhood Education Research and Development, 10*(2), 1–15.

Laddayaem, A. (2018). *Factors affecting efficiency of STEM education learning management*

of teachers under the Department of Local Administration in Pathum Thani Province (Master's thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Milman, N. B. (2012). The flipped classroom strategy: What is it and how can it best be used? *Distance Learning, 9*(3), 85–87.

Ministry of Education. (2022). *Report on the ordinary national educational test (O-NET) for academic year 2021*. https://www.sesalop.go.th/2022/04/07/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%94%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/

National Institute of Educational Testing Service. (2023). *Results of the ordinary national educational test (O-NET) for the academic year 2022*. NIETS.

Prawanpruek, S. W. (1981). *Attitude from a psychological perspective*. Journal of Educational Measurement, 3(September–December), 5.

Setthithorn, P. (1980). *Philosophy and ethics for teachers*. Peeraphatthana.

Saenkhwa, N. (2009). *Structural equation modeling of factors influencing teaching quality of teachers under Phitsanulok Educational Service Area Office 2* (Master's thesis). Naresuan University.

Sangtrakoon, T. (2011). *Using games to promote spelling skills for first-grade students at Thetsaban Wat Sriping Muang School* (Master's thesis). Chiang Mai University.

Sasantiea, P. (2017). *Causal factors influencing the teaching effectiveness of English teachers in secondary schools under Secondary Educational Service Area Office 31* (Master's thesis). Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

Siwarom, M. (1999). Development of 360-degree assessment process to improve teaching quality of teachers. *Journal of Education Science, 25*(2), 74–75.

Sonachoti, P. (2001). *A study of students' opinions with different mathematics achievement on the adherence to components of teaching effectiveness of mathematics teachers in secondary schools under Department of General Education, Educational Service Area 2* (Master's thesis). Mahasarakham University.

Suthatsanee, S. (1999). *Motivational factors of employees in local government organizations* (Master's thesis). Khon Kaen University.

Sripongpert, M. (2018). *Selection factors affecting the teaching effectiveness in 21st-century learning of primary teachers in Pathum Thani Province* (Master's thesis, Rajamangala University of Technology Thanyaburi). Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Sriwongrat, W., & Janruchai, S. (2017). Guidelines for developing teachers' competency in learning management in schools under Udon Thani Primary Educational Service

Area Office 1. *Journal of Educational Measurement, 17*(1), [pages not available].

Thitisupakul, P., Thepsang, S., Bursirirak, S., & Pootiriyawattana, C. (2016). A study of factors affecting the English teaching performance of schools under the Bangkok Metropolitan Administration. *Santisuksa Paritrat Journal, 4*(2), 245–259.

Thongrot, C. (1998). *Business research*. Phet Charat Saeng Haeng Lok Turakit.

Westland, J. C. (2010). Lower bounds on sample size in structural equation modeling. *Electronic Commerce Research and Applications, 9*(6), 476–487. https://doi.org/10.1016/j.elerap.2010.07.003

Yangtrong, P. (2016). *Strategies for developing desirable learner characteristics in basic education in the 21st century* (Master's thesis). Dhurakij Pundit University.

การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

The Development of an Unplugged Coding Game Set to Promote Spatial Ability in Early Childhood

ธิดารัตน์ จันทะหิน I Thidarat Jantahin

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Corresponding author e-mail: Thidarat.ja@ubru.ac.th
(Received: 12 November 2025, Revised: 30 November 2025, Accepted: 1 December 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุด Unplugged Coding กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การดำเนินวิจัยในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย (1) ชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด (2) แบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ และ (3) แผนการจัดประสบการณ์จำนวน 9 แผน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม Unplugged Coding มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ : ชุดเกม Unplugged Coding ; ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ; เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research aimed to (1) develop an Unplugged Coding game set to promote spatial ability in early childhood, and (2) compare the spatial ability of early childhood children before and after the implementation of Unplugged Coding activities. The sample consisted of 15 kindergarten 3/2 students from Tessaban 3 Samakkhi Witthayakharn School, Ubon Ratchathani Municipality Education Office, during the second semester of the 2024 academic year, selected using Simple Random Sampling. The experiment was conducted during the supplementary activity period for three weeks, three days per week, with a duration of 60 minutes per day. The research instruments included: (1) nine sets of the Unplugged Coding game, (2) a spatial ability assessment form for early childhood children (10 items), and (3) nine experiential learning plans. The results revealed that the early childhood children who participated in the Unplugged Coding activities achieved a significantly higher mean score on spatial ability after the experiment than before, at the .05 level of statistical significance. This demonstrates that the developed Unplugged Coding game set is effective in promoting the spatial ability of early childhood children.

Keywords: Unplugged Coding Game Set; Spatial Ability; Early Childhood

บทนำ

ในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ของมนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ดังที่ พงศธร ชัยศิริ (2567) ซึ่งให้ความสำคัญกับทักษะการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะ "ทักษะการคิดเชิงคำนวณ" (Computational Thinking) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอน และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมใจ ปรีดา (2565) กล่าวว่า การส่งเสริมทักษะดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือทำจริง เช่น "กิจกรรม Unplugged Coding" หรือกิจกรรมการเขียนโปรแกรมโดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความเข้าใจเชิงตรรกะ ควบคู่กับความสนุกสนานในการเรียนรู้ (วิริยะ สุขสม, 2564) ทั้งนี้มีงานวิจัยที่ยืนยันว่า Unplugged Coding สามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเสมอไป ดังที่ กนกวรรณ ถาวรสุข (2566) ได้กล่าวว่า ช่วงปฐมวัย ถือเป็นระยะเวลาทองของการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางสติปัญญา (พัฒนาการเด็ก, 2563) โดยเฉพาะ "ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์" (Spatial Ability) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การจดจำ การเปรียบเทียบ และการจัดการตำแหน่งหรือรูปทรงของวัตถุในพื้นที่ สอดคล้องกับสถาพร ใจดี (2567) ที่กล่าวว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และ

การคิดเชิงเหตุผลในระดับที่สูงขึ้น (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2555) การศึกษา พบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการประสบความสำเร็จทางการเรียนในอนาคต (รัชนี พลเยี่ยม, 2565) ดังนั้น การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรมชาติ

การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและการรับรู้เชิงมิติสัมพันธ์ผ่านการเล่น (การุณ มั่นคง, 2566) เด็กจะได้ฝึกคิดวางแผน ลำดับเหตุการณ์ และเชื่อมโยงสัญลักษณ์หรือคำสั่งกับการเคลื่อนไหวในพื้นที่จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด"การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ"(Learning by Doing) และ"การเรียนรู้ผ่านการเล่น" (Learning through Play) ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (กฤษฎา ศึกคละจิต, 2567) งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า การฝึกทักษะการคิดผ่านการเล่นเกม Unplugged Coding สามารถส่งเสริมความเข้าใจเชิงพื้นที่ (Spatial Reasoning) และความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ได้โดยตรง (ชลลดา วรรณดี, 2567) เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการหมุนวัตถุ การจัดเรียงบล็อกหรือการทำตามคำสั่งในรูปแบบตาราง (วรรณภา อรุณโรจน์, 2566) ซึ่งเป็นการฝึกฝนทักษะการมองเห็นและการรับรู้ตำแหน่ง (Visual-Spatial Perception)

จากการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยของโรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร พบว่า กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ยังมีอยู่อย่างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมศิลปะหรือเกมทั่วไปที่เน้นความสนุกสนานมากกว่าการพัฒนาเชิงทักษะทางปัญญา (รายงานประจำปี ร.ร.เทศบาล 3, 2567) จึงขาดสื่อการเรียนรู้ที่เป็นระบบและบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงคำนวณเข้ากับมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะ (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2555) ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนา"ชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย"เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงมิติสัมพันธ์ผ่านการเล่นที่สร้างสรรค์และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักและความสนใจที่จะพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของชุดเกมดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 15 คน อันจะเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการบูรณาการกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังด้วยชุดเกม Unplugged Coding

สมมติฐานงานวิจัย

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสำคัญของการวิจัย

ประโยชน์ในเชิงวิชาการเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการยืนยัน ประสิทธิผลของชุดเกม Unplugged Coding ในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแนวทาง ในการบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงคำนวณเข้ากับทักษะพื้นฐานทางปัญญาในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญสำหรับการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลจากการศึกษานี้จะเป็นชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพและได้รับการตรวจสอบแล้วสำหรับการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำชุดเกมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะด้านมิติสัมพันธ์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กแต่ละคน สำหรับหน่วยงานสถานศึกษาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) และการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกจากประชากรทั้งหมดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ ชุดเกม Unplugged Coding

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

3.1 นักเรียน หมายถึง เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3/2 จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หมายถึง ทักษะและความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในมิติและแง่มุมต่างๆ เช่น ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง ทิศทางและระยะห่างซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาการคิดเชิงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันรวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

3.3 ชุดเกม Unplugged Coding หมายถึง เกมหรือกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการแยกส่วนปัญหาออกเป็นชิ้นย่อย เพื่อให้เห็นสาเหตุและวิธีแก้ปัญหาอย่างชัดเจน โดยเนื้อหามุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะการวางแผน และการรับรู้ตำแหน่ง ทิศทางและรูปทรง การรับรู้มิติสัมพันธ์ผ่านการเล่นโดยมีการกำหนดกฎกติกาเงื่อนไขหรือข้อตกลงร่วมกัน

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุดเกม Unplugged Coding ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 เนื้อหาของชุดกิจกรรมได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) และการลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมในชุดเกมถูกออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะการรับรู้มิติสัมพันธ์ เช่น การจำแนกรูปทรง การรับรู้ทิศทางตำแหน่งและระยะห่างของวัตถุ รวมถึงส่งเสริมทักษะการคิดเชิงตรรกะ การวางแผนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน

5. ระยะเวลาในการทำวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการทดลองใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ด้วยชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ ดำเนินการวิจัยในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

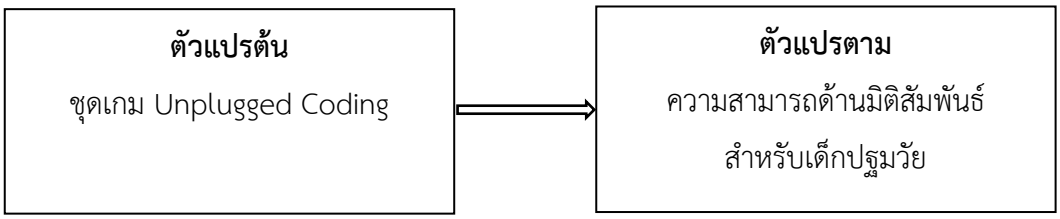

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) และการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) โดยกำหนดให้ชุดเกม Unplugged Coding เป็นตัวแปรต้นที่ใช้ในการทดลองเพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นตัวแปรตาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 นวัตกรรมการพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด เป็นกิจกรรมและเกมที่ออกแบบเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแต่ละชุดประกอบด้วยกิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะ การวางแผน การแก้ปัญหาและการรับรู้เชิงมิติสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

1.2 แผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding ประกอบด้วย ขั้นตอนการเรียนการสอน วิธีการดำเนินกิจกรรม ระยะเวลา และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

1.3 แบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยใช้ประเมินความสามารถของเด็กก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย แบบประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้มิติสัมพันธ์ เช่น การจำแนกรูปทรง การรับรู้ทิศทาง ตำแหน่งและระยะห่างของวัตถุเพื่อวัดพัฒนาการและประสิทธิผลของชุดเกม Unplugged Coding

ตารางการดำเนินการวิจัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่	วัน	กิจกรรมชุดเกม Unplugged Codin
ก่อนการทดลอง		
1	อังคาร	1. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาสัตว์น่ารัก
	พุธ	2. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาดอกไม้
	ศุกร์	3. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาผัก
2	อังคาร	4. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาผลไม้
	พุธ	5. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาของใช้
	ศุกร์	6. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาอาหารดีมีประโยชน์
3	อังคาร	7. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาพยัญชนะ
	พุธ	8. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาตัวเลข
	ศุกร์	9. ชุดเกม Unplugged Coding ตามหาตัวอักษร
หลังการทดลอง		
รวม 9 ครั้ง		

2. การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยมีกระบวนการ ดังนี้

2.1 การสร้างแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยชุดเกม Unplugged Coding มีกระบวนการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเนื้อหาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

2.1.2 ศึกษาวิเคราะห์จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหลักสูตรกับพฤติกรรมที่คาดหวัง

2.1.3 สร้างแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ จำนวน 10 ข้อ โดยให้คะแนน 1 คะแนน เมื่อเด็กทำได้ถูกต้อง และ 0 คะแนน เมื่อไม่สามารถทำได้

2.1.5. สร้างแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ โดยการหาค่า IOC ซึ่งการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่า แบบวัดนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า แบบวัดนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

-1 เมื่อแน่ใจว่า แบบวัดนั้นวัดได้ไม่ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์

2.1.6. ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วคัดเลือก แบบประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้จำนวนที่ผ่านเกณฑ์แล้วนำมาพิมพ์เป็นแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อนำไปใช้ประเมินกับกลุ่มทดลองต่อไป

2.1.7 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการใช้สูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) หรือ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2.2 การหาคุณภาพชุดเกม Unplugged Coding การนำชุดเกมและแผนกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (เช่น ด้านการศึกษาปฐมวัย/หลักสูตร/การคิดเชิงคำนวณ) ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) เช่นเดียวกับแบบประเมิน การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน หลังจากการปรับปรุงตามค่า IOC แล้ว ต้องมีการนำแบบประเมินไป ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (แต่มีลักษณะคล้ายกัน) เพื่อหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งโดยทั่วไปสำหรับแบบวัดสองตัวเลือก (ถูก=1, ผิด=0) จะใช้สูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) หรือ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) หากเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นอนุบาล 3/2 โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคารโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการทดลองครั้งนี้ ดำเนินในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน มีขั้นตอนในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประเมินกับกลุ่มทดลอง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด ครั้งละ 60 นาที

3.3 ทำประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding โดยใช้แบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนไปทดสอบอีกครั้ง

3.4 นำผลแบบประเมินทั้ง 2 ครั้งมาเปรียบเทียบให้คะแนนแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยโดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง คือ

3.4.1. การประเมินก่อนทดลอง (Pre-test) ดำเนินการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยแบบประเมินที่สร้างขึ้นก่อนเริ่มกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding

3.4.2. การดำเนินการทดลอง (Treatment) ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ตามแผนจำนวน 9 ชุด รวม 9 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์

3.4.3 การประเมินหลังทดลอง (Post-test) ดำเนินการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยแบบประเมินชุดเดียวกับ Pre-test ทันทีที่เสร็จสิ้น การจัดกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding

3.4.4 การวิเคราะห์นำคะแนนที่ได้จากการประเมินก่อนและหลังจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลอง โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมรายทักษะก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding การทดสอบ t-test การใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปข้อมูล

4.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ใช้สถิติ Dependent Samples t-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยมีการนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยที่มีต่อการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding หลังการจัดกิจกรรมมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมรายทักษะก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ดังปรากฏรายละเอียดประเด็นสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	$\overline{X}$	S.D	t-value	p-value	นัยสำคัญทางสถิติ
ก่อนทดลอง	5.13	1.25	6.97 *	<.001	มีนัยสำคัญทางสถิติ
หลังทดลอง	8.80	0.86			

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบทักษะความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม unplugged coding เมื่อพิจารณาคะแนนก่อนและหลังจากส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า มีการพัฒนาส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีคะแนนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

ตอนที่ 2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมชุดเกม Unplugged Coding มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางและหลังการทดลอง พบว่าเด็กปฐมวัยหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ดังปรากฏรายละเอียดประเด็นสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding ชั้นอนุบาล 3/2 จำนวน 15 คน ดังนี้

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	ก่อนทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\overline{X}$	S.D	ระดับ	$\overline{X}$	S.D	ระดับ
ชุดเกม unplugged coding	5.13	8.80	ปานกลาง	1.25	0.86	ดีมาก

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางและหลังการทดลอง พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรม ($\overline{X}$=8.80, S.D.=0.86) สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม ($\overline{X}$=5.13,S.D.=1.25) เมื่อพิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ พบว่าคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t=6.97, p<.001) ผลการวิจัยนี้ ยืนยันสมมติฐานการวิจัย โดยแสดงให้เห็นว่าชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้นมี

ประสิทธิผลในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยและสามารถยกระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จากระดับปานกลางไปสู่ระดับดีมากได้

จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง สามารถสรุปได้ว่าชุดเกม Unplugged Coding มีผลต่อการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน โดยคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้สามารถแสดงเป็นกราฟเปรียบเทียบภาพรวมเพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองอย่างชัดเจน

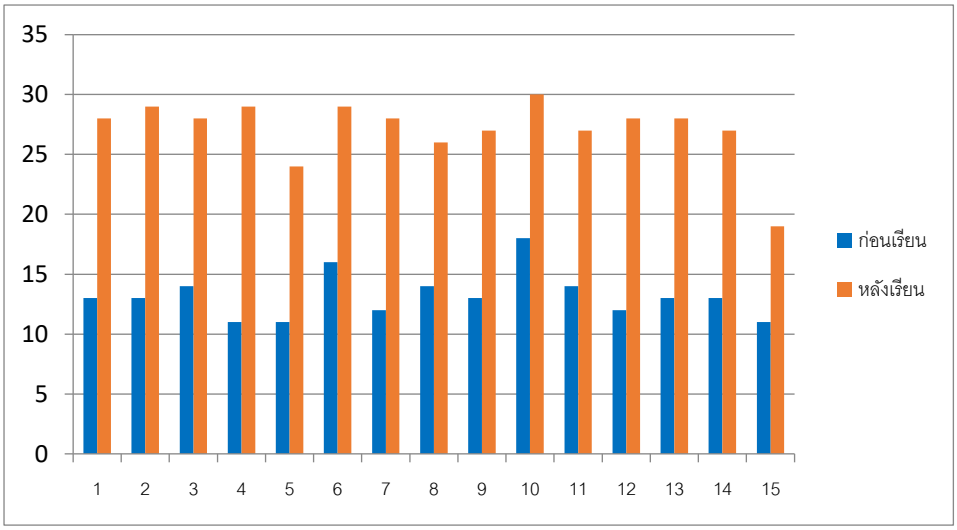

ภาพประกอบ กราฟแสดงเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยชุดเกม Unplugged Coding เมื่อพิจารณาคะแนนก่อนและหลังจากส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย พบว่ามีการพัฒนาส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีคะแนนหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยได้นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย จากการตรวจสอบคุณภาพของชุดเกม Unplugged Coding โดยผู้เชี่ยวชาญและการนำไปใช้ทดลอง พบว่า ชุดเกมดังกล่าวมีความเหมาะสมและประสิทธิภาพ ในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย การพัฒนาที่เน้นการบูรณาการหลักการคิดเชิงคำนวณผ่านกิจกรรมที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์นี้ เป็นการออกแบบที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัย ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านสื่อที่เป็นรูปธรรมและเน้นการเคลื่อนไหวในพื้นที่จริง

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ผลการวิจัย พบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลลัพธ์นี้สามารถอภิปรายได้ตามแนวคิดและหลักการดังต่อไปนี้

2.1 การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและประสบการณ์ตรง (Learning by Doing) ด้วยชุดเกม Unplugged Coding ที่พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget ที่เชื่อว่าการพัฒนาสติปัญญาเกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับสุภาณี วงศ์ปัญญา, 2566 กล่าวว่า เด็กได้ฝึกการมองเห็นการรับรู้ทิศทาง การวางแผนการเคลื่อนที่และการจัดเรียงวัตถุในพื้นที่จริงอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมเหล่านี้กระตุ้นการใช้ทักษะด้านมิติสัมพันธ์โดยตรง เช่น ด้านการต่อเข้าด้วยกัน (Composition), ด้านความเหมือนความต่าง (Comparison), และ ด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่ง (Positional Relations)

2.2 การบูรณาการทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) กิจกรรม Unplugged Coding มุ่งเน้นการฝึกทักษะการคิดเชิงตรรกะ การวางแผนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน (Algorithmic Thinking) การที่เด็กต้องถอดรหัสคำสั่ง (Decomposition) และจัดลำดับขั้นตอนการเคลื่อนที่ของตัวละครหรือสัญลักษณ์บนตาราง (Abstraction) สอดคล้องกับอัจฉรา พันธ์เพ็ชร, 2565 ที่กล่าวว่า กิจกรรมนี้สามารถส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาความสามารถในการรับรู้เชิงพื้นที่ (Spatial Reasoning) ซึ่งงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่ามีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการพัฒนาการคิดเชิงคำนวณสอดคล้องกับบุญเลิศ ลิ่มสุวรรณ, 2567 ที่กล่าวว่าการฝึกให้เด็กได้ใช้คำสั่งเพื่อระบุทิศทาง เช่น เดินหน้า, เลี้ยวซ้าย/ขวา, ทำให้เด็กเข้าใจแนวคิดเรื่องทิศทางและตำแหน่ง (Orientation and Position) ได้ดีขึ้น

2.3 บทบาทของครูและการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning Through Play) ครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่น่าสนใจ และใช้ คำถามในการกระตุ้น (Scaffolding) และแนะนำให้เด็กได้ลงมือทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเล่นเป็นหลัก (Learning Through Play) สอดคล้องกับโสภาพรรณ มานะรอด, 2564 ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านการเล่นนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากกระตุ้นความสนใจและความสนุกสนาน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อนโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย กรมวิชาการศึกษา, 2563 กล่าวว่า การใช้เกมเป็นสื่อจึงช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ ควบคู่ไปกับการฝึกทักษะมิติสัมพันธ์อย่างเป็นธรรมชาติ

สรุปโดยรวมผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำจริงและการเล่นอย่างมีโครงสร้าง (Structured Play) สามารถพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงคำนวณแบบชุดเกม Unplugged Coding ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร พบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังจัดกิจกรรม Unplugged Coding สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม Unplugged Coding อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมด้วยชุดเกม Unplugged Coding นั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการเล่นเกมการลงมือปฏิบัติโดยเน้นให้เด็กได้ฝึกความสามารถด้านมิติสัมพันธ์โดยครูจะสอดแทรกความรู้ทางด้านความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้แก่เด็ก เช่นใน ด้านที่ 1 ด้านการต่อเข้าด้วยกัน ด้านที่ 2 ด้านความเหมือนความต่าง ด้านที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่งของสิ่งต่างๆ และให้เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อที่เป็นของจริงเพื่อให้เด็กไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้จึงส่งผลต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในระดับที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การประยุกต์ใช้ชุดกิจกรรมครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 กิจกรรม ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 5–6 ปี โดยสามารถปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นหรือหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้

1.2 บทบาทของครูในการชี้แนะครูควรลดบทบาทในการอธิบายหรือสาธิตขั้นตอนมากเกินไปและเปลี่ยนเป็นผู้กระตุ้นการคิด (Facilitator) โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended questions) และการให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น (Scaffolding) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่

1.3 การส่งเสริมทักษะสังคมควรมีการจัดกิจกรรมด้วยเกม Unplugged Coding ในรูปแบบกลุ่มย่อยหรือใช้แผ่นกิจกรรมขนาดใหญ่เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน และแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นการบูรณาการทักษะด้านมิติสัมพันธ์เข้ากับทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (Collaboration) ที่เป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การขยายขอบเขตการวัดผล (Extension of Measurement) ควรมีการศึกษาผลของกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เพิ่มเติมใน มิติย่อยอื่น ๆ ของมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) เช่น ความสามารถในการหมุนทางจิต (Mental Rotation), ความเข้าใจเชิงภาพ (Visualization), การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบ การจับคู่และการจำแนกรูปแบบ

2.2 การบูรณาการทักษะอื่นๆ (Integration of Other Skills) ควรมีการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยเกม Unplugged Coding ไปใช้พัฒนาทักษะอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย ควบคู่กันไป เช่น การพัฒนาทักษะด้านภาษาจากการให้เด็กอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหา ทักษะสังคมจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือทักษะการกำกับตนเอง (Self-regulation)

2.3 การออกแบบการวิจัยที่ซับซ้อนขึ้น (Advanced Research Design) ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง (ที่ใช้ Unplugged Coding) กับกลุ่มควบคุม (ที่ใช้กิจกรรมตามปกติ) หรือ

การเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ใช้ Coding ด้วยคอมพิวเตอร์ (Plugged Coding) เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหนักแน่นและสามารถสรุปได้ถึงประสิทธิผลเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Effectiveness)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่และการมีส่วนร่วมทางวิชาการ (Novelty and Academic Contribution) งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย" ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่และมีส่วนร่วมทางวิชาการที่สำคัญ ดังนี้

1. การยืนยันความสัมพันธ์และประสิทธิผลของนวัตกรรม (Establishing the Effectiveness of the Innovation) องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญที่สุดที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ การยืนยันประสิทธิผล (Effectiveness) ของชุดเกม Unplugged Coding ในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Ability) ของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยนี้ช่วยเติมเต็มช่องว่าง (Gap) ในองค์ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยโดยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) ผ่านกิจกรรมที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplugged) สามารถส่งผลโดยตรงและอย่างเป็นรูปธรรมต่อการพัฒนาความสามารถทางปัญญาพื้นฐานที่สำคัญ (มิติสัมพันธ์) ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ขั้นสูงเป็นการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการผสมผสานหลักการคิดเชิงตรรกะ การวางแผนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเข้ากับกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing and Learning through Play) ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและความเข้าใจเนื้อหาของเด็กปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น

2. การสร้างแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนรู้ (Practical Guideline) งานวิจัยนี้ได้สร้างแนวทางปฏิบัติที่เป็นระบบ (Systematic Guideline) ในรูปแบบของชุดเกม Unplugged Coding จำนวน 9 ชุด และแผนการจัดประสบการณ์ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว ชุดเกมนี้เป็นเครื่องมือทางเลือกที่มีหลักการทางวิชาการรองรับ (Empirical Evidence) สำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหาและทักษะสังคม/การทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยสามารถปรับใช้ได้ง่ายและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลราคาแพง

3. การสร้างต้นแบบการวิจัยเชิงบูรณาการ (Model for Future Integrated Research) ผลการวิจัยนี้เป็นต้นแบบ (Model) ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการวิจัยเชิงบูรณาการ (Integrated Research) ในการเชื่อมโยงทักษะแห่งอนาคต (การคิดเชิงคำนวณ) เข้ากับทักษะพื้นฐาน (มิติสัมพันธ์) องค์ความรู้ที่ได้สามารถต่อยอดไปสู่การวิจัยในอนาคต เช่น การศึกษาผลกระทบต่อทักษะด้านภาษา ทักษะสังคมหรือการพัฒนาชุดกิจกรรม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการจำ (Memory) หรือการกำกับตนเอง (Self-regulation)

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ถาวรสุข. (2566). *รายงานผล“การพัฒนาทักษะพื้นฐานการเรียนรู้วิทยาการคอมพิวเตอร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ แบบ Unplugged Coding ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช“ณ นคร อุทิศ” ตามรูปแบบ ADDIE MODEL”โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช “ณ นคร อุทิศ”*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *คู่มือพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤษฎา ศึกคละจิต. (2566). *นวัตกรรมการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยด้วยชุดสื่อผ้าสร้างสรรค์ Unplugged Coding.* โครงการ "นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย" (ECD Innovation Award 2023). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

กัลยา โสภณพนิช. (2564). *การจัดการเรียนการสอนโค้ดดิ้ง (Coding).* สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การุณ มั่นคง. (2566). การบูรณาการ Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงตรรกะและมิติสัมพันธ์ในเด็กอนุบาล. *วารสารปฐมวัยวิจัย, 8*(3), 50-70.

ชลลดา วรรณดี. (2567). *ประสิทธิผลของชุดกิจกรรม Unplugged Coding ต่อความสามารถในการคิดเชิงพื้นที่ของเด็กอายุ 5 ปี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พงศธร ชัยศิริ. (2567). การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21: บทบาทของการศึกษาปฐมวัย. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 15*(2), 1-15.

รัชนี พลเยี่ยม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านมิติสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 20*(4), 100-115.

โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร. (2567). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2567: ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์*. โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร.

วรรณภา อรุณโรจน์. (2566). บทบาทของกิจกรรมการเรียนรู้ต่อการรับรู้ตำแหน่ง (Visual-Spatial Perception) ของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการครุศาสตร์, 30*(1), 1-25.

วรวรรณ เหมชะญาติ. (2555). ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และการเรียนรู้คณิตศาสตร์. *วารสารการศึกษาปฐมวัย, 4*(1), 23–34.

วิริยะ สุขสม. (2564). *ผลของการจัดกิจกรรม Unplugged Coding ต่อทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาพร ใจดี. (2567). *จิตวิทยาพัฒนาการ: ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์*. สำนักพิมพ์การศึกษา.

สมใจ ปรีดา. (2565). *ความสำคัญของการคิดเชิงคำนวณในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

สุภาณี วงศ์ปัญญา. (2566). ทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget และการประยุกต์ใช้ในการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย, 12*(3), 88-102.

โสภาพรรณ มานะรอด. (2564). การเรียนรู้ผ่านการเล่น: ประสิทธิผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์. *วารสารพัฒนาการเด็ก, 5*(2), 40-55.

อัจฉรา พันธ์เพ็ชร. (2565). การพัฒนาความเข้าใจทิศทางผ่านกิจกรรม Unplugged Coding. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 22*(1), 5-20.

Teacher Education: Special Focus on Area-based Teacher Attributes in New Rajabhat University Cluster in The Northeast of Thailand

Saman Asawapoom[1*] Pongsak Thongpanchang[2]

[1]Graduate School, Si Sa Ket Rajabhat University, Thailand.
[2]Graduate School, Si Sa Ket Rajabhat University, Thailand.
*Corresponding author e-mail: samubon@hotmail.com
(Received: 28 May 2025, Revised: 2 June 2025, Accepted: 4 June 2025)

ABSTRACT

Teacher training has been a priority mission of higher educational institutions in most countries along with the invention of educational institutions. In Thailand, the first Rajabhat university, formerly called a teacher training school, was established over a hundred years ago. At present, there are 38 Rajabhat universities throughout Thailand, although more missions have been assigned, but teacher training is still the primary mission of these universities. Recently, a new approach on teacher training has been adopted and assigned to a new Rajabhat university cluster, which includes Si Sa Ket, Roi-Et, and Chaiyaphum Rajabhat University, aiming to provide area-based preservice teacher training for local educational institutions. The policy aims to train teacher graduates with local knowledge, attitudes, and ready to work for locality. As both authors are senior lecturers at one of the new Rajabhat university cluster, we conducted a research on the issue and this article is the finding of literature review. The objective of this article is to share important results, especially area-based teacher attributes, synthesis and analysis of the findings, and implication of the results. The article covers the introduction, area-based education and management, teacher attributes related to area-based education, and finally conclusion and implication of the findings. Area-based teacher attributes revealed from the study were grouped into 3 categories, Personal traits, Professional competencies, and Social oriented concerns.

Keywords: teacher training, area-based education, Rajabhat university, teacher attribute, Thailand

Introduction

Teacher training has been one of basic missions of higher educational institutions in most countries along with the invention of educational institutions to provide preservice on teacher training for schools in each country. Rajabhat universities are former teacher training schools and have been reformed and given more missions to serve local needs in education and professions since 2004 (Rajabhat University Law 2547, 2004). Formerly, preservice teacher training policies were to prepare future teachers to work and teach anywhere in the country, but recently a new focus has been switched to localized

As mentioned above that this article is one part of the research on teacher training as a main mission of Rajabhat university in Thailand. The tittle of this research is “The Proposed Strategy of Systems and Mechanism for Quality Teacher Training according to Area-based Context of New Rajabhat University Cluster (Si Sa Ket, Roi-Et, and Chaiyaphum University)”. This article is based on the literature review for the research by the author, but the objective of writing this article is to share important results, especially area-based teacher attributes,

synthesis and analysis of the findings, and implication of the results to drawn attention of academics and policy makers to pay attention to area-based teacher training.

Not long ago, the Ministry of Education launched the project called 'Kuru Tayart or Teacher Heir,' aiming to draw qualified people to teaching profession (Sinlarat, 2015). In addition, all graduates were appointed as teachers in the service areas of the training institutions where they enrolled. Area-based teacher training might lead to the similar direction. The policy of area-based education is to drawn local qualified students to enroll in area-based teacher training program and teach in their local schools. However, there is much work to be done. The authors' research and this article are only initial inspiration.

Sobel (2005) said place-based (area-based) education was the process of using the local community and environment as a starting point to teach concepts. Hand-on or real-world learning experiences increased academic achievement, help students develop stronger ties to community, appreciate natural world, create a heightened commitment to serving as active, contributing citizens. Area-based education might be the right starting point to engage people for the community. And area-based teacher training might be the key.

The method used in this study included second resource reviewed, analysis, synthesis, and description. The findings would be reported in 5 parts, the introduction, area-based education and management, teacher attributes related to area-based education, present and trend of teacher training, and finally conclusion and implication. The content of the first part, the introduction, would cover background and state of teacher training in Thailand, context of new Rajabhat university cluster, and policy and plan of the new cluster.

Background and State of Teacher Training in Thailand

According to Teacher Law 2488 (Teacher Law 2488, 1945) there were three types of school teachers, namely, government official teachers, municipal teachers, and educational institutions under the Ministry of Education. All teachers were members of the Teachers' council of Thailand, and professional teacher ethics stated that all teacher should be role-model of etiquette, well disciplined, conformed with the institutional mandates. After the first teacher law was adopted in 1945 (B.E. 2488), the law had been revised a few times such as Teacher Law 2495 (Teacher Law 2495,1952), Teacher Laws 2509 (Teacher Law 2509,1966), Teacher Law 2519 (Teacher Law 2519,1975), Teacher Law 2521 (Teacher Law 2521,1978), and Teacher Law 2523 (Teacher Law 2523,1980), but there were nothing much changes until the educational reform of 1999. However, it was not until 2023 (B.E.2546) before the new teacher law was adopted and renamed as Teacher and Educational Personnel Law 2547 (Teacher and Educational Personnel Law 2547, 2003), The new law cancelled all former teacher laws and defined school teacher as anyone whose job was to teach and facilitate learning of students with all means in Early Childhood Education, Basic Education, and all educational institutions lower than Bachelor's degree. The Teachers' Council of Thailand functions as professional organization and is authorized to issue teaching professional license. So all teacher training institutions in Thailand have to conform curriculum standard issued by the council for the graduates to be eligible to earn teaching professional license.

Most Thai universities and all Rajabhat universities in Thailand provide preservice teacher training programs. The curriculum has to meet the requirement standards set by both the Ministry of Higher Education and The Teachers' Council of Thailand. Recently, the new mandate of the Ministry of Higher Education, by Higher Education Standards Council, has declared the new standards called The Announcement of The Commission on Higher Education Standards on Thailand Professional Standards 2566, or Thailand TSF (The

Announcement of Higher Education Standards Commission on Thailand Professional Standards 2566, 2024). All lectures must meet the standards to be eligible to teach in higher education institutions.

Context of new Rajabhat University Cluster

New Rajabhat university cluster includes Si Sa Ket Rajabhat University, Roi-Et Rajabhat University, and Chaiyaphum Rajabhat University, situated in Northeastern Part of Thailand. Other Rajabhat universities in the area are Buriram Rajabhat University, Loei Rajabhat University, Maha Sarakham Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Sakon Nakhhon Rajabhat University, Surindra Rajabhat University, Ubon Ratchathani Rajabhat University, and Udon Thani Rajabhat University. These eight Rajabhat universities hosted 30,000 teacher students in 2024 (ISAN Insight & Outlook, 2025), or about 19 percent of 155,603 students enrolling in the program that year. . The new cluster of Rajabhat universities are no border boundary. Si Sa Ket Rajabhat is in Southern part of region (Southern Isan), Roi Et Rajabhat University is in Middle Isan, and Chaiyaphum Rajabhat University is in Eastern Isan. However, they are newly established universities, compile of similar sizes, and other characters such as number of faculties, budgets, lecturers, supporting staffs, and students, as to be presented as follow.

Si Sa Ket Rajabhat University (2024) was established in 1995 in Si Sa Ket Province, on about 500 Rais or 242 Acres of land. It consisted of 6 faculties or equivalent offices, Humanity and Social Science, Nursing Science, Business and Finance, Arts and Science, Education and Development, and College of Laws and Governance. In 2024, the university had 551 lectures and supportive personnel and hosted about ten thousand students. Most of them were Thai and a few from neighbor country and China. Total of undergraduate students in this faculty in 2024 were 320 students (Faculty of Education and Human Development, 2025). Most of the programs had full enrolment of 60 students, except for General Science, Computer Education, Music Study, Dance Study, and Chinese Language. The enrolments were 59, 51, 43, 40 and 26 respectively. Curriculum and programs provided by Faculty of Education and Development, whose responsibility is preservice and in-service teacher training, included Teacher Profession Certificate, Bachelor's Degree in Education, Master Degree in Education Administration, and Doctoral Degree in Educational Administration.

Roi-Et Rajabhat University (2024) was established in 1997 in Roi-Et Province, on about 961 Rais or 465 465 Acres land. The university consisted of 7 faculties or equivalent offices, Laws and Governance, Nursing Science, Business and Finance, Arts and Science, Education, and Information, Technology and Graduate School. In 2024, the university had 470 lectures and supportive personnel and hosted about five thousand students. Most students were Thai, and some were Chinese. Total of undergraduate students in this faculty in 2024 were 320 students (Office of Academic Affairs, 2025). Most of the programs had full enrolment of 60 students, except for Physical Education, and Arts Study. The enrolments were 59, 43, and 33 respectively. Curriculum and programs provided by Faculty of Education, whose responsibility is preservice and in-service teacher training, included Teacher Profession Certificate, Bachelor's Degree in Education, Master Degree in Education Administration, Strategy and Development, Local Governance, Teaching English, and Doctoral Degree in Educational Administration.

Chaiyaphum Rajabhat University (2024) was established in 1995 in Chaiyaphum Province, on about 1,400 Rais or 677 Acres land. The university consisted of 5 faculties or equivalent offices, Nursing Science, Business Administration, Arts and Science, Education, Engineering, and Public Administration. In 2024, the university had 360 lectures and

supportive personnel and hosted about a thousand students. All students were Thai. Total of undergraduate students in this faculty in 2024 were 544 students (Chaiyaphum Rajabhat University, 2025). Most of the programs had less enrolment members than the plan of 60 students, except for Mathematic Education (61 students) Primary Education, Physical Education, and Social Study. The lowest numbers of enrolment were Home Economic Education, Arts Study, and Industrial Education whose enrolments were 18, 17, and 5 respectively. Curriculum and programs provided by Faculty of Education, whose responsibility is preservice and in-service teacher training, included Teacher Profession Certificate, Bachelor's Degree in Education, Mater Degree in Curriculum and Instruction, in Education Administration, and Doctoral Degree in Educational Administration.

According to the information presented above, it could be concluded that teacher education programs were popular choices of careers. However some programs, such as Arts Study, Music Study, Industrial Education, and Home Economic Education, were priority focuses of improvement. It was surprised to find out that Computer Education and Chinese Language programs were not choices of study. These crucial information should be taken to considered when area-based teacher training programs were designed especially on the aspects of local needs and cultural fulfillment.

Policy and Plan of the New Cluster

Basically, all Rajabhat universities have been reformed from teacher training colleges to serve local needs (Pranakorn Rajabhat University, 2025, Training College Law 2508, 1965). It aimed to enhance the country wisdoms; facilitate learning power; support and honor local wisdoms; preserve local culture, nature, and sustainable development. Missions includes education provision, research, society service, and preserve arts and cultures. However, each university has their own focuses as follow. The vision of Si Sa Ket Rajabhat University (2023) is to become the leading model of teacher training and development, research and new knowledge development for local development, implement the King's Philosophy to improve well-living and sustainability. Teacher training and development is the main mission. Crucial graduates' attribute is 'service mind.'

The vision of Roi-Et Rajabhat University (2023) is to become the leading university in the Northeastern Part of Thailand on local development through innovation. The main focus of the university includes innovation, local development, and preserve nature and environment. Graduates' crucial attribute is 'service mind.'

The vision of Chaiyaphum Rajabhat University (2023) is to to become multi-integrated academic university, good governance, and the model on local-base research. Focus of the university is research on new knowledge and innovation for local development and strong professional teachers. Graduates' crucial attribute is to have good knowledge, demonstrate high ethics, and be able to lead society.

Taken the findings mentioned in the last section, the new Rajabhat University cluster should held the seminar or conduct more researches to formulate area-based teacher education program, such as what programs would enrich local education development and what knowledge and skills that area-based teachers should have and apply to their setting. The next section would review and present the concept of area-based education and management in order clarify more on the application.

Area-based Education and Management

A few months ago, the authors reviewed and wrote the article on area-based concept related education and educational management as a part of the same research project. The concept in that article is revised and summarized as follow.

Area-based Basic Concept

Different scholars, both in international and Thai context, defined area-based concept differently. Decree issued on area-based management a few years ago (Decree on Integrated Area-based Management 2565, 2022) aimed to integrate provincial management by grouping provinces by geographical area and planned their work together. Guideline on area-based management stated that the management should be based on sustainable development principles for wellbeing of the citizen, both short and long terms, facilitate and response to people's needs in the areas. While Paritsatt (2016) pointed out that area-based management was a new concepted adopted to solve problems in Thailand where public management was more centralized because it was an approach that focused on local problems instead of those recommended from the central. Local people should played key functions. Besides, each area had different culture, politic, and social context. These factors were crucial for problems solving.

Jutamas (2010) said that area-based approach was not only working with people in the area, but the approach inspired local people to identify their own problem and involve in problem solving together. The approach implemented a glass-root working style, by allowing participation of all parts, people, local organization, government agencies, and private sectors. While government officials applied the concept based on geographic areas, but the academics included more variables, similar to site-based decision and local problem-solving approach. That is new trend in leadership and management in Thailand, but the important issue is how 'area' is defined. Now, let us explore some notices from western academics.

Based on the authors' research, there were two applications of area-based concepts, geographic areas and area-based influenced factors for understanding the areas. According to the United Nations report on focused areas of concern (UN environment program, 2025) and restrict areas of construction site to oversee and control (Kienley & Seppänen, 2010), areas referred to a certain places or restrict locations of focus. On the other hand, although educational scholars such as Smith & Sobel (2010), or Melaville, Berg & Blank Cited in Smith, G.A. & Sobel, D. (2010) places (areas) according to definitions, they focused variables were social, cultural and art, economic, and political states of the area to be used for educational planning and management. Smith & Sobel wrote that based concept was important because each area consisted of different context factors such as environment, social, economic, culture, and arts. Communities are learning and living of people in the areas, and students learn from and within local contexts. Similarly, Melaville, Berg & Blank stated that students learned from and in local settings led them to better understand and appreciate their communities. So, understanding locality would help students perceived overall picture of the community and that would foster them to love and want to participate in improving the community. Area-based concept in education is originally derived from community education.

Although different authors named and defined the term, area-based, differently, the main concept includes (1) Decentralized decision making to the location defined as area or community, (2) The boundary of the area should be drawn based on similar characteristics or area-context variables such as environmental, social, cultural, politic, and economic factors, and (3) participation and engagement of stakeholders and networks in the area are key management practices to achieve area-based management goals.

Area-based management

Area-based management is how area-based organization us area-based concept to plan, implement, and evaluate the results. Document reported by Urban Settlements Working Group (2019), whose work was to plan and manage UN (United Nations) environment program that

provide multi-sectoral supports, and work with multiple stakeholders, consider the needs of population living in the area as priority. Four characteristics of effective area-based management included Multi-sectoral, Multi-stakeholder, Consider the whole population, and Specific geographic areas with high needs. Area-based management consisted of four stages, namely, Initiation, Assessment and data collection, Establish Community Centers, and Implementing and Monitoring.

Another model of area-based management was used by Canadian Government (Government of Canada, 2020) consisted of 7 components, Vision, Principles, Anticipate Outcomes, Governance Structures, High Level goals and objectives, Strategies in support of goals and objective, and Action Plan. The author believe that this model relied the implementation on Action Plan, meaning if the Action Plan is well formulated and clearly communicated, the implementation of the plan should go well, too. And Forced Migration Review (2525) proposed that effective area-based management should embed the following characteristics, (1) Targeting specific geographical area: Geographic, (2) Considering needs, capacities, and access to service across all sectors: Multi-sectoral, (3) Considering all population in the area: Inclusive, and (4) Involving all those sectors in that location: Participatory.

Chidthaisong (2023) conducted a research on Area-based Management Process as one of the components of Area-based Model for Enhancing the Quality of Educational Management in the Educational Service Area, in Thailand. He reported that area-based management of basic educational institutions consisted of three stages: Planning, Implementing, and Evaluating. Planning included area-analysis, goal setting, and choosing alternative activities to achiever goals. Implementing included network building, active coordinating with key figures of the area, building good relation and effective communication, and integrating school and community activities. Evaluating focused on information to improve education, especially the information on performance according to the standards, key indicators of personnel performance, ethic and transparency management, and school rewards. Context factors of the area included personnel quality, social and cultural state, economic state, physical state, and budgeting. While Jutamart (2010) pointed out 6 stages of overall area-based working, namely readiness preparation, tool development and lecturer, survey and data analysis, planning and stakeholder-based proposal, integrating plans to local government offices, and finally, knowledge management and distribution

Based on literature revision above, it could be concluded that Inclusion, Area-based Management refers to planning and running the organization based on influenced factors of a specific and focused geographical area with similar contexts of environmental, social, cultural, political, and economical variables to achieve local needs. The approach employs the site-based decision-making approach with participation of population and networks in the area. The management process includes (1) Local need identification, (2) Planning and organizing working forces, (3) Operating and controlling, (4) Evaluating, and (5) Recycling the process.

Area-based Education and Management

Area-based education has been formerly known as community-based or place-based education (Smith & Sobel, 2010). Formerly, the implement of the concept was more or less like school and community relationship. Hower in later state, more influenced factors on education and education management are collected, analyzed, and used to plan and operate educational institutions. Schools or educational institutions, in general, are not operated in vacuum, but under context of community. So, community or place, where an educational institution situates, bears new meaning, by referring to the process of using the local community and environment as a starting point to define education, to develop the curriculum,

to teach, and to evaluate the results. The subjects included in the curriculum, emphasizes on hand-on and real-world education (2013). The aims of doing so are to help students better learn about their community, love and work to improve the community.

Educational scholars, as cited above and in Thailand, prefer to use the term 'area-based education. Pimmas (2019) for example, wrote an article stating that the area-based education referred to the change of educational management role from centralization, meaning the central educational unit decreased decisions on educational operation and let the schools decide for themselves. Similar trends were school-based management and Area-Based Collaborative Research. No matter what scholars name or define, Place-based, Community-base, or Area-based, holds similar concept as Area-based Concept and Management in the early sections. So the authors adopt and apply the same concept to educational setting and management.

Teacher Attributes Related to Area-based Education

Attribute is listed as one of three components of competency, tan important personal quality of all professions. Teacher attribute is crucial because teachers work in human-oriented organizations and they have bother direct and indirect influences on students. So, this variable is reviewed and used as one of the research variables. Important findings of literature review are as follow.

Definition and the Importance of Attributes

Attribute, as being defined in Longman Dictionary of Contemporary English, (2001) refers to a specific quality or feather that is considered to be good or useful such as a set of good attributes a manager should have. Most of sources that we revised did not define the word, attribute. It might be because those authors assumed the concept was clear by itself. And often, some authors use the words, attribute and characteristic, interchangeably. Cruickshank, Jenkins, & Metcalf (2009) used these two words interchangeably, too. And teacher personal attributes, as defined by Cruickshank, Jenkins, & Metcalf, are expressed through behavior as personality traits that the persons possess and exhibit to varying degrees. McChrystal (2025) pointed out that character consisted of convictions and discipline. Character is essential structure of lives. It is what we are willing to tolerate or not. Conviction is what we believe in, and how we enforce our believe, which is the foundation of our character. Discipline is the ability to follow through on our stated beliefs, which connect our convictions to the character to uphold. This is a good guideline for teacher training on attributes.

Wassenmann (2022) pointed out three important affects of teacher attributes on student learning. Firstly, teacher attribute bears important ways on teacher's effectiveness and student learning, Secondly, teacher positive attribute affects teaching strategy, interaction, and relation between teachers and students. And thirdly, generally, attributes are important to most human relationship profession. Attributes guide teacher behavior and partnership among teacher fellows and community relation.

In conclusion, attributes or characters of a person consist of a set of belief that guides behaviors of a person towards his or her life and work. Appropriate teacher attributes should lead to better practices of teaching profession. In the next section, teacher attributes related to area-based teachers would be reviewed and reported.

Teacher Attributes in Relation to Area-based Teacher Training

Based on the literature, it seems that academics do not agree on what good teacher attributes are. However, that is no surprise because different influent factors and conditions provide different solutions. Here are some of literature review and the recommendations.

Ram (2019) recommended 10 attribute to become great teacher. They are (1) On time very time, (2) Let them 'ask', (3) Create an interest in the subject, (4) Have knowledge of the subject, (5) Encourage, inspire, and motivate, (6) Give example, (7) Learning objectives, (8) Explain the topic, (9) Bea mentor, and (10) Update your self.

Jeter (2011) said that if someone wanted to be a master teacher, he or she should develop and applied these attribute (1) Teach with authority, (2) Be meek and humble, (3) Be diligent, (4) Make things clear and simple, (5) Be a master learner, (6) Inspire through positive reinforcement, (7) Have a large bag of tricks, (8) Treat other with fairness, (9) Be master gardener, and (10) Teach in Divine Love.

Wassenmann (2022) pointed out 5 attributes hat all teachers should have to become a good teacher. Genuineness is the first attribute, referring to a person's ability to be real. Teachers should note flake their believes, conducts, and what they teach. Secondly, respect, meaning that teachers should be figure of respect. Students trust respectful teachers and likely learn more from trustful teachers. The third one is 'no defensiveness'. If the teachers make a mistake, they should admit it rather than try to cover it up and find an excuse. Number four is 'non-dogmatism', means being over confident. If teachers are over confident, they likely take themselves as final sources and that they do not likely listen to what students have to say. And dependency is the last attribute Wassenmann wrote. This attribute is the opposite choice of behavior from over confidence. Teachers should admit that they are ready to learn and seek advice or help from other people or sources.

Cruickshank, Jenkins, & Metcalf (2009) grouped teacher attributes into 3 sets, Motivating personality, Orientation towards success, and Professional demeanor. Motivating personality included enthusiasm, variety, warmth and humor. Orientation towards success referred to success-attitude that teachers had toward themselves and students, such as expecting success, encouraging and supporting students. Professional demeanor meant that the teacher was focused on helping students learn. Professional teachers are those whom student trusted. The professional teachers are knowledgeable and businesslike. They prepare lessons well, build credibility, make classroom atmosphere more businesslike.

Czaban (2016) suggested 7 mindsets of highly effective teachers as follow, students mirror the energy teachers transmit, everything changes from moment to moment, it is not all about me, use the power of silence, be flexible, people like you when you like them, and we cannot please everyone all the time. At the end of each chapter, the writer recommended that these were characters of teachers of the future.

The Teachers' Council of Thailand (The Announcement of The Teachers' Council of Thailand on Knowledge and Experience Standards for Teachers according to Professional Standard 2562, 2019) announced professional standards for teachers which included three categories, teacher duty standard, Instruction standard, and school and community relation standard. Teacher duty standard complies of (1) Determine on student development with teacher spirituality, (2) Support student learning and accept individual difference, (3) Inspire students to have inquiry mind and culture fostering, (4) Self-development on knowledge, role-model, morality, and good citizenship. Instruction standard compiles of (1) Engage in curriculum development, (2) Preparing lesson plans to enhance student development, (3) Oversee and support student development systematically, (4) Research, create innovation, and apply technology to classroom, (5) Work in team creatively, (6) Teaching media and learning evaluation, (7) Integrate knowledge and pedagogy science, and (8) Initiate activities to promote learning atmosphere. And School and community relation standard compiles of (1) Cooperate with parents to develop students' desired attributes, (2) Building cooperative network with parents and community to support students' quality learning, and (4) Promote local environment and wisdoms.

No doubt that the future teacher profession Is one of the most challenge jobs of all. First of all is that we are now living in a highly turbulent world, with deficient natural resources, overloaded population, and all sorts of problems to be focused and solved. Future prediction is no guarantee. Teachers have to teach and help prepare learners to be ready to live in the unknown future world. New sets of teacher professional attributes are crucial, not only for better teacher training, but to cope with unpredicted situation. The proposed new set of teacher professional attributes presented in the next section are not the summary of the previous literature review, but the combination of what have been learned above, with our own experiences as faculties of teacher education and imagination.

Area-based Teacher Attributes

The future area-based teacher attributes should be focused on 3 categories, Personal traits, Professional competence, and Social oriented concerns. Personal traits of the future area-based teacher profession should include (1) Growth mindset, be ready to face new problem and changes. (2) Collaboration and engagement, plural heads and shared responsibility are needed for unpredicted situation. (3) Flexibility and adaptability, the real action of growth mindset. Without flexibility and adaptability, human-being won survive. (4) Creativity and Innovation, if we want new results and progresses, we must be creative and innovative. And (5) Digital technology orientation, both digital tool technology and digital-approach process technology will influence our work and life throughout the 21st century.

Professional Competence includes (1) Knowledge on duty, referring to what to teach and how to teach in the future. (2) Work-know how, referring to how to practice what we have known to real life. (3) Initiation and problem solving, new problems and situations on work need effective tools, methods, and process to do the job. (4) Evaluation and decision making, evaluation is an effective skills ever, but more important now is effective decision making. (5) Student-focused commitment, top priority of educational aim is the students' benefit. And (6) Leadership and followship, everyone in educational organization should be capable of both leadership and followship.

Social oriented concern includes (1) Local responsibility, education should be responsible for both students' learning and local development as well. (2) Network participation, school as a social system, network and participation of the network are crucial for educational success. And (3) Global well-being concern, for every community is a part of the country, and every country is a part of the world, so global well-being should be taken into consideration of all educational institutions in this planet. The truth is we share the same world, use the world resources for our own goods, and we cannot go anywhere else. So, should we provide education that build our future world more sustainable for all.

Observation and Recommendations

Although, teacher attributes were important traits student teachers should acquire, but as Cruickshank, Jenkins, & Metcalf (2009) said, some attributes like enthusiasm or warmth were difficult to acquire. However, teacher education curriculum should propose certain attributes to be acquired and applied in their practices. Wassermann (2022) suggested three stages of teacher competency, including teacher attributes, namely, knowing, understanding, and knowing how. Knowing is gained by searching, observing, watching, and so on, in order to comprehend what to be learned. Understanding demonstrates by showing conclusion and formulation of new concepts. After that learners would apply what has been known and understood to perform certain tasks.

Tyler (2013) suggested that effective learning organization should include continuity, sequence, and integration. Continuity refers to the repetition of what to be learn. Whatever

attributes that future teachers should have, they should be included in the program repeatedly. Consequence refers to the enrichment of what is meant to be learned. For example, if the attribute of social minded is the learning objective, other related attributes and behaviors should also be introduced for students. And Integration refers to the connection of the new attribute should be designed in relation to other areas and different situation so that students would be able to make learning more meaningful and could apply to real life situation.

As Gordon (2003) pointed out in his book that everyone could teach, but whether or not teaching was effective. No matter how well the curriculum is designed, the matter is how it is delivered. And the TEACHER is the key. Asawapoom (1996) wrote long ago that, "A teacher is the curriculum". Whatever the teachers do in classes, those are real curriculum and curriculum implementation. Gordon emphasized that student and teacher relation was the key success factor of teaching. So, in order for area-based teacher training to be successful, teachers of teachers (university lecturers) should be well-trained and implement the curriculum objectively.

Conclusion and Implication

Three main ideas could be summarized from the review presented above, (1) New Rajabhat university cluster includes three Rajabhat universities in Northeastern part of Thailand, namely Si Sa Ket Rajabhat University, Roi-Et Rajabhat University, and Chaiyaphum Rajabhat University. (2) Area-based concept refers to specific geographical of focus and the influent factors of the area used as data for planning and implementing area-based teacher training programs. And (3) three categories of area-based teacher attributes are recommended in this paper. They include Personal traits, Professional competence, and Social oriented concerns

The initial implication of the findings presented in this paper is used as a partial literature review for the research title, The Proposed Strategy of Systems and Mechanism for Quality Teacher Training according to Area-based Context of New Rajabhat University Cluster (Si Sa Ket, Roi-Et, and Chaiyaphum University. The second implication, the authors would like to recommend faculties of education in all higher education institutions in Thailan, not only Rajabhat universities, to apply the findings to their policy and programs. Finally, the authors suggest to all higher education institutions to rethink about world education and reform teacher training programs and practices. The authors believe that teachers and educational personnel are key factors of quality education and the survival of humankind in general.

To summarize the findings from this study as presented above, the area-based teacher attributes could be added the whole scheme of the research as follow. The final report of the research shall be publicized soon.

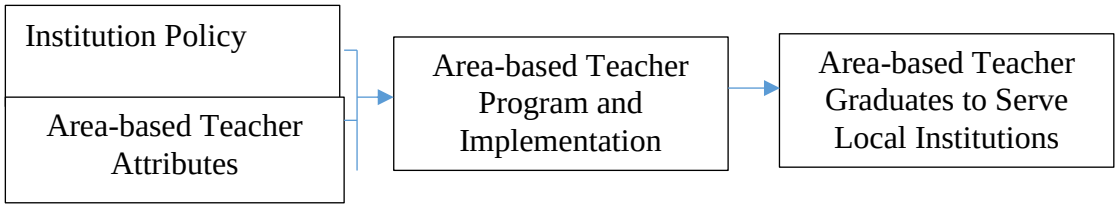

Conceptual Diagram: The relations of teacher attributes to the whole research plan

References

Asawapoom, S. (1996). *Know your work: Know your life*. Yongsawat Press.

Chaiyaphum Rajabhat University. (2023). *University official 5-year action plan, 2023-2027*. Plan Department, Chaiyaphum Rajabhat University.

Chaiyaphum Rajabhat University. (2024). *Chaiyaphum Rajabhat University information*. Retrieved from https//www.cpru.ac.th

Chaiyaphum Rajabhat University. (2025). *Student statistics of Chaiyaphum Rajabhat University B.E. 2567.* Available online, retrieved form https://cpru.ac.th/regist1/std_statistics/majorpreview.php:message

Chidthaisong, S. (2023). The Area-based model for enhancing the quality of educational management in the Educational Service Area. *Journal of Social Science and Culture, 7*(9), 176-186.

Cruickshank, Jenkins, and Metcalf. (2009). *The at of teaching.* The McGraw-Hill Company

Czaban, T. (2016). *The seven mindsets of highly effective teachers*. ASIN: B01M0158RN (Cowboy Press). Retrieved from https://www.amazon.com/dp/ref=navm_hdr_logo

Jutamart, E. (2010). *Area-based development*. GotoKnow Blogg. Retrieved from https;//www.gotoknow.org post/400631

Decree on Integrated Area-based Management 2565. (2022). *Thai government gazette*. No. 139, section 51 (August 19, 2022)

Faculty of Education and Human Development. (2025). *Student statistics of Si Sa Ket Rajabhat University B.E. 2567*. Retrieved from https://www.sskru.ac.th/portfolio/facutly-edhd/

Forced Migration Review. (2025). *Area-based approaches: an alternative in context of urban displacement*. Retrieved from https://www.fmreview.org/cities/ schell-hilmi-hirano/

Government of Canada. (2020). *Proposal from the area-based management technical working group to the indigenous and multi-stakeholder advisory body*. Retrieved from https://www.dfo-mpo.gc/acquaculture/publications/amb-twg-eng.html

Gordon, T, (2003). *Teacher effectiveness training: The program proven to help teachers bring out the best in students of all ages*. (eBay Digital Edition version). Retrieved from https://www.amazon.com/amzbooks/store?/node=283155&apb_psf&ref_navm_cs_books&refer_=navm_cs_books

Jeter, H.M. (2011). *Master teacher is: Ten attributes that identify the master teacher in today classroom.* R. Mason Press.

Harvard University. (2025). *Area-based management tools, including marine protected area*. Retrieved from https://bbnj-mgr.fas.harvard.edu/abmts

ISAN Insight & Outlook. (2025). *Rajabhat Universities in Isan: Who is the champion*. Retrieved from, https: isaninsight.kku.ac.th/arcgueves.7941

Kangasniemi, J. (2014). *Teacher Education & Teachers in Finland*. Available online at http://teachertasklorce.org/site/default/liles/migrate_default_content_files/case_finland_rabat 2014_jkangasniemi_1.pdf

Kienley, R. & Seppänen, O. (2010). *Location-based management for construction: Planning, scheduling, and controlling.* Spon Press.

Longman Temporary English, 3rd edition. (2001). Cayfosa.

Ministry of Education Announcement 2564. (2021). *Thai government gazette*. No. 138, special section 38d (February 17, 2021)

Office of Academic Promotion. (2025). *Student statistics of Roi Et Rajabhat University B.E. 2567*. Retrieved from https://academic.repu.ac.th/2024/Page_New_Dtail.php.NId=

104&ItemId+RNew04
Pimmas, S. (2019). Strategic area-based education. *Bodhi Research Journal, 2*(2), 16-37.
Paritsatt, S. (2016, December 15). *Area-based management.* Matichon Online. Retrieved from httpss://www.matichon.co.th/columnist/news_393901
Pranakorn Rajabhat University._ (2025). *History of of Pranokorn Rajabhat University*. Retrieved from https://www.pnru.ac.th/article/1
Rajabhat University Law 2547. (2004). *Thai government gazette*. No. 121, section 23a (June 14, 2004)
Ram V, P. (2019). *10 Attributes of an Outstanding Teacher: Good to Great*. Tamil Nadu, India: ICT Academy Publications.
Roi-Et Rajabhat University. (2023). *University 5-Year Strategic Plan, 2023-2027*. Plan Department, Roi-Et Rajabhat University.
Roi Et Rajabhat University. (2024). *Roi Et Rajabhat University information*. Retrieved from https//www.reru.ac.th
Teacher Laws 2509. (1966). *Thai government gazette. No. 79, section 16 (September 16,1966)*
Teacher Laws 2519. (1975). *Thai government gazette. No. 93,section 156 (December 24, 1975)*
Teacher Laws 2521. (1978). *Thai government gazette. No. 95, section 73 (July 21, 1978)*
Teacher Laws 2523. (1980). *Thai government gazette. No. 97, section 158 (October 21, 1980)*
The Announcement of the Teachers' Council of Thailand on Knowledge and Experience Standards for Teachers according to Professional Standard 2562. (2019). Thai government gazette. No.137, section 109d. (December 23, 2519)
Sinlarat, P. (2015). Teacher education reform: Try "A new effort" again. *The Journal of the Royal Society of Thailand, 40*(3), 287-306.
Si Sa Ket Rajabhat University. (2023). *University 5-Year Strategic Plan, 2023-2027*. Plan Department, Si Sa Ket Rajabhat University.
Si Sa Ket Rajabhat University. (2024). *Si Sa Ket Rajabhat University information.* Retrieved from https//www.sskru.ac.th
Smith, G.A. & Sobel, D. (2010). *Place-and Community-based Education in Schools*. Routledge, Taylor and Francis Group.
Sobel, D. (2013). *Place-based Education: Connecting Classrooms and Communities* (2nd ed). Massachusetts: Orion magazine.
Teacher and Educational Personnel Laws 2546. (2003). *Thai government gazette*. No. 120, section 52a (June 11, 2003).
Teacher Laws 2488. (1945). *Thai government gazette*. No. 62, section 4 (January 16, 1945).
Teacher Laws 2495. (1952). *Thai government gazette*. No. 69, section 63 (October 14, 1952).
The Announcement of The Commission on Higher Education Standards on Thailand Professional Standards 2566. (2024). *Thai government gazette*. No. 141, special section 142 (May 27, 2024).
The Announce of The Teachers' Council of Thailand on Knowledge an Experiences Standards for Teachers according to Profession Standard 2562. (2019). *Thai government gazette*. No. 137, section 109d. (December 23, 2019).
Training College Law 2508. (1965). *Thai government gazette*. No. 92, section 48 (February 27, 1965).
Tyler, C. (2003). *Basic principles of curriculum and Instruction*. The University of Chicago

Press.

UN environment program. (2025). *Area-based planning & management*. Retrieved from https://www.unep.org/topics/ocean -and-coasts/ecosystem-based-approaches/area-based- planning-management-text=Area

Urban Settlements Working Group. (2019). *Area-based approach in urban settings: Compendium of case studies*. Retrieved from https://sheltercluster.s3.eu-central-1.amazonaws.com/public/docts/201905022